

KANSANELÄKE-
LAITOS
FOLKPENSIONS-
ANSTALTEN

3.5-15 - SUOMEN KANSAN-
VÄKILÄÄKÄIT

K 8/2022 vp

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus 2021

Kustantaja: Kela, Helsinki

Valokuvat: Kela

ISSN 0355-4996

Painopaikka: PunaMusta Oy, Helsinki, 2022

Eduskunnalle

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 5 §:n 7 kohdan mukaisesti Kansaneläkelaitoksen valtuutetut lähettävät oheisena eduskunnalle toimintakertomuksensa vuodelta 2021.

Helsingissä 24. toukokuuta 2022

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puolesta

Riikka Slunga-Poutsalo

valtuutettujen puheenjohtaja

Leena Uikkanen

valtuutettujen sihteeri

Sisällysluettelo

Kelan valtuutetut kertomusvuonna	7
Yleistä valtuutettujen toiminnasta vuonna 2021	7
Valtuutettujen vuonna 2021 käsittelemät asiat	8
Koronapandemia	8
Kelan korvaamat taksimatkat	8
Kuntoutuksen rekisteröitymismenettelyä koskeva kokeilu	10
Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelu	11
Riskienhallinta	12
Perustoimeentulotuki	12
Kelan puhelinpalvelu ja palvelun kustannukset asiakkaille	13
Kansainväliset asiat	14
Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyö	14
Muita käsiteltyjä asioita	16
Tulossa olevia asioita	17
Kela vuonna 2021	19
Talous	19
Henkilöstö	19
Asiakaspalvelu	20
Hakemusten läpimenoajat	26
Tilintarkastajat	27
Tilinpäätös ja vastuuvapaus	27
Liitteet	28
Liite 1: Luettelo valtuutetuista ja varavaltuutetuista	29
Liite 2: Tilintarkastuskertomus	30
Liite 3: Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös 2021	33
Liite 4: Kelan tutkimustyön keskeisiä tuloksia ja havaintoja vuonna 2021	158

Kelan valtuutetut kertomusvuonna

Vuonna 2021 Kelan **valtuutettuina** ovat toimineet Ritva Elomaa, Bella Forsgrén, Antti Häkkänen, Anna Kontula, Markus Lohi, Hanna-Leena Mattila, Matias Mäkyinen, Mika Niikko, Ilmari Nurminen (varapuheenjohtaja), Kristiina Salonen, Sari Sarkomaa ja Riikka Slunga-Poutsalo (puheenjohtaja).

Valtuutettujen **työvaliokuntaan** ovat kuuluneet puheenjohtaja Riikka Slunga-Poutsalo ja varapuheenjohtaja Ilmari Nurminen sekä valtuutetut Bella Forsgrén, Anna Kontula, Markus Lohi ja Sari Sarkomaa.

Valtuutettujen sihteerinä on toiminut lakiasiainpäällikkö Leena Uikkanen.

Yleistä valtuutettujen toiminnasta vuonna 2021

Vuonna 2021 valtuutetut kokoontuivat yhdeksän kertaa ja valtuutettujen työvaliokunta kokoontui kymmenen kertaa. Koronaviruspandemian vuoksi valtuutettujen yleiskokoukset on pidetty pääosin etäkokouksina, joskin syksyn aikana kaksi kokouksista voitiin pitää eduskunnassa. Työvaliokunnan kaikki kokoukset on pidetty etäkokouksina.

Valtuutettujen yleiskokousten asialistat ja pöytäkirjat julkaistaan Kelan verkkosivuilla.

Jokaisessa yleiskokouksessa käydään läpi valtuutettujen käsiteltäväksi pyytämiä asioita sekä pääjohtajan esittämä katsaus Kelan toiminnasta. Katsauksen yhteydessä käydään säännöllisesti läpi muun muassa Kelan ja eri etuusjärjestelmien rahoitustilanne, toimintakulujen kehitys, etuushakemusten läpimenoajat, eri palvelukanavien volyymit, työyhteisöä ja henkilöstöä kuvaavat tunnusluvut sekä ajankohtaisia aiheita. Myös johtajat ovat läsnä yleiskokouksissa ja tarvittaessa selostavat toimialojensa ajankohtaisia asioita.

Pääjohtaja ja johtajat osallistuvat myös valtuutettujen työvaliokunnan kokouksiin. Työvaliokunnan tehtävänä on valmistella valtuutettujen yleiskokouksessa käsiteltäviä asioita.

Valvontatilintarkastaja esittelee raporttinsa valtuutetuille neljännesvuosittain. Valtuutetuille esitellään myös Kela-barometrin tulokset samoin kuin keskeiset tulokset muista selvityksistä, jotka koskevat Kelan asiakaspalvelua ja toimivuutta.

Kun valtuutetut valitsivat Kelalle uuden hallituksen vuosille 2020–2022, he päättivät, että Kelan hallituksen puheenjohtaja kutsutaan valtuutettujen yleiskokoukseen. Hallituksen puheenjohtajalle on varattu kokouksissa puheenvuoro, jossa hän kertoo hallituksen ajankohtaisista asioista. Jos hallituksen puheenjohtaja ei pääse osallistumaan kokoukseen, kutsutaan sinne hallituksen varapuheenjohtaja.

Eduskunnan istuntokauden aikana valtuutetut saavat viikoittain lyhyen Kelaä koskevan katsauksen mediassa puhuttaneista ja muista ajankohtaisista aiheista.

Valtuutettujen vuonna 2021 käsittelemät asiat

Koronapandemia

Vuonna 2020 keskeisin valtuutettujen käsittelemä asia oli koronapandemia ja sen vaikutukset Kelan toimintaan ja asiakkaisiin. Koronapandemia jatkui edelleen vuonna 2021, mutta siitä oli tullut osa Kelan arkea. Pandemia-asiat olivat esillä myös valtuutettujen kokouksissa etenkin alkuvuodesta.

Valtuutettujen toiveesta huhtikuun yleiskokouksessa käsiteltiin kattavasti koronapandemian vaikutuksia Kelaan ja Kelan asiakkaisiin. Valtuutetuille esitetyssä katsauksessa käytiin läpi muun muassa koronapandemian keskeisimpiä vaikutuksia Kelan palveluihin ja henkilöstöön, etuuskäsittelyn poikkeusmenettelyjä, työmäärän kehitystä ja Kanta-palvelujen roolia koronapandemian aikana.

Valtuutetut nostivat vuoden aikana toistuvasti esille huolensa henkilöstön jaksamisesta. Fiiliskyselyjen ja henkilöstöbarometrin tulosten mukaan henkilöstön työhyvinvointi säilyi hyvällä tasolla poikkeusoloista huolimatta.

Vuoden alkupuoliskolla valtuutetuille ja Kelan hallitukselle toimitettiin sähköpostitse joka toinen viikko tilannekuva, johon oli koottu tietoja Kelan toimintakuluista ja -tuotoista, henkilötövuosista, keskeisistä riskeistä, henkilöstön ja palvelujen saatavuudesta sekä etuushakemustöiden tilanteesta.

Kelan palvelupisteet pysyivät pääosin avoinna. Asiakkaita ohjattiin edelleen käyttämään ensisijaisesti verkko- ja puhelinpalvelua. Osa palvelupisteistä oli siirtynyt tarjoamaan palvelua vain ajanvarauksella. Toimenpiteiden tavoitteena oli turvata sekä asiakkaille että henkilöstölle turvallinen asiointi. Kela-asioiden hoitamisen sujuvuutta pyrittiin parantamaan erilaisin toimenpitein muun muassa suullisen hakemisen mahdollisuuksia laajentamalla.

Digitukea tarjottiin asiakkaille edelleen, mutta poikkeusaikana sen pääpaino oli etänä tarjottavassa tuessa. Verkossa asioiville kehitettiin chattirobotteja, jotka pystyvät vastaamaan asiakkaiden kysymyksiin helposti ja nopeasti kellonajasta riippumatta.

Pandemia lisäsi monien etuuksien hakemuskäiriä. Edellisvuoteen verrattuna tartuntatautipäivärahaa haettiin moninkertaisesti. Tämä aiheutti haasteita etenkin terveysperusteisten etuuksien etuuskäsittelyssä, ja näissä etuuksissa hakemusten läpimenoajat pidentyivät vuoteen 2020 verrattuna.

Kelan korvaamat taksimatkat

Vuodesta 2018 alkaen valtuutetut ovat käsitelleet säännöllisesti taksimatkoja ja niihin liittyviä Kelan tekemiä hankintoja, koska he ovat saaneet niistä runsaasti palautetta.

Kelan taksimatkojen suorakorvausmenettely vakiintui vuoden 2021 aikana siten, että taksimatkojen palvelut toimivat luotettavasti koko maassa. Kela kuitenkin määräsi muutamalle palveluntuottajalle

sanktioita lähinnä puhelinpalvelun ruuhkautumisen takia. Joissain maakunnissa oli hetkittäin ongelmia invataksikaluston saatavuudessa. Taksimatkoja tehtiin yhteensä noin 3,5 miljoonaa ja korvauksia maksettiin yhteensä 193 miljoonaa euroa.

Vuoden 2021 aikana taksimatkoja ei yhdistelty koronatilanteen vuoksi. Kela korvasi poikkeuksellisesti koronarokotuksiin ja koronatesteihin tehtyjä matkoja väliaikaisen sairausvakuutuslain muutoksen perusteella. Rokotuksia ja testejä varten tehtyjä matkoja alettiin korvata 27.3.2021 alkaen.

Vuonna 2018 alkanut taksimatkojen hankinnan sopimuskausi oli päättymässä 31.12.2021. Tämän vuoksi Kela ryhtyi keväällä 2021 valmistelemaan uutta hankintaa. Asia nousi esille valtuutettujen vuoden 2021 ensimmäisessä kokouksessa ja valtuutetut toivoivat saavansa lisätietoa: mitä haasteita tai lainmuutostarpeita kilpailutukseen liittyy Kelan näkökulmasta.

Valtuutetut saivat vuoden toisessa yleiskokouksessa katsauksen hankinnan suunnittelusta ja siihen vaikuttavista seikoista. Kela nosti esille, että taksiliikenteen hankinnoissa voi olla vaikeaa vastata puhtaita ajoneuvohankintoja koskevan direktiivin asettamiin velvoitteisiin. Valtuutetut keskustelivat siitä, mitä he voisivat tehdä, jotta Kelan esiin nostamilta ongelmilta vältyttäisiin. Valtuutetut sopivat, että puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ottavat yhteyttä liikenne- ja viestintäministeriin sekä sosiaali- ja terveysministeriin. Lisäksi he sopivat, että sosiaali- ja terveysministeri kutsutaan valtuutettujen huhtikuun yleiskokoukseen.

Valtuutettujen työvaliokunta käsitteli asiaa huhtikuussa kahdessa kokouksessa. Niissä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja kertoivat ministerien kanssa käymistään keskusteluista. Työvaliokunta sopi, että myös liikenne- ja viestintäministeri kutsutaan valtuutettujen huhtikuun yleiskokoukseen.

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka kertoi huhtikuun yleiskokouksessa puhtaita ajoneuvohankintoja koskevan direktiivin kansallisesta toimeenpanosta. Hän totesi, että kansalliseen lakiin tullaan sisällyttämään myös kuljetuspalvelut, koska selvitysten mukaan lähes puolet taksiajoista on kuntien tai Kelan kuljetuksia. Valtuutetut nostivat esiin huolensa liian nopeasta siirtymäajasta.

Kela kävi hankintaan liittyen markkinavuoropuhelua alan toimijoiden ja ministeriöiden kanssa useita kertoja. Keskusteluista tiedotettiin myös valtuutetuille. Hankinnan toteutuksen ja hankintailmoituksen julkaisuaikatauluun vaikutti 2.8.2021 voimaan tullut laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista. Uuden hankinnan toteutukseen vaikuttivat myös muutokset, joita liikenteen palveluista annettuun lakiin tehtiin vuoden 2021 aikana. Kela julkaisi hankintailmoituksen 2.6.2021. Ilmoituksen mukaan jokaiseen maakuntaan haettiin kaksi palveluntuottajaa hoitamaan kokonaisvaltaista palvelua samalla tavalla kuin vuoden 2018 hankinnassa vaadittiin yhdeltä palveluntuottajalta. Hankinta ei koskenut Ahvenanmaata.

Kela sai yhteensä 81 tarjousta eri maakunta-alueille. Jokaiseen maakuntaan saatiin kaksi palveluntuottajaa. Tarjotut hinnat olivat suurimmilla hankinta-alueilla alhaisia, jonka vuoksi Kela käytti ulkopuolista asiantuntijaa arvioimaan hintatasoa. Sopimukset allekirjoitettiin 1.10.2021, minkä jälkeen aloitettiin käyttöönottoprojektit palveluntuottajien ja Kelan välillä. Kaikilla palveluntuottajilla oli valmiudet 1.1.2022 alkavaan toimintaan.

Valtuutetuille toimitettiin tammikuussa 2022 tilannekatsaus palvelun käynnistymisestä. Huhtikuun 2022 kokouksessa he saivat päivitetyn katsauksen.

Kela toteutti vuoden 2021 aikana Kelan ja palveluntuottajien välille teknisen käyttöyhteyden rajapinnan, joka mahdollistaa asiakastietojen välittämisen taksivälityskeskukseen. Tämä parantaa asiakasta koskevien tietojen välittymistä tilausvälityskeskukseen. Tällaisia tietoja ovat muun muassa vuotuisen omavastuuosuuden täytyminen ja asiakkaan matkaan liittyvät asiat, kuten avustamisen ja saattamisen tarve.

Kelassa on tunnistettu riskit nykyisessä hankintajärjestelmässä, joka perustuu palveluntuottajien kilpailuttamiseen. Siksi Kela on esitellyt valtuutettujen kokouksissa vaihtoehdoisen mallin kilpailutuksille. Vaihtoehtona on siirtyä jollakin aikavälillä niin sanottuun palveluntuottajien rekisteröitymismenettelyyn, joka toisi pitkäjänteisyyttä ja jatkuvuutta toiminnan kehittämiseen. Koska mallin käyttöönotto edellyttäisi muutoksia sairausvakuutuslakiin, Kela on keskustellut tästä mallista myös sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Valtuutettujen huhtikuun kokouksessa vierailut sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen saikin vastata valtuutettujen kysymyksiin rekisteröitymismenettelystä. Ministeri kertoi, että ministeriön teettämän selvityksen mukaan rekisteröitymismenettelyyn siirtyminen ei ole mahdollista nopealla aikataululla, mutta sitä on syytä pitää edelleen selvittävänä vaihtoehtona.

Kuntoutuksen rekisteröitymismenettelyä koskeva kokeilu

Joulukuussa 2020 valtuutetuille kerrottiin vuonna 2021 käynnistyvästä kokeilusta, joka koskee kuntoutuksen rekisteröitymismenettelyä. Tuolloin sovittiin, että valtuutetut seuraavat kokeilun käynnistymistä ja haluavat kuulla myös asiakkaiden kokemuksista.

Valtuutettujen maaliskuu- ja joulukuun kokouksissa kerrottiin, miten rekisteröitymismenettelyn kokeilu oli käynnistynyt Oma väylä -kuntoutuksen ja aikuisen sydänkuntoutuskurssin osalta. Palveluntuottajien rekisteröityminen alkoi tammikuun alussa ja palvelujen toteutus huhtikuun alussa 2021.

Palaute ja kokemukset rekisteröitymismenettelystä ovat olleet positiivisia. Vaikka järjestelmään liittyvien toimintojen kehittäminen on osin kesken, on järjestelmää pidetty helppokäyttöisenä ja toimivana. Oma väylä -kuntoutus on uutena palveluna otettu innolla vastaan ja se on koettu odotetuksi ja tarpeelliseksi palveluksi.

Rekisteröitymismenettelyn myötä sekä Oma väylä -kuntoutuksen palveluntuottajien että kuntoutusasiakkaiden määrä on ollut yllättävän suuri. Palveluntuottajien kanssa tehtyjä sopimuksia oli joulukuussa yhteensä 92, ja myönteisen kuntoutuspäätöksen saaneiden asiakkaiden määrä oli lähes 1300. Asiakkaiden määrä ylitti huomattavasti määrän, johon Kela oli mitoittanut budjetin vuodelle 2021. Kela on joutunut rajoittamaan asiakasmäärää, jotta harkinnanvaraiseen kuntoutukseen varatun rahamäärän puitteissa on mahdollista pysyä. Merkittävimpana rajoitustoimenpiteenä kuntoutuksen kokonaiskesto on rajattu kolmesta vuodesta vain yhteen vuoteen asiakasta kohti. Palvelun jatkaminen ilman rajoituksia vaatisi yli 10 miljoonan euron vuotuisen lisärahoituksen harkinnanvaraiseen kuntoutukseen. Rajoitustoimet tulevat voimaan aikaisintaan 1.4.2022.

Aikuisen sydänkuntoutuskurssin osalta palveluntuottajien ja asiakkaiden määrät ovat olleet lähes odotusten mukaisia. Sopimuksia oli joulukuussa voimassa 10, ja asiakkaita oli noin 350. Koronapandemia on todennäköisesti vaikuttanut asiakasmäärään jonkin verran.

Tavoitteena on vakiinnuttaa rekisteröitymismenettely kokeiluun kuuluvien palvelujen osalta vuoden 2023 alusta alkaen. Kela valmistelee myös menettelyn laajentamista siten, että vuoden 2024 alusta mukaan tulisivat harkinnanvaraisen kuntoutuksen palveluina moniammatillinen yksilökuntoutus, lasten ja nuorten perhekuntoutus, tuki- ja liikuntaelinsairaiden kurssi ja ikääntyvien monisairaiden kurssi. Menettelyn laajentaminen Kelan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluviin palveluihin (ammatillinen kuntoutus, vaativa lääkinnällinen kuntoutus ja kuntoutuspsykoterapia) edellyttää kuntoutuslain muutosta, jota on tarkoitus edistää vuoden 2022 aikana.

Valtuutetut ottivat tyytyväisenä vastaan tiedon kokeilun laajentamisesta. Sen sijaan tieto, että kuntoutuksen kokonaisuudesta joudutaan rajoittamaan rahan puutteen vuoksi, aiheutti valtuutetuissa huolta.

Vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelu

Kela järjestää tulkkauspalvelua kuulovammaisille, kuulonäkövammaisille ja puhevammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vammansa vuoksi tulkkausta muun muassa työssä käymiseen, opiskeluun, asiointiin ja harrastuksiin. Kela hankkii asiakkaiden tarvitseman tulkkauspalvelun ulkopuolisilta palveluntuottajilta.

Valtuutetut ovat säännöllisesti seuranneet tulkkauspalvelun kilpailutuksia ja palvelun toteutumista. Maaliskuun yleiskokouksessa valtuutetuille kerrottiin vuoden 2020 kilpailutuksesta. Siinä Kela kilpailutti vammaisten tulkkauspalvelun, jota tuotettaisiin vuodesta 2021 alkaen koko Suomessa, kuudella hankinta-alueella. Uusi sopimuskausi alkoi 20.1.2021 ja palvelun tuottaminen 1.4.2021. Palvelua uudistettiin ennen hankinnan tekemistä (vuonna 2020) tehdyn markkinavuoropuhelun sekä eri sidosryhmien (asiakasjärjestöt, oppilaitokset, tulkkijärjestöt) kuulemisen perusteella. Uudistusten tavoitteena oli vahvistaa asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia vammaisten tulkkauspalvelussa ja lisätä palvelun joustavuutta asiakkaiden tarpeiden mukaan.

Asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia vahvistettiin muun muassa lisäämällä asiakkaalle mahdollisuus halutessaan nimetä listallaan olevien tulkkien tehtävät tarkemmin eri tilanteiden mukaan, kuten työelämää, harrastuksia ym. asioita tulkkaaviksi tulkeiksi. Haja-asustusalueiden palvelua parannettiin uudella matkalisällä ja ruotsinkielisten asiakkaiden palvelun saatavuutta niin sanottujen livs-tulkkien hyväksymisellä. Myös tilatun tulkkausajan tilapäisen ylityksen käsittelyä sujuvoitettiin. Niin kutsutulla lisäostoehdolla pyrittiin turvaamaan palvelun saatavuutta niissä tilanteissa, kun asiakas on jäämässä ilman tulkkia.

Etätulkkaus tuli koronapandemian vauhdittamana voimakkaasti mukaan palveluun. Tämä on koettu erityisen hyväksi parannukseksi, joskin se sisältää jonkin verran tietoturvaan sisältyviä haasteita.

Hankinnassa hyväksyttiin palveluun kaikkiaan 137 palveluntuottaja, joiden palveluksessa oli 733 tulkkia 1.4.2021. Tulkkien määrä vaihtelee sopimuskauden aikana hieman resurssimuutoksista johtuen. Resursseihin jäi joillakin alueilla ja joissakin tuotteissa vielä vajetta, jota korjataan täydennyshankinnalla.

Hankitun tulkkauspalvelun tuottaminen lähti hyvin käyntiin uudella sopimuskaudella. Kun sopimuskausi oli edennyt loppuvuoteen 2021, havaittiin tarvetta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että palvelu toteutuu sopimuksen mukaisena. Loppuvuonna 2021 tehdyn kehittämistyön painopisteeksi otettiin sopimuksenhallinta, sopimusten noudattamisen ja asiakkaan palvelun toteutumisen seuranta. Tämä työ jatkuu edelleen vuonna 2022.

Tulkkauspalveluun oli oikeutettu yhteensä 6115 henkilöä vuonna 2021. Heistä 3143 käytti palvelua. Asiakas lasketaan tulkkauspalvelun käyttäjäksi, jos hän käyttää palvelua vähintään yhden tunnin vuodessa. Palvelun käyttäjistä suurin osa, 2164 asiakasta, oli kuulovammaisia. Puhevammaisia käyttäjiä oli 724 ja kuulonäkövammaisia 255. Vuonna 2020 käyttäjiä oli yhteensä 3210, eli käyttäjien määrä oli hieman laskenut. Vuonna 2021 vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluun tehtiin 154 302 tilausta, joka on lähes saman verran kuin vuonna 2020 (153 562 tilausta), mutta vähemmän kuin vuonna 2019, jolloin tilauksia oli 174 188. Pandemian vaikutus näkyy luvuissa, ja se jatkuu edelleen, kun poikkeustilanteen vallitessa tulkattavia tilaisuuksia ynnä muita on ollut aikaisempaa vähemmän.

Riskienhallinta

Vuodesta 2017 alkaen valtuutetut ovat seuranneet säännöllisesti, että Kelan riskienhallintaa kehitetään valvontatilintarkastajien suositusten pohjalta. Lisäksi valtuutetuille on raportoitu säännöllisesti Kelan strategisten riskien ja strategisen riskienhallinnan tilanteesta.

Kelan hallitus hyväksyi joulukuussa 2020 riskienhallinnan ja tietoturvariskien hallinnan kehittämissuunnitelman. Valtuutetut saivat vuoden ensimmäisessä yleiskokouksessa tilannekatsauksen kehittämissuunnitelmasta. Kaikki riskienhallinnan kehittämiseksi suunnitellut toimenpiteet oli aloitettu. Lisäksi kokouksessa käytiin läpi Kelan strategisten riskien tilanne sekä muut riskienhallinnan ajankohtaiset asiat.

Valtuutetuille raportoitiin Kelan riskienhallinnan kehittämisen tilanteesta uudelleen kesäkuun yleiskokouksessa. Silloin heille annettiin myös tilannekatsaus riskienhallinnasta.

Raportit saatuaan valtuutetut totesivat, että riskienhallinta on ylimmän johdon keskeinen johtamisväline ja on tärkeää, että sen kehittäminen etenee Kelassa. Valtuutetut seuraavat jatkossakin tiiviisti riskienhallinnan kehitystä ja sitä, että valvontatilintarkastajien kehittämissuosituksia otetaan huomioon.

Perustoimeentulotuki

Perustoimeentulotuki on ollut säännöllisesti esillä valtuutettujen kokouksissa siitä alkaen, kun sen toimeenpano vuonna 2017 siirtyi Kelan hoidettavaksi. Vuonna 2021 valtuutetut käsitelivät perustoimeentulotukeen liittyviä asioita neljässä kokouksessa.

Maaliskuun kokouksen teemana oli perustoimeentulotukipäätösten laatu ja siihen keskeisesti liittyvät asiat, kuten toimeentulotukea koskevien kanteluiden määrä ja muutoksenhaun näkökulma. Kokouksessa kerrottiin valtuutetuille apulaisoikeuskanslerin päätöksestä, joka koski toimeentulotukipäätösten laatua ja ratkaisutoiminnan yhdenmukaisuutta. Valtuutetut saivat katsauksen niistä toimenpiteistä, joita Kelassa on tehty apulaisoikeuskanslerin päätökseen liittyen, ja niistä, joita aiotaan jatkossa tehdä.

Pääjohtaja kertoi valtuutettujen huhtikuun kokouksessa julkisuudessaakin esille nousseesta Valtiontalouden tarkastusviraston raportista, joka koski toimeentulotuen siirtoa.

Työvaliokunnan toiveesta toukokuun kokouksessa käytiin läpi toimeentulotuen perusosan alentamisen perusteita ja käytäntöjä. Asia oli noussut esille Ylen verkkosivuilla julkaistussa kolumnissa. Valtuutetuille selitettiin, miten ja missä tilanteissa perusosan alentamista Kelassa tehdään. Valtuutetuille kerrottiin, että Kelan etuuspalveluissa on vuonna 2020 työskennellyt yhteensä 840 sosiaalialan tutkinnon suorittanutta henkilöä. Lisäksi heille kerrottiin, kuinka ratkaisuasiantuntijoita on koulutettu Kelassa liittyen perusosan alentamiseen ja harkinnan käyttöön.

Lokakuun kokouksessa aiheena olivat toimeentulotuen ajankohtaiset asiat. Valtuutetuille kerrottiin toimeentulotukilain uudistamistyöstä ja siihen liittyvästä kehittämistyöryhmän mietinnöstä. Kela suhtautui positiivisesti esitettyihin kehittämisehdotuksiin. Kela piti hyvänä ja kannatettavana tavoitteena kehittää toimeentulotukilakia erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien osalta.

Kokouksessa nostettiin esille juuri ilmestynyt Oulu-tutkimusaineistoon perustuva tutkimusblogi, jossa todetaan, että etuuksien ja palveluiden yhtäaikainen käyttö on yleistä. Perustoimeentulotuen saajista lähes 30 prosenttia käytti sosiaalihuollon palveluita vuonna 2018.

Valtuutetuille kerrottiin myös toimeentulotuen vireillä olevista kehittämistoimenpiteistä. Tällaisia ovat muun muassa uudistettu toimeentulotuen päätös, verkkohakemuksen uudistamistyö sekä joulukuussa 2021 käynnistynyt kaksisuuntaisen tiedonvaihdon pilotti Kelan ja kuntien välillä.

Lisäksi valtuutetuille esiteltiin asiakaskokemuksen kehittämisen ohjelmaa. Muutokset asiakaskunnan tarpeissa ja Kelan tehtäväkentässä edellyttävät asiakaskeskeistä toimintamallia. Kelan asiakkaita on tutkittu data-analyysin sekä haastatteluiden avulla. Data-analyysi kuvaa Kelan nykyisten asiakkaiden tilannetta erityisesti etuuksien ja etuuskäsittelyn näkökulmasta. Haastatteluilla puolestaan selvitettiin eri tilanteissa olevien asiakkaiden tarpeita.

Kelan puhelinpalvelu ja palvelun kustannukset asiakkaille

Kesällä 2021 mediakeskustelussa nousi esiin, että Kelan puhelinpalveluun ei voi soittaa kaikista prepaid-liittymistä. Valtuutetut halusivat Kelalta selvityksen siitä, miten ongelman voisi ratkaista. Valtuutetut käsittelivät asiaa syksyn aikana kahdessa kokouksessa.

Puhelut Kelan palvelunumeroihin ovat maksullisia, vaikkakin lisämaksuttomia. Myös jonottaminen on maksullista. Kiinteästä verkosta soittaessa puhelu Kelan palvelunumeroon maksaa paikallisverkkomaksun, matkapuhelimesta soittaessa matkapuhelinmaksun. Kela ei peri puhelusta soittajilta maksua eikä Kela saa operaattoreilta maksuja puheluliikenteestä.

Kelan puhelinpalvelussa on maksuton takaisinsoittopalvelu. Jos asiakas hyödyntää sitä, hänelle ei tule jonotuskuluja. Asiakkaat voivat asioida myös soittoaajan varaamalla, verkkopalvelussa sähköisesti, palvelupisteissä vierailemalla ja postitse kirjeellä.

Prepaid-liittymät ovat ehdoiltaan erilaisia. Pääsääntöisesti prepaid-liittymistä on mahdollista soittaa maksullisiin puhelinnumeroihin, kunhan liittymässä on saldoa jäljellä. Esimerkiksi keskeisimpien

puhelinoperaattoreiden (DNA, Elisa ja Telia) Kelalle ilmoittamien tietojen mukaan Kelan palvelunumeroihin voi pääsääntöisesti soittaa prepaid-liittymästä, kun liittymällä on saldoa liittymän ehtojen mukaisesti. Siinä on kuitenkin operaattorikohtaisia eroja, voiko prepaid-liittymien bonussaldolla tai vastaavalla lahjasaldolla soittaa palvelunumeroihin. Joissakin liittymäpaketeissa voi mahdollisesti olla mukana myös palvelunumeron esto, jolloin liittymästä ei ole lainkaan mahdollista soittaa maksullisiin palvelunumeroihin. Kelalla ei kuitenkaan ole mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, millä tavoin operaattorit rajaavat liittymäehtoja.

Ratkaisuja ilmaisen puhelinpalvelun järjestämiseen olisi kaksi. Muuttamalla hallintolakia olisi mahdollista säätää asiakkaalle oikeus soittaa viranomaisten puhelinpalveluihin täysin ilmaiseksi. Muutos koskisi siten myös muita toimijoita kuin Kela. Ilmainen puhelinpalvelu ilman lainsäädäntömuutoksia olisi myös mahdollinen, koska Kela on liittynyt Hanselin puhepalvelujen puitesopimukseen, johon kuuluvat 0800-alkuiset soittajalle maksuttomat numerot. Täysin ilmaisen puhelinpalvelun järjestäminen lisäisi Kelan vuosittaisia kustannuksia arviolta noin 2 800 000 euroa arvonlisäveroineen.

Kansainväliset asiat

Valtuutetut ovat halunneet saada säännöllisesti tietoa myös Kelan kansainvälisestä toiminnasta. Kesäkuun kokouksessa käytiin läpi, miten korona on vaikuttanut sosiaaliturvan toimeenpanoon rajat ylittävissä tilanteissa. Koronatilanne näkyi vuoden 2020 tapaan myös vuonna 2021. Erilaisia EU-maiden välillä sovittuja poikkeusjärjestelyitä jatkettiin, minkä lisäksi hankaluuksia oli postin kulussa maiden välillä. Koronatodistusta valmisteltiin EU-tasolla, ja Kela oli mukana tässä työssä.

Valtuutettujen syyskuun kokouksessa Kelan pääjohtaja kävi oman katsauksensa yhteydessä läpi ajankohtaisia kansainvälisiä asioita. Hän kertoi muun muassa uusista menettelytavoista, joita Kelan sisäisessä kansainvälisen lainsäädäntötyön ennakoinnissa on otettu käyttöön. Lisäksi esillä oli hanke, jossa kehitetään Suomen sosiaaliturvaan kuulumista koskevaa sanastoa ja termistöä.

Marraskuun kokouksessa keskityttiin erityisesti Euroopan komission vuoden 2022 työohjelmaan ja sen sisältämiin aloitteisiin. Työohjelmasta nostettiin esille Kelaan mahdollisesti vaikuttavat aloitteet, joita Kelassa on tarkoitus seurata entistä järjestelmällisemmin. Kokouksessa käytiin läpi myös sitä, miten aiemmin annetut aloitteet olivat edenneet. Aiemmin annetuista aloitteista Kelassa seurataan erityisesti sosiaalisten oikeuksien pilaria, tekoälyasetusta ja eurooppalaista digitaalista identiteettiä.

Vuoden 2021 aikana seurattiin myös brexitiä ja sen vaikutuksia Kelan asiakkaisiin. Lisäksi vuoden aikana valtuutetuille kerrottiin muun muassa virtuaalisista yhteistyötapaamisista muiden Pohjoismaiden ja Viron sosiaaliturvalaitosten kanssa, Ruotsin tulevista eläkemutoksista, sähköisestä tiedonvaihtojärjestelmä EESSistä sekä eurooppalaisen digitaalisen palveluväylän (SDG) toimeenpanon edistymisestä Kelassa.

Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyö

Valtuutetuille esiteltiin joulukuussa Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyön käynnistymistä. Sekä hyvinvointialueita koskeva hallinnon uudistus että sote- ja pelastustoimen palveluja koskeva uudistus etenivät, kun laaja lainsäädäntökokonaisuus hyväksyttiin eduskunnassa kesäkuun lopussa 2021. Heti

tämän jälkeen useilla alueilla alettiin valmistella väliaikaishallintojen perustamisen jälkeen hyvinvointialueiden tuloa ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä pelastustoimen palvelujen siirtymistä kunnilta tuleville alueille.

Kelan rooli hyvinvointialueiden yhteistyössä on moninainen. Kelan etuudet ja palvelut ovat osa sosiaali- ja terveyspalveluita. Kelalla on aluekohtaista tilasto- ja tutkimustietoa, jota hyvinvointialueet voivat käyttää palvelujen suunnittelussa ja päätöksenteossa. Kela tukee hyvinvointialueita Kanta-palvelujen käyttöönotossa ja muutoksissa. Uusi hallinnon taso, hyvinvointialueiden tulo sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelujen siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille edellyttää laajasti muutoksia Kelan toiminnassa. Kela on mukana toimeenpanemassa koko yhteiskuntaan vaikuttavaa uudistusta.

Kela käynnisti hyvinvointialueisiin ja sote-uudistukseen liittyvän työnsä 1.9.2021. Tuolloin aloitettiin niiden osa-alueiden tunnistaminen, joihin tulee muutoksia joko uuden hallintotason pohjalta tai kun sote- ja pelastustoimen palvelut siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille. Laaja kokonaisuus pitää sisällään sekä teknisempiä tietojärjestelmiin ja tiedonvaihtoon liittyviä tehtäviä että sisällöllisiä, asiakkaiden palvelupolkuihin ja prosesseihin vaikuttavia muutoksia. Suunnittelutyö jatkui koko syksyn ajan tiiviinä horisontaalisena vuoropuheluna kaikkien tulosityksiköiden, yksiköiden ja asiantuntijafoorumien kanssa. Työtä tehtiin aluksi Kelan sisällä, ja loppuvuodesta sitä alettiin kohdistaa myös valtionhallinnon ja hyvinvointialueiden valmistelijoiden suuntaan. Kelan tunnistamia riskejä ja huomioon otettavia osa-alueita käytiin läpi myös muiden toimeenpanoon osallistuvien kansallisten toimijoiden, kuten THL:n, Kuntaliiton ja järjestöjen kanssa. Tilannekuvaa välitettiin Kelan johtoryhmälle, ylimmälle johdolle sekä ylimmille toimielimille, joihin kuuluvat hallitus, valtuutetut ja Kelan neuvottelukunta. Kelan johtoryhmässä päätettiin 13.12.2021, että Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyön ensi vaiheen sisäinen organisointi toteutetaan hankeorganisointia kevyemmällä mutta kuitenkin järjestelmällisellä tavalla. Kelan sisäiset vastuut kokonaiskoordinoinnista sekä paikallisen ja alueellisen yhteistyön koordinoinnista ja ohjauksesta viestittiin myös vastuuministeriöille ja hyvinvointialueiden valmistelun vastuuhenkilöille. Organisoinnin ja suunnittelutyön edetessä myös tietyt osa-alueet, kuten esimerkiksi Kanta-palveluihin tulevat rekisterinpitäjyyden ja muiden sote-lainsäädäntöön liittyvien muutosten suunnittelu ja toteutus etenivät aikataulussa. Myös etuuksiin ja palveluihin liittyviä toimeenpanon muutoksia vietiin eteenpäin loppuvuoden aikana. Muun muassa asiakasinformaatioon liittyvät kokonaisuudet, kuten päätöstekstit, kirjepohjat, lomakkeet, ohjeet ja prosessit, otettiin työn alle.

Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyön suunnittelussa viestintä ja vaikuttaminen olivat keskiössä heti alusta alkaen. Kun työ käynnistyi, muutoksesta viestimisen pääperiaatteena oli kertoa tärkeimmistä asioista ensin henkilöstölle ja sen jälkeen muille toimijoille. Toisena periaatteena oli, että Kelan tulee näkyä yhtenäisenä ja koordinoituna Kelan ulkopuolisille toimijoille ja että hyvinvointialueisiin liittyvästä työstä tulee muodostaa yhteinen kuva Kelan ulkopuolelle. Viestintä- ja vaikuttamistyötä tehtiin tiiviisti koko syksyn ajan jatkuvasti päivitettyä toimenpidesuunnitelmaa apuna käyttäen.

Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyön riskienhallintaa käynnistettiin syksyn suunnittelutyön aikana. Tunnistettuja riskejä nostettiin ministeriöiden ja hyvinvointialueiden eri foorumeissa esiin loppuvuoden tilaisuuksissa.

Kela pääsi mukaan vastuuministeriöiden koordinoimaan yhteiseen toimeenpanoon marraskuun alusta alkaen. Kelan edustajat ovat mukana säännönmukaisissa tilannekatsauksissa sekä sidosryhmäverkostossa, johon kuuluvat kaikki toimeenpanoon osallistuvat toimijat ja jonka vetovastuu on sosiaali- ja terveysministeriöllä. Jatkuvaa vuoropuhelua käydään myös sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtiovarainministeriön kanssa eri foorumien kokousten välillä. Ne Kelan osa-alueet, jotka ovat muutoksen kohteena, otettiin ministeriön toiveesta mukaan myös alueiden toimeenpanon tiekartalle.

Monikanavarahoituksen purkamistyön valmisteluryhmät päättivät työnsä toukokuun lopussa. Tämän jälkeen käynnistyi parlamentaarisen työryhmän työ, joka ajoittui syyskuun puolivälistä marraskuun puoliväliin. Kela tuotti monikanavarahoituksen purkamisen valmisteluun laajasti tietoa nykyjärjestelmästä sekä etuuksista, kansallisesta toimeenpanosta ja tietojärjestelmistä. Lisäksi se esitti myös näkemyksensä valmistelun eri vaiheissa. Kelan pääviesti oli, että kun hyvinvointialueet toimeenpanevat sote-uudistusta ja rakentavat uutta hallinnon tasoa Suomeen, olisi tärkeää odottaa, että alueet pääsevät rauhassa käynnistämään toimintansa ja vakiinnuttamaan sen. Vasta tämän jälkeen voidaan käynnistää Kelan etuuksiin ja palveluihin liittyvien mahdollisten eri muutosten vaikutusten arviointi. Monikanavarahoituksen purkamistyö päättyi parlamentaarisen työryhmän [loppuraportin](#) luovuttamiseen ministeri Pekoselle 18.11.2021.

Valtuutetut seuraavat jatkossakin yhteistyön etenemistä.

Muita käsiteltyjä asioita

Valtuutetut saivat vuoden 2021 aikana tietoa myös seuraavista aiheista:

- koronatodistus
- Kelan palveluverkon muutokset
- Kelan monipaikkaisen työn malli
- Kelan työjärjestys, organisaatio ja visio
- korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu
- turvallisuuden tilannekatsaus
- kansallisesti arvokkaan tiedon suojaaminen
- monikanavarahoitus
- OmaKelan uudistaminen
- uusi järjestelmä päätösten laadun kehittämiseksi
- saamelaiskäräjien ja Kelan yhteistyösopimuksen uudistaminen
- Kelan vastuullisuusraportti
- valvontatilintarkastuksen suunnitelma vuodelle 2021
- etuuksien sähköinen hakeminen
- oppivelvollisuuden nostamisen vaikutukset koulumatkatukioikeuteen
- viestinnän ajankohtaiset asiat.

Tulossa olevia asioita

Helmikuussa 2022 tapahtuneella Venäjän hyökkäyksellä Ukrainaan on ollut laajoja vaikutuksia koko Eurooppaan. Kelakin joutuu varautumaan esimerkiksi Suomeen saapuviin pakolaisiin.

Koronaviruksen uusi omikron-muunnos puolestaan muutti loppuvuodesta 2021 koronapandemian luonnetta. Korona ei rokotustenkaan avulla ole täysin talttunut, vaan pandemia jatkuu edelleen ja vaikuttaa muun muassa Kelan työmäärään.

Valtuutetut seuraavat näiden molempien kriisien vaikutuksia Kelan toimintaan, palveluihin ja asiakkaisiin vuonna 2022.

Kelan nykyisen hallituksen toimikausi päättyy 31.12.2022 ja valtuutetut valitsevat vuoden 2022 lopulla Kelalle uuden hallituksen toimikaudelle 2023 – 2025.

Kela vuonna 2021

Talous

Kelan hoitaman sosiaaliturvan etuusmenot olivat vuonna 2021 yhteensä 16,1 miljardia euroa. Kasvua oli 1,5 prosenttia verrattuna vuoteen 2020. Eläkevakuutusetuuksien menot pienenevät 1,4 prosenttia, sairausvakuutusetuuksien menot kasvoivat 8,4 prosenttia ja sosiaaliturvan yleisrahaston etuusmenot pienenevät 1,7 prosenttia.

Toimintakulut olivat 592 miljoonaa euroa. Toimintakulujen osuus etuusrahastojen kokonaiskuluista oli 4 prosenttia. Etuusrahastojen tuotot olivat 17,0 miljardia euroa, ja ne kasvoivat edellisvuodesta 2,9 prosenttia. Tuotoista valtion osuus oli 72 prosenttia, sairausvakuutusmaksujen 21 prosenttia ja kuntien 5 prosenttia.

Etuusmenojen suhde bruttokansantuotteeseen oli arviolta 6,4 prosenttia.

Saajamäärältään suurin etuus oli sairaanhoitokorvaukset, joita sai vuonna 2021 yhteensä 3 752 764 henkilöä. Vuoden 2021 lopussa Kelasta sai eläke-etuuksia 597 803 henkilöä ja takuueläkettä 116 701 henkilöä. Vuoden aikana maksettiin lapsilisiä kaikkiaan 1 028 746 lapsesta. Työmarkkinatukea Kelasta sai vuoden 2021 aikana 273 857 henkilöä.

Henkilöstö

Vuoden 2021 lopussa Kelan henkilöstömäärä oli 8 297. Kasvua edellisvuoteen on 202 henkilöä. Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi 342 henkilöllä ja määräaikaisen henkilöstön määrä puolestaan pieneni 140 henkilöllä. Henkilöstömäärä kasvoi kaikissa muissa tulosyksiköissä paitsi asiakkaan lähipalveluissa. Kasvusta suurin osa kohdistui valtakunnallisiin palveluihin (101 henkilöä), IT-palveluihin (53 henkilöä) ja tietopalveluihin (26 henkilöä). Henkilötyövuosina Kelan työpanos vuonna 2021 oli 7 996, mikä on 249 henkilötyövuotta enemmän kuin vuonna 2020. Syynä henkilöstömäärän kasvuun oli koronapandemian vuoksi kasvanut työmäärä.

Vakinaisen henkilöstön ikärakenne on tasapainoinen, vaikka 43 prosenttia vakinaisista on työskennellyt Kelassa enintään viisi vuotta.

Ylitöiden osuus vuosityöajasta kasvoi 1,2 prosentista 1,3 prosenttiin. Eniten ylitöitä tekivät ratkaisuja ja IT-asiantuntijat.

Kotietäytyön tekeminen laajeni koronapandemian myötä. Vuonna 2021 etätyöpäiviä kertyi Kelassa keskimäärin 136 päivää/henkilö (vuonna 2020 123 päivää/henkilö).

Kela onnistui omassa koronaviruspandemian hallinnassaan hyvin vuonna 2021. Sairauspoissaolojen osuus oli edelleen maltillinen (4,1 %), vaikka kasvoikin 0,2 prosenttiyksikköä vuoden 2020 tasosta.

Kelalaisten kokemus osaamisesta, oppimisesta ja uudistumisesta on kehittynyt myönteisesti viime vuosina. Valtaosa kelalaisista arvioi työtehtävien vastaavan heidän valmiuksiaan. Yli 80 prosenttia kokee voivansa oppia ja uudistua työssään.

Henkilöstötutkimuksen mukaan työyhteisön tuki on Kelassa vahva, ja se kannattelee jatkuvasti kelalaisten jaksamista. Jaksamista kannattelevat myös työn kokeminen merkitykselliseksi, tyytyväisyys esihenkilötyöhön sekä mahdollisuudet yhdistää työ ja muu elämä. Myös pidempiaikaista positiivista kehitystä on nähtävissä. Henkilöstöllä on entistä useammin mahdollisuuksia vaikuttaa työhönsä (71 %), ja valtaosa heistä luottaa palvelussuhteen jatkumiseen (90 %). Yhä useampi toimihenkilöstä pitää Kelaa hyvänä työpaikkana (90 %).

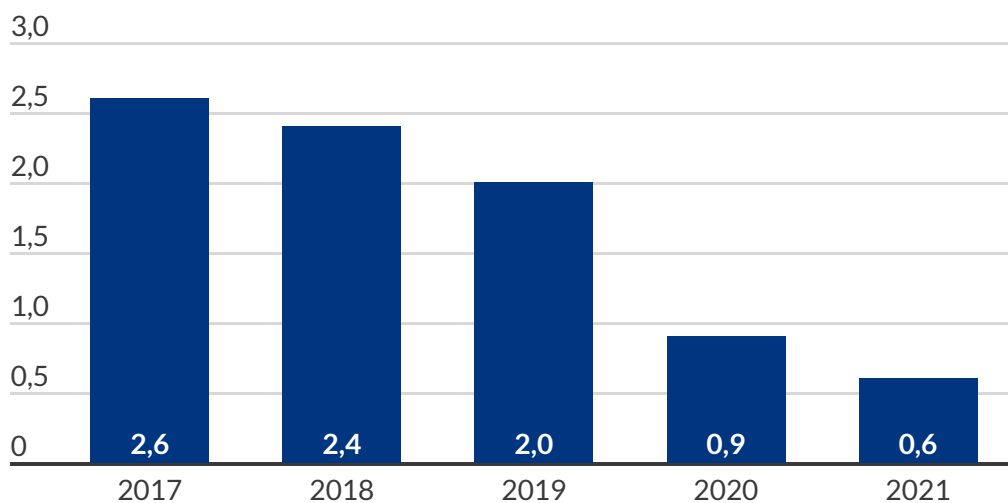
Perheystävällisyyden eteen tehty kehittämistyö palkittiin toukokuussa 2021, kun Väestöliitto myönsi Kelalle Perheystävällinen työpaikka -tunnuksen.

Asiakaspalvelu

Koronapandemian alkaessa vuonna 2020 palvelut priorisoitiin niin, että asiakkaiden ja henkilöstön turvallisuus pystyttiin varmistamaan. Vuonna 2021 palveluissa jatkettiin sosiaalisen median palveluiden, online-puhelinpalvelun ja puhelinajanvarauspalvelun priorisointia. Palvelupisteasiointien määrä on pysynyt alhaisena pandemian eri vaiheissa, kun taas samanaikaisesti puhelinpalvelun kysyntä on kasvanut ja entistä useampi etuushakemus tehdään sähköisesti.

Palvelupisteasiointien määrä Kelassa on pysynyt tasaisena pandemian aikana. Kysyntä laski vuoden 2020 noin 900 000 asiinnista noin 600 000 asiointiin. Vuoden 2020 palvelupisteasiointien määrää nostavat asiointimäärät ennen pandemia-aikaa. Myös kuukausitasolla asiointien määrä palvelupisteissä oli hyvin tasaista. Heinäkuussa asiointeja oli vähiten, noin 45 000, ja maaliskuussa eniten, noin 53 000.

Toimistoasiointit, miljoonaa

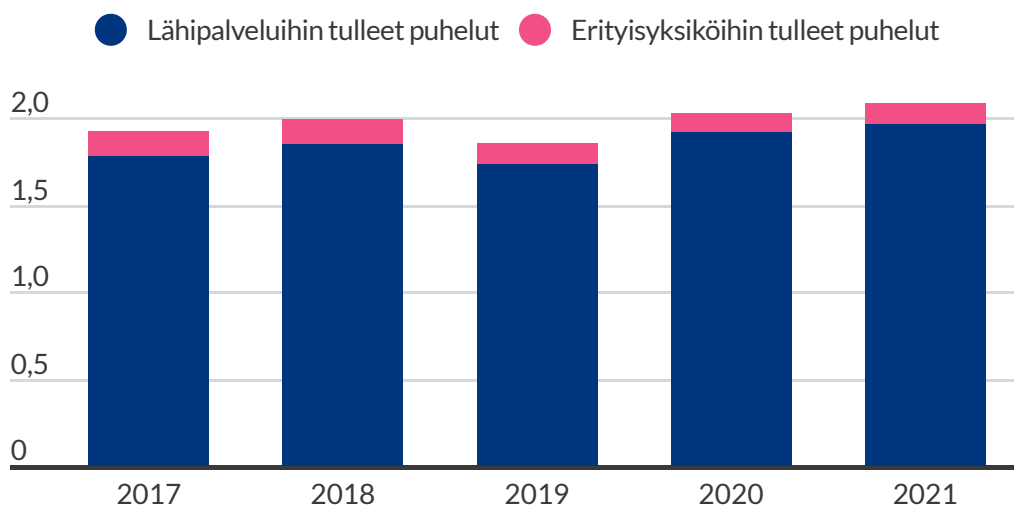
Palvelupisteisiin varattavat ajat on rajoitettu vain välttämättömiin asiointeihin, jotta Kela voi varmistaa asiakkaiden ja toimihenkilöiden turvallisuuden. Palvelupisteajanvarausten määrä on vähentynyt pandemia-aikaa edeltäneen vuoden 2019 noin 145 000 asiointista vuoden 2021 noin 40 000 asiointiin. Kun palvelupisteiden ajanvaraukset ovat vähentyneet, puhelinajanvarausten määrä on noussut vuoden 2019 noin 100 000 asiointista vuoden 2021 noin 200 000 asiointiin.

Puhelinajanvarausten lisäksi myös asiakkuusvastaavapalvelua on laajennettu. Asiakkuusvastaavapalvelu on erityispalvelu asiakkaille, jotka tarvitsevat tavallista enemmän tukea etuusasioiden hoitamisessa. Vuonna 2021 palvelun piirissä oli 5 700 asiakasta, kun taas vuotta aiemmin asiakkaita oli 3 100.

Kelan palvelua sai vuoden lopussa 151 asiointipisteestä, ja asiointeja oli 55 000. Asiointipisteissä käyntiasiointien määrä on asettunut pandemian aikana tasolle, joka on noin puolet vuoden 2019 tasosta.

Kelaan saapuneiden puheluiden määrä kasvoi edellisvuoden 3,2 miljoonasta 3,6 miljoonaan. Vastattujen puheluiden lukumäärä lisääntyi noin 50 000 puhelulla. Kysyntä oli vähäisintä tammikuussa, jolloin saapuvien puheluiden määrä oli 260 000, ja runsainta maaliskuussa, jolloin saapuvien puheluiden määrä oli 345 000. Keskimääräinen jonotusaika puhelinpalveluun oli 10 minuuttia. Kysyntää lisäsivät toimeentulotuen, sairauspäivärahan ja kuntoutuksen ruuhkatilanteet.

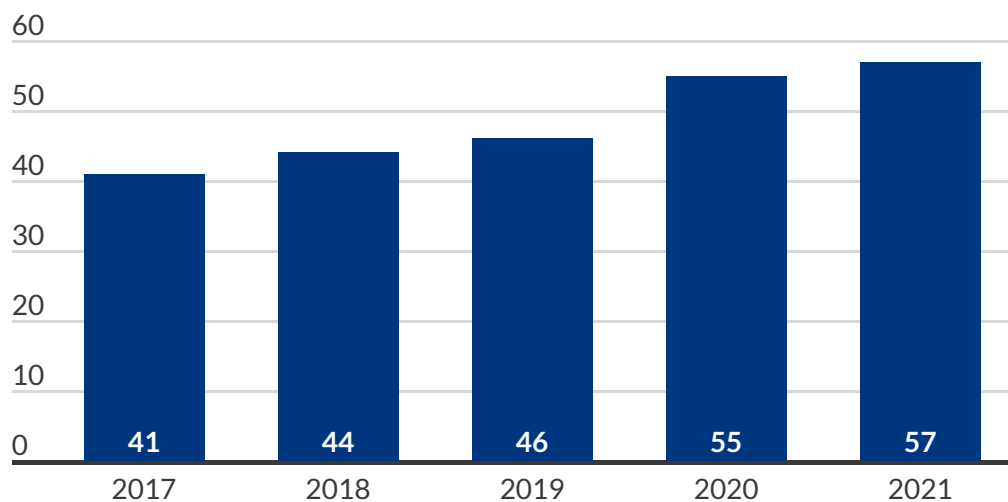
Vastatut puhelut, miljoonaa

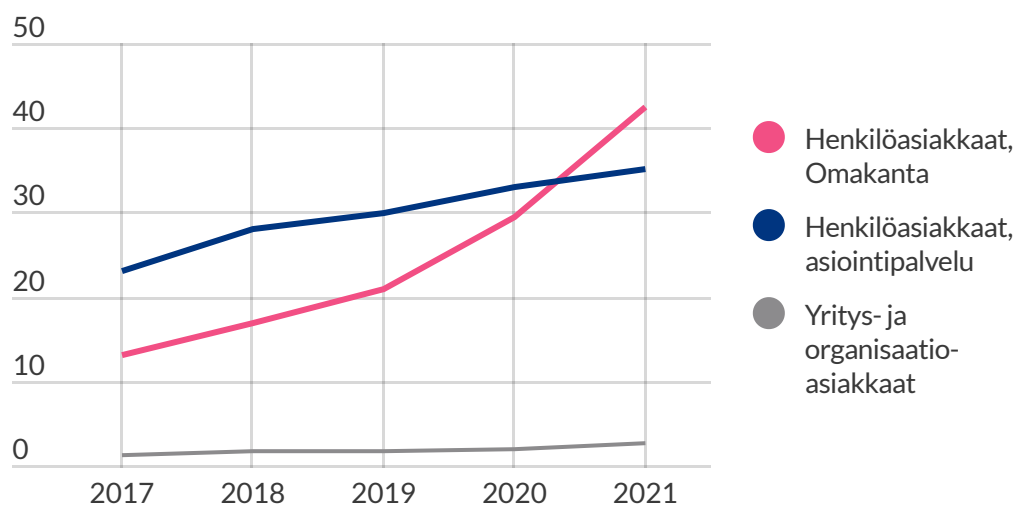
Saapuvien puheluiden määrän noustessa asiakkaiden jonotusaika piteni, minkä takia huhtikuusta alkaen asiakkaille alettiin tarjota takaisinsoittopalvelua enenevässä määrin. Takaisinsoittopalvelussa asiakkaat voivat jättää soittopyynnön järjestelmään jonotuksen aikana, eikä jonotuksesta silloin synny asiakkaalle kustannuksia. Touko–joulukuun välisenä aikana 56 prosenttia vastatuista puheluista hoidettiin takaisinsoittopalvelun kautta.

Kävijämäärät avoimessa kela.fi-verkkopalvelussa kasvoivat hieman vuonna 2021. Kelan verkkosivustolla vierailtiin vuoden aikana kaikkiaan 56,5 miljoonaa kertaa, kun taas vastaava lukema vuonna 2020 oli hieman alle 55 miljoonaa käyntikertaa. Henkilöasiakkaiden kela.fi-sivuilla eniten kävijöitä oli opiskelijoiden, lapsiperheiden ja sairastamisen osioissa.

Kävijämäärät Kela.fi verkkosivustolla, miljoonaa

Verkkoasioinnit*, miljoonaa

Henkilöasiakkaiden tunnistettujen verkkoasiointien määrä Kelan asiointipalvelussa kasvoi vuoden 2020 noin 62 miljoonasta asiointista kaikkiaan 80 miljoonaan. Vuonna 2021 Omakannan kautta tulleiden verkkoasiointien määrä ohitti Kelan henkilöasiakkaille suunnatun asiointipalvelun kautta tulleiden asiointien määrän. Omakannan kautta asiointiin 42,4 miljoonaa kertaa ja henkilöasiakkaiden asiointipalvelun kautta 35 miljoonaa kertaa. Omakannassa asiointikertoja oli 13,4 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2020. Syinä Omakannan huomattavalle asiointikertojen lisääntymiselle olivat koronatodistus ja asiakastietolain uudistus. Organisaatioasiakkaiden asiointikertojen määrä kasvoi 2,6 miljoonaan.

Kaikista Kelaan vuonna 2021 saapuneista yli 15 miljoonasta hakemuksesta 76,7 prosenttia tehtiin verkossa, 21,4 prosenttia paperilla ja 1,3 prosenttia suullisesti. Vuonna 2020 verkkohakemusten osuus kaikista hakemuksista oli 73,5 prosenttia ja vastaavasti paperisten hakemusten 24,8 prosenttia. Suullisten hakemusten määrä pysyi vuoden 2020 tasolla, joka on kaksinkertainen pandemiaa edeltävään aikaan verrattuna. Myös toimeentulotukiasiakkaiden verkkohakemusten osuus kasvoi edelleen 78,8 prosentista 80,9 prosenttiin.

Asiakaskokemus

Kela jatkoi asiakkaiden palvelukokemuksen mittaamista, ja mittaamista laajennettiin mobiilikyselyiden avulla. Vuoden aikana mobiilikyselyitä tehtiin neljänä ajankohtana Kelan palvelupisteissä, puhelinpalvelussa, puhelinajanvarauspalvelussa ja kela.fi-sivustolla asioineille asiakkaille. Lisäksi selvitettiin mobiilikyselyn avulla etuuspäätöksen saaneiden asiakkaiden tyytyväisyyttä koko etuusprosessiin.

Palvelupisteiden asiakkaat vastasivat kyselyyn vuoden aikana kaikkiaan noin 6 000 kertaa. He arvioivat saamansa palvelun keskimäärin 8,8:n arvoiseksi asteikolla 0–10 (vuoden kaikkien kyselykierrosten keskiarvotulos). Puhelinpalvelussa asioineiden noin 5 400 vastaajan arvosana palvelulle oli hieman pienempi: keskiarvo oli 8,5. Palvelupisteiden asiakaspalvelun arvosana oli samalla tasolla kuin vuonna 2020, mutta puhelinpalvelun arvosana laski 0,2 yksikköä. Puhelinpalvelun arvosanaa laski vastausprosentin heikentyminen ja jonotusaikojen pidentyminen. Asiakkaiden kokemus puhelinajanvarauspalvelusta pysyi korkealla tasolla: 2 300 vastauksen keskiarvo oli 9,0.

Syys- ja joulukuussa etuuspäätöksen saaneilta asiakkailta kysyttiin mobiilikyselyllä, kuinka tyytyväisiä he olivat Kela-asioidensa hoitoon kokonaisuutena. Vastauksia tuli syyskuussa noin 900 ja joulukuussa 850. Vastausten tyytyväisyyskeskiarvo oli syyskuussa 7,3 ja joulukuussa 7,5. Mittaamista jatketaan vuonna 2022.

Vuoden 2021 maaliskuussa Kelan verkkoasiointipalvelu uusittiin OmaKelaksi. Samalla palvelun tyytyväisyyssmittaus muutettiin kvartaaleittain toteutettavasta jatkuvaksi mittaukseksi. Jatkuvan mittauksen myötä vastauksia saatiin vuoden aikana noin 70 000. Koko vuoden keskiarvo oli 6,9 (vuonna 2020 tyytyväisyys oli 6,4). OmaKelan käyttöönoton ja kehityksen myötä vuoden 2021 toisen puoliskon vastausten keskiarvo oli noussut 7,1:een.

Kela.fi-sivustoa koskeviin kyselyihin vastauksia tuli neljänä otanta-ajankohtana yhteensä 2 600 kappaletta, ja tyytyväisyyttä koskevien vastausten keskiarvo oli 6,2. Arvosana laski 0,2 prosenttiyksikköä vuodesta 2020.

Henkilöasiakkaiden lisäksi loppuvuonna mitattiin yritysten ja yhteisöjen tyytyväisyyttä Kelan heille tarjoamiin palveluihin. Noin 71 prosenttia vastaajista arvioi, että Kela on onnistunut heidän työtehtäviinsä liittyvissä palveluissa melko hyvin tai erittäin hyvin.

Kelan, aluehallintoviraston ja valtiovarainministeriön yhteistyönä toteutettiin asiointipisteiden asiakaskysely 1.9.2020–28.2.2021. Kyselyssä oli mukana 20 asiointipistettä, joissa kaikissa Kela oli mukana toimeksiantajana. Asiakkaiden antamista noin tuhannesta vastauksesta 430 koski asiointipisteiden antamaa Kela-palvelua. Näiden vastausten kokonaisarvosana oli korkea: 9,2.

Kelan strategisena tavoitteena on kehittää palveluita asiakasymmärrykseen perustuen. Asiakasraadit ovat yksi tapa saada tietoa asiakkaiden näkemyksistä ja tarpeista. Asiakasraateja järjestetään tarpeen mukaan, esimerkiksi silloin, kun halutaan kuulla asiakkaiden näkemyksiä kehittämistoimenpiteistä tai tarvitaan tietoa jostakin asiakasryhmästä. Raateja voidaan järjestää myös silloin, kun tarvitaan tietoa siitä, millaisia käsityksiä kumppaneilla on yhteistyöstä ja sen tavoitteista Kelan kanssa.

Vuonna 2021 Kela järjesti asiakasraadin saamenkielisten palveluiden tarpeista ja saatavuudesta, yhteisöasiakasraadin verkkoasioinnista sekä kumppaniraadin digituesta. Kaikki raadit järjestettiin pandemia-ajasta johtuen etäyhteyksien avulla.

Palveluverkko

Vuoden 2021 lopussa Kelan palveluverkkoon kuului 136 palvelupistettä. Vuoden aikana korvattiin yhdeksän palvelupistettä lähellä olevien suurempien palvelupisteiden palveluilla ja muilla palvelumuodoilla. Palvelupisteiden aukioloaikoja on säädetty vastaamaan vähentyneitä asiakaskysyntää, kuitenkin niin, että asiakkaille on taattu mahdollisuus ruuhkattomaan palveluun. Osa pienemmistä palvelupisteistä palvelee vain ajanvarauksella. Näin on pystytty siirtämään henkilöstöresursseja ja varmistamaan priorisoidujen palvelujen, lähinnä puhelinpalvelun ja puhelinajanvarauspalvelun, saatavuus.

Palveluverkkoa tukevat viranomaisten yhteistyönä perustamat asiointipisteet, joilla palvelut voidaan turvata siten, että asiointimatka on kohtuullinen. Asiointipisteessä asiakas saa ohjausta Kelan asiointipalvelujen käyttöön sekä yleistä neuvontaa. Hän voi myös saada etuusasiansa vireille jättämällä hakemuslomakkeen. Kelan kanssa sopimuksen tehneitä asiointipisteitä oli vuoden lopussa yhteensä 151, joka on 4 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Samalla on myös tiivistetty entisestään muuta tila- ja palveluyhteistyötä kumppanien kanssa.

86 asiointipisteessä oli käytössä asiakkaiden etäpalvelulaitteet, joilla heidän oli mahdollista saada kuvayhteyden avulla palvelua Kelan palveluneuvojilta. Etäpalvelumahdollisuus oli lisäksi 44 muussa etäpalvelupisteessä, esimerkiksi Ohjaamoiden ja ikäihmisten lähitorien yhteydessä. Etäpalvelupisteitä oli vuoden lopussa 15 enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Pohjois-Suomessa Kelaan saa etäpalveluyhteyden myös 22:n Virtu-palvelupisteen kautta. Virtu-palvelupiste on kuntalaisen sähköisen asioinnin paikka, jossa kuntalainen voi käyttää kuvapuhelinpalveluita ja muita internet-palveluita.

Digitaalisten palvelukanavien kehittämisellä Kela on saanut rutiiniasioita siirrettyä verkkopalveluihin. Maaliskuussa 2021 otettiin käyttöön uudistunut chattirobotti, joka palvelee asiakkaita suomeksi nimellä

Kela-Kelpo ja ruotsiksi nimellä FPA-Folke. Kelpo ja Folke osaavat neuvoa asiakkaita toimeentulotukeen sekä lapsiperheiden ja opiskelijoiden etuuksiin liittyvissä asioissa. OmaKelan puolella neuvonta keskittyy vanhempainpäivärahan ja toimeentulotuen hakemiseen. Käyttöönoton jälkeen Kelpo ja Folke kävivät yhteensä 45 000 keskustelua asiakkaiden kanssa vuonna 2021.

Vuonna 2021 Kela jatkoi asiakaspalvelun tarjoamista Facebookissa, Instagramissa, Jodelissa ja kela.fi-sivuston Kysy Kelasta -palstalla. Sosiaalisessa mediassa Kela auttaa asiakkaita ymmärtämään etuuksien sisältöjä ja rohkaisee Kela-asioden itsenäiseen hoitamiseen ja verkkoasiointiin. Näin Kela kehittää asiakaskokemusta palvelemalla asiakkaita siellä missä he jo ovat. Kela.fi-sivuston Kysy Kelasta -palstalla oli kävijöitä vuonna 2021 yhteensä 1,1 miljoonaa ja uusia kysymyksiä tuli melkein 18 000.

Kelan palveluverkko kattaa koko Suomen

Palvelupisteet 136 kpl

Puhelinpalvelu arkisin klo 9–16

Verkkoasiointi 24/7 www.kela.fi/asiointi

Palveluyhteistyö muiden viranomaisten kanssa
Asiointipisteet 151 kpl
International House Helsinki 1 kpl

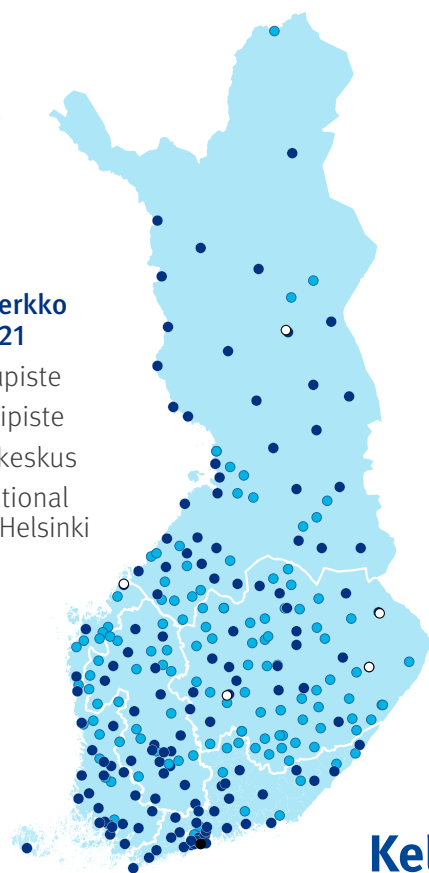

Kuvayhteyden Kelan palveluneuvojaan saa:

86 kunnan asiointipisteestä
45 muusta etäpalvelupisteestä (Lähitorit, Ohjaamot)
22 Virtu-pisteestä

Palveluverkko 31.12.2021

- Palvelupiste
- Asiointipiste
- Yhteyskeskus
- International House Helsinki

Kelan verkkopalvelut numeroina vuonna 2021

Hakemusten läpimenoajat

Valtuutetuille on heidän kokouksissaan annettu selvitys Kelan eri etuushakemusten keskimääräisistä läpimenoajoista. Kela ylläpitää näistä ajantasaista tilastoa, josta käyvät ilmi läpimenoajat vakuutuspiireittäin sekä valtakunnallisesti. Läpimenoaikojen seurannan tarkoituksena on varmistaa etuuskien toimeenpanoprosessien toimivuus. Läpimenoajat toimivat myös yhtenä työnjohdon välineenä. Hakemuksia voidaan siirtää tarpeen mukaan vakuutuspiirien välillä sähköisesti ja näin tasata läpimenoaikojen vaihtelua.

Kelaan saapuville hakemuksille on asetettu läpimenoaikatavoitteet eli tavoiteajat, joissa hakemukset tulee keskimäärin ratkaista. Tavoitteet on asetettu etuuskohtaisesti. Perustoimeentulotuessa, yleisessä asumistuessa ja työttömyysturvassa läpimenoaikatavoitteet ovat lakisääteisiä. Muissa etuuksissa tavoitteet ovat Kelan itsensä asettamia tai ne perustuvat palveluntuottajien kanssa tehtyihin sopimuksiin.

Tavoitteiden toteutumista seurataan tarkastelemalla läpimenoaikojen keskiarvoja, tavoiteajan ylittäneiden ratkaisujen osuutta sekä läpimenoaikojen hajontaa. Etuuskien läpimenoaikatavoitteet saavutettiin Kelassa vuonna 2021 pääosin hyvin. Tartuntatautipäivärahaa haettiin vuonna 2021 yhteensä 179 000 kertaa, mikä on 280 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Tämä aiheutti haasteita etenkin terveysperusteisten etuuskien etuuskäsittelyssä, ja näissä etuuksissa läpimenoajat pidentyivät edellisvuoteen verrattuna.

Tilintarkastajat

Tilintarkastajat toimivat valtuutettujen apuna valvonta- ja tarkastustoiminnassa. Tilintarkastajat pitivät vuosittain tilintarkastuksen lisäksi neljä tarkastuskokousta. KHT-tilintarkastaja teki jatkuvaa valvontatilintarkastusta. KHT-tilintarkastaja antoi neljännesvuosittain valvontatilintarkastuskertomuksen valtuutetuille ja tilintarkastajille.

Valtuutettujen valitsemina tilintarkastajina ovat toimineet puheenjohtaja, tarkastusneuvos, JHT, HT Mikko Helkiö (varalla kaupunginreviisori, JHTT Virpi Ala-aho), varapuheenjohtaja, kansanedustaja Anneli Kiljunen (kansanedustaja Tuula Väättäinen), kansanedustaja Heli Järvinen (poliittinen asiantuntija Tero Suoniemi), kansanedustaja Antti Kurvinen 21.6.2021 asti, kansanedustaja Hanna Huttunen 22.6.2021 alkaen (kansanedustaja Mikko Kinnunen), kansanedustaja Mia Laiho (kansanedustaja Juhana Vartiainen), kansanedustaja Aki Lindén (kansanedustaja Seppo Eskelinen), kansanedustaja Veijo Niemi (kansanedustaja Arja Juvonen) sekä KHT, JHT Ulla-Maija Tuomela (KHT, JHT Ari Lehto). Tilintarkastajien sihteerinä on toiminut lakiasiainpäällikkö Leena Uikkanen.

Tilinpäätös ja vastuuvapaus

Valtuutetut vahvistivat 3.5.2022 vuoden 2021 tilinpäätöksen ja myönsivät Kelan hallitukselle vastuuvapauden vuodelta 2021. Valtuutettujen yleiskokousten pöytäkirjat on saatettu tilintarkastajien ja hallituksen tietoon.

Liitteet

Liitteinä ovat luettelot valtuutetuista ja varavaltuutetuista (liite 1), tilintarkastuskertomus (liite 2), Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös (liite 3) sekä katsaus Kelan tutkimustyön keskeisistä tuloksista ja havainnoista vuonna 2021 (liite 4).

Liitteenä 3 oleva Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös sisältää tarkemmat tiedot Kelan hallinnosta, toiminnasta ja taloudesta vuodelta 2021.

Helsingissä 24. toukokuuta 2022

Riikka Slunga-Poutsalo

Ritva Elomaa

Bella Forsgrén

Antti Häkkänen

Anna Kontula

Markus Lohi

Hanna-Leena Mattila

Matias Mäkynen

Mika Niikko

Ilmari Nurminen

Kristiina Salonen

Sari Sarkomaa

Liite 1: Luettelo valtuutetuista ja varavaltuutetuista

Valtuutetut 1.1.–31.12.2021

Slunga-Poutsalo, Riikka, kansanedustaja (puheenjohtaja)

varajäsen: Kotiaho, Jouni, kansanedustaja

Nurminen, Ilmari, kansanedustaja (varapuheenjohtaja)

Berg, Kim, kansanedustaja

Elomaa, Ritva, kansanedustaja

Lundén, Mikko, kansanedustaja

Forsgrén, Bella, kansanedustaja

Virta, Sofia, kansanedustaja

Häkkänen, Antti, kansanedustaja

Ikonen, Anna-Kaisa, kansanedustaja, kansanedustaja 10.9.2021 asti

Kaleva, Atte, kansanedustaja 14.9.2021 alkaen

Kontula, Anna, kansanedustaja

Hänninen, Katja, kansanedustaja

Lohi, Markus, kansanedustaja

Aittakumpu, Pekka, kansanedustaja

Mattila, Hanna-Leena, kansanedustaja

Honkonen, Petri, kansanedustaja

Mäkynen, Matias, kansanedustaja

Eloranta, Eeva-Johanna, kansanedustaja

Niikko, Mika, kansanedustaja

Juuso, Kaisa, kansanedustaja

Salonen, Kristiina, kansanedustaja

Werning, Paula, kansanedustaja

Sarkomaa, Sari, kansanedustaja

Koulumies, Terhi, kansanedustaja

Liite 2: Tilintarkastuskertomus

Kansaneläkelaitoksen valtuutetuille

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Kansaneläkelaitoksen (y-tunnus 0246246-0) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2021. Tilinpäätös sisältää Kansaneläkelaitoksen taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot sekä omakatteisina rahastoina käsiteltyjen Eläkevastuurahaston ja Palvelurahaston taseen ja tuloslaskelman.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhteisön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa. Olemme riippumattomia yhteisöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsitteemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Kansaneläkelaitoksen valvontatilintarkastuksesta on huolehtinut tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy vastuullisena tilintarkastajanaan allekirjoittanut Ulla-Maija Tuomela, KHT, JHT.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen velvollisuudet

Hallitus vastaa tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus vastaa myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus on tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos yhteisö aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhteisön sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aiheutta epäillä yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviiin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhteisö pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimintia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus vastaa muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 21. huhtikuuta 2022

Mikko Helkiö
HT, JHT, puheenjohtaja

Heli Järvinen

Hanna Huttunen

Anneli Kiljunen

Suna Kymäläinen

Mia Laiho

Veijo Niemi

Ulla-Maija Tuomela
KHT, JHT

Kelan vuosi- ja
toimintakertomus 2021

Kela[®]

SISÄLLYS

Pääjohtajalta	38
Kela lyhyesti	40
Kela vuonna 2021	41
Korona väritti Kelan vuotta	41
Rokotustodistukset toteutettiin Omakantaan	41
Kela julkisti vuoden aikana kaksi äitiyspakkausta	42
Oppivelvollisuuden nosto vaikutti sosiaaliturvaan	42
Koronakriisin vaikutukset lieventyivät vuonna 2021	43
Yhteinen prosessi turvaa Kelan maksuvalmiuden	43
Kriisi kasvatti sosiaaliturvamenoja noin puoli miljardia vuonna 2021	44
Hallitusohjelman vaikutukset sosiaaliturvameneihin	45
Julkisen talouden tasapainottaminen siirtyy tulevaisuuteen	45
Miten sosiaaliturva uudistuu 2020-luvulla?	47
Asiakaspalvelu ja etuudet turvattiin koronakriisin pitkittyessä	49
Asiakaspalvelua tehdään ja kehitetään yhä enemmän yhteistyössä kumppaneiden kanssa	49
Toimintamalleja kehitettiin osallistavasti	50
Henkilöasiakkaiden asiointipalvelusta tuli OmaKela, ja chattibottien kehittäminen jatkui	51
Asiakaspalvelua sosiaalisessa mediassa kehitettiin	51
Etustoiminnassa huomiottiin koronaepidemia	54
Uudistuksia, hankkeita ja kokeiluja	54
Digitalisaation hyödyt käyttöön	55
EU-maiden välinen tiedonvaihto eteni	56
Kumppaniyhteistyö toimeentulokiasioissa jatkui	56
Kelan etuuskulut	57
Asumisen tuet	59
Eläke-etuudet	60
Kuntoutusetuudet	61
Opintoetuudet	63
Perustoimeentulotuki	64
Sairausvakuusetuudet	66
Työttömyysturva	68
Vammaisetuudet	69

Muut etuudet	71
Takaisinperintä	73
Kelan tietopalvelut koko yhteiskunnan tukena	74
Tiedon liikkuvuus ja hyödyntäminen lisääntyi	75
Kansallisen tulorekisterin käyttöönotto valmistui	75
Tilastotietoja ja avointa dataa	75
Tutkimusta ajankohtaisista teemoista	76
IT-palvelut mahdollistavat Kelan toiminnan	78
Asiointipalveluiden uudistaminen eteni suunnitellusti	78
Kriittisen infrastruktuurin huoltovarmuuden ja tietoturvan kehittäminen jatkuu	78
Tietoja henkilöstöstä 2021	80
Työyhteisö kannattelee kelalaisia	80
Riskienhallinta ja turvallisuus osana arkea	82
Turvallisuutta kehitettiin aktiivisesti turvallisuuden eri osa-alueilla	83
Vastuullisuus kuuluu kaikille	84
Kela on kansainvälinen	85
Koronatilanne näkyi rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspisteessä	86
Kanta-palvelujen käyttö jatkoi kasvuaan	87
Omakannan kävijämäärät ennätyskellisiä	87
Omakannassa voi asioida myös toisen puolesta	87
Koronatodistukset toteutettiin Omakantaan	88
Uusi asiakastietolaki parantaa tiedonkulkua sosiaali- ja terveydenhuollossa	89
Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä apteekkien tyytyväisyys Kantaan nousi	89
Rikolliset urkkivat pankkitunnuksia Omakannan nimissä	89
Hallituksen toiminta	90

Rahoitus	92
Etuusrahastojen rahoitus	92
Kansaneläkerahasto	92
Sairausvakuutusrahasto	93
Sosiaaliturvan yleisrahasto	94
Toimintakulut	94
Palvelurahasto	96
Eläkevastuurahasto	96
Sijoitustoiminta	97
Rahoituksen tulevaisuudennäkymät	66
Muuttuva taloustilanne haastaa Kelan rahoitusta	99
Toimielimet ja neuvottelukunnat 2021	102
Toimielimet	102
Neuvottelukunnat ja foorumit	104

Sisällys: Tuloslaskelma ja tase

Kansaneläkelaitoksen tuloslaskelma ja tase vuosilta 2021 ja 2020, 1 000 euroa	114
Tuloslaskelmat ja taseet rahastoittain vuosilta 2021 ja 2020, 1 000 euroa	119
Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot	128
1. Tilinpäätöksen rakenne, perusteet ja arvostusperiaatteet	128
2. Kansaneläkelaitoksen tuotot, 1 000 euroa	130
3. Etuuskulut, 1 000 euroa	131
4. Etuuskate, 1 000 euroa	133
5. Sijoitusten tuotot ja kulut sekä rahoitustuotot ja kulut, 1 000 euroa	133
6. Henkilöstökulut, 1 000 euroa	134
7. Kansaneläkelain 98§:n ja 103§:n mukainen valtion osuus, 1 000 euroa	136
8. Sairausvakuutusrahaston kassavirtalaskelma, 1 000 euroa	136
9. Sosiaaliturvan yleisrahaston kassavirtalaskelma, 1 000 euroa	137
10. Eläkevastuurahaston kannatusmaksulaskelma, 1 000 euroa	137
11. Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset, 1 000 euroa	138
12. Muut sijoitukset, 1 000 euroa	140
13. Osakkeet ja osuudet	142
14. Muut saamiset, 1 000 euroa	146
15. Ennakkomaksut, 1 000 euroa	146
16. Oma pääoma, 1 000 euroa	146
17. Kuntoutusvaraus 31.12.2021, 1 000 euroa	148
18. Pitkäaikainen vieras pääoma, 1 000 euroa	148
19. Saadut ennakot, 1 000 euroa	148
20. Siirtovelat ja lyhytaikaiset velat, 1 000 euroa	149
Vakuudet, vastuusitoumukset ja taseen ulkopuoliset järjestelyt	150
21. Eläkevastuurahasto, 1 000 euroa	150
22. Leasingvastuut, 1 000 euroa	150
23. Perustoimeentulotuen maksusitoumukset, 1 000 euroa	150
24. Takaisinperinnässä olevien etuuksien määrä, 1 000 euroa	150
25. Perittävän elatusavun määrä, 1 000 euroa	150
26. Opintotuen tulovalvonnan perusteella syntyneet perinnät, 1 000 euroa	151
27. Opintolainojen valtioneuvokset ja takaussaatavat, 1 000 euroa	151
28. Vakuutusjäämät, 1 000 euroa	151
Tilinpäätöksen allekirjoitukset	152
Tilinpäätösmerkintä	153
Kelan kirjanpidossa käytetyt kirjanpitokirjat vuonna 2021	154

Pääjohtajalta

Uusi visio suuntaa Kelaa kohti ihmistä

Jos vuonna 2020 totuttelimme koronapandemiaan ja uuden kulkutaudin mukanaan tuomiin suuriin muutoksiin, vuonna 2021 koronasta tuli arkea.

Korona näkyi asiakkaiden ja kelalaisten elämässä monin tavoin. Jatkoimme koronaan liittyvien uusien tukien maksamista ja kasvatimme tartuntapäivärahan käsittelijöiden määrää, kun aiemmin erittäin vähäisellä käytöllä ollut tuki vakiinnutti roolinsa pandemiassa. Ohjasimme asiakkaita turvalliseen asioimiseen puhelimesta, verkossa ja palvelupisteissä. Kelan vahvuus sosiaali- ja terveydenhuollon digitaalisten palveluiden rakentajana tuli jälleen todistettua, kun EU:n koronatodistus toteutettiin pikavauhdilla kesän 2021 aikana. Lokakuussa koronatodistusta ryhdyttiin käyttämään Suomessa myös koronapassina.

Sote-uudistus eteni vauhdilla vuonna 2021. Vaikka

Kela ei ollut mukana sote-uudistuksen varsinaisessa lainvalmistelussa, lähdimme uudistuksen toimeenpanoon vahvasti mukaan. Kela oli mukana myös parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean työssä tuottamassa tietoa päätöksenteon tueksi ja tukemassa työtä isolla henkilöresurssilla. Syksyllä 2021 parlamentaarinen työryhmä käsitteli monikanavarahoituksen purkamista. Työryhmä päätyi siihen, että rahoituksen uudistamista arvioitaisiin vasta, kun vastuu sosiaali- ja terveysturvakomitealle on siirtynyt hyvinvointialueille. Kelan hyvin hoitamat palvelut ja etuudet pysyvät siis edelleen osaavan henkilöstömme käsissä.

Palvelupisteissä työskenteleviä kelalaisia lukuun ottamatta suuri osa Kelan työntekijöistä teki vuoden 2021 ajan etätöitä kotoa käsin. Kesällä ja syksyllä kokeilimme erilaisia hybridityön malleja, ja loppuvuodesta Kelassa siirryttiin terveysturvallisuuden vuoksi taas laajasti etätöihin.

Kelan strategiakokonaisuudessa tarkastelun kohteeksi otettiin visio. Kohti asiakasta ja ihmistä kurkottava lopputulos on mielestäni hyvä ja hiottu. *Lähellä ihmistä. Hyvinvointia tiedolla, tuella ja yhteistyöllä.*

Asiakaskokemuksen kehittämistä vietiin eteenpäin erityisesti Asko-ohjelman avulla. Ohjelmassa kerättiin ja analysoitiin valtavasti asiakastietoa sekä kokeiltiin nopeasti erilaisia tapoja järjestää toimintaa uudelleen. Kelan palveluliiketoimintaa järjestettiin Asko-ohjelmasta saadun tiedon avulla uudelleen kahteen tulosityksikköön ja niitä yhteisesti palveleviin tukiyksiköihin.

Sosiaaliturvan kiemurat eivät ole aina helposti ymmärrettäviä. Hyvä esimerkki asiakaskeskeisestä kehittämisestä on Kelan tekstien kehittämisohjelma, jossa kahden vuoden aikana selkeytettiin yli 5 000 sivua erilaisia tekstejä. Samalla kielenhuolto liitettiin vakituiseksi osaksi lähes kaikkien asiakastekstien laatimista.

Kelan toiminnassa erilaisilla tietojärjestelmillä on tärkeä rooli, ja toimintamme jopa nojaa niiden kehittämiseen ja turvallisuuteen. Uudistamme Kelassa Eepos-ohjelman puitteissa tulevana vuosina etuuskäsittelyjärjestelmän kokonaisuuden. Syksyllä 2022 toteutuvaan perhevapaaudistukseen liittyvä tietojärjestelmien uudistaminen on yksi ohjelman ensimmäisistä askelista.

Vuoden 2021 aikana paneuduimme myös Kelan turvallisuuden kehittämiseen ja laadimme turvallisuuden strategiset linjaukset. Niiden mukaisesti takaamme asiakkaillemme turvallisen palvelun kaikissa kanavissamme sekä kelalaisille turvalliset olosuhteet ja työympäristöt.

Tämän toimintakertomuksen laatimisen aikaan Ukrainan sodan melskeissä turvallisuuden merkitys on noussut olennaiseksi asiaksi. Vuoden 2021 aikana paneuduimme myös Kelan turvallisuuden kehittämiseen ja laadimme turvallisuuden strategiset linjaukset. Niiden mukaisesti takaamme asiakkaillemme turvallisen palvelun kaikissa kanavissamme sekä kelalaisille turvalliset olosuhteet ja työympäristöt.

Outi Antila

Kelan pääjohtaja

Kela lyhyesti

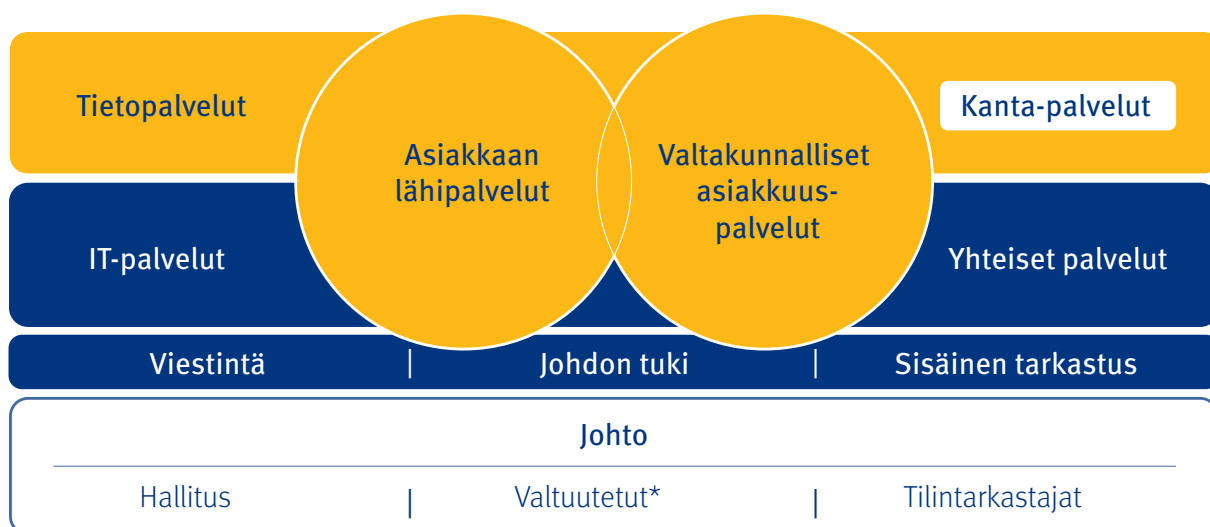
Kela huolehtii Suomessa asuvien ja monien ulkomailla asuvien suomalaisten sosiaaliturvasta eri elämäntilanteissa. Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan kuuluvat esimerkiksi lapsiperheiden tuet, sairausvakuutus, kuntoutus, työttömän perusturva, perustoimeentulotuki, asumistuki, opintotuki, vammaisetuudet ja vähimmäiseläkkeet.

Etuushakemusten käsittely ja ratkaisu on hajautettu vakuutuspiireihin. Osa päätöksistä tehdään erikoistuneissa yksiköissä tai keskuksissa. Kela toimii eduskunnan valvonnassa. Sen hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsemat 12 valtuutettua ja heidän valitsemansa 8 tilintarkastajaa. Kelan toimintaa johtaa ja kehittää hallitus, jossa on 10 jäsentä.

Kelan toiminta-ajatus on: Kela turvaa väestön toimeentuloa, edistää terveyttä ja tukee itsenäistä selviytymistä.

Kelan arvot ovat: ihmistä arvostava, osaava, yhteistyökykyinen ja uudistuva.

Kelan organisaatio 1.9.2021

Kelan vuosi 2021

1.1.2021 korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisvastuu ja terveydenhoitomaksun kerääminen siirtyivät Kelan tehtäviksi. Muutos kosketti noin 270 000 opiskelijaa. Samalla Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS alkoi tuottaa opiskeluterveydenhuollon palveluita yliopisto-opiskelijoiden lisäksi myös ammattikorkeakouluopiskelijoille.

Vuodenvaihteessa kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia korotettiin 0,4 %. Kela ja muut etuuksien maksajat ryhtyivät ilmoittamaan etuus- ja eläketietoja tulorekisteriin. Ison-Britannian EU-eron siirtymäaika päättyi 1.1.2021, mikä vaikutti sosiaaliturvaetuuksien maksamiseen.

Eduskunta päätti kesäkuussa 2021 sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta. Kela lähti vahvasti mukaan tukemaan uudistuksen toimeenpanoa. Kela osallistui vuonna 2021 myös sosiaaliturvauudistusta valmistelevalle parlamentaariseen komiteaan ja sen jaostojen työhön.

Korona väritti Kelan vuotta

Koronapandemia vaikutti vuonna 2021 monin tavoin suomalaiseen yhteiskuntaan ja Kelan toimintaan. Useat vuonna 2020 säädetyt korona-ajan poikkeuslait saivat jatkoa, ja voimaan tuli vuonna 2021 myös uusia väliaikaisia lakeja. Kela ryhtyi esimerkiksi korvaamaan koronarokotusmatkoja sekä työnantajille koronarokotuksista aiheutuvia kustannuksia.

Pandemia lisäsi monien etuuksien hakemismääriä. Tartuntatautipäiväraahakemusten määrä moninkertaistui edellisvuodesta, ja niiden käsittely teetti Kelassa paljon töitä. Kelaan rekrytointiin keväällä uusia etuus käsittelijöitä ratkaisemaan sairauspäivärahan ja tartuntatautipäivärahan hakemuksia. Silti myös sairauspäiväraahakemusten käsittely ruuhkautui ajoittain.

Suuri osa Kelan henkilöstöstä jatkoi kotitietöissä lähes koko vuoden 2021. Tautitilanteen parannuttua ja rokotusten edistyttyä Kelassa siirryttiin hybridityöskentelyyn lokakuun 2021 alussa. Vuoden loppua kohti tautitilanne paheni, ja 3.12.2021 Kelassa tuli taas voimaan valtakunnallinen etätyösuositus.

Rokotustodistukset toteutettiin Omakantaan

Suomessa otettiin kesäkuussa 2021 käyttöön EU:n koronatodistus. Kela toteutti koronatodistuksen Omakanta-palveluun ja huolehti Omakannan asiakaspalvelusta sekä asiakasviestinnästä.

Omakannan koronatodistuksia ruvettiin käyttämään koronapassina Suomessa 16.10. lähtien. Joulukuun puoliväliin mennessä koronarokotustodistuksen oli hankkinut jo 3,2 miljoonaa suomalaista, ja sairastamis- tai testitulostodistus oli noin puolella miljoonalla henkilöllä. Suurin osa todistuksista oli ladattu Omakannasta.

Kela teki koronatodistusasioissa vuoden aikana tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa. Rokotustodistushankkeen toimeenpanosta ja aikataulutuksesta vastasi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Sosiaali- ja terveysministeriö vastasi hankkeesta kokonaisuutena, säädösvalmistelutyöstä ja ministeriöiden välisestä kansainvälisestä yhteistyöstä.

Kela julkisti vuoden aikana kaksi äitiyspakkausta

Syntyvyys on korona-aikana kääntynyt Suomessa nousuun. Kela julkisti vuonna 2021 peräti kaksi äitiyspakkausta. Vuoden 2021 äitiyspakkaus julkaistiin maaliskuussa ja vuoden 2022 äitiyspakkaus joulukuussa. Kela julkaisi vuoden 2022 äitiyspakkaukseen sisältyvän ensikirjan ensimmäistä kertaa myös kolmella Suomessa puhutulla saamen kielellä.

Oppivelvollisuuden nosto vaikutti sosiaaliturvaan

Oppivelvollisuusikä nousi 18 vuoteen elokuussa 2021, ja samalla toisen asteen opinnot muuttuvat maksuttomiksi. Lakimuutos toi mukanaan muutoksia myös opiskelijoille suunnattuihin Kelan etuuksiin.

Maksuttomaan koulutukseen oikeutettu voi saada koulumatkatukea, jos koulumatka on vähintään 7 kilometriä yhteen suuntaan. Lisäksi kaikkien opiskelijoiden koulumatkatuen kriteerit muutettiin 1.8. alkaen niin, ettei tuen saaminen edellytä enää päivittäistä koulumatkaa. Alle 18-vuotiaalla työnhakijalla ei ole enää oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän ei ole suorittanut oppivelvollisuutta.

Koronakriisin vaikutukset lieventyivät vuonna 2021

Koronapandemia on muuttanut Kelan toimintaympäristöä nopeasti. Kriisi jatkui edelleen vuonna 2021, ja Kela on selviytynyt tehtävistään. Vuonna 2021 pandemian odotettiin jo laantuvan rokotusten avulla. Loppuvuodesta viruksen uusi omikron-muunnos muutti pandemian luonteen kokonaan ja toi vakavaa epävarmuutta yhteiskunnan toimintoihin.

Kela on välttynyt pahimmilta ruuhkilta etuus- ja asiakaspalveluissa, vaikka asiakkaiden ja Kelan henkilöstön suojaaminen koronavirukselta on pakottanut asiakaspalvelun poikkeustoimiin. Kela on siirtänyt asiakaspalvelujaan turvallisiin kanaviin. Erityisesti puhelinpalvelu on turvannut Kelan palvelujen saatavuuden myös niille asiakkaille, joilla ei ollut mahdollisuutta tai kykyä hoitaa asioitaan tietokoneella tai mobiililaitteella Kelan verkkopalveluissa. Toimivat tietoliikenneyhteydet mahdollistivat henkilöstön laajan etätyön.

Kokonaisuutena suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä on selviytynyt pitkittyneestä koronakriisistä kohtuullisesti. Suomessa koronakriisin vastatoimet ovat liittyneet erityisesti työttömyysturvaan ja työllisyyden edistämiseen, sairausvakuutukseen sekä ylivelkaantumisen ehkäisyyn. Koronakriisin ohella Kela kohtaa arjessaan myös pidemmän aikavälin yhteiskunnalliset trendit, jotka vaikuttavat Kelan toimintaympäristöön. Näitä ovat etenkin väestörakenteen ja työelämän muutos, monikulttuurisuuden lisääntyminen ja teknologinen kehitys. Erityisesti julkisen talouden ja työllisyyden kehityksellä on oleellinen vaikutus sosiaaliturvameneihin ja siten myös Kelan toimintaan.

Suuri hallinnollinen uudistus sosiaali- ja terveydenhuollossa hyväksyttiin eduskunnassa kesällä 2021. Sosiaaliturvauudistuskomitean työ jatkuu useiden hallituskausien yli. Näillä muutoksilla voi olla erittäin merkittävä vaikutus Kelan toimintaan ja toimintaympäristöön.

Yhteinen prosessi turvaa Kelan maksuvalmiuden

Kelan aktuaari- ja talousasiantuntijat laativat ministeriöille Kelan hoitamaa sosiaaliturvaa koskevat budjettilaskelmat sekä julkisen talouden suunnitelmaan liittyvät Kelan laskelmat. Kelan laskelmat perustuvat valtiovarainministeriön laatimiin ennusteisiin Suomen talouskehityksestä ja sosiaali- ja terveystalouden sekä opetus- ja kulttuuriministeriön antamiin oletuksiin lainsäädännöstä. Ministeriöt hyödyntävät Kelan laskelmia laatiessaan talousarvio- ja lisätalousarvioesityksiä sekä julkisen talouden suunnitelmia.

Vuonna 2021 Suomen talouskehitys oli elokuussa 2020 ennustettua parempi, ja Kelan etuusmenoarviot olivat osuvia. Epävarmuudesta huolimatta vuoden 2021 lisätalousarvioiden määrärahamuutokset olivat vähäisiä. Toimivat prosessit mahdollistivat Kelalle taloudelliset edellytykset selviytyä poikkeuksellisesta tilanteesta.

Kriisi kasvatti sosiaaliturvamenoja noin puoli miljardia vuonna 2021

Valtioneuvosto ja eduskunta valmistelivat vuonna 2021 joustavasti väliaikaisia Kelan toimintaa ja sosiaaliturvaa sääteleviä lakeja. Kela tarjosi tukeaan ministeriöiden lainvalmistelutyöhön. Lakivalmistelussa ministeriöt ja Kela arvioivat vaihtoehtoisia malleja, etuuslainsäädännön yksityiskohtia ja etuuksien maksamista. Kela pystyi toimeenpanemaan nopeasti valmistellut korona-poikkeuslait ja uudet etuudet onnistuneesti vuoden 2021 aikana.

Osa työttömyysturvalainsäädäntöön tehtyjä muutoksista päättyi 30.11.2021, kun taas osaa jatkettiin vuoden 2022 loppuun asti. Hallitus linjasi tammikuussa 2022 myös uusia muutoksia, esimerkiksi yrittäjät pääsivät uudestaan työttömyysturvan piiriin.

Vuonna 2021 Kela korvasi koronavirustartunnan tai -altistuksen takia karanteeniin määrätyille tartuntatautipäivärahaa yhteensä 115 miljoonaa euroa, ja etuutta sai 127 000 henkilöä. Tartuntatautipäivärahamenot nelinkertaistuivat edelliseen vuoteen verrattuna. Sairauspäivärahaa akuutin COVID-19-infektion perusteella sai 4 000 henkilöä ja pitkäkestoisen COVID-19-taudin takia 350 henkilöä.

Terveysturvajärjestelmää tukeviin Kela-korvauksiin tuli väliaikaisia muutoksia. Koronavirustestit pääsivät huhtikuussa 2020 yksityisten palvelujen sairaanhoitokorvausten piiriin ja myös osin työterveyshuollosta korvattaviksi. Vuoden 2021 alusta koronavirustestistä maksettavaa korvausta nostettiin, ja myöhemmin korvauksia säätelevän lain voimassaoloa jatkettiin kesäkuuhun 2022.

Kela alkoi korvata koronarokotuksiin tehtyjen matkojen kustannuksia maaliskuun 2021 lopussa. Koronarokotukset tulivat väliaikaisesti sairaanhoitovakuutuksen piiriin vuonna 2021. Vuodesta 2022 korvausta nostettiin ja lain voimassaoloa jatkettiin kesäkuuhun 2022. Uuden lain perusteella vuoden 2022 alussa rokotus tuli myös työterveyshuollon piiriin ja laki on voimassa kesäkuuhun.

Sairausvakuutuksen tukemien palvelujen ja tulkkauspalvelujen käyttö väheni vuonna 2020, mutta vuonna 2021 näiden palveluiden käyttö palautui lähes normaaliksi. Rajoitukset ovat laskeneet Kelan koulumatkatuen ja ateriatuen kuluja. Opintorahan kulut kasvoivat, koska opiskelijoille oli tarjolla vähemmän kesätyöpaikkoja. Opintorahan ja asumistuen kulut kasvoivat myös siksi, että korkeakoulujen aloituspaikkoja lisättiin.

Vuonna 2021 palkansaajien ansaitsema palkkasumma oli vajaa kaksi prosenttiyksikköä ennustettua suurempi. Tämä lisäsi Kelan sairausvakuutusmaksujen tuottoja. Koska samaan aikaan Kelan etuuskulut kasvoivat maltillisesti, voitiin sairausvakuutusmaksuja laskea vuodesta 2022 alkaen. Työnantajan sairausvakuutusmaksu laski 0,19 prosenttiyksikköä vuoden 2022 alusta. Palkansaajan ja yrittäjän päivärahamaksu laski 0,18 prosenttiyksikköä.

Koronapandemia vähentää joidenkin Kelan etuuslajien menoja, mutta pääosin se kasvattaa kuluja. Ennen pandemian alkua lokakuussa 2019 ennakoitujen kokonaiskulut olivat 0,5 miljardia pienemmät kuin ne vuonna 2021 lopulta olivat. Suurin osa kulujen kasvusta johtui koronakriisistä.

Hallitusohjelman vaikutukset sosiaaliturvamenoihin

Suomen hallituksen ohjelman mukaiset Kelan etuuksien korotukset painoutuivat hallituskauden alkuun. Vuonna 2020 eläkeläiset saivat tasokorotuksia sekä takuu- että kansaneläkkeeseen, asumistukeen ja rintamalisään. Nuorten kuntoutusrahaa ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavaa kuntoutustukea korotettiin, ja opintoraha sidottiin indeksiin. Työttömyysturva sekä kuntoutus- ja vähimmäispäiväraha nousivat. Lapsiperheiden etuudet paranivat, kun esimerkiksi lapsilisän yksinhuoltajakorotus ja elatustuki nousivat. Ennen koronapandemiaa tehtyjen vaikutusarviontien perusteella nämä hallitusohjelman mukaiset muutokset lisäsivät Kelan kuluja vuositasolla 0,3 miljardia euroa.

Vuodesta 2021 Kela on vastuussa opiskelijaterveydenhuollon järjestämisestä kaikille korkeakouluopiskelijoille. Aikaisempaan verrattuna opiskelijaterveydenhuollon asiakasmäärät kaksinkertaistuivat, koska ammattikorkeakouluopiskelijat ovat järjestelmässä mukana. Opiskeluterveydenhuollon kulut olivat yli 80 miljoonaa euroa. Oppivelvollisuuden laajentamisen myötä opintotuen kulut kasvoivat.

Perhe-eläkeuudistus tuli voimaan vuonna 2022. Perhe-eläkeuudistuksen tavoitteena on parantaa lasten ja lapsiperheiden asemaa. Suurimmat muutokset perhe-eläkkeissä olivat leskeneläkkeen muuttuminen määräaikaiseksi ja lapseneläkkeen jatkuminen nykyistä pidempään.

Perhevapaauudistus tulee voimaan elokuussa 2022. Sen tavoitteena on naisten ja miesten välisen tasa-arvon lisääminen etuuksien käytössä.

Vuonna 2021 monikanavarahoitusta käsitellyt parlamentaarinen työryhmä ei esittänyt laajoja muutoksia sairaanhoitokorvauksiin. Merkittävin muutos oli se, että ensihoidon matkojen rahoitusvastuun siirrosta on mahdollista tehdä päätös sote-palveluiden järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueelle. Sairaanhoitovakuutuksen korvauksiin kohdistuu edelleen hallituksen linjaamia säästöpaineita, jotka saattavat toteutua vuodesta 2023 alkaen.

Vuonna 2025 kansaneläkejärjestelmään tulee osatyökyvyttömyyseläke. Malli kannustaa osatyökykyisiä joustavasti työntekoon. Samalla työkyvyttömyyseläkkeisiin otetaan käyttöön lineaarinen tulosoitusmalli.

Vuonna 2021 sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä käsitteli toimeentulotukea koskevan lainsäädännön uudistamista. Kela on pyrkinyt tuomaan lainvalmisteluprosessissa esiin toimeentulotukilain kokonaisuudistuksen ja sosiaalitoimen kanssa tapahtuvan tiedonvaihdon sääntelyn kehittämisen tarvetta. Sujuvampi tiedonvaihto palvelisi erityisesti heikoimmassa asemassa olevia toimeentulotuen asiakkaita.

Julkisen talouden tasapainottaminen siirtyä tulevaisuuteen

Koronakriisi muutti merkittävästi julkisen talouden tasapainoa. Ennusteiden mukaan julkisen talouden heikentyminen olisi ilman koronapandemiaakin alkanut 2020-luvun alkuvuosina. Vuonna 2020 valtion velka nousi 53 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen, kun se vuonna 2019 oli 44 prosenttia.

Vuonna 2021 valtio otti uutta velkaa 3,7 miljardia euroa. Ennakoitua paremman talouskehityksen vuoksi velanoton tarve oli pienempi kuin oli arvioitu. Yhteensä valtionvelkaa oli 129 miljardia euroa vuoden lopussa.

Maailmanlaajuinen velkaelvytys on selvästi muuttanut talouden toimintaympäristöä. Inflaatio on pysynyt hitaana monta vuotta, mutta loppuvuodesta 2021 se kiihtyi nopeammin kuin vuosiin. Tärkeimpiä syitä ovat talouden nopea piristymisen sulkutoimien jälkeen ja energian kallistuminen. Puolet inflaation viimeaikaisesta nopeutumisesta johtuu energian kallistumisesta. Jos inflaatiovauhti ei hidastu, se tuo nousupaineita palkkakehitykseen ja myös indeksitarkistuspaineita sosiaaliturvaan.

Pitkällä aikavälillä sosiaaliturvan suurimmat haasteet liittyvät erityisesti talous- ja työllisyyskehitykseen sekä siitä johtuvaan paineeseen pienentää julkisia menoja. Työllisyysaste nousi vuoden lopussa 72,2 prosenttiin, kun se vuotta aiemmin oli 70,7 prosenttia. Vuonna 2021 työvoimapulasta on julkisessa keskustelussa puhuttu selvästi enemmän kuin viime vuosina. Erityisesti työvoimapula uhkaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakykyä, ja koronapandemia on lisännyt työvoimapulaa.

Pääministeri Sanna Marinin (sd.) hallitus tavoittelee työllisyyden kasvattamista useilla eri keinoilla. Naisten työllisyysaste on Suomessa matalampi kuin muissa Pohjoismaissa. Oppivelvollisuuden laajentaminen saattaa lisätä nuorten työllisyyttä ja vähentää sosiaaliturvaetuuksien käyttöä. Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät keväällä 2021 ja päättyivät kesällä 2023. 118 kokeilukuntaa vastaavat osin alueensa työ- ja elinkeinopalvelujen tarjoamisesta. Kela tuottaa seurantatietoa kokeilun edistymisestä yhteistyössä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Yli 55-vuotiaiden työllisyyttä pyritään edistämään eläkeputken eli ansionsidonnaisen työttömyysturvan lisäpäivien poistamisella vuodesta 2023 alkaen. Kotihoidon tuen ja sen lyhentämisen tai poiston merkitys naisten työllisyyteen nousee myös ajoittain julkiseen keskusteluun. Pidemmällä aikavälillä vanhusväestön määrä kasvaa, työikäisen väestön osuus pienenee ja syntyvyys pysynee alhaisena. Tarvittaisiin enemmän työllisiä ja vähemmän työttömiä, jotta julkinen talous olisi tasapainossa. Nähtäväksi jää, miten eläkeputkea koskevilla muutoksilla ja muilla toimilla saadaan lisättyä väestön työvuosia.

Työkyvyn ylläpitämisellä työterveyshuollon ja kuntoutuksen avulla voi olla ratkaiseva merkitys ikääntyvien työllisyysasteen nostamisessa. Työterveyshuollon korvausjärjestelmä on jo uudistunut vuoden 2020 alusta. Sairaanhoidon sijasta uudistettu korvausjärjestelmä kannustaa ennaltaehkäisevään toimintaan. Toisaalta työelämän vaatimusten koventuminen ja varhaisten eläkereittien sulkeminen asettavat vaatimuksia kuntoutusjärjestelmälle ja työterveyshuollolle.

Hallitusohjelmassa on useita kuntoutusta ja kuntoutusjärjestelmää koskevia tavoitteita. Keskeisin näistä on kansalaisten työmarkkinaosallisuuden kasvattaminen, mikä sisältää työllistymisen ja erityisesti osatyökykyisten, vaikeasti työllistyvien ja maahanmuuttajien osallistumisen lisäämiseen työmarkkinoilla. Koronapandemia lisäsi nopeasti erityisesti nuorten ja maahanmuuttajien työttömyyttä, koska rajoitustoimet vaikuttivat erityisesti palvelu- ja matkailutoimintaan. Nämä epidemian työllisyysvaikutukset eivät jääneet pysyviksi, vaan palveluelinkeinot alkoivat elpyä vuonna 2021.

Työperäinen maahanmuutto on perinteisesti ollut Suomessa vähäisempää kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa. Maahanmuuton edistäminen kasvattaisi työvoiman tarjontaa ja auttaisi työvoimapulasta

kärsiviä toimialoja. Toisaalta maahanmuuttajien työmarkkina-asema on Suomessa edelleen heikko verrattuna muuhun väestöön. Maahanmuuttajien heikompi työllisyys ja pienituloisuus lisäävät etuuksien tarvetta. Maahanmuuttajien kotouttaminen yhteiskuntaamme siten, että he pärjäävät työmarkkinoilla, vaikuttaisi myönteisesti työllisten määrään ja julkiseen talouteen.

Lyhyellä aikavälillä alhainen syntyvyys pienentää vanhempainpäivärahakuluja ja sitä kautta alentaa sairausvakuutusmaksujen tasoa. Syntyvien ikäluokkien pieneneminen vähentää myös muiden lapsiperhe-etuksien kuluja tulevina vuosina. Toisaalta pidemmän aikavälin tarkasteluissa alhainen syntyvyys vaikuttaa laajasti yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Sosiaaliturvajärjestelmän uudistamisen keinot työllisyyskehitykseen vaikuttamiseen ovat rajalliset. Lähivuosien sosiaalipoliittinen kysymys on, missä määrin eri etuuksia on mahdollista yhdistää vähemmän byrokraattiseksi ja tiiviimmäksi perusturvaverkoksi, joka samalla myös kannustaa työn vastaanottamiseen nykyistä järjestelmää enemmän. Toisaalta nähtäväksi jää, joudutaanko sosiaaliturvaetuksia supistamaan ja kohdentamaan uudelleen, kun julkisen talouden alijäämä kasvaa entisestään koronapandemian vuoksi.

Miten sosiaaliturva uudistuu 2020-luvulla?

Hallitusohjelmassa on useita tavoitteita toimeentuloturvan kehittämiseksi, ja monia siihen liittyviä kokeiluja on käynnistynyt tai käynnistymässä. Valtiovarainministeriö asetti vuonna 2021 työryhmän tutkimaan negatiivista tuloveroa. Ensisijaisesti selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön valtion tuloverotuksen yhteydessä toteutettava työtulotuki.

Kela tukee sosiaaliturvauudistuksen toteuttamista asiantuntija- ja tutkimustyöllä ja tietovarantoja hyödyntämällä. Uudistusta valmistelevan komitean työssä on ensimmäisessä vaiheessa kartoitettu tietopohjaa ja ongelmia. Kela osallistuu myös uudistustyössä tarvittavien laskelmien tekemiseen.

Vuoden 2021 aikana valmistuivat ongelmaraportit sosiaaliturvan monimutkaisuudesta, ansiotulojen ja työttömyysturvan yhteensovittamisesta, perusturvasta ja asumisesta sekä etuuksien ja palvelujen yhteensovittamisesta. Sosiaaliturvakomitea on määritellyt nykyisen sosiaaliturvajärjestelmän keskeisimmät ongelmakokonaisuudet ja julkaisi 18 kannanottoa sosiaaliturvan nykyjärjestelmän uudistamiseksi. Vuonna 2022 on odotettavissa ehdotuksia osauudistuksista ja ratkaistavien ongelmien valintoja uudistuksen tiekartalle ja linjaukset niiden ratkaisemiseksi. Osa ehdotuksista päätynee jo seuraavan hallituksen ohjelmaan keväällä 2023.

Ajoittain julkiseen keskusteluun on noussut työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden työttömyysturva. Keskustelua käydään yleisestä ansioturvasta ja siitä, minkälaisella mallilla se voitaisiin toteuttaa.

Kelan strategiassa nähdään keskeisenä kehittää asiakasymmärrystä ja -prosesseja yhdessä kumppanien kanssa. Asiakkailta ei jatkossa tarkoiteta pelkästään Kelan asiakkaita, vaan palvelun eri vaiheissa olevia asiakkaita, jotka voivat olla yhteisiä esimerkiksi kuntien, TE-keskusten ja hyvinvointialueiden kanssa. Asiakkaille tarjottavaa palvelua voidaan myös kehittää etuuksien hakemista yksinkertaistamalla ja kieltä selkeyttämällä.

Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alusta. Kela voi osallistua valtakunnallisena toimijana sote-uudistuksen edistämiseen tietopalvelujen avulla ja myös toimeenpanijan roolissa yhdessä hyvinvointialueiden kanssa.

Kelan valtakunnallisia tietojärjestelmiä on järkevää edelleen hyödyntää, jotta sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä päästään kustannustehokkaaseen lopputulokseen. Hyvä esimerkki tästä on automaattisesti toimiva lääkekorvausjärjestelmä, jossa korvaus maksetaan suoraan oston yhteydessä ja alkuomavastuun sekä maksukaton seuranta tapahtuvat reaaliaikaisesti. Myös koronapassin ja koronavilkun käyttöönotto sekä Kela-korvaukset koronavirustesteistä ja rokotteista saatiin toteutettua nopeasti valtakunnallisessa järjestelmässä. Kelan vahvuutena onkin Kanta-palveluiden toimivuuden lisäksi valtakunnallinen ja kansainvälinen tiedonhallinta terveysperusteisissa etuuksissa ja palveluissa. Kustannus- ja toimintatiedot ovat saatavissa kaikista etuuksista hyvin nopeasti. Myös kansallinen tulorekisteri auttaa tässä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon vuotuinen rahoitus on noin 25 miljardia euroa. Nykyinen hallitus on selvittänyt myös maakuntaveron käyttöönottoa, ja syksyllä 2021 parlamentaarinen työryhmä käsitteli erityisesti Kelan hallinnoimaa sairaanhoitokorvausta ja sen uudistamistarpeita. Puolueiden näkemykset maakuntaveron käyttöönotosta ja sairaanhoitokorvausten tulevaisuudesta eivät ole yksimielisiä. Erityisesti sairaanhoitokorvauksia koskevan monikanavarahoituksen uudistamisessa otettiin aikalisä, ja maakuntaverostakaan ei ole tehty lopullisia päätöksiä.

Asiakaspalvelu ja etuudet turvattiin koronakriisin pitkittyessä

Yksi Kelan strategisista tavoitteista on asiakaskokemuksen kehittäminen. Vuonna 2020 Kelan palvelua kehitettiin vastaamaan pandemia-ajan vaatimuksia. Työtä jatkettiin vuonna 2021. Teimme paljon kehittämistyötä yhdessä kumppaniemme kanssa.

Asiakasmäärät eivät ole palvelupisteissä palautuneet pandemiaa edeltävälle tasolle. Moni palvelupisteissä asioineista asiakkaista on siirtynyt ainakin toistaiseksi muihin palvelukanaviin. Vuonna 2021 palvelupisteissä asioitiin noin 600 000 kertaa ja puhelinpalvelussa 2,1 miljoonaa kertaa. Keväällä puhelinpalvelua siirryttiin enenevässä määrin hoitamaan takaisinsoittopalvelun kautta, mikä on saanut asiakkailta kiitosta. Loppuvuodesta noin 60 % puhelusta oli Kelan asiakkaille tekemiä takaisinsoittoja. Lisäksi puhelinajanvarauksen kautta hoidetaan noin 800 asiointia päivässä

Korvasimme yhdeksän vähäisen asiointimäärän palvelupistettä muilla palveluilla. Paikkakunnilla, joilla palvelupiste suljettiin, palvelu turvattiin mm. yhteistyössä kuntien kanssa. Uusia yhteispalvelun asiointipistesopimuksia tehtiin seitsemän. Lisäksi Kelan etäpalvelua lisättiin asiointipisteissä ja muissa lähipalvelupisteissä, kuten lähitoreilla ja ohjaamoissa. Joulukuussa Kelan etäpalvelua sai 131 asiointipisteestä ja muusta lähipalvelupisteestä sekä 22 Virtu-pisteestä.

Kelassa seurataan säännöllisesti asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluihin. Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Kelan palveluun. Palvelupisteiden asiakkaat antoivat asteikolla 0–10 arvosanaksi keskimäärin 8,8. Kelan puhelinpalvelun arvosanan keskiarvoksi muodostui 8,5. Myös puhelinajanvarauksen tyytyväisyys oli hyvä, 9,0.

Kela suunnitteli ja toteutti yhdessä valtiovarainministeriön ja aluehallintoviraston kanssa asiakastyytyväisyyskyselyn myös asiointipisteille. Kysely toteutettiin 1.9.2020–28.2.2021. Pandemian vuoksi asiointi asiointipisteissä oli vähäistä, joten myös vastaajamäärät jäivät pieniksi. Kela-asioiden hoitoon oltiin tyytyväisiä. Ne, jotka olivat asioineet asiointipisteessä Kela-asioissa, antoivat kokonaisarvosanaksi 9,2. Kokonaisarvosana kaikissa asioissa oli 9,0 asteikolla 0–10.

Asiakkaiden näkemyksiä selvitettiin myös asiakasraadeilla. Esimerkiksi saamenkielisten palveluiden toimivuutta selvitettiin asiakasraadissa, johon osallistui niin pohjoissaamenkielisiä, koltankielisiä kuin inarinsaamea puhuvia asiakkaita. Digituen kumppaniraadissa tarkasteltiin palveluiden toimivuutta ja haasteita Kelan kumppanien näkökulmasta sekä sitä, miten kumppanit saavat tietoa digitaalisista palveluista.

Asiakaspalvelua tehdään ja kehitetään yhä enemmän yhteistyössä kumppaneiden kanssa

Yhteistyön vahvistaminen on yksi Kelan strategisista tavoitteista. Kehitimme yhteistyötä kumppaneiden kanssa eri alueilla. Kela toimii jo monella paikkakunnalla samoissa tiloissa kumppanin kanssa. Vuonna 2021 aloitimme yhteistyötä samoissa tiloissa esimerkiksi Pudasjärvellä ja Alavudella. Pudasjärvellä Kela

muutti Hyvän olon keskus Pirttiin, ja Alavudella Kelan asiakaspalvelu muutti sosiaalitoimen tiloihin. Tavoitteena on tiivistää yhteistyötä samassa osoitteessa toimivien paikallisten yhteistyökumppaneiden, kuten sosiaalitoimen ja työllisyyspalvelujen, kanssa.

Kelassa kokeiltiin kumppanien etäpalvelua ajalla 1.9.2020–30.6.2021. Kumppani pystyi ottamaan yhteyttä yhdessä asiakkaan kanssa Kelan palveluasiantuntijaan verkon kautta kuvayhteydellä. Tavoitteena oli tavoittaa ne asiakkaat, joilla on haasteita asioida Kelan kanssa. Asiakkaan tilannetta pystyttiin tarkastelemaan tarvittaessa yhdessä monialaisesti. Kokeilun jälkeen kumppanietäpalvelua on jatkettu Rikosseuraamuslaitoksen ja Helsingin vieraskodin kanssa. Syksyllä yhteistyötä aloitettiin lisäksi Nuorten ystävät ry:n kanssa.

Etäpalvelua kokeillaan myös [Virtu.fi](https://virtu.fi)-portaalissa lokakuusta 2021 helmikuuhun 2022. Kokeilu on suunnattu Pohjois-Suomen kuntien asukkaille. Asiakkaat voivat ottaa yhteyttä Kelan etäpalveluun omalla tietokoneellaan tai mobiililaitteellaan Virtu.fin kautta. Kokeilulla pyritään selvittämään, pystytäänkö palvelupisteasiointia korvaamaan etäpalvelulla alueilla, joilla välimatkat ovat pitkiä.

Kevään ja alkukesän aikana toteutettiin Kelan ja Yleisen työttömyyskassan (YTK) yhteistyökokeilu, jolla tavoiteltiin asiakkaan kokonaistilanteen parempaa haltuunottoa ja asiakkaan prosessin sujuvoittamista. Kokeilussa luotiin matalan kynnyksen kahdenvälinen suojattu sähköpostiyhteys YTK:n käsittelijöiden ja Kelan viranomaislinjan palveluasiantuntijoiden välille. Tämän sähköpostiyhteyden kautta asiantuntijat voivat auttaa toisiaan asiakkaiden ohjaamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Kela tekee yhteistyötä myös talousneuvoloiden kanssa muun muassa Mikkelissä, Oulussa, Raisiossa, Tampereella ja Turussa. Talousneuvolassa annetaan matalan kynnyksen moniammatillista talousneuvontaa ilman ajanvarausta.

Toimintamalleja kehitettiin osallistavasti

Vuonna 2021 Kelassa kartoitettiin palvelupisteiden toimintojen nykytilannetta ja selvitettiin asiakkaiden tarpeita. Kelassa on pohdittu toimintoja, joita palvelupisteillä tulee olla, jotta asiakkaiden palvelutarpeet saadaan huomioitua ja heidän asiansa hoidettua. Kehittämisen tueksi vuonna 2021 tehtiin esimerkiksi kyselyjä palveluasiantuntijoille, ratkaisuasiantuntijoille ja heidän esihenkilöilleen.

Olemme kehittäneet kyselyjen pohjalta Kelan toimihenkilöille muun muassa verkkokoulua ja yksilöllistä valmennusta. Lisäksi esimerkiksi Tampereella uusittuihin tiloihin kehitettiin toimintamallia, jolla asiakkaan kokonaistilanne pyritään ottamaan kokonaisvaltaisemmin haltuun heti ensimmäisellä käyntikerralla. Työ on pitkäjänteistä ja jatkuu vielä tulevina vuosina.

Lokakuussa otimme Kelassa käyttöön uuden ajanvarausjärjestelmän. Isoin muutos aikaisempaan oli, että uudessa järjestelmässä asiakkaan tulee tunnistautua. Varausten peruminen, muokkaaminen ja tarkasteleminen sekä mobiilikäyttö on uudessa ajanvarausjärjestelmässä aiempaa helpompaa. Uusi ajanvarausjärjestelmä on myös saavutettava.

Vuoden 2021 aikana erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelua laajennettiin ja kehitettiin edelleen. Erityispalvelu on tarkoitettu asiakkaille, jotka ovat haastavassa elämäntilanteessa ja joiden

asia ei hoidu muussa Kelan palvelussa. Asiakkaalla voi olla esimerkiksi toimeentuloon, terveyteen tai elämänhallintaan liittyviä isoja haasteita. Olemme pyrkineet kehittämään sekä Kelan sisäistä yhteistyötä että kumppaniyhteistyötä niin, että haastavassa elämäntilanteessa olevan asiakkaan palvelutarve tunnistettaisiin entistä paremmin ja asiakas osattaisiin ohjata erityispalveluun.

Henkilöasiakkaiden asiointipalvelusta tuli OmaKela, ja chattibottien kehittäminen jatkui

Vuonna 2021 henkilöasiakkaiden verkkoasioinnin uudistus eteni merkittävästi, ja asiakkaiden palvelulle antamat arvosanat ovat nousseet. Maaliskuussa 2021 henkilöasiakkaiden uusi etusivu korvasi vanhan ja asiointipalvelun nimi muutettiin OmaKelaksi. Uusi etusivu on saavutettava, kertoo asiakkaan etuuksien ajankohtaisen tilanteen ja soveltuu hyvin mobiililaitteilla käytettäväksi.

Uusi liitepalvelu saatiin koekäyttöön syyskuussa, ja se korvasi vanhan järjestelmän joulukuussa 2021. Omissa tiedoissaan asiakas voi helposti ilmoittaa muun muassa yhteystiedot, tilitiedot tai sen, että haluaa luopua paperipostista silloin, kun se on mahdollista.

OmaKelan lanseerauksella ja uusien osien julkaisemisella on ollut positiivinen vaikutus asiakaskokemukseen. OmaKelassa on jatkuva asiakaskokemuskysely, ja asiakaskokemuksen arvosana on noussut alkuvuoden arvosta 6,4 yli 7:ään.

Maaliskuussa 2021 Kela otti käyttöön uudistuneen chattirobotin, joka palvelee asiakkaita suomeksi nimellä Kela-Kelpo ja ruotsiksi nimellä FPA-Folke. Kelpo ja Folke ovat vuoden aikana ottaneet haltuun opiskelijoiden etuuksiin liittyvät asiat.

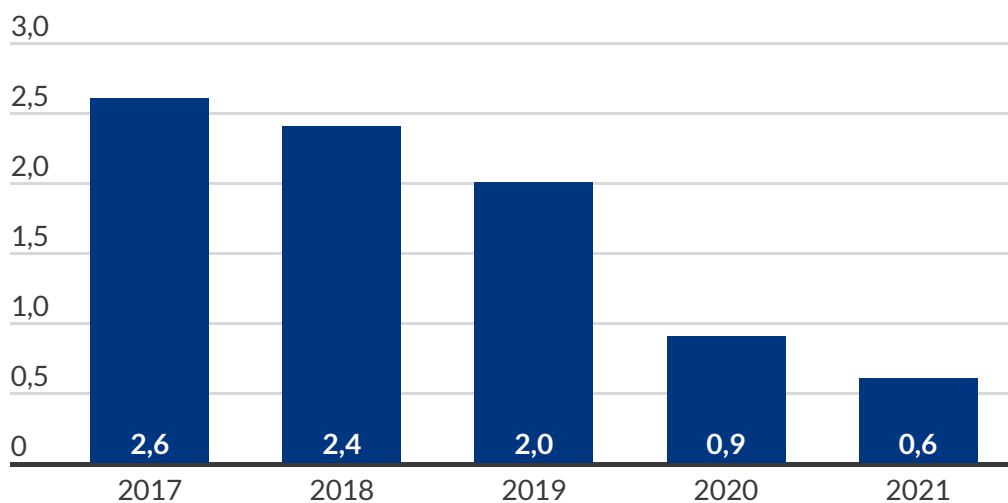
Asiakaspalvelua sosiaalisessa mediassa kehitettiin

Kela tarjoaa asiakaspalvelua sosiaalisessa mediassa Facebookissa, Instagramissa ja Jodelissa. Sosiaalisen median toimintaympäristö muuttuu nopeasti, eli uusia kanavia syntyy ja vanhojen kanavien kohderyhmät muuttuvat. Tästä syystä päätimme vuonna 2021 lakkauttaa Facebookissa toimineen Opintotuki-tilimme.

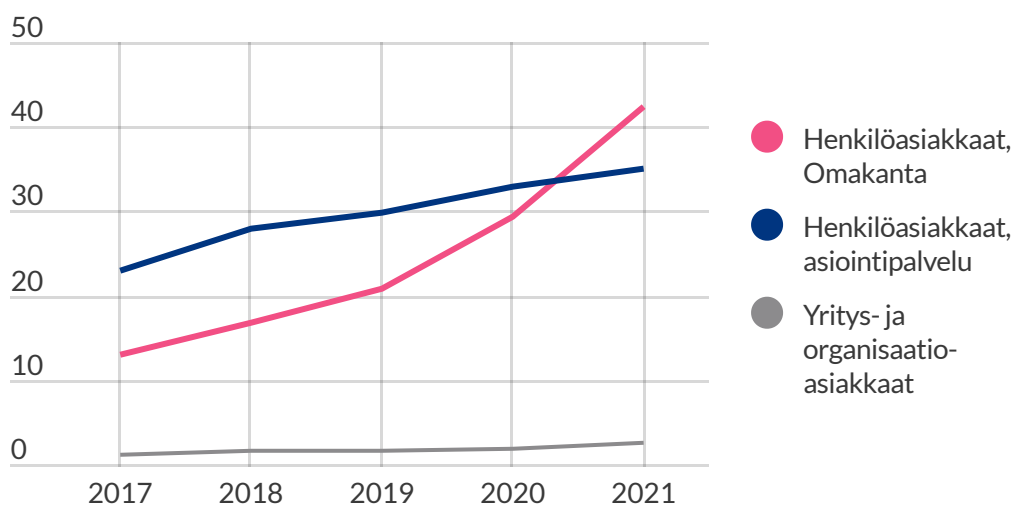
Otimme Instagramissa käyttöön uusia toiminnallisuuksia ja vahvistimme ruotsinkielistä sisältöä. Kelan Instagram-tiimin palveluasiantuntijat alkoivat tehdä lyhyitä Reels-videoita, jotka tavoittivat asiakkaita tehokkaasti.

Asiakkaiden kysymyksiin vastaamista Jodelissa jatkettiin vuonna 2021. Vastasimme Kelan etuuksiin ja palveluihin liittyviin kysymyksiin tiistaisin ja torstaisin tunnin ajan Turun, Tampereen ja Helsingin Kysy Kelalta -kanavissa. Jodelissa voi kysyä asioista anonyymisti, ja siellä tavoitteenamme on antaa palvelua matalalla kynnyksellä. Kelan sosiaalisen median asiakaspalvelu sai vuonna 2021 myös positiivista mediahuomiota muun muassa Helsingin Sanomissa.

Toimistoasioinnit, miljoonaa

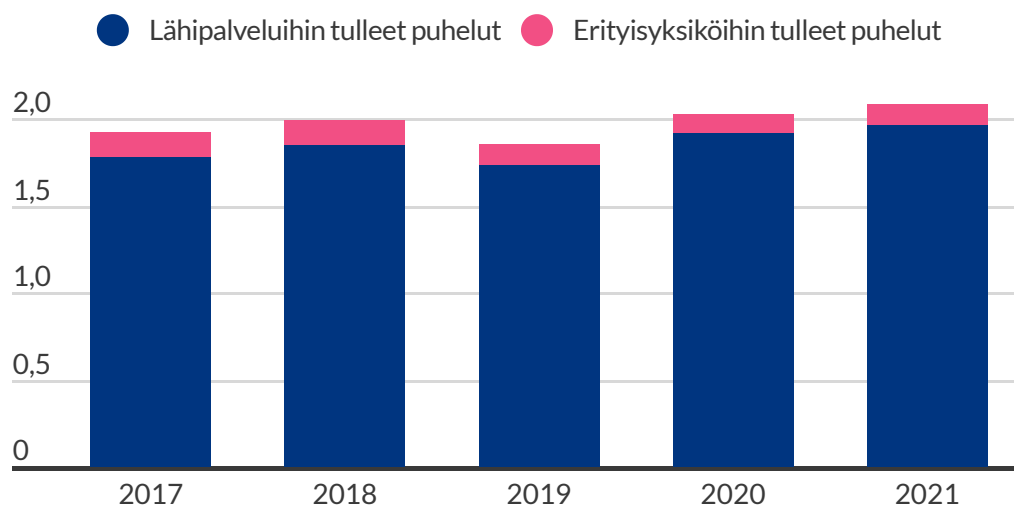

Verkkoasioinnit*, miljoonaa

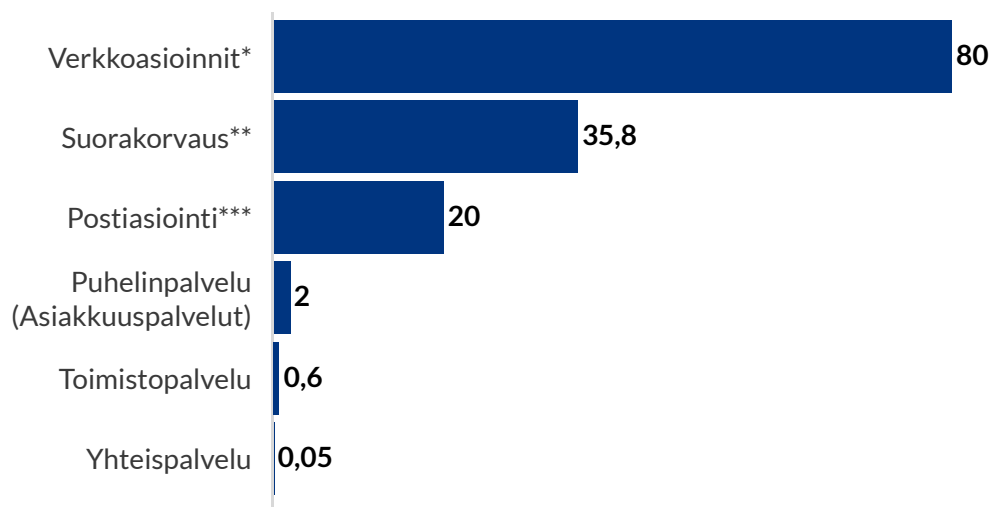

*Verkkopalveluihin tehtyjen tunnistettujen kirjautumisten lukumäärä.

Vastatut puhelut, miljoonaa

Eri palvelukanavien käyttö vuonna 2021, miljoonaa

*Tunnistautumiset: henkilöasiakkaat, asiointipalvelu (35,0 milj.), henkilöasiakkaat, Omakanta (42,4 milj.) ja yritys- ja organisaatioasiakkaat (2,6 milj.).

**Asiakkaan sama korvaus suoraan palveluntuottajalla asioidessaan. Työpaikkakassat ja Kelan toimistot.

***Postiasiointi: Kelan lähettämät kirjeet (14,0 milj.) ja Kelaan saapuneet skannatut hakemukset ja muut asiakirjat (6,0 milj.).

Etuustoiminnassa huomioitiin koronaepidemia

Koronapandemia jatkui koko vuoden 2021. Kelassa ennakoitiin koronatilanteen lisäävän etuushakemuskemumäärää vuoden 2021 aikana. Määräaikaisia henkilöitä palkattiin vuoden aikana lisääntyneen työmäärän takia, ja heitä käytettiin myös turvaamaan henkilöstön kesälomia. Lisäksi ulkoministeriön henkilökuntaa työskenteli edelleen etuuskäsittelyssä. Ylitöitä tehtiin tarpeen mukaan. Erityisesti tartuntatautipäivärahojen käsittely vaati vuoden aikana lisähenkilöstöä. Kelalaisten poissaolot eivät lisääntyneet epidemian aikana, ja suurin osa henkilöstöstä työskenteli etänä.

Kelassa on tehty paljon töitä etuuskäsittelyn turvaamiseksi korona-aikana. Etuuskäsittelyä on pyritty sujuvoittamaan. Olemme muun muassa lisänneet luottamusta asiakkaan omaan ilmoitukseen, keventäneet hakemisessa tarvittavien liitteiden pyytämistä ja priorisoineet tehtäviä etuuskäsittelyssä. Toimeentuloa ja terveyttä turvaavista etuuksista huolehtiminen on ollut ensisijaista. Etuuskäsittely sujui ennakkoinnin ansiosta hyvin. Koronan jatkuessa Kela myös vahvisti käytäntöjään erilaisten etäpalveluiden, kuten etäkuntoutuksen, tarjoamisessa asiakkaille.

Työttömyysturvaan koronan vuoksi tehdyt väliaikaiset lainmuutokset jatkuivat vuoden 2021 ajan. Muutoksilla helpotettiin muun muassa lomautettujen työntekijöiden vaikeutunutta taloudellista tilannetta. Väliaikaisia lainmuutoksia jatkettiin myös sairaanhoidon korvauksissa muun muassa koronatestien ja koronarokotusmatkojen vuoksi tehtyjen matkojen korvattavuuden osalta. Koronatilanteeseen liittyvistä joustoista EU:n sosiaaliturva-asetuksen toimeenpanossa sovittiin vuonna 2020 myös EU:n jäsenmaiden sosiaaliturvaviranomaisten kesken, ja joustojen soveltamista on sovittu jatkettavan vuoden 2022 kesään asti.

Uudistuksia, hankkeita ja kokeiluja

Vuoden 2020 aikana alkaneiden uudistusten, hankkeiden ja kokeilujen työtä jatkettiin vuoden 2021 aikana Kelassa tiiviisti. Valtakunnallisen työkykyohjelman hankkeisiin ja projekteihin nimettiin Kelasta vastuuhenkilöt, ja työhön panostettiin osaamisella eri alueilla ja kansallisella tasolla. Monet hankkeet ja projektit etenivät vuoden aikana varsinaiseen asiakasyhteistyöhön. Kela oli mukana erikoissairaanhoidon moniammatillisissa tiimissä ja sote-keskuksissa, mistä saatiin erinomaisia esimerkkejä tulevaisuuden yhteistyöstä yhteisen asiakkaan asioiden hoitamisessa. Hyviä toimintamalleja ja kokemuksia kerättiin hyödynnettäväksi jatkotyössä.

Työllisyyden kuntakokeiluissa kokeillaan mallia, jolla parannetaan asiakkaiden työllistymistä antamalla kunnille vahvempi rooli työpaikkojen tarjoamisessa paikallisesti. Kokeilujen malli tähtää myös työllisyyspalvelujen rakenneuudistukseen vuoden 2024 alusta, jolloin työllisyyspalvelut siirretään TE-palveluilta kattavasti kunnille. Vuoden 2021 aikana kokeiluissa päästiin laajempaan asiakasyhteistyöhön. Kela tarjosi kunnille ja kokeilualueille koulutusta osaamisen varmistamiseksi, ja vuoropuhelua jatkettiin kokeilualueiden kanssa ja kansallisella tasolla. Kelassa panostettiin kansallisen tiedon hyödyntämiseen kuntakokeiluissa. Kuntakokeiluja varten luodun mittariston avulla kokeilukunnat ja muut kunnat voivat seurata, millaisia vaikutuksia kuntakokeiluilla on mm. asiakkaiden siirtymiseen kuntoutuspalveluihin tai muutoin pois pitkäaikaistyöttömyyden piiristä.

Kela osallistui tiiviisti vammaisten henkilökohtaisen budjetoinnin kansalliseen hankkeeseen ja hankekumppanuuden kautta Eteva-kuntayhtymän alueelliseen hankkeeseen. Kela tuotti Etevan hankkeeseen tutkimuksen palvelujen järjestämisestä ja palvelujärjestelmän toimivuudesta. Teimme myös selvityksen monialaisen asiakasyhteistyön haasteista ja mahdollisuuksista.

Asiakasrajapinnassa toimivissa hankkeissa ja kokeiluissa nousivat erityisinä haasteina esiin viranomaisten väliseen vuoropuheluun tarvittavan kansallisen ja tietoturvallisen välineen puute, asiakkaalta monialaiseen asiakastyöhön pyydettyjen suostumusten moninaisuus ja lainsäädännön puutteet. Vuoden aikana edistimme viranomaisten vuoropuheluun tarvittavan välineen toteutumista vaikuttamistyöllä muun muassa Kuntaliiton ja alueiden kanssa.

Digitalisaation hyödyt käyttöön

Etuusjärjestelmien uudistamistyö järjestäytyi vuonna 2021 Eepos-ohjelmaksi. Ohjelmaan kuuluvia uudistustöitä tehdään useassa tulosyksiköissä, mikä edellyttää yhteisten tavoitteiden asettamista ja yhteissuunnittelua. Vuoden aikana ohjelmassa toteutettiin elatusapuvelan maksuvapautuksen hakemus, pilotoitiin yleisen asumistuen uutta etuuskäsittelyjärjestelmää ja julkaistiin asiakkaan kokonaistilanteen käyttöliittymä uudistuksen ensimmäiset osiot. Loppuvuodesta käynnistimme kumppanin kanssa pilotin kahdensuuntaisesta tietojenvaihdosta. Eepos-ohjelman rahoitus on turvattu vain vuoden 2022 loppuun saakka, mutta rahoituksen jatkoneuvottelut ovat käynnissä.

Vuoden aikana tehtiin useita asiakaskokemusta parantavia uudistuksia. Uudistettu asiointin etusivu ja OmaKela julkaistiin. Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksun maksaminen mahdollistui OmaKelan kautta, ja maksun keräämiseen kehitettiin oma järjestelmä. Uusi ajanvarausjärjestelmä Taimi avattiin henkilöasiakkaille lokakuussa.

Kumppaneiden toimintaa helpotettiin ja yhteydenpitoa sujuvoitettiin. Otimme käyttöön kuntoutuksen rekisteröitymissovelluksen ja loimme teknisen käyttöyhteyden Kelan ja taksien tilausvälityskeskusten välille. Asiakirjojen sähköinen välittäminen Kelan ja vakuutusosikeuden sekä Kelan ja hallinto-oikeuksien välillä aloitettiin. Lastenhoidon tuen kuntalaskutuksen tietojen siirto sähköistettiin, eli paperitiedostojen lähettäminen kuntiin lopetettiin.

Etuuskäsittelyn automatisointia, robotiikan ja tekoälyn hyödyntämistä etuustoiminnassa jatkettiin. Sähköisesti saapuneiden liitetiedostojen koon pienennys ja oikein päin kääntäminen säästää etuuskäsittelyssä merkittävästi työaikaa. Robotiikkaa alettiin hyödyntää 13 uudessa etuusprosessissa.

Kansallisen tulorekisterin käyttö laajeni 1.1.2021 alkaen, kun rekisteriin ryhdyttiin ilmoittamaan myös eläkkeiden ja etuuksien maksutiedot. Tästä kerrotaan lisää tietopalveluita käsittelevän luvun alaluvussa Kansallisen tulorekisterin käyttöönotto valmistui.

EU-maiden välinen tiedonvaihto eteni

Sähköinen tietojenvaihtojärjestelmä EU:n jäsenmaiden laitosten väliseen tietojenvaihtoon eli EESSI-järjestelmä on ollut laajamittaisesti toiminnassa Suomessa noin vuoden ajan. Järjestelmän avulla EU-maiden sosiaaliturvaviranomaiset voivat siirtää toisilleen tietoja sähköisesti luotettavasti ja nopeasti. Kesäkuussa 2021 tiedonvaihto laajeni myös Kelan toimeenpanemiin sairaussektorin hoito-oikeuksiin. Kansainvälisten sairaanhoitokustannusten hallinnointijärjestelmä vietiin tuotantoon joulukuussa 2021, ja tuotantokäyttö alkaa helmikuussa 2022.

EESSIä käyttävät Suomessa Kelan lisäksi työttömyyskassat, TE-palvelut, Työllisyysrahasto, tapaturmavaakuutuslaitokset sekä Eläketurvakeskus ja työeläkelaitokset. Kela toimii Suomen kansallisena EESSI-yhteyspisteenä. Lähetettyjä ja vastaanotettuja EESSI-sanomia kulki yhteyspisteen kautta 1.1.–14.12.2021 noin 527 000 kappaletta.

EU:n komission toteuttama EESSIn RINA-käyttöliittymä siirtyy komissiolta jäsenmaiden vastuulle vuoden 2022 alussa. Kela liittyi EESSI-laitosten puolesta 22 EU-maan yhteiseen hankintaan, jolla hankitaan RINA-järjestelmän ylläpito ja kehitys ulkopuoliselta toimittajalta kolmeksi vuodeksi. Siirto on tuonut mukanaan myös muita sopimusmuutoksia laitosten välillä.

Kelan asiantuntijat ovat monen vuoden ajan olleet mukana EESSIn kehittämisessä useissa asiantuntijaryhmissä. Kelan edustajat ovat osallistuneet EESSI-työhön myös EU-tasoisessa sosiaaliturvan hallintotoimikunnassa ja sen alaisessa teknisessä toimikunnassa.

Kumppaniyhteistyö toimeentulotukiasioissa jatkui

Kela jatkoi vuonna 2021 laajaa kumppanuusyhteistyötä toimeentulotuen toimeenpanon kehittämiseksi. Kelan toimeentulotukifoorumissa käytiin läpi yhdessä kumppaneiden kanssa asumiseen liittyviä kysymyksiä. Foorumin tavoitteena on ollut asumismenojen kohtuullisuuden määrittäminen toimeentulotuen nyt ja tulevaisuudessa sekä kohtuullistamismenettelyn tavoitteen selkeyttäminen. Lisäksi olemme tavoitelleet yhteistä näkemystä asumisnormien kehittämiseen ja yhteisen tietopohjan lisäämistä sekä pyrkineet tukemaan kaikkien toimintaan osallistuvien tahojen omaa toimintaa sekä kehitystyötä yhteisen asiakkaan parhaaksi. Asumisnormien kuntakohtainen ylläpito ja asumisnormien tason tarkastelu suhteessa keskimääräisiin ilmoitettuihin vuokriin todettiin parhaaksi toimintatavaksi myös tulevaisuudessa.

Toimeentulotukifoorumin keskusteluissa pohdittiin lisäksi normin tason korottamisen mahdollisia negatiivisia seurauksia, kuten toimeentulotuen kustannusten nousua sekä asiakkuuksien keston pidentymistä. Kela on saanut kumppaneiltaan arvokasta tietoa ja näkökulmia, joita hyödyntämällä rakennetaan entistä parempia prosesseja ja toimintatapoja heikoimmassa asemassa olevien asiakkaiden tueksi ja asumisen turvaamiseksi.

Kelan etuuskulut

Kelan etuuskulut olivat yhteensä 16,1 mrd. euroa. Ne suurenvat edellisvuodesta 1,5 %. Eniten suurenvat kuntoutuksen menot.

Kelan maksamat etuudet

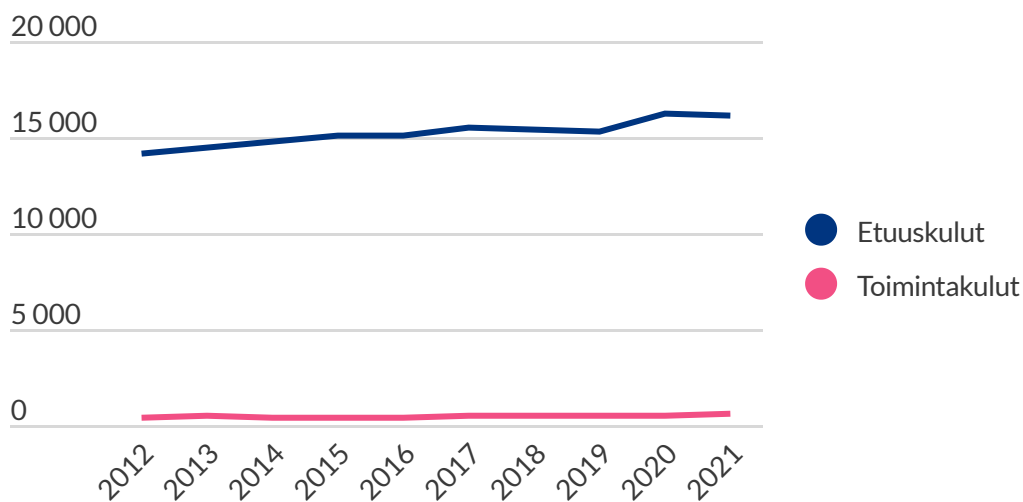
	2021 milj. € .	2020 milj. €	
Eläke-etuudet	2 460,9	2 514,6	-2,1
Vammaisetuudet	557,6	553,7	0,7
Sairausvakuutusetuudet ¹	4 752,8	4 446,7	6,9
Kuntoutus	672,8	559,7	20,2
Työttömyysturvaetuudet	2 155,5	2 265,6	-4,9
Lapsiperheiden etuudet ²	1 832,8	1 884,1	-2,7
Opintoetuudet	607,2	578,0	5,0
Eläkkeensaajan asumistuki	646,9	636,3	1,7
Yleinen asumistuki	1 590,8	1 566,5	1,5
Perustoimeentulotuki ³	686,5	784,0	-12,4
Opiskeluterveydenhuolto ¹	75,8	–	–
Muut etuudet	88,4	96,4	-8,3
Etuusmenot yhteensä	16 128,0	15 885,6	1,5

¹ YTHS:lle maksettavat korvaukset siirtyvät sairaanhoitovakuutuksesta sosiaaliturvan yleisrahastoon 2021 alkaen.

² Vanhempainpäivärahat sisältyvät sairausvakuutusetuuksiin.

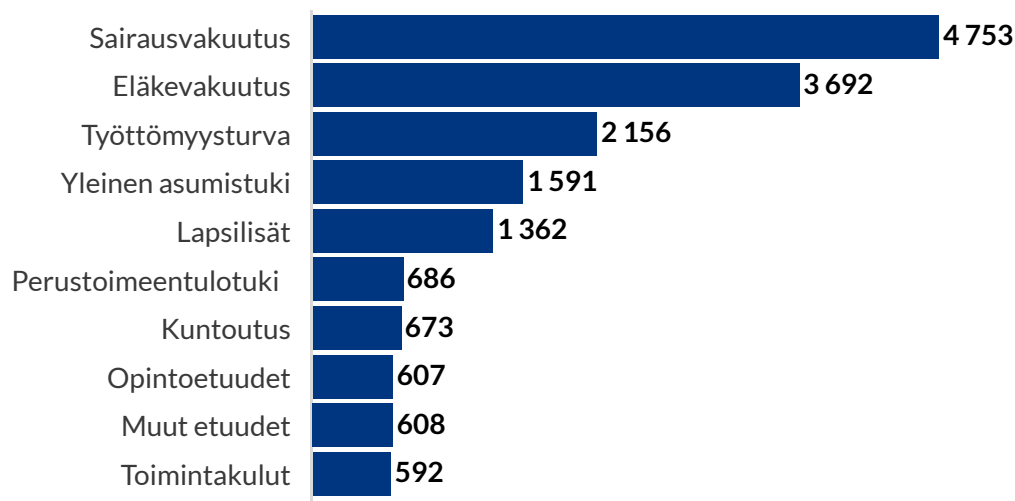
³ Sisältää väliaikaisen epidemiakorvauksen.

Kelan etuudet ja toimintakulut 2012–2021, milj. euroa*

*Vuoden 2021 rahassa

Kelan kulujen jakautuminen 2021, milj. euroa

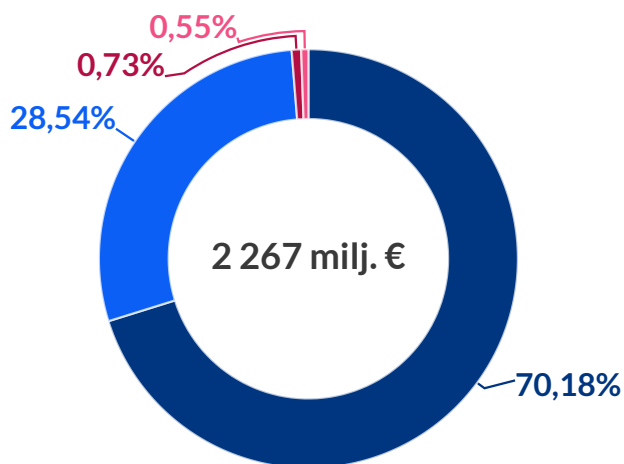
Asumisen tuet

Kela maksoi vuonna 2021 asumistukia yhteensä 2 267 milj. euroa. Asumistukimenot kasvoivat 1,5 % edellisvuodesta. Yleisen asumistuen menot olivat 1 591 milj. euroa. Kasvua edellisvuoteen oli 1,5 %. Yleistä asumistukea saavia ruokakuntia oli vuoden 2021 joulukuussa 391 611 eli 2,7 % vähemmän kuin edellisvuoden joulukuussa.

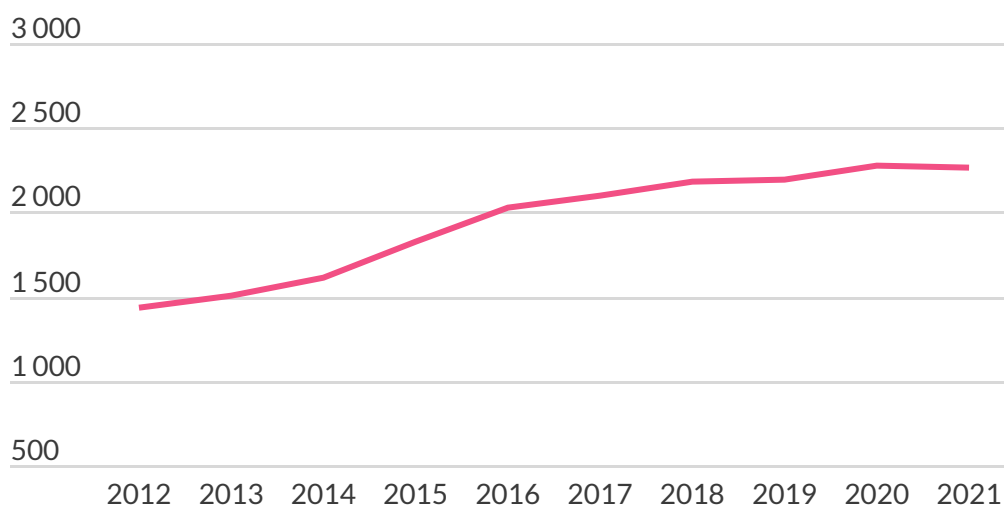
Eläkkeensaajan asumistukimenot kasvoivat 1,7 %, ja ne olivat 647 milj. euroa. Saajien määrä väheni vuoden aikana 1,7 %.

Maksetut asumistuet 2021 %

- Yleinen asumistuki 1 591 milj. €
- Eläkkeensaajien asumistuki 647 milj. €
- Sotilasavustuksen asumisavustus 16 milj. €
- Opintotuen asumislisä 12 milj. €

Maksetut asumistuet 2012–2021, milj. euroa*

*Vuoden 2021 rahana.

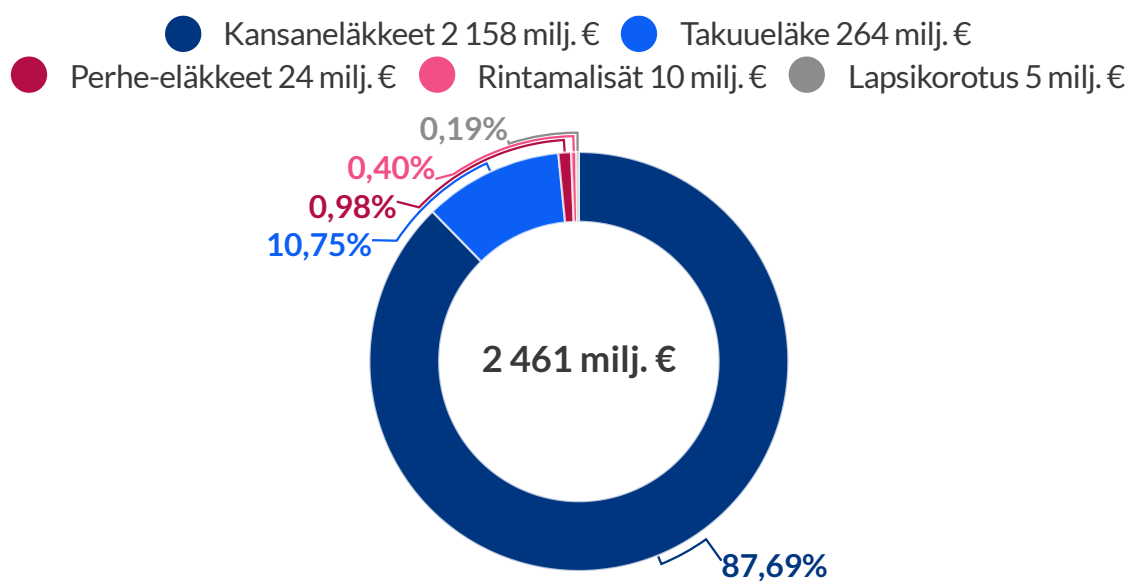
Huom! Katkaistu asteikko.

Eläke-etuudet

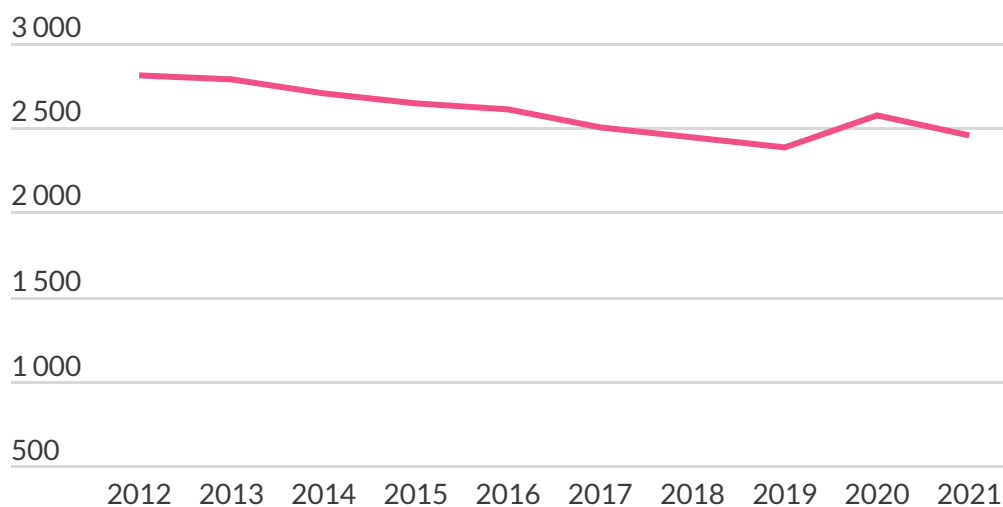
Vuonna 2021 Kelan eläke-etuuksia maksettiin 2 461,1 milj. euroa, mikä on 2,1 % vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Kelan eläke-etuuksien saajia oli vuoden päättyessä 597 800. Määrä väheni edellisvuodesta 2,0 %. Suhteellisesti eniten väheni rintamalisän saajien määrä.

Maksetut eläke-etuudet 2021, %

Maksetut eläke-etuudet 2012–2021, milj. euroa*

*Vuoden 2021 rahana.

Huom! Katkaistu asteikko.

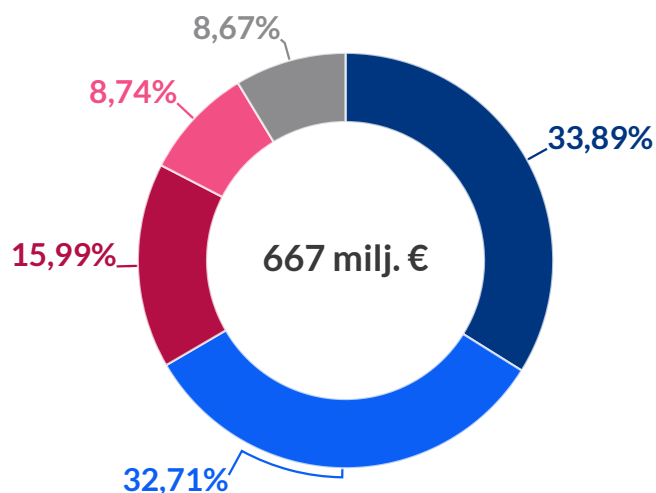
Kuntoutusetuudet

Kelan maksamat kuntoutuskulut olivat yhteensä 672,8 milj. euroa vuonna 2021, mikä oli 17,6 % enemmän kuin vuonna 2020 vuoden 2021 rahassa mitattuna. Kuntoutusetuuksia saaneiden henkilöiden lukumäärä (166 176) kasvoi 10,7 %. Kuntoutusrahamenot olivat 218 milj. euroa, ja tämä oli 16,5 % enemmän kuin edellisvuonna vuoden 2021 rahassa mitattuna.

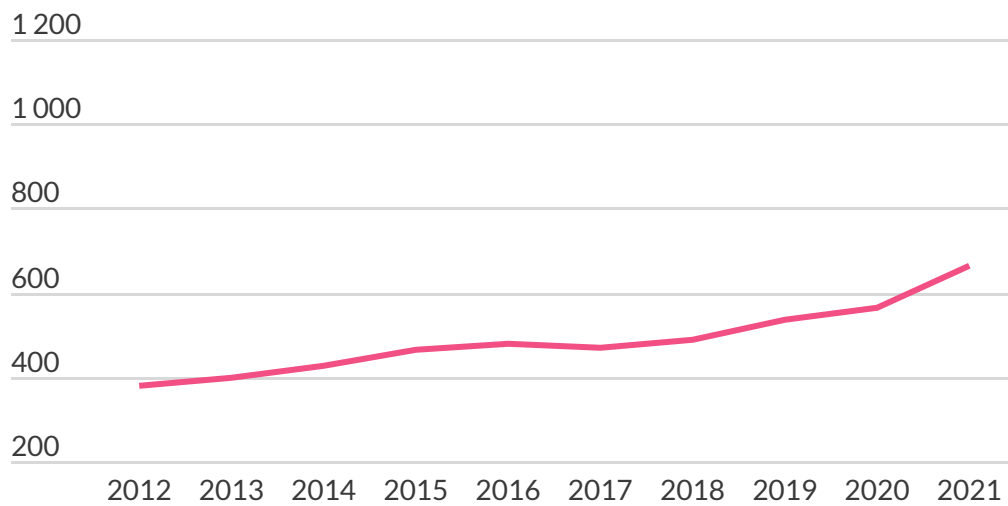
Ammatillisen kuntoutuksen menot olivat 57,8 milj. euroa. Vuoden 2021 rahassa mitattuna ammatillisen kuntoutuksen menot kasvoivat 52,3 % vuodesta 2020. Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen menot olivat 225,9 milj. euroa, kuntoutuspsykoterapian 106,6 milj. euroa ja harkinnanvaraisen kuntoutuksen 58,3 milj. euroa.

Maksetut kuntoutusetuudet 2021, %

- Vaativa lääkinällinen kuntoutus 226 milj. €
- Kuntoutusraha 218 milj. €
- Kuntoutuspsykoterapia 107 milj. €
- Harkinnanvarainen kuntoutus 58 milj. €
- Ammatillinen kuntoutus 58 milj. €

Maksetut kuntoutusetuudet 2012–2021, milj. euroa*

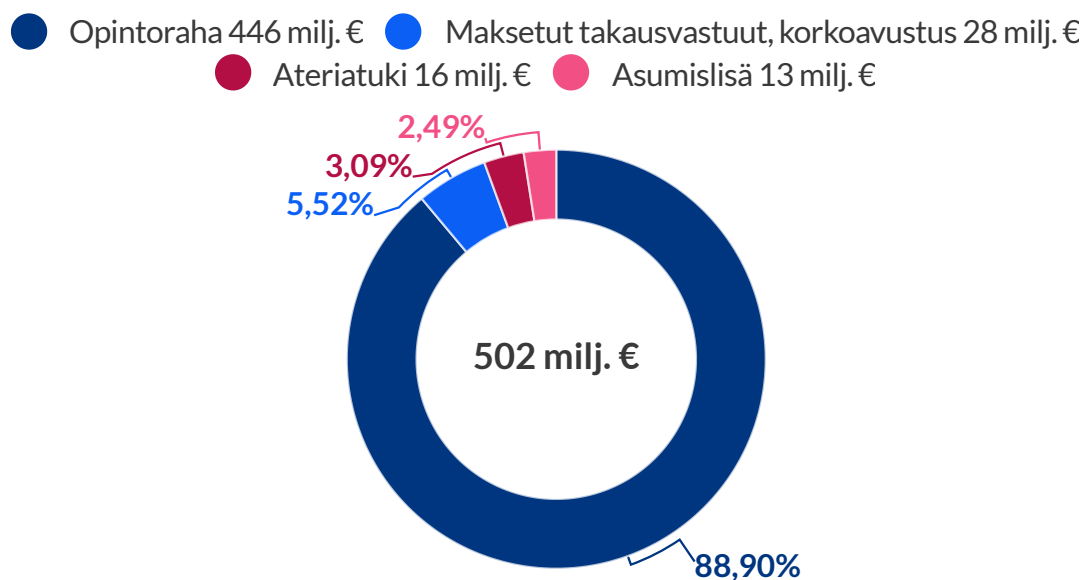
*Vuoden 2021 rahana.

Huom! Katkaistu asteikko.

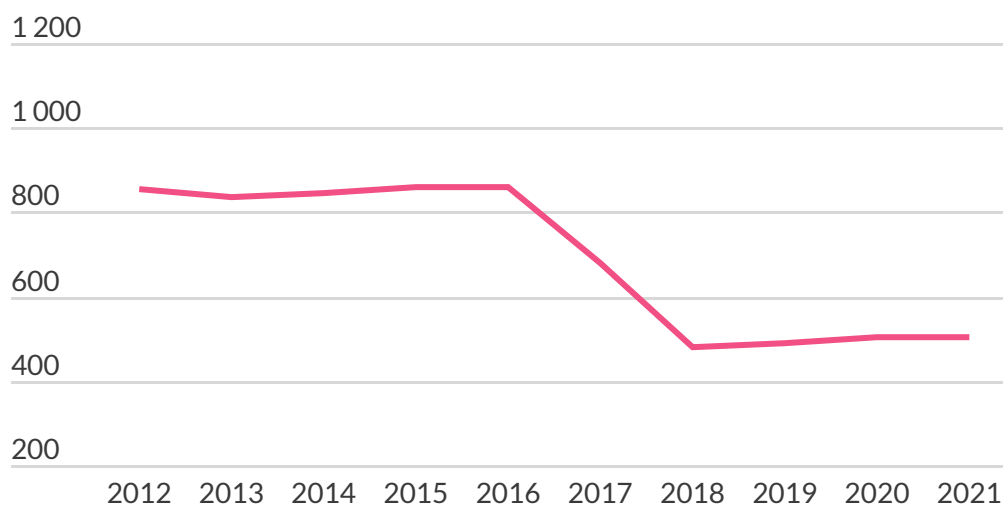
Opintoetuudet

Vuonna 2021 opiskelijoille maksettiin opintorahaa 446 milj. euroa ja asumislisää 13 milj. euroa. Opintorahamenot kasvoivat 2 % ja asumislisämenot vähenivät 10 % vuodesta 2020. Opintolainahyvitystä maksettiin 84 milj. euroa, korkeakouluopiskelijoiden ateriatukea 16 milj. euroa ja koulumatkatukea 39 milj. euroa. Opintolainahyvitysmenot kasvoivat 25 % vuodesta 2020. Ateriatukimenot vähenivät 7 % edellisvuodesta ja koulumatkatukimenot kasvoivat 13 %.

Maksetut opintotuet 2021, %

Maksetut opintotuet 2012–2021, milj. euroa*

*Vuoden 2021 rahana.

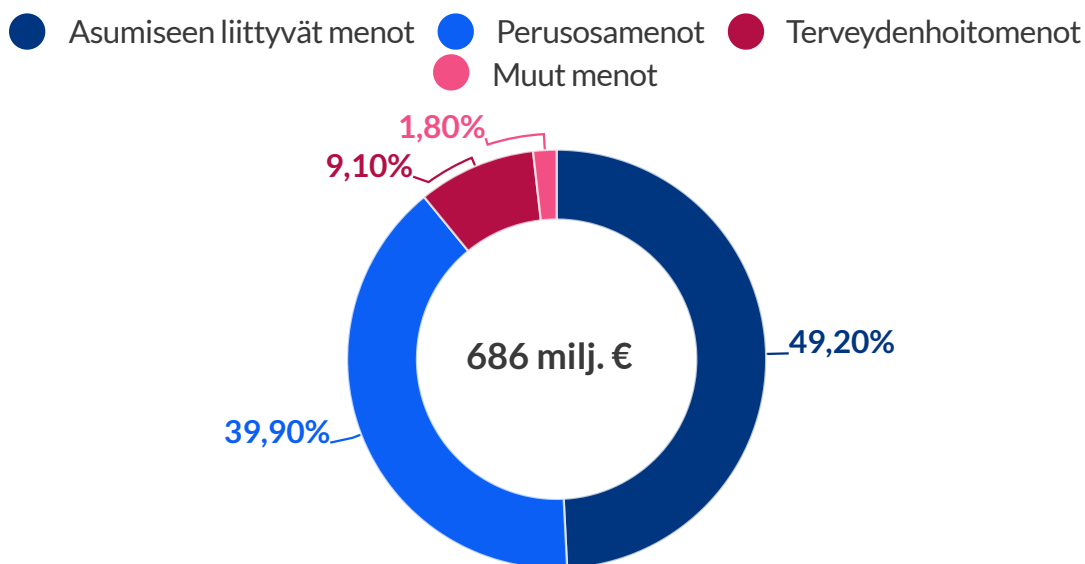
Huom! Katkaistu asteikko.

Perustoimeentulotuki

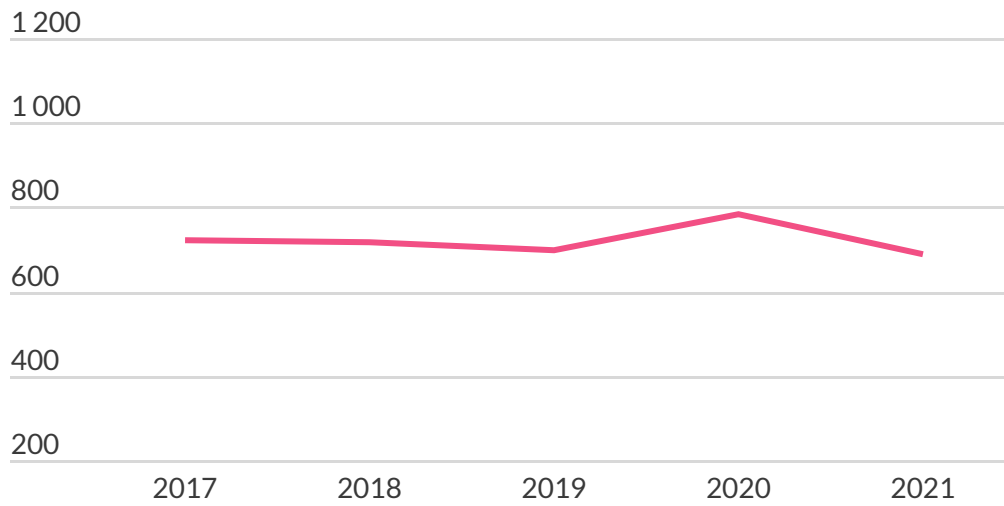
Kela maksoi perustoimeentulotukea 686 milj. euroa vuonna 2021. Summa on 12,3 % pienempi kuin edellisvuonna. Tukea sai vuoden aikana 267 511 kotitaloutta, joissa oli 378 579 henkilöä. Perustoimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä väheni 7,2 % ja perustoimeentulotukea saavien henkilöiden määrä 9,2 %.

Perustoimeentulotukea sai vuoden aikana 6,8 % väestöstä. Tuen saaminen on yleisintä 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä, josta 15,9 % sai perustoimeentulotukea

Perustoimeentulotuen menot vuonna 2021 ja tuen kohdentuminen eri menolajeihin

Maksettu perustoimeentulotuki vuonna 2017–2021, milj. euroa*

*Vuoden 2021 rahana. Perustoimeentulotuki siirtyi Kelaan vuonna 2017.
Huom! Katkaistu asteikko.

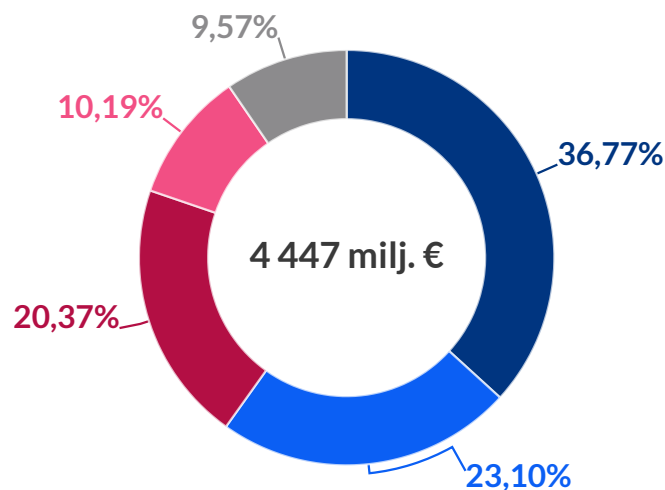
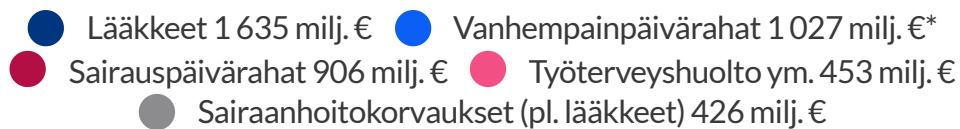
Sairausvakuutusetuudet

Sairausvakuutusetuuksia maksettiin vuonna 2021 yhteensä 4 841,9 milj. euroa. Määrä on 8 % enemmän kuin vuonna 2020. Etuuksia sai 3 897 126 henkilöä (70 % väestöstä).

Sairaanhoitokorvauksia maksettiin 2 189,9 milj. euroa, joista 1 711,3 milj. euroa kului lääkekorvauksiin. Lääkekorvausmenot kasvoivat 5 % edellisvuodesta.

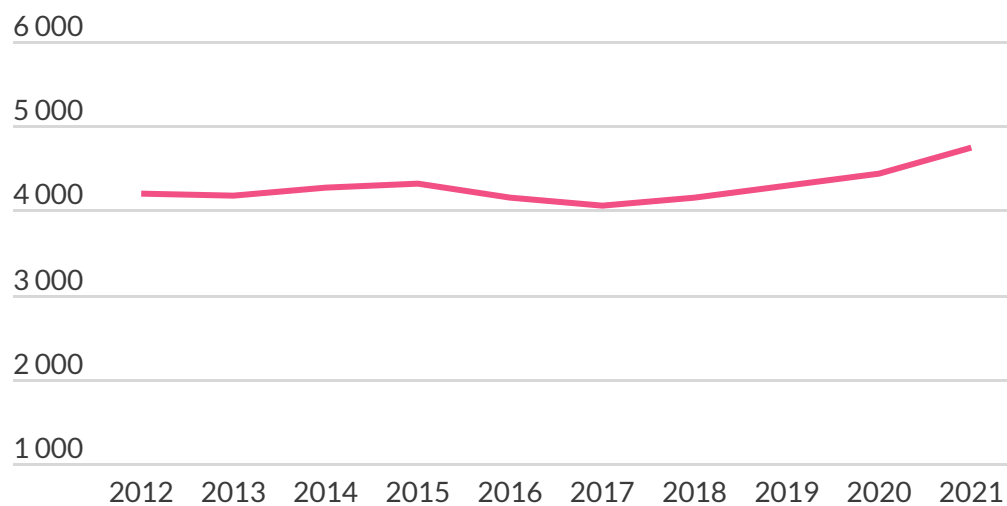
Sairausvakuutuksen päivärahoja maksettiin yhteensä 2 134,5 milj. euroa. Eniten kasvoivat tartuntatautipäivärahan etuusmenot. Tartuntatautipäivärahaa sai 126 860 henkilöä ja sitä maksettiin yhteensä 115,4 milj. euroa, mikä on neljä kertaa niin paljon kuin ensimmäisenä pandemiavuonna 2020.

Maksetut sairausvakuutusetuudet 2021, %

*Vanhempainpäivärahat sisältävät myös erityishoitorahat, perhevapaakorvaukset ja vuosilomakustannusten korvaukset työnantajille.

Maksetut sairausvakuutusetuudet 2012–2021, milj. euroa*

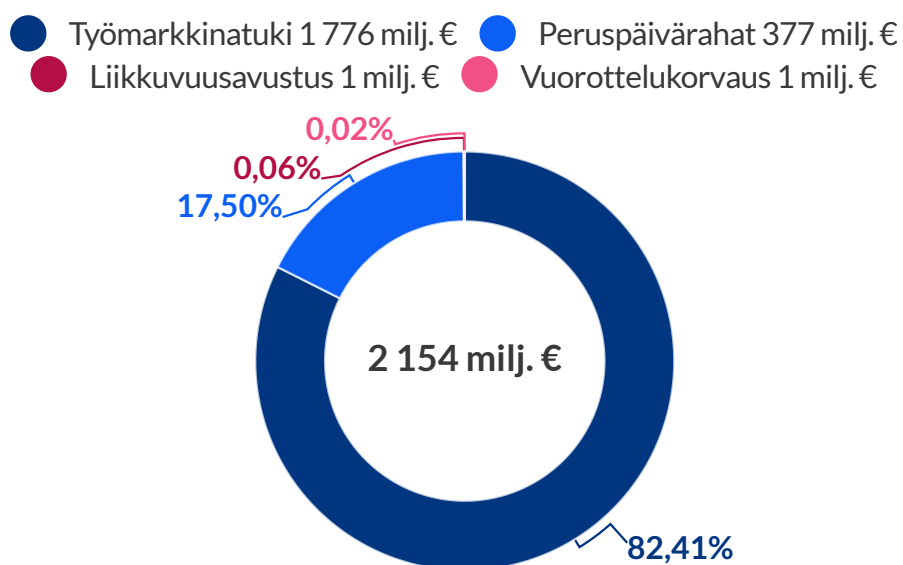
*Vuoden 2021 rahana.

Huom! Katkaistu asteikko.

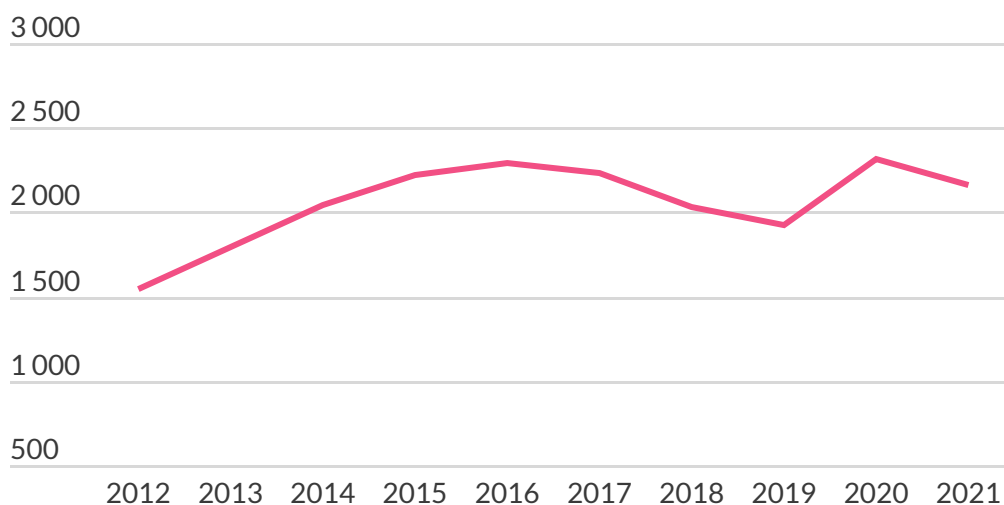
Työttömyysturva

Kela maksoi työttömyysturvaa 2 155 milj. euroa, mikä oli 4,9 % vähemmän kuin edellisvuonna. Etuuksien saajia oli 355 729 eli 13 % vähemmän kuin edellisvuonna.

Maksetut työttömyysturvaetuudet 2021, %

Maksetut työttömyysturvaetuudet 2012–2021, milj. euroa*

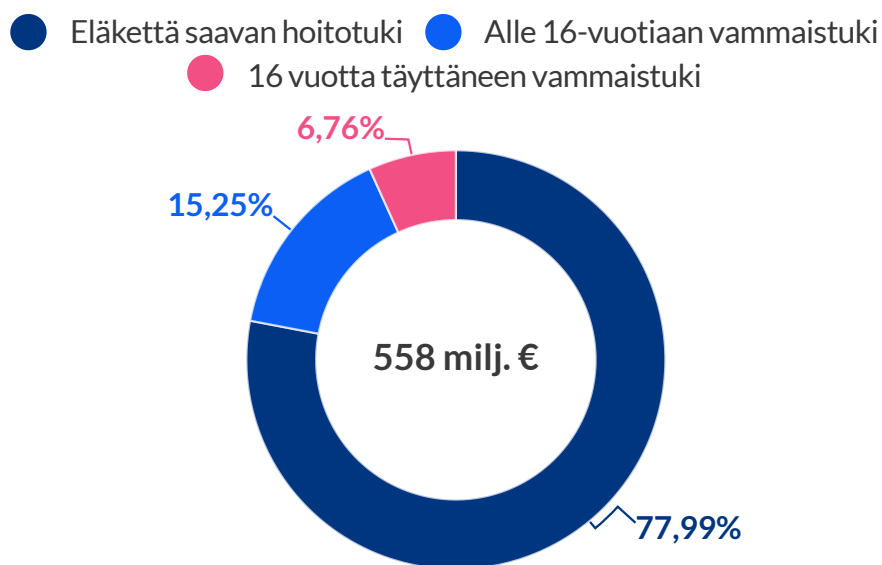
*Vuoden 2021 rahana.

Huom! Katkaistu asteikko.

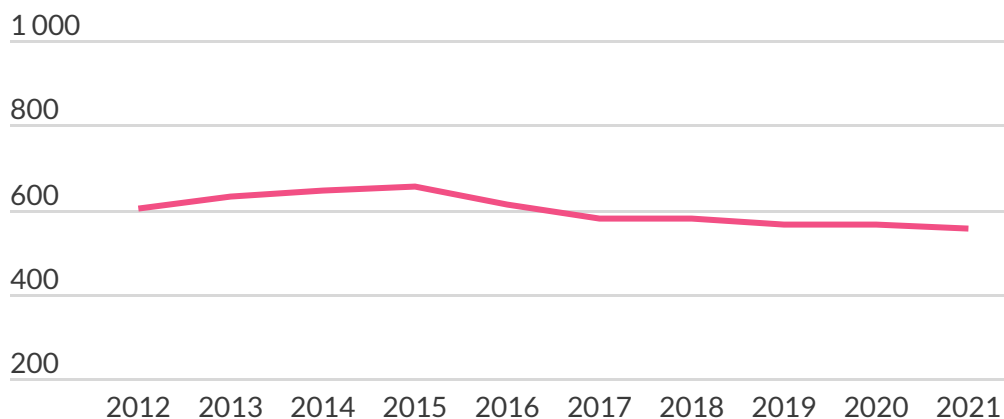
Vammaisetuudet

Vammaistukia maksettiin vuonna 2021 yhteensä 557,6 milj. euroa. Menot kasvoivat 0,7 % edellisestä vuodesta. Vammaisetuuksien saajia oli vuoden 2021 lopussa 261 500, mikä on 0,2 % edellisvuotista vähemmän.

Maksetut vammaistuet 2021, %

Maksetut vammaistuet 2012–2021, milj. euroa*

*Vuoden 2021 rahana.

Huom! Katkaistu asteikko.

Sairausvakuutuskorvaukset 2020–2021

	2021 milj. €	2020 milj. €	
Kaikki¹	4 841,9	4 473,2	8,2
Sairausvakuutuksen päivärahat ²	2 140,1	1 933,3	10,7
Sairauspäiväraha	855,6	818,7	4,5
Osasairauspäiväraha	60,3	50,3	19,9
YEL-sairauspäiväraha	7,8	8,6	-9,3
Tartuntatautipäiväraha	115,4	28,5	305,5
Vanhempainpäivärahat ³	1 101,0	1 027,3	7,2
Sairaanhoidokorvaukset	2 189,9	2 053,9	6,6
Lääkkeet ⁴	1 711,3	1 634,9	4,7
Peruskorvatut lääkkeet	311,1	308,5	0,9
Erityiskorvatut lääkkeet	1 171,7	1 108,8	5,7
Alempi korvaus	431,5	408,8	5,6
Ylempi korvaus	740,2	700,0	5,7
Lääkkeiden lisäkorvaukset	228,3	217,4	5,0
Yksityislääkärin palvelut	51,3	49,4	3,9
Yksityiset hammashoitopalvelut ⁵	45,3	44,0	2,9
Yksityinen tutkimus ja hoito	70,9	40,6	74,8
Matkat ja sairaankuljetus ⁶	311	285,1	9,1
Muut etuudet (mm. työterveyshuollon ja opiskelijoiden terveydenhuollon)	414,0	448,8	-7,8

¹ Sisältää sairauspäivärahasuoritukset Melalle 2,35 milj. euroa vuonna 2021.

² Sisältää myös elimen tai kudoksen luovuttajalle maksetun luovutuspäivärahan..

³ Sisältää myös erityishoitorahat, perhevapaakorvaukset ja vuosilomakustannusten korvaukset työnantajalle.

⁴ Sisältää myös korvaukset annosjakelupalkkioista.

⁵ Sisältää suuhygienistien palkkioista maksetut korvaukset.

⁶ Sisältää matkojen lisäkorvaukset.

Muut etuudet

Muiden etuuksien saajat

	2021	2020	
Kuntoutujat	166 176	150 091	10,7
Työttömyysturvaetuudet	355 729	411 823	-13,6
Äitiysavustus ja adoptiotuki (perheet)	47 077	49 177	-4,3
Lapsilisä			
Perheet (31.12.)	535 576	538 210	-0,5
Lapset (31.12.)	968 370	977 024	-0,9
Lastenhoidon tuet			
Perheet	117 146	123 252	-5,0
Lapset	141 171	153 926	-8,3
Elatustuki			
Perheet (31.12.)	68 035	69 954	-2,7
Lapset (31.12.)	98 551	101 814	-3,2
Eläkkeensaajan asumistuki (henkilöt 31.12.)	210 441	213 183	-1,3
Eläketuki (31.12.)	1 985	3 341	-40,6
Yleinen asumistuki (ruokakunnat 31.12.)	391 611	402 559	-2,7
Perustoimeentulotuki (vuoden aikana)			
Saajakotitaloudet	267 511	288 329	-7,2
Henkilöt	378 579	417 071	-9,2
Opintoetuudet			
Opintotuki	293 560*	281 349 **	4,3
Koulumatkatuki	42 080*	45 186**	-6,9
Sotilasavustus (taloudet)	9 280	9 103	1,9
Vammaisten tulkkauspalvelut (31.12.)	5 962	5 860	1,7

* Lukuvuonna 2020/2021.

** Lukuvuonna 2019/2020.

Etuuksien hakemukset ja ratkaisut

Etuus	2021		2020	
	Ratkaisut	Läpimenoajan keskiarvo ¹	Ratkaisut	Läpimenoajan keskiarvo ¹
Elatustuki ja elatusavun maksuvapautus	58 895	21,6	58 087	18,5
Eläkkeet (ml. eläketuki ja takuueläke)	141 751	61,8	158 300	61,7
Eläkkeensaajan asumistuki	191 601	30,4	205 593	26,1
Erityishoitoraha	8 695	22,1	8 793	17,2
Hoito-oikeus	11 184	14,0	12 812	18,8
Koulumatkatuki	103 072	13,9	96 452	10,2
Kuntoutus	217 300	37,2	212 185	27,8
Kuntoutusraha	92 370	17,6	84 493	13,7
Lapsilisät	86 496	28,4	86 705	27,9
Lastenhoidon tuet	185 471	10,9	206 145	10,8
Lääkkeiden korvausoikeudet	323 741	20,5	304 034	11,9
Lääkkeiden lisäkorvaukset	18 813	16,7	73 764	25,4
Opintoetuudet (opintotukietuudet, opintolainavähennys ja -hyvitys)	355 394	18,0	367 708	15,1
Sairaanhoitokorvaukset	11 218 681	13,5	10 295 877	10,1
Sairauspäivärahat	819 985	24,7	677 300	19,5
Sotilasavustus	29 762	13,4	28 960	14,2
Työterveyshuolto, työnantajat	48 738	88,0	56 807	67,7
Työterveyshuolto, yrittäjät	52 845	15,0	52 320	16,7
Työttömyysturva	1 317 413	5,4	1 609 436	6,2
Vakuuttamisasiat	96 872	27,4	111 593	40,8
Vammaisetuudet	119 944	32,7	115 815	27,4
Vanhempainpäivärahat (ml. vuosiloma-kustannuskorvaus ja perhevapaakorvaus)	205 117	27,3	191 237	26,6
Yleinen asumistuki	881 883	18,1	933 441	13,7
Äitiysavustus	47 415	6,9	47 884	7,3

¹Taulukon tiedoissa läpimenoaika on laskettu kalenteripäivinä hakemuksen saapumisesta ratkaisupäivään ja siihen sisältyy myös mahdollinen lisäselvitysprosessiin kulunut aika.

Muut etuudet

	2021 milj. €	2020 milj. €	
Kuntoutusetuudet	671,7	558,6	20,2
Työttömyysturvaetuudet	2 155,5	2 265,6	-4,9
Äitiysavustus ja adoptiotuki	10,9	11,1	-2,0
Lapsilisä	1 362,1	1 375,1	-0,9
Lastenhoidon tuet	302,7	340,2	-11,0
Elatustuki	157,2	157,7	-0,4
Eläkkeensaajan asumistuki	646,9	636,3	1,7
Eläketuki	25,7	38,6	-33,5
Yleinen asumistuki	1 590,8	1 566,5	1,5
Perustoimeentulotuki*	686,5	784,0	-12,4
Opintoetuudet	607,2	578,0	5,0
Sotilasavustus	17,1	16,4	4,3
Vammaisten tulkkauspalvelut	43,0	38,8	10,6
Rintamaveteraanien matkakorvaukset	0,1	0,1	-26,8

* Sisältää väliaikaisen epidemiakorvauksen vuonna 2020.

Takaisinperintä

Takaisin perittävien etuuksien yhteismäärä (ml. opintotuen tulovalvonnan perusteella käynnistyneet perinnät) oli vuoden päättyessä 132 milj. euroa. Saatavakanta pieneni edellisvuodesta 1,4 %. Opintolainojen takausvastuusaatavia oli perinnässä vuoden lopussa 122 milj. euroa. Määrä kasvoi edellisvuodesta 4,6 %.

Kelan tietopalvelut yhteiskunnan tukena

Laadukas tieto on niin Kelan asiakaspalvelun kuin tiedolla johtamisen perusta. Kelan tuottamaa tietoa käytetään laajasti myös Kelan ulkopuolella hyvinvointiyhteiskunnan kehittämisen ja päätöksenteon tukena.

Kelassa tuotettiin vuonna 2021 koronakriisiin liittyviä tietoaineistoja ja tilastoja viranomaisille, tilannekuviin, johtamisen tueksi ja medialle. Toimitimme Kanta-palveluihin tallennettuja rokotus-, diagnoosi- ja laboratoriotietoja THL:lle koronapandemian hallintaan liittyvän päätöksenteon tueksi. Tuotimme myös sosiaaliturvaetuuksiin liittyvää tietoa muun muassa sairastavuudesta, reseptilääkkeiden käytöstä ja pandemian taloudellisista vaikutuksista lapsiperheisiin.

Seurasimme vuoden 2021 aikana koronatilanteen kehittymistä ja päivitimme Kelan toimintaan liittyviä suunnitelmia. Etuustoiminnan turvaamiseksi tuotimme päivittyvää seurantatietoa ratkaisutoiminnasta ja Kelan henkilöstön terveydentilasta. Lisäksi tuotimme muun muassa skenaariomallin siitä, miten etuuksien tarpeen kasvaminen tai henkilöstön sairastuminen vaikuttaisi etuuksien käsittelyaikoihin. Kelan data science -asiantuntijat laativat myös erilaisia analyysejä ja ennusteita Kelan etuuksien toimeenpanon tueksi ja kehittämiseksi.

Kela jatkoi vuonna 2021 aktiivisesti poikkihallinnollista yhteistyötä. Yksi esimerkki tällaisesta yhteistyöstä on valtiovarainministeriön johtama kansallisen henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista koskeva kehityshanke. Hankkeen on tarkoitus päättyä 31.12.2022, mutta varsinainen toimeenpanotyö jatkuu tämän jälkeen.

Kela tukee hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämistä aktiivisesti muun muassa tuottamalla tietopohjaa yhteisten asiakkaiden palvelujen kehittämiseksi. Hyvinvointialueiden ja kuntien tulevan toiminnan suunnittelun tueksi rakennetaan Tietotarjotin-palvelukonseptia, jonka ensimmäinen versio julkaistaan vuoden 2022 alkupuoliskolla.

Kela osallistui myös EESSI-järjestelmän käyttöönottoon. Tästä kerrotaan tarkemmin etuuksia ja asiakaspalveluja käsittelevän luvun EU-maiden välinen tiedonvaihto eteni edelleen -kappaleessa.

Tietopalvelujen asiantuntijat ovat kehittäneet Kelan toimintaa ja välineitä tiedonhallintalain antamien suuntaviivojen mukaisesti. Monissa hankkeissa tehtiin yhteistyötä mm. Digi- ja väestötietoviraston, eläkelaitosten ja kuntien kanssa.

Tiedon liikkuvuus ja hyödyntäminen lisääntyi

Kela ja kunnat jatkoivat vuonna 2021 yhteistyötä asiakkaiden asiointin helpottamiseksi. Kunnat käyttävät toiminnassaan Kelan etuustietopalvelu Kelmaa, jonka avulla kuntien asiantuntijat saavat reaaliaikaista tietoa Kelan toimeenpanemista etuuksista. Vuoden aikana kunnista ja kuntayhtymistä kysyttiin Kelan etuustietoja Kelmu-palvelun kautta yhteensä 5,2 miljoonaa kertaa.

Pitkään tieto kulki vain yhteen suuntaan eli Kelasta kuntaan. Kahdensuuntaista tiedonvaihtoa kehitettiin vuonna 2021, ja ensin keskityttiin toimeentulotuen tietoihin. Kehitystyö helpottaa asiakkaan asioimista ja sujuvoittaa hakemusten käsittelyä, sillä jatkossa myös kunta pystyy välittämään Kelaan digitaalisesti tietoa, kuten asiakkaan asiakirjoja. Uudistuksen pilotti käynnistyi vuodenvaihteessa 2022.

Kela on panostanut myös sähköisesti vastaanotettujen lääkärinlausuntojen hyödyntämiseen. Tavoitteena on helpottaa ja nopeuttaa asiakkaan asiointia. Kelan ohella työhön ovat osallistuneet terveydenhuolto, potilastietojärjestelmien toimittajat sekä THL näitä tahoja ohjeistavana toimijana. Panostus näkyy siinä, että Kanta-palvelujen kautta vastaanotettujen ja etuuskäsittelyyn välitettyjen A-lausuntojen määrä kasvoi peräti 27 prosenttia edellisvuodesta.

Kansallisen tulorekisterin käyttöönotto valmistui

Kansallisen tulorekisterin käyttö laajeni 1.1.2021 alkaen, kun rekisteriin ryhdyttiin ilmoittamaan myös eläkkeiden ja etuuksien maksutiedot. Laajenemisen myötä Kela ryhtyi tuottamaan tietoja tulorekisteriin eri etuusjärjestelmistä ja hyödyntämään tulorekisterin kautta saatuja tietoja asiakkaan asian hoitamisessa.

Samalla päättyi neljän vuoden hanketyö. Tulorekisterin myötä Kela edisti omalta osaltaan digitaalisen yhteiskunnan rakentamista. Tulorekisteri mahdollistaa tiedon käyttäjien prosessien automatisoinnin ja reaaliaikaisen valvonnan sekä yksinkertaistaa asiointia muiden tiedonkäyttäjien kanssa.

1.1.2021 alkaen tulorekisteri tarjoaa ajantasaisen kansallisen tietovarannon palkka-, etuus- ja eläketiedoista tiedon käyttäjien omia päätöksentekoprosesseja varten. Viranomaiset ja muut tiedonkäyttäjät saavat tulorekisteristä vain sen tiedon, mihin ne ovat oikeutettuja ja mitä ne tarvitsevat toiminnassaan.

Tilastotietoja ja avointa dataa

Tilastotietokanta Kelaston raportteja ladattiin vuoden aikana 107 000 kertaa. Kelaston lääkemääräyspalauteraportteja uudistetaan parhaillaan, ja ensimmäinen uudistettu raportti julkaistiin syksyllä 2021. Raportilla esitetään monipuolisesti tietoja sairausvakuutuksesta korvattavien lääketoimitusten määräjistä, saajista ja kustannuksista.

Tilastotietopalvelu toteutti noin 1 300 tietopyyntöä. Suosituimmat tietopyyntöjen aiheet olivat lääkkeet ja perustoimeentulotuki.

Kelan sarjoissa julkaistiin 11 tilastojulkaisua. Näistä yhdeksän oli aiheenmukaisia vuositilastoja ja kaksi kokoomajulkaisuja. Tilastojulkaisuja ladattiin verkossa vajaat 54 000 kertaa. Ladatuin julkaisu oli Kelan tilastollinen vuosikirja.

Kela tuottaa vuosittain Suomen lääketilasto -julkaisun yhdessä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean kanssa. Julkaisu uudistettiin vuonna 2021. Kela tuotti yhteistyöjulkaisut myös Eläketurvakeskuksen ja Finanssivalvonnan kanssa.

Tilastojulkaisujen saavutettavuutta parannetaan digipalvelulain mukaan. Vuonna 2021 saavutettavuuskorjaukset tehtiin Taskutilastoon ja aiheenmukaisiin vuositilastoihin.

Vuonna 2021 Kela alkoi julkaista tilastotietoa myös avoimena datana [Avoindata.fi](https://avoindata.fi)-palvelussa. Se avaa sosiaaliturvaa koskevalle tiedolle uusia käyttömahdollisuuksia tutkimuksessa ja digitaalisissa sovelluksissa. Julkaistut avoimen datan aineistot koskevat Kelan maksamaa perustoimeentulotukea sekä kunnan osarahoittamaa työmarkkinatukea.

Tutkimusta ajankohtaisista teemoista

Tutkimuksessa tuotettiin tietoa tutkimusohjelman mukaisesti eri painoalueilla. Vuonna 2021 Kelan tutkijat tuottivat monipuolisesti tietoa erityisesti sosiaaliturvauudistuksen tarpeisiin. Tutkimustietoa koottiin ja kommentoitiin jokaisessa komitean tuottamassa ongelmaraportissa. Uudistusta palveli myös tutkimusjulkaisumme, joka käsitteli perhe- ja tulokäsitteitä sosiaaliturvaetuuksissa.

Julkaisimme useissa Tutkimusblogin kirjoituksissa ajankohtaista tietoa sosiaaliturvauudistuksen tueksi. Erityisesti Oulun väestöä koskevat, poikkeuksellisen laajan rekisteriaineiston avulla tuotetut tutkimukset palvelivat niin sosiaaliturva- kuin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Pidimme esityksiä komitealle ja olimme kuultavia jaostojen kokouksissa. Lisäksi osallistuimme Sosiaalivakuutus-verkkomedian podcast-sarjan keskusteluihin.

Kuluvana vuonna erityisesti sairaanhoitovakuutuksen korvaukset olivat parlamentaarisen työryhmän käsittelyssä. Parlamentaarista työryhmyötä edelsivät alatyöryhmät, joille tuotimme tutkimustietoa ja erilaisia laskelmia sekä tarjosimme asiantuntija-apua.

Vastasimme Kelassa opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön asettamasta Kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisfoorumista ja osallistuimme aktiivisesti sen työhön. Laadimme Kelan kuntoutuksen vaikuttavuuden tutkimuksen ohjelman. Tutkimme Kelan kuntoutuksen implementointia useammassa hankkeessa.

Koronakriisin vaikutuksia Kelan etuuksiin ja esimerkiksi puhelinpalveluihin seurattiin ja tulkittiin Kelan koronamittarit -sovelluksen avulla. Mikrosimulointilaskelmien avulla arvioitiin myös sosiaaliturvan vaikutusta koronakriisin aiheuttamien tulosokkien tasaajana. Arvioimme koronapandemian vaikutuksia etäkuntoutuksen käyttöönottoon ja käsitelimme koronakriisiä myös useissa Tutkimusblogin kirjoituksissa. Kelan tutkimus oli mukana tuottamassa yhteistyössä THL:n kanssa ajankohtaiskatsauksia valtioneuvostolle ja järjestämässä koronakriisiin liittyviä seminaareja.

Osallistuimme useampaan valtioneuvoston selvitys- ja tutkimushankkeeseen. Julkaisimme yhteistyössä Fimean kanssa myös lääkkeiden käyttöä koskevan Lääketieto-tietosovelluksen.

Rekisteritutkimusten ja laskelmien lisäksi teimme useita haastattelututkimuksia. Vuonna 2021 valmistui laaja teos, joka käsittelee nuorten käsityksiä hyvinvoinnista. Teimme henkilökohtaisen budjetoinnin kokeiluhankkeessa yhteistyötä Etevan Silta oman näköiseen elämään -hankkeen ja THL:n kanssa. Kela tuotti Etevan hankkeeseen tutkimuksen, jota varten haastateltiin vammaispalveluiden asiantuntijoita.

Kaiken kaikkiaan Kela julkaisi vuonna 2021 viisi vertaisarvioitua tutkimusta. Näiden lisäksi ilmestyi seitsemän työpaperia sekä kuusi julkaisua Kuntoutusta kehittämässä -sarjassa. Julkaisut ovat avoimesti saatavilla verkossa. Kelan kustantamien julkaisujen lisäksi Kelan tutkimuksen tuloksia julkaistiin laajasti kotimaisissa ja ulkomaisissa julkaisuissa.

IT-palvelut mahdollistavat Kelan toiminnan

Omat tietojärjestelmät ja vahva IT-osaaminen ovat Kelalle strategisesti tärkeä valinta. Kelan IT-ratkaisuilla on vaikutus koko yhteiskuntaan, joten niiden on oltava toimintavarmoja, turvallisia ja edistyksellisiä. Noin 850 IT-osaajaa työllistävä Kela on alalla Suomen mittakaavassa merkittävä työnantaja.

Vuonna 2021 Kelassa jatkettiin IT-ratkaisujen kehittämistä ja ylläpitoa pääasiassa etätyönä. Henkilöstön osaaminen ja joustavuus mahdollistivat järjestelmämuutokset, joita tarvittiin poikkeusolojen ja lakimuu-
tosten vuoksi toisinaan nopealla aikataululla. Esimerkiksi etuuslainsäädännön muutokset vaativat aina useita muutoksia myös IT-järjestelmiin. Kaikki lainmuutostyöt saatiin toteutettua annetussa aikataulussa.

Kelassa toteutettiin Omakantaan EU:n koronatodistus, jota alettiin lokakuussa käyttää myös kansal-
lisena koronapassina. Koronapassi lisäsi kansalaisten yhteydenottoja Kelan IT-asiakastukeen, jonka palvelutaso säilyi erinomaisena.

Asiointipalveluiden uudistaminen eteni suunnitellusti

Ennakointi, innovaatio toiminta ja toimintaympäristön analyysi ohjaavat Kelan IT-palvelujen toimintaa. Vuonna 2021 käynnistimme innovaatiodemotilaisuudet ja muita osaamisen jakamiseen liittyviä toi-
mintamalleja sekä julkaisimme uusia teknologioita esiin nostavan Kelan teknologiatutkan.

Henkilöasiakkaiden asiointipalveluiden uudistaminen edistyi suunnitelmien mukaan. OmaKelaan julkaistiin uusia etuushakemuksia ja toiminnallisuuksia, kuten uusi liitteiden lähetysohjelma ja toisen puolesta asiointi. [Kela.fi](https://kela.fi)-sivuston uudistus on edennyt julkiseen koekäyttöön.

Henkilötunnusuudistus pyörähti vuonna 2021 vauhdilla eteenpäin. Perhevapaisiin liittyvien tietojär-
jestelmien ja yleinen asumistuki -järjestelmän uudistuksessa luotiin hyvää pohjaa muiden etuusjärjes-
telmien kehittämismallille. Satsaukset robotiikan kehittämiseen ovat tehostaneet Kelan toimintaa ja vapauttaneet Kelan asiantuntijoiden työaikaa muihin tehtäviin. Kelan chattirobotti on otettu käyttöön, ja sen kehittäminen jatkuu.

Kriittisen infrastruktuurin huoltovarmuuden ja tietoturvan kehit- täminen jatkuu

Kriittisen infrastruktuurin huoltovarmuuden kehittämishankkeet ovat edenneet suunnitellusti huo-
limatta maailmanlaajuisen komponenttipulan aiheuttamista viivästyksistä. Hankkeen ensimmäinen
vaihe saadaan valmiiksi vuoden 2022 alkupuolella. Seuraavassa vaiheessa kehitetään edelleen Kelan
kyvykkyyttä vastata laajoihin häiriötilanteisiin.

Kela on jatkanut tietoturvaan panostamista, ja mittava kehitystyö jatkuu ainakin vuoteen 2025. Sen painopisteet ovat teknisen valvonta- ja havainnointikyvyn kehittäminen, tietoturvan hallintamallien kehittäminen sekä osaamisen kehittäminen. Vuoden 2021 aikana panostimme osaamisen kehittämiseen siinä, miten tietoturva Kelassa huomioidaan arkkitehtuurityössä ja hankinnoissa.

Vuonna 2021 Kela uudisti pilvipalvelulinjauksia, joiden mukaan salassa pidettävää tietoa ei käsitellä julkisissa pilvipalveluissa. Tavoitteena on parantaa pilvipalvelujen hallintaa ja pienentää Kelan toimintaan kohdistuvia lainsäädäntöjohdannaisia riskejä. Linjaustyön edetessä Kela muun muassa keskeytti hallinnollisten asiakirjojen arkistointiratkaisun käyttöönoton edellä mainittujen tietoturvaan ja lainsäädäntöön liittyvien riskien vuoksi

Tietoja henkilöstöstä 2021

Vuoden 2021 lopussa Kelassa työskenteli 8 297 henkilöä eli 202 henkilöä enemmän kuin edellisvuoden lopussa. Vakinaisen henkilöstön määrä oli 342 henkilöä suurempi kuin vuoden 2020 lopussa. Määräaikaisen henkilöstön määrä pieneni 140 henkilöllä.

Ylitöiden osuus vuosityöajasta kasvoi hieman edellisen vuoden 1,2 prosentista 1,3 prosenttiin. Ylitöitä tehtiin erityisesti ratkaisutyössä ja tietojärjestelmien kehittämistehtävissä.

Kela on monipaikkainen työpaikka, ja etätöitä tehtiin koronavirusepidemiankin takia vuonna 2021 laajasti. Keskimäärin etätöypäiviä kertyi 136,3 päivää henkilöä kohti. Kela onnistui omassa koronavirusepidemian hallinnassaan hyvin. Sairauspoissaolojen osuus oli vuonna 2021 edelleen maltillinen (4,1 %).

Työyhteisö kannattelee kelalaisia

Vuonna 2021 tehdyn henkilöstötutkimuksen mukaan työyhteisön tuki on Kelassa vahvaa, ja se kannattelee jatkuvasti kelalaisten jaksamista. Lisäksi myönteisinä asioina nousivat esiin työn kokeminen merkitykselliseksi, tyytyväisyys esihenkilötyöhön sekä työn ja muun elämän yhdistäminen. Myös pidempiaikaista positiivista kehitystä on nähtävissä. Henkilöstöllä on entistä useammin mahdollisuuksia vaikuttaa työhönsä, kehittää osaamistaan ja luottaa palvelussuhteen jatkumiseen. 90 % Kelan toimihenkilöistä pitää Kelaa hyvänä työpaikkana.

Perheystävällisyyden eteen tehty kehittämistyö palkittiin toukokuussa 2021, kun Väestöliitto myönsi Kelalle Perheystävällinen työpaikka -tunnuksen. Väestöliitto perusteli tunnuksen myöntämistä muun muassa sillä, että henkilöstökyselyjen arvosanat Kelan perheystävällisyydestä ovat kiitettäviä ja Kela on osoittanut haluavansa jatkaa perheystävällisten käytäntöjen kehittämistä myös tunnuksen saamisen jälkeen.

Aina löytyy myös kehitettävää. Yhteisöllisyyden puute kuormittaa noin kolmannesta kelalaisista. Kokemus ei kuitenkaan ole yhtä yleinen kuin vuonna 2020. Myös yhteistyötä yli yksikkörajojen halutaan edelleen vahvistaa. Yhä useampi kokee, että työssä on liikaa omaksuttavaa tietoa. Työkykyjohtamista tehostetaan, koska viime vuosina entistä useampi Kelan toimihenkilö on arvioinut työkykynsä heikentyneeksi (itsearvio alle 8).

Henkilöstömäärät 2019–2021

	2021	2020	2019
Koko henkilöstö	8297	8 095	7 651
– kokopäiväinen	7364	7 193	6 722
– osa-aikainen	933	902	929
– määräaikainen	680	820	670
Vakinainen henkilöstö	7617	7 275	6 981
– kokopäiväinen	6839	6 536	6 218
– osa-aikainen	778	739	763

Vakinainen henkilöstö 2019–2021

	2021	2020	2019
Keski-ikä	44,3	44,4	44,6
Kelasta lähteneet toimihenkilöt	375	306	373
Kelaan tulleet toimihenkilöt	707	619	548
Eläkkeelle siirtymisikä	64,1	64,0	63,8
Vanhuuseläkkeelle siirtyneet	143	144	143
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	12	9	16

Riskienhallinta ja turvallisuus osana arkea

Riskienhallinta on kiinteä osa Kelan päivittäistä toimintaa ja tiedolla johtamista. Sillä varmistetaan tavoitteiden toteutuminen, toiminnan jatkuvuus ja henkilöstön hyvinvointi. Riskienhallinta varmistaa myös hyvän hallintotavan toteutumisen.

Vastuu Kelan riskienhallinnasta on pääjohtajalla. Muut johtajat vastaavat riskienhallinnasta vastuu-toimialoillaan. Kaikki yksiköt ja niiden esimiehet vastaavat oman vastualueensa riskienhallinnasta ja raportoinnista. Lisäksi jokainen toimihenkilö huolehtii riskienhallinnasta omassa tehtävässään. Sisäinen tarkastus vastaa riskienhallinnan toimivuuden ja laadun arvioinnista. Kela seuraa riskienhallinnan tilannetta säännöllisesti ja raportoi siitä vähintään neljännesvuosittain.

Vuodelle 2021 Kelalle määritettiin joukko strategisia avaintuloksia. Kartoitimme myös keskeiset riskit, jotka uhkaavat niiden toteutumista. Kriittisiä riskejä määriteltiin vuodelle 2021 kolme kappaletta. Suurimmat tunnistetut riskit kohdistuivat seuraaviin avaintuloksiin: 1) asiakkaan toimittamien tietojen määrä vähenee kahdensuuntaisen tiedonvaihdon seurauksena ja 2) luottamus Kelan, asiakkaiden ja kumppaneiden välillä paranee.

Ensiksi mainitun tavoitteen kannalta riskinä nähtiin, että emme hyödynnä Kelassa ja kumppaneilla sekä muilla viranomaisilla asiakkaasta olevia tietoja. Toisen avaintuloksen osalta riskiksi tunnistettiin mahdolliset tietoturvan ja tietosuojan loukkaukset ja se, ettei Kelassa hyödynnetä mahdollisuutta profiloitua tietoturvasta huolehtivana toimijana. Lisäksi riskinä nähtiin, että asiakkaat ja kumppanit voivat saada virheellistä tai puutteellista tietoa tai jäädä ilman tietoa Kelan palveluista ja etuuksista.

Kelassa on käytettävissä suuri määrä tietoa Kelan asiakkaista. Myös Kelan eri sidosryhmillä ja yhteistyökumppaneilla on paljon tietoa, jolla voitaisiin sujuvoittaa hakemusten käsittelyä sekä helpottaa asiakkaan asioimista ja vähentää hänen toimittamansa tietojen ja asiakirjojen määrää. Muun muassa eri toimijoiden tietojärjestelmien ja ohjelmistojen erilaisuus rajoittaa kuitenkin sujuvaa tiedonvaihtoa.

Digitaalinen turvallisuus vaatii erilaisten kyberuhkien lisääntyessä yhä suurempaa huomiota ja tarkkuutta. Tietojen ja järjestelmien suojaamisen tärkeys korostuu. Erityisen tärkeää on tietojen turvallinen käsittely ja tietoja käsittelevien henkilöiden tietoisuuden ja osaamisen varmistaminen. Myös nopean ja oikea-aikaisen viestinnän merkitys korostuu, kun media digitalisoituu, sosiaalisen median viestintä lisääntyy ja verkossa jaetaan paljon disinformaatiota.

Koronapandemian vaikutuksiin voitiin Kelassa varautua ja reagoida aiemman kokemuksen perusteella aiempaa nopeammin ja joustavammin. Koronakriisi aiheutti silti myös vuonna 2021 ajoittaista epävarmuutta resurssien riittävydestä. Vuoden aikana jatkoimme koronapandemiaan liittyvien riskien seuraamista.

Turvallisuutta kehitettiin aktiivisesti turvallisuuden eri osa-alueilla

Vuoden 2021 aikana Kelassa toteutettiin turvallisuuden tilannehuonekokeilu, jonka tavoitteena oli tuottaa reaaliaikaista turvallisuustapahtumatietoa sisäisiltä ja ulkoisilta toimijoilta sekä tarjota koottua tilannekuvaa johtamisen tueksi. Osana kokeilua käynnistimme turvallisuuden strategisten linjausten valmistelun. Linjaukset hyväksyttiin Kelan johtoryhmässä elokuussa. Vuoden lopulla Kelaan rekrytoitiin turvallisuusjohtaja johtamaan ja koordinoimaan digitaalista ja fyysistä turvallisuutta.

Tietoturvan osalta painopiste oli havainnointikyvyn ja haavoittuvuuksien hallinnan kehittämisessä sekä ISO27001:n mukaisen tietoturvallisuuden hallintamallin käyttöönoton edistämässä. Kelan tietosuojaperiaatteet päivitettiin ja tietosuojan hallintamallin osalta käynnistettiin kehitystyö, jonka yhtenä tavoitteena on ottaa käyttöön henkilötietojen hallintajärjestelmästandardi ISO/IEC 27701. Kelan kehittämistyön painopisteenä ovat vaikutustenarvioinnit.

Palvelupisteiden turvallisuustilannetta seurattiin aktiivisesti ja turvallisuutta parannettiin huolehtimalla siitä, että toimipisteissä tarvittavat turvallisuuspalvelut tuotettiin asianmukaisesti. Asiakaspalvelutehtävissä työskentelevien toimihenkilöiden turvallisuuskoulutuksiin kiinnitettiin erityistä huomiota.

Vuonna 2021 raportoitii 1 072 uhka- ja vaaratilannetta. Ilmoitusten määrä lisääntyi hieman edellisestä vuodesta, jolloin ilmoituksia jätettiin 1030. Vuoden aikana yleisimpiä ilmoitustyyppkejä olivat tilanteet, joissa asiakas käyttäytyi uhkaavasti tai etuili. Toiseksi yleisimpiä olivat uhka- ja vaaratilanteet, joissa asiakas uhkasi omaa tai perheenjäsenensä henkeä tai terveyttä.

Vastuullisuus kuuluu kaikille

Kelan vastuullisuustyö pohjautuu strategiaan ja Kelan lakisääteiseen tehtävään sosiaaliturvan toimeenpanijana. Sosiaaliturvan toimeenpanosta huolehtivana organisaationa toimintamme kytkeytyy erityisesti sosiaalisesti kestävään kehitykseen.

Vuonna 2021 Kela oli aktiivisesti mukana kansallisessa kestävästä kehityksen yhteistyössä. Kela on Suomen kestävästä kehityksen toimikunnan ja kestävästä kehityksen seurantaverkoston jäsen. Toimikunnan tehtävänä on edistää ja seurata, miten Suomen kestävästä kehityksen yhteiskuntasitoumus toteutuu osana YK:n asettamia maailmanlaajuisia tavoitteita.

Seurannan asiantuntijaverkosto on määritellyt kymmenen sitoumukseen kytkeytyvää indikaattorikonaisuutta, joiden avulla seurataan kestävästä kehityksen etenemistä kohti tavoitetilaa. Kela vastaa Yhteiskunnallinen eriarvoisuus -indikaattorikonaisuuden valmistelusta.

Vastuullinen toiminta edistää kestävästä kehitystä. Kela arvioi kestävästä kehityksen edistymistä erilaisilla mittareilla. Esimerkiksi Kelan hiilijalanjälki lasketaan joka vuosi. Kela kertoo vastuullisuustyöstään vuosittain julkaistavassa vastuullisuusraportissa.

Osana Kelan tekemää saamelaisväestön palveluiden kehittämistyötä Kela ja saamelaiskäräjät uudistivat syksyllä yhteistyösopimuksensa.

Kela toimi vuoden 2021 Helsinki Pride virallisena yhteistyökumppanina. Tämä näkyi muun muassa Pride-viikon viestinnässä ja osallistumisena itse tapahtumaan. Kelan viestinnälle järjestettiin keväällä Priden teemoihin liittyvä koulutus yhteistyössä Pride-organisaation kouluttajien kanssa. Kelan henkilöstön sateenkaariverkosto sai Priden yhteydessä lisää jäseniä, ja sillä on jo yli 130 jäsentä. Kela toimii myös aktiivisesti valtioneuvoston sateenkaariyhteistyöverkostossa.

Vastuullisuus ja kestävä kehitys ovat osa Kelan strategisia hankintalinjauksia. Hankintojen vision mukaan Kela kuuluu ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävien ja vaikuttavien hankintojen edelläkävijöihin. Hankintojen vastuullisuutta ja keväällä laadittua Kelan eettistä ohjeistoa tavarantoinnille on viety eteenpäin organisaation sisällä muun muassa järjestämällä työpajoja hankinnoista vastaaville tahoille.

Syksyllä 2021 Kela aloitti strategisten vastuullisuuslinjausten valmistelun ja vastuullisuusindikaattoreiden kehittämistyön. Tätä työtä varten Kela on tutustunut muiden suurten organisaatioiden vastuullisuustyöhön ja -mittareihin sekä teettänyt vastuullisuusteemaisen kyselyn sidosryhmille ja henkilöstölleen.

Kela on kansainvälinen

Kansainvälisyys vaikuttaa Kelan toimintaan monesta näkökulmasta. Kelan asiakkaina on Suomessa asuvia ja työskenteleviä henkilöitä, mutta tietyissä tilanteissa myös ulkomailla oleskelevilla on oikeus Kelan etuuksiin. Lisäksi varsinkin sosiaaliturvan yhteensovittamista koskeva EU-lainsäädäntö ja maiden väliset sosiaaliturvasopimukset vaikuttavat Kelan toimintaan.

Kela tekee muiden EU-maiden ja Pohjoismaiden sosiaaliturvalaitosten kanssa säännöllistä yhteistyötä, jonka tavoitteena on ennen kaikkea prosessien sujuvoittaminen eri valtioissa oleskelevien henkilöiden sosiaaliturva-asioita käsiteltäessä. Vuonna 2021 järjestettiin etäyhteyksin Pohjoismaiden ja Viron kanssa vuosittaisia yhteyslaitosneuvotteluja, joissa keskusteltiin eri etuuksiin ja sähköiseen tiedonvaihtoon liittyvistä asioista. Muiden maiden kanssa pidettäviä neuvotteluja jouduttiin siirtämään pandemian takia. Kela osallistui myös neljän vuoden välein pidettävään Pohjoismaiseen sosiaaliturvakokoukseen (Nordiskt Socialförsäkringsmöte), jonka keskeisenä teemana oli koronapandemia. Lisäksi Kela osallistui pääosin etäyhteyksin EU:n komission järjestämiin tapaamisiin ja muuhun EU-tason yhteistyöhön.

Kela teki aktiivista yhteistyötä ministeriöiden kanssa kansainvälisiä ulottuvuuksia sisältävän lainsäädännön valmistelussa varsinkin EU:n sosiaaliturvan yhteensovittamisasetusta koskevien ja Brexitin aiheuttamien muutosten osalta. Kehitimme vuoden aikana Kela koskevien EU-tasojen aloitteiden seuraamista ja tiedonkulkua laitoksen sisällä.

Kelassa kansainvälisten etuushakemusten käsittely ja Suomen sosiaaliturvan piiriin kuulumisen ratkaiseminen on suurelta osin keskitetty Kansainvälisten asioiden keskukseseen. Kelan perintäkeskus puolestaan vastaa kansainvälisistä asioista, jotka liittyvät perintään. Perintäasioissa teimme yhteistyötä erityisesti Viron, Pohjoismaiden ja Ison-Britannian kanssa sekä EU-tasolla.

Maahanmuutto on näkynyt viime vuosina entistä enemmän Kelan asiakaspalvelussa. Kelassa pyritään kehittämään asiakaspalvelua, jotta se vastaisi paremmin myös tämän heterogeenisen asiakasryhmän tarpeisiin. Maahan muuttaneiden palveluita on kehitetty esimerkiksi yhteistyössä kuntien kanssa ja erilaisin kokeiluina.

Kela on mukana International House Helsinki- ja International House Tampere -palveluissa, jotka tarjoavat suurimman osan maahanmuuttajien tarvitsemista alkuvaiheen palveluista. Palvelut on suunnattu hiljattain pääkaupunkiseudulle ja Pirkanmaalle tulleille maahanmuuttajille, ja ne palvelevat myös yrityksiä ja työnantajia ulkomaiseen työvoimaan ja sen rekrytointiin liittyvissä kysymyksissä.

Vuonna 2021 käyttöön otetussa uudessa ajanvarausjärjestelmässä mahdollistettiin ajanvaraus englanniksi ja laajennettiin tulkkauksen saamista puhelinpalvelussa ajanvarauksella. Tämä on osaltaan sujuvoittanut vieraskielisten asiakkaiden asiointia. Myös kumppanit pystyvät varaamaan asiakkaalle tulkatun ajanvarauksen Kelaan.

Kela järjesti vuosina 2018–2020 ammatillista kuntoutusta ja S2-opetusta yhdistävän kuntoutuskokeilun. Kokeilun jälkeen monialaisessa työryhmässä selvitettiin mahdollisuuksia sovittaa yhteen kotoutumiskoulutuksen kielenopetusta ja Kelan järjestämää ammatillista kuntoutusta. Selvitys valmistui joulukuussa 2021,

ja sen mukaan yhteensovittaminen ei ole nykyisen lainsäädännön ja palvelujen puitteissa mahdollista. Jatkosuositusten toimeenpanosta vastaavat työ- ja elinkeinoministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö.

Kela osallistui työ- ja elinkeinoministeriön laatiman kotouttamisen selonteon taustatyöhön ja antoi selonteosta lausunnon. Osallistuimme myös sisäministeriön koordinoimiin kokonaisvaltaisen maahanmuuttopolitiikan kehittämisen sekä laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaisen toimintaohjelman taustatöihin.

Kelan asiantuntijat osallistuivat aktiivisesti ISSAn (International Social Security Association) toimintaan muun muassa viestintää ja kuntoutusta koskeissa webinaareissa pidettyjen puheenvuorojen kautta. ISSA on maailman sosiaaliturvalaitosten yhteistyöjärjestö, johon kuuluu noin 320 sosiaaliturvalaitosta yli 150 maasta. Lisäksi Kela osallistui eurooppalaiseen sosiaalivakuutusalan etujärjestö ESIPin (European Social Insurance Platform) toimintaan mm. Kelaa koskevien toimialojen komiteoiden jäsenenä.

EESSI-järjestelmää koskevasta yhteistyöstä on kerrottu aiemmin tässä vuosikertomuksessa EU-maiden välinen tiedonvaihto eteni -kappaleessa.

Koronatilanne näkyi rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspisteessä

Kelassa toimii rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste, jollainen toimii jokaisessa EU-maassa ja joka antaa tietoa terveyspalvelujen käyttämisestä kansainvälisissä tilanteissa. Yhteyspiste ylläpitää [EU-terveydenhoito.fi](https://www.kela.fi/eu-terveydenhoito)-sivustoa. Sivustolta asiakas saa tietoa terveyspalvelujen käyttämisestä Suomessa ja ulkomailla, potilaan oikeuksista sekä hoitokustannusten korvauksista.

Vuonna 2021 koronatilanne lisäsi yhteyspisteen asiakaspalveluun tulleiden yhteydenottojen määriä 14 prosenttia. Asiakkaiden lisääntynyt kiinnostus matkailijan terveysturvallisuuteen ja yhteyspisteen toteuttama mainonta lisäsivät liikennettä yhteyspisteen verkkosivustolle. Vuonna 2021 uudistimme muun muassa sivuston viittomakielisiä sisältöjä ja julkaisimme uusia sisältöjä esimerkiksi lääkkeistä.

Kanta-palvelujen käyttö jatkoivat kasvuun

Kanta-palvelujen avulla potilas- ja asiakastiedot liikkuvat sujuvasti sosiaali- ja terveydenhuollon, apteekkien ja kansalaisten välillä. Kanta on vakiinnuttanut viime vuosina paikkansa kansalaisten ja terveydenhuollon ammattilaisten arjessa.

Sekä julkisessa että yksityisessä terveydenhuollossa potilastiedot tallennetaan Kantaan. Potilastiedon arkistoon oli tallennettu vuoden 2021 loppuun mennessä yli 2,7 miljardia asiakirjaa. Myös sosiaali-huollon liittyminen Kanta-palveluihin eteni. Vuonna 2021 70 % julkisista sosiaali-huollon toimijoista oli liittynyt Kantaan.

Kaikki lääkeresepit kulkevat sähköisinä Kanta-palvelujen avulla. Reseptejä kirjoitettiin vuoden 2021 aikana 27,1 miljoonaa, ja niistä tehtiin 71,5 miljoonaa lääketoimitusta.

Vuoden aikana Omakantaan kirjaututtiin 42,4 miljoonaa kertaa. Kirjautumisia oli 44 % enemmän kuin edellisvuonna. Kävijämääriä nosti osaltaan koronatodistuksen käyttöönotto Omakannassa. Vaikka digipalveluiden käyttö on lisääntynyt korona-aikana, Omakannan suosio kertoo myös, että palvelusta on tullut tärkeä osa terveydenhuollon asiointia.

Koronaan liittyvien tehtävien vuoksi osaa Kanta-palvelujen kehitystyöstä jouduttiin siirtämään myöhemmäksi.

Omakannan kävijämäärät ennätyskennä

Omakanta on kansalaisen ikkuna omiin terveystietoihin. Omakantaan kirjaututaan verkkopankkitunnuksilla, sähköisellä henkilökortilla tai mobiilivarmenteella. Omakannasta kansalainen näkee ammattilaisten kirjaamat potilastiedot ja lääkeresepit.

Omakannan käyttäjien osuus kasvoi vuonna 2021 kaikissa ikäluokissa. Palvelua käytti vuoden aikana yli 3,8 miljoonaa henkilöä. Käyttäjien määrä kasvoi 39 %. Ensimmäistä kertaa palvelua käytti 643 000 henkilöä.

Reseptin uusimista pyydettiin Omakannassa yli 3,4 miljoonaa kertaa. Tämä oli 31 prosenttia kaikista uusimispyynnöistä.

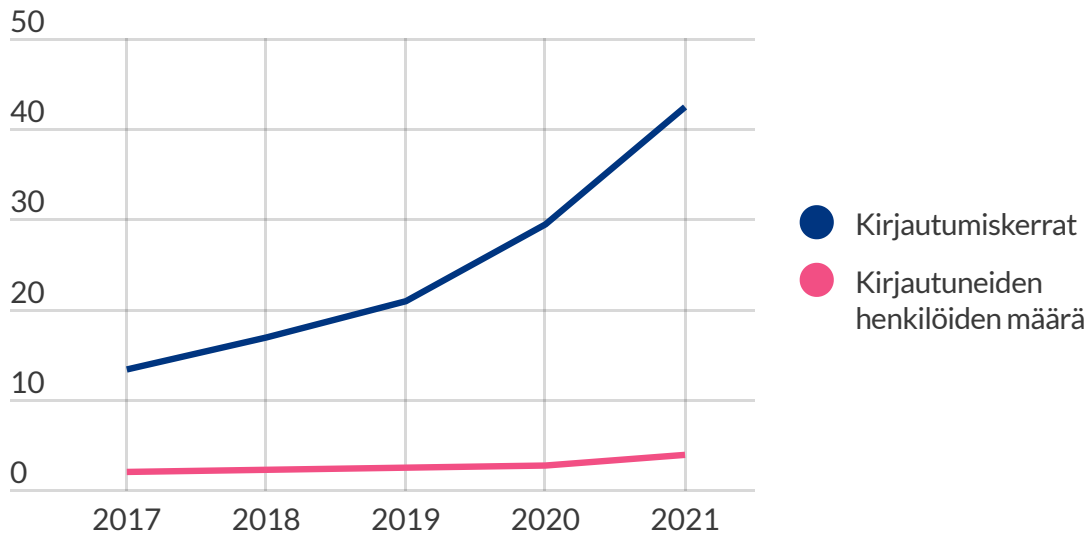
Omakannassa voi asioida myös toisen puolesta

Huoltajat asioivat Omakannassa 554 000 alaikäisen puolesta vuonna 2021. Asiointi on mahdollista alle 10-vuotiaan lapsen puolesta. Yli 10-vuotiaan puolesta asiointi tulee mahdolliseksi sitä mukaa kuin terveydenhuollon organisaatiot tekevät muutokset omiin potilastietojärjestelmiinsä. Tällä hetkellä noin 10 prosentilla organisaatioista on käytössä tämä toiminnallisuus. Kela jatkaa terveydenhuollon

organisaatioiden tukemista uuden toiminnallisuuden käyttöönotossa, jotta lasten asioiden hoitaminen Omakannassa helpottuu.

Maaliskuusta 2021 alkaen Omakannassa on voinut asioida toisen aikuisen puolesta. Valtuuden voi antaa [Suomi.fi](https://www.suomi.fi)-verkkopalvelussa, jos henkilöllä on käytössään sähköiset tunnistautumisvälineet, kuten verkkopankkitunnukset. Ominaisuus on ollut toivottu, ja se mahdollistaa Omakannan käytön esimerkiksi sairastuneen tai digipalvelujen käyttämisen vaikeaksi kokevan henkilön puolesta. Vuonna 2021 Omakannassa asioitiin valtuudella 8 500 täysi-ikäisen henkilön puolesta.

Omakannan kirjautumiset ja kirjautuneiden määrä 2017–2021, miljoonaa

Koronarokotustodistukset toteutettiin Omakantaan

Koronarokotustodistus otettiin käyttöön Suomessa nopealla aikataululla, ja se toteutettiin Omakantaan kesällä 2021. EU:n koronatodistus koostuu kolmesta eri todistuksesta: todistus koronarokotuksesta, todistus koronatestituloksesta ja todistus sairastetusta koronavirustaudista. Kaikki kolme todistusta toimivat myös koronapassina Suomessa 16.10.2021 alkaen.

Omakannasta koronarokotustodistus on helposti kansalaisten saatavilla, mikä vähentää terveydenhuollon ammattilaisten työtä todistusten myöntämisessä. Vuonna 2021 3,3 miljoonaa henkilöä haki koronarokotustodistuksen Omakannasta.

Kanta-palvelujen viestintäkanavissa jaettiin koronarokotustodistukseen ja -passiin liittyviä ohjeita kansalaisille sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Omakannan asiakaspalvelu auttoi ja tuki koronarokotustodistukseen liittyvissä kysymyksissä puhelimitse, sähköpostitse ja sosiaalisessa mediassa.

Uusi asiakastietolaki parantaa tiedonkulkua sosiaali- ja terveydenhuollossa

1.11.2021 voimaan tullut laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä eli asiakastietolaki vaikuttaa monilta osin Kanta-palveluihin. Laki muun muassa velvoittaa sosiaalihuollon palvelunantajat liittymään Kantaan, tarkentaa tietojärjestelmiin ja tietoturvaan kohdistuvia vaatimuksia sekä mahdollistaa omien hyvinvointitietojen tallentamisen Kantaan.

Kelassa lain vaikutuksiin varauduttiin ennakoiden hyvin laajasti. Lain toimeenpanon edellyttämistä toimenpiteistä viestittiin aktiivisesti asiakas- ja potilastietojärjestelmätoimittajille sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä apteekkien tyytyväisyys Kantaan nousi

Kanta tekee vuosittain asiakastyytyväisyyskyselyn sosiaali- ja terveydenhuollon sekä apteekkien asiakasorganisaatioille. Palautetta käytetään Kannan ja sen palvelutoiminnan kehittämiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioista noin 80 % vastanneista oli erittäin tai melko tyytyväisiä Kanta-palvelujen toimintaan. Etenkin tyytyväisyys palvelujen teknistä toimivuutta kohtaan kasvoi vuodesta 2020. Apteekeista jopa 93 % oli tyytyväisiä Kanta-palvelujen toimintaan kokonaisuutena. Kanta-palvelujen kehittämiseen tyytyväisiä oli noin puolet vastaajista. Tyytyväisyys oli kuitenkin parantunut vuoteen 2020 verrattuna.

Rikolliset urkkivat pankkitunnuksia Omakannan nimissä

Syksyllä 2021 Kanta-palveluiden nimissä tehtiin useita tietojenkalasteluyrityksiä. Omakannan nimissä levitettiin huijausviestejä sekä valheellisia verkkomainoksia hakukoneissa ja muissa kanavissa.

Kela teki toimenpiteitä huijausmainosten poistamiseksi ja selvitti asiaa yhdessä turvallisuusviranomaisien kanssa. Turvallisesta asioinnista viestittiin kansalaisille monin eri tavoin. Myös media nosti esiin huijauksia ja verkkoasioinnin turvallista käyttöä.

Kanta-palvelujen tekniset rajapinnat on suunniteltu niin, että tietosuojan ja tietoturvan vaatimukset täyttyvät tarkasti. Nämä tekniset ratkaisut suojaavat Kanta-palvelujen tietoja myös tietomurroilta. Kanta-palvelujen käytön ja tunnettuuden lisääntyessä tietosuojan ja -turvaan panostetaan myös jatkossa vahvasti.

Hallituksen toiminta

Vuosi 2021 oli Kelan hallituksen kolmivuotiskauden toinen toimintavuosi. Toimintavuoden aikana hallitus keskittyi mahdollistamaan Kelan strategian toimeenpanon onnistumisen koronaepidemian poikkeusolojen aikana sekä luomaan pitkän aikavälin tavoitteet tulevaisuuteen.

Vuoden alussa hallitus laati vuoden 2020 toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen valtuutettujen vahvistettavaksi. Hallitus linjasi Kelan strategiset turvallisuuslinjaukset, tietotekniikka-osastrategian ja sen sisältämän pilvilinjaukset.

Hallitus päätti Kelan uudesta visiosta: Lähellä ihmistä. Hyvinvointia tiedolla, tuella ja yhteistyöllä. Visio tuo esiin Kelan roolin paitsi ihmisten, myös yhteiskunnallisen hyvinvoinnin mahdollistajana ja edistäjänä. Tavoitteena on tiedon hyödyntämisen kasvattaminen, tarpeeseen vastaava tuki sekä tiivis yhteistyö yhteiskunnan muiden toimijoiden kanssa.

Hallitus seurasi strategiaa toteuttavan Asiakasarvo ja kestävä tuottavuus (ASKO) -kehittämishjelman etenemistä. ASKO-ohjelmassa analysoitiin laajasti keskeisiä asiakasarvoon ja tuottavuuteen vaikuttavia tekijöitä asiakkuus- ja etuustoiminnoissa. Ohjelman analyysien ja kokeilujen pohjalta havaittiin tarpeita kehittämistoimenpiteille strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Merkittävimpinä toimenpiteenä hallitus päätti perustaa asiakkaan lähipalvelujen tulosityksikön ja valtakunnallisten asiakkuuspalvelujen tulosityksikön. Valtakunnallisten asiakkuuspalvelujen tulosityksikkö vastaa valtakunnallisesti hoidettavista asiakkuuksista, valtakunnallisesta etuuksien käsittelystä, verkkopalveluista sekä etuuslainsäädännön kehittämis ehdotusten tekemisestä. Asiakkaan lähipalvelujen tulosityksikkö vastaa henkilökohtaisen asiakaspalvelun järjestämisestä sekä toteuttamisesta ja siihen liittyvästä palveluverkosta sekä erikseen sovittavien asiakkuuksien ja etuuskäsittelyn hoitamisesta. Molemmat tulosityksiköt vastaavat palvelujen, asiakkuuksien ja palvelukanavien kehittämisestä yhdessä. Hallitus nimitti asiakkaan lähipalvelujen ja valtakunnallisten asiakkuuspalvelujen palvelujohtajat.

Hallitus asetti vuosien 2022–2025 toiminta- ja taloussuunnitelman kehystavoitteet. Hallitus vahvisti strategian ja budjettikehyksen toiminnan suunnittelun perustaksi sekä riskienhallinnan suunnitelman. Loppuvuodesta hallitus hyväksyi vuosien 2022–2025 toiminta- ja taloussuunnitelman sekä strategian, merkitsi tiedoksi strategiset avaintulokset (OKR) ja teki pääjohtajan kanssa tulossopimuksen vuodelle 2022. Hallitus päätti lisäksi Kelan riskienhallintasuunnitelmasta vuodelle 2022.

Hallitus hyväksyi Kelan vuoden 2022 sijoitussuunnitelman, sijoitussuunnitelmassa kerrotut toimivaltuudet ja vastuullisen sijoittamisen periaatteet. Hallitus käsitteli kokouksissaan kiinteään omaisuuteen liittyviä asioita.

Hallitus määrittä osana strategiakokonaisuutta turvallisuuden yhdeksi kriittiseksi voimavaraksi. Tämän vuoksi turvallisuuden merkittävyttä on korostettu Kelassa muun muassa organisoimalla turvallisuutta uudelleen. Hallitus päätti työjärjestysmuutoksesta, jossa yhteisten palvelujen tulosityksikköön perustettiin turvallisuusyksikkö 1.1.2022 lukien. Hallitus nimitti yhteisten palvelujen tulosityksikön johtajan.

Hallitus käsitteli kokouksissaan myös tietoturvaan ja suojaan liittyviä asioita ja seurasi säännöllisesti tulevana vuosina merkittävästi voimavaroja vaativan etuustietojärjestelmähankkeen (Eepos) aloitusta.

Vuonna 2021 hallitus piti 11 kokousta, joista yhdeksän kokousta kokonaan etäyhteyksin. Lisäksi hallitus piti kolme iltakoulua ja seminaarin, jossa käsiteltiin Kelan valvonnan kokonaisuutta ja Kelan tietotekniikkaa strategian mahdollistajana. Pääjohtaja esitti hallituksen kokouksissa Kelan toiminnasta ajankohtaiskatsaukset. Katsauksiin sisältyi strategian toimeenpanon seuranta. Hallitus seurasi säännöllisesti Kelan etuuskäytäntöjen käsittelyaikoja ja palvelutilannetta.

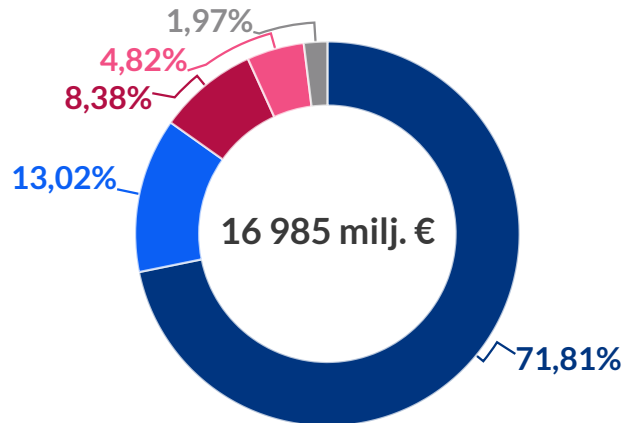
Hallituksen asettama tarkastustoimikunta piti neljä kokousta etäyhteyksin. Toimikunnassa käytiin läpi sisäisen tarkastuksen raportteja ja keskeisiä havaintoja Kelan toiminnasta. Tarkastustoimikunnan puheenjohtajana toimi hallituksen puheenjohtaja sekä jäsenenä hallituksen varapuheenjohtaja, kaksi hallituksen jäsentä, pääjohtaja ja valvontatilintarkastusta hoitava tilintarkastaja. Asioiden esittelystä vastasi sisäisen tarkastuksen päällikkö.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 1.3.2021 lukien Kansaneläkelaitosta koskevan lainsäädännön muutostarpeita selvittävän parlamentaarisen työryhmän. Kelan hallituksen puheenjohtaja Vertti Kiukas osallistui työryhmän työhön asiantuntijajäsenenä, varajäsenenä toimi hallituksen varapuheenjohtaja Mira Nieminen. Hallitus sai säännöllisesti katsauksen parlamentaarisen työryhmän työhön.

Hallitus seurasi säännöllisesti myös monikanarahoituksen purkamisen tilannetta, sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tilannetta ja hyvinvointialueiden toimeenpanon edistymistä.

Kelan etuuksien ja toimintakulujen rahoitus vuonna 2021, milj. euroa

- Valtion ennakot etuuksiin ja toimintakuluihin 12 196 milj. €
- Vakuutettujen päiväraha- ja sairaanhoitomaksu 2 212 milj. €
- Työnantajien sairausvakuutusmaksu 1 424 milj. €
- Kuntien suoritukset 819 milj. €
- Työttömyysvakuutusmaksu ja muut tuotot 334 milj. €

Rahoitus

Etuusrahastojen rahoitus

Kelan hoitaman sosiaaliturvan rahoitus perustuu jakoperiaatteelle, jonka mukaan kunkin vuoden kulut rahoitetaan samana vuonna kertyneillä tuotoilla. Etuuksien rahoituksen hoitamista varten Kelassa on kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto sekä sosiaaliturvan yleisrahasto, josta rahoitetaan ne etuudet, jotka eivät kuulu eläke- tai sairausvakuutukseen.

Kelan etuusrahastojen kokonaiskulut olivat 16 720 miljoonaa euroa vuonna 2021. Etuuskulujen osuus kokonaiskuluista oli 96 % (16 128 milj. euroa) ja toimintakulujen 4 % (592 milj. euroa). Valtion osuus tuotoista oli 72 %, vakuutettujen ja työnantajien lakisääteiset maksut 21 %, kuntien suoritukset 5 % ja muut tuotot 2 % tuotoista.

Kansaneläkerahasto

Kansaneläkerahastosta maksetaan mm. eläke- ja vammaisetuudet, eläkkeensaajien asumistuet sekä rintamalisät. Vuonna 2021 etuuksia maksettiin 3 692 milj. euroa ja rahaston toimintakulut olivat 69 milj. euroa.

Valtio rahoittaa kansaneläkevakuutuksen kulut. Vuositason maksuvalmiuden turvaaminen edellyttää kansaneläkerahastolta määrättyä vähimmäistasoa. Vuodesta 2010 kansaneläkerahaston vieraalla pääomalla vähennetyn rahoitusomaisuuden määrä on ollut 3,5 % kansaneläkkeiden ja toimintakulujen vuotuisesta yhteismäärästä.

Sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutuksen rahoitus jakautuu työtulovakuutuksen ja sairaanhoitovakuutuksen rahoitukseen. Vuonna 2021 etuuksien yhteismäärä oli 5 426 milj. euroa ja rahaston toimintakulut olivat 227 milj. euroa.

Työtulovakuutus sisältää sairauspäivärahat, vanhempainpäivärahat ja kuntoutusrahat sekä työnantajille maksettavat perhevapaakorvaukset sekä korvaukset työterveyshuollon järjestämisestä ja vanhempainpäiväraha-ajan vuosilomakustannuksista. Työtulovakuutuksen etuuksia maksettiin 2 727 milj. euroa vuonna 2021.

Työtulovakuutuksen pääasialliset rahoittajat ovat palkansaajat ja yrittäjät (sairausvakuutuksen päivärahamaksu) sekä työnantajat (työnantajan sairausvakuutusmaksu). Valtio rahoittaa sen osuuden vähimmäismääräisenä maksettavan päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vuositulon perusteella lasketun päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrän (vähimmäispäivärahan korotusosat). Lisäksi valtio rahoittaa 5 % muutoin vakuutuksen kautta rahoitettavista sairaus- ja vanhempainpäivärahoista sekä kuntoutusrahasta. Lisäksi valtion rahoitusosuuteen kuuluu osa yrittäjien työterveyshuollosta.

Työtulovakuutuksen menoista (ilman perhevapaakorvausta, yrittäjien lisärahoitusosuutta ja valtion osuutta) rahoitetaan 52 % työnantajien sairausvakuutusmaksuilla ja 48 % päivärahamaksuilla. Työnantajien sairausvakuutusmaksu maksetaan palkkojen perusteella, ja sen suuruus oli 1,53 % vuonna 2021. Sairausvakuutuksen päivärahamaksun pohjana ovat palkansaajilla veronalaiset palkkatulot ja yrittäjillä työtulot. Vuonna 2021 maksu oli palkansaajilla ja MYEL-vakuutetuilla yrittäjillä 1,36 % ja YEL-vakuutetuilla yrittäjillä 1,55 % tuloista. Päivärahamaksu on verotuksessa vähennyskelpoinen. Työnantajien sairausvakuutusmaksuja kertyi 1 424 milj. euroa (osuus tuotoista noin 48 %), palkansaajien sekä yrittäjien päivärahamaksua 1 239 milj. euroa (osuus tuotoista noin 41 %) ja lisäksi valtio rahoitti vastuullaan olevia etuuksia 325 milj. eurolla (osuus tuotoista noin 11 %) vuonna 2021. Yhteensä työtulovakuutuksen tuotot olivat 2 988 milj. euroa.

Sairaanhoitovakuutus sisältää Kelan maksamat lääkekorvaukset, korvaukset lääkärin- ja hammaslääkärinpalkkioista, korvaukset tutkimuksesta ja hoidosta, matkakorvaukset, kuntoutusmenot (lukuun ottamatta kuntoutusrahoja), maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen perusturvaan kuuluvat sairaanhoitokorvaukset sekä EU-korvaukset sairaanhoidon kustannuksista. Sairaanhoitovakuutuksen etuuksia maksettiin 2 698 milj. euroa.

Sairaanhoitovakuutuksen etuus- ja toimintakulut rahoitetaan valtion ja vakuutettujen toimesta. Valtio rahoittaa 67 % ja vakuutetut 33 % sairaanhoitovakuutuksen etuus- ja toimintakuluista. Sairaanhoitovakuutuksen EU-korvaukset valtio ja ulkomaan laitokset rahoittavat kuitenkin kokonaan. Sairaanhoitovakuutuksen rahoitusta varten kaikilta vakuutetuilta eli palkansaajilta, yrittäjiltä sekä eläkkeen- ja etuudensaajilta peritään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu kunnallisverotuksessa verotettavan ansiotulon perusteella. Vuonna 2021 maksu oli palkansaajilla ja yrittäjillä 0,68 % ja eläkkeen- ja etuudensaajilla 1,65 % ansiotulosta. Palkansaajilta, yrittäjiltä ja etuudensaajilta perittävää sairaanhoitomaksua kertyi 973 milj. euroa (osuus tuotoista noin 33 %). Valtion suoritukset sairaanhoitovakuutuksen etuuksiin ja toimintakuluihin oli 1 902 milj. euroa (osuus tuotoista noin 65 %). Yhteensä sairaanhoitovakuutuksen tuotot olivat 2 913 milj. euroa.

Sairausvakuutuksen rahoitusomaisuuden, josta on vähennetty vieras pääoma ja varaukset, on oltava 8–12 % sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaismenoista. Työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuperusteet sekä valtion osuus sairaanhoitovakuutuksesta määräytyvät niin, että tämä ehto täyttyy.

Sosiaaliturvan yleisrahasto

Rahastosta maksettavien etuuskien yhteismäärä oli 7 010 milj. euroa (sisältää kustannukset opiskelijaterveydenhuollon järjestämisestä) ja rahaston toimintakulut olivat 296 milj. euroa vuonna 2021.

Valtio rahoittaa kokonaan toimeentulotuen, lapsilisät, yleisen asumistuen, opintoetuedet, äitiysavustukset ja adoptiotuet, sotilasavustukset, rintamaveteraanien kuntoutusmatkakustannukset sekä vammaisten tulkkauspalvelun kulut. Valtio rahoittaa myös valtaosan työttömyysetuuksista ja elatustuen siltä osin kuin maksettuja elatustukia ei saada perityksi elatusvelvollisilta. Kunnat rahoittavat lastenhoidon tuet lukuun ottamatta ulkomaille maksettavia tukia, jotka valtio rahoittaa. Kunnat rahoittavat myös osan työmarkkinatuista. Vuodesta 2021 alkaen korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto siirtyi sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettavaksi ja sen kustannukset rahoitetaan opiskelijoiden terveydenhoitomaksulla (23 %) ja valtion osuudella (77 %). Työttömyysturvan peruspäivärahojen rahoitukseen ohjataan palkansaajien työttömyysvakuutusmaksuista määrä, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden maksujen määrää. Valtio rahoitti etuuksia sekä toimintakuluja yhteensä 6 218 milj. eurolla, kunnat rahoittivat lastenhoidon tukea sekä työmarkkinatukea yhteensä 819 milj. eurolla ja rahastoon tilitettiin palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua 239 milj. euroa työttömyysturvan rahoittamista varten vuonna 2021.

Toimintakulut

Toimintakulujen yhteismäärä vuonna 2021 oli 582,6 milj. euroa ilman 9,7 milj. euron suuruisia osakesiirtoja eläkevastuurahastoon. Toimintakulut ilman osakesiirtoja eläkevastuurahastoon kasvoivat edellisvuodesta 7,9 %. Toimintakulujen yhteismäärä vuonna 2021 oli 592,3 milj. euroa, joka oli 3,6 % etuusrahastojen kokonaiskuluista.

Toimintakulut, ilman osakesiirtoja eläkevastuurahastoon, kohdennetaan etuusrahastoille prosentiosuuksien mukaan. Kansaneläkerahaston osuus oli 10,3 %, sairausvakuutusrahaston 39,0 % ja sosiaaliturvan yleisrahaston 50,7 %.

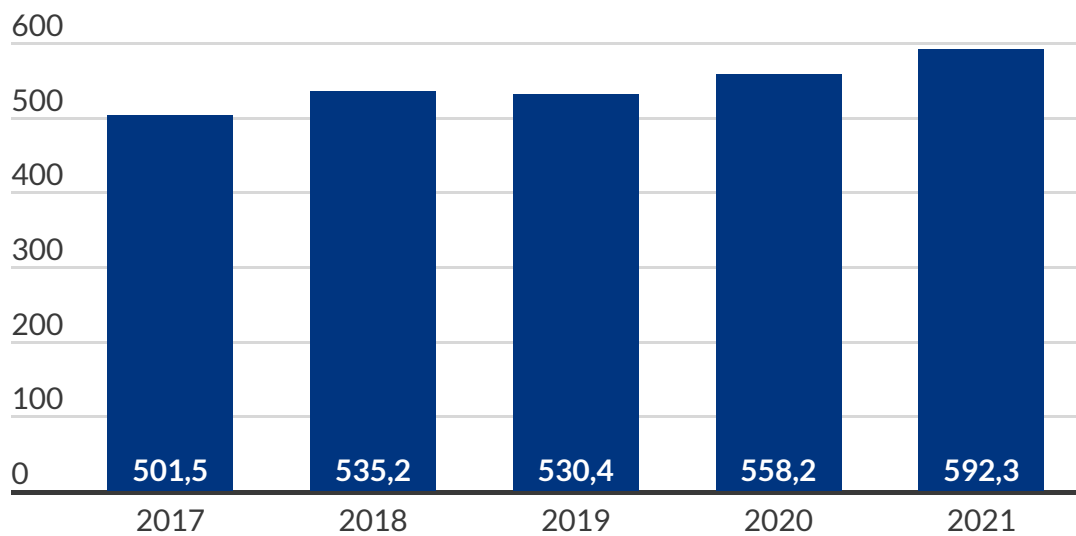
Palkka- ja palkkiokulut olivat 313,5 milj. euroa. Henkilösivukulut olivat yhteensä 96,8 milj. euroa, josta osakesiirtoja oli 9,7 milj. euroa.

Muiden toimintakulujen ja tuottojen yhteismäärä oli 125,3 milj. euroa. Muista toimintakuluista IT-käytökuluja oli 42,6 milj. euroa. Käyttöomaisuuden poistoja oli 14,4 milj. euroa. Toimintakuluja vähentäviä tuottoja oli 8,1 milj. euroa.

Ostopalveluiden yhteismäärä oli 56,7 milj. euroa. Verohallinnolle maksettavat verotuskustannukset olivat 25,7 milj. euroa. Muut ostopalvelut olivat yhteensä 31,0 milj. euroa.

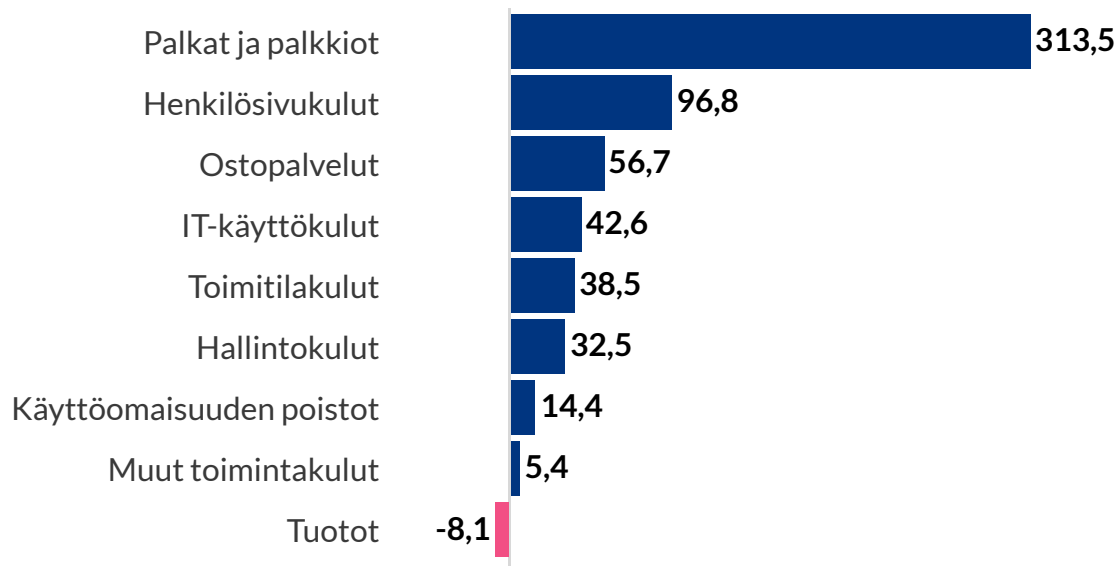
Valtio rahoittaa vuosittain valtion talousarviossa vahvistettavalla määrällä kustannukset, jotka Kelalle aiheutuvat Kelassa toimivan rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspisteen toiminnasta. Vuonna 2021 yhteyspisteen kustannukset olivat 0,5 milj. euroa.

Kelan toimintakulut 2017–2021, milj. euroa*

*Vuoden 2021 rahassa

Toimintakulujen jakautuminen vuonna 2021, milj. euroa

Palvelurahasto

Kelaan perustetun palvelurahaston avulla huolehditaan Kelan vastuulla olevista rahoituksen, kirjanpidon ja rahaliikenteen tehtävistä Kanta-palvelujen toteuttamisessa ja ylläpitämisessä. Ne määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (784/2021) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007).

Vuonna 2021 valtio rahoitti sosiaali- ja terveysministeriön kautta Kanta-palvelujen rakentamis- ja kehittämiskustannukset. Kanta-palvelujen ylläpito rahoitettiin palvelujen käyttäjiltä perittävillä käyttömaksuilla. Palvelurahaston kokonaiskustannukset vuonna 2021 olivat 33,3 milj. euroa, josta investointeja oli 1,6 milj. euroa. Valtio rahoitti kustannuksista 16,4 milj. euroa (STM rahoitti Kanta-palveluiden kehittämisen ja jatkuvuuden varmistamista 13,7 milj. eurolla ja THL rahoitti koronatodistukset 2,7 milj. eurolla). Käyttömaksuista saaduilla myyntituotoilla rahoitettiin kustannuksia 16,9 milj. eurolla. Asiakasmaksutuotoilla myös kerättiin ja STM:lle palautettiin 0,66 milj. euron osuus 4 milj. euron rahoituspuskurista. Kanta-palveluiden lainmuutos- ja kehittämistehtäviä siirtyi vuodelle 2022 koronatöistä johtuen.

Vuonna 2021 sähköisen lääkemääräyksen ylläpitokustannuksista apteekit rahoittivat 50 %, julkinen terveydenhuolto 35 % ja yksityinen terveydenhuolto 15 %. Potilastiedon arkiston ylläpitokustannuksista 80 % rahoitettiin julkisen terveydenhuollon ja 20 % yksityisen terveydenhuollon käyttömaksuilla.

Eläkevastuurahasto

Kelan toimihenkilöiden vakuustekninen täysi eläkevastuu oli vuoden lopussa 2 219,5 milj. euroa, josta jo alkaneiden eläkkeiden osuus oli 1 247,6 milj. euroa. Täysi eläkevastuu kasvoi kertomusvuonna 105,8 milj. euroa, kasvusta hieman alle puolet aiheutui eläkkeellä jo olevien ja eläkkeelle vuoden aikana siirtyneiden eläkevastuun kasvusta, loppuosa kasvusta johtui työssä olevien aiheuttamasta eläkevastuusta.

Vuosina 2020-2024 eläkevastuun laskennassa käytettävää enimmäiskorkoa pienennetään 0,1 prosenttiyksikköä vuosittain Finanssivalvonnan laskuperusteiden mukaisesti, vuonna 2021 enimmäiskorko pieneni 3,4 prosentista 3,3 prosenttiin. Muutoksen johdosta täysi eläkevastuu oli 30,2 milj. euroa suurempi kuin se olisi ollut vuonna 2020 käytössä olleella korolla laskettuna.

Finanssivalvonta muutti määräyksiään lisäeläkelaitosten vastuuelan laskuperusteiksi 9.11.2021. Päivitettyjen määräysten mukaan ”laskentahetkeä seuraavana vuonna annettaviksi päätettyjen etujen korotusten pääoma-arvot tulee sisällyttää alkaneiden ja vastaisten eläkkeiden vastuisiin”. Uuden määräyksen vuoksi vuoden 2021 eläkevastuun laskennassa otettiin normaalista poiketen huomioon kahden vuodenvaihteen indeksikorotukset (2020-2021, sekä 2021-2022). Ylimääräinen indeksikorotus kasvatti täyttä eläkevastuuta 45,1 milj. euroa.

Lain 754/2016 mukaan Kelan täydestä eläkevastuusta vähintään katettava osuus pienenee puoli prosenttiyksikköä vuosittain vuoteen 2038 asti, vuonna 2021 katetaan 38,5 % täydestä eläkevastuusta. Katettava eläkevastuu vuoden 2021 lopussa oli yhteensä 854,5 milj. euroa. Eläkevastuurahastossa oli varoja yhteensä noin 2 096,0 milj. euroa. Vähimmäiskate ylittyi siis 1 241,5 milj. eurolla.

Eläkevastuurahastoon maksettiin työnantajan kannatusmaksuna 67,0 milj. euroa, josta 9,7 milj. euroa katettiin osakesiirrolla kansaneläkerahastosta. Lisäksi rahastoon suoritettiin työntekijän eläkemaksua 25,7 milj. euroa, josta 4,7 milj. euroa rahastoitiin.

Toimisuhte-eläkkeitä Kela maksoi kaikkiaan 113,7 milj. euroa, jossa oli kasvua edellisvuodesta 2,1 %.

Sijoitustoiminta

Kelan hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman. Kelan varoja sijoitettaessa on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta. Lisäksi sijoitusten pitää olla riittävän hajautettuja.

Kansaneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston, sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston sijoitustoiminnan painopiste on kassavarojen sijoittamisessa. Eläkevastuurahaston varat ovat henkilöstön Kelan palvelukseen perustuvan eläkevastuun katteena, ja rahastosta maksetaan Kelan toimisuhte-eläkkeet. Eläkevastuurahaston omaisuuden allokoinnilla pyritään kasvattamaan rahaston tuottoa ja varautumaan siihen, että sijoitukset voidaan tarvittaessa muuttaa rahaksi. Sijoitusten kansainväliselle hajauttamiselle on asetettu tavoitteet ja aikataulu.

Talouden ja markkinoiden näkökulmasta vuosi 2021 oli kaiken kaikkiaan voimakkaan elpymisen vuosi. Tukijalkoina toimivat niin raha- ja finanssipolitiikka kuin rokotekattavuuden myötä helpottunut tautitilanne. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla talouskasvu jatkoi vahvistumista ja yritysten tulokset parantuivat voimakkaasti pandemian aiheuttamasta notkahduksesta. Kasvunäkymät maltillistuivat kesällä delta-variantin myötä ja tautitilanteen näkyisiin loppuvuodesta vaikutti omikronin ilmentyminen. Markkinateemoiksi nousivat myös tiukentunut sääntely Kiinassa ja maan kiinteistösektorin huolet. Suurta volatiliteettia ei kuitenkaan koettu markkinoilla ja vuoden aikana tapahtuneet korjausliikkeet jäivät maltillisiksi ja lyhytaikaisiksi.

Inflaatio kiihtyi voimakkaasti vuonna 2021 samalla leviten laajemmalti tuotantoketjujen kapeikoista raaka-aineisiin ja elintarvikkeisiin sekä energiamarkkinoihin. Yhdysvalloissa myös kireä työmarkkina vaikutti palkkatasoihin. Keskuspankit kommunikoivat pitkään inflaation jäävän väliaikaiseksi ja helpottavan tuotantoketjujen ja logistiikkaongelmien purkautumisen myötä. Tasojen kiihtyminen ja tilanteen pitkittyminen alkoivat kuitenkin luoda haastetta historiallisesti ennätyksellisen elvyttävän rahapolitiikan jatkumiselle samaa rataa. Lopulta Yhdysvaltojen Keskuspankki ilmoitti arvopapereiden osto-ohjelman alasajosta ja korkomarkkinoilla alettiin hinnoitella nousua korkotasoon.

Osakemarkkinoilla tuotot olivat poikkeuksellisen vahvoja vuonna 2021 Yhdysvaltojen osakkeiden yltäessä peräti 36,6 prosentin tuottoon ja eurooppalaisten osakkeiden 25,9 prosenttiin. Kotimainen osakemarkkinakin pärjäsi hyvin 25,3 prosentin tuotolla. Kehittyvillä markkinoilla tuotot jäivät vaisumaksi 5,2 prosentin kasvulla.

Korkosijoituksille viime vuosi oli heikko korkotason nousun myötä. Euroalueen valtionlainojen tappio oli 3,5 prosenttia (kaikki luottoluokat) ja hyvälaatuisten yritysainojen -1,0 prosenttia. Heikomman luottolaadun yritysainat ylsivät positiiviseen 2,8 prosentin tuottoon luottoriskimarginaalien kaventumisen myötä.

Kansaneläkerahaston pörssilistattujen osakkeiden markkina-arvo nousi 4,4% vuonna 2021 (edellisvuonna 17,3%).

Eläkevastuurahaston tuotto oli 7,6 prosenttia (edellisvuonna 17,9 prosenttia). Yritysriskikeskittymät vaikuttivat vuoden 2021 tulokseen joskin pidemmällä aikavälillä salkku on suuren osakepainonsa ansiosta tuottanut hyvin.

Vuonna 2021 saadut osinkotuotot nousivat maltillisesti 33,2 milj. euroon (edellisvuonna 32,5 milj. euroa).

Kansaneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston ja sosiaaliturvan yleisrahaston kassavarojen yhteenlaskettu kuukausittainen keskiarvo vuonna 2021 oli 1 164,9 milj. euroa (edellisvuonna 977,9 milj. euroa). Kassavarojen keskiporkko oli -0,08 prosenttia (edellisvuonna -0,03 prosenttia).

Vuosi 2022 on lähtenyt liikkeelle turbulenssin sävyttämänä. Omikronin vaikutukset talouskasvuun, korkea inflaatio sekä keskuspankkipolitiikan odotettu kiristäminen olivat keskiössä siihen asti kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Sijoitustoiminnassa olemme alkuvuodesta pyrkineet turvaamaan Eläkevastuurahaston likviditeetin sekä varmistaneet riskinkantokyvyn olevan linjassa riskitasoon nähden.

Rahoituksen tulevaisuudennäkymät

Hallitusohjelmassa ja julkisen talouden suunnitelmassa tavoiteltiin suunnittelukaudelle julkisen talouden tasapainoa ja alenevaa velkasuhdetta normaalin talouden kehityksen oloissa. Tavoitteiden toteutumisessa erityisesti työllisyysasteen nostamisella oli keskeinen merkitys. Taloudellinen tilanne on heikentynyt koronavirusepidemian vuoksi, ja siksi suunnittelukauden tavoitteita on jouduttu tarkastelemaan uusista lähtökohdista. Valtio on joutunut ottamaan päävastuun koronavirusepidemian taloudellisesta hoidosta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksella, työllisyyttä edistävillä toimenpiteillä sekä talouskasvua tukevilla toimilla ja digitalisaation edistämällä tähdätään lähivuosina merkittäviin kustannussäästöihin sekä julkisen talouden tuottavuuden parantamiseen.

Välttämättömät toimet koronavirusepidemian taittamiseksi sekä yritysten ja kotitalouksien tukemiseksi ovat kasvattaneet voimakkaasti julkisia menoja. Vielä ei voida arvioida, milloin taloudessa siirrytään kohti tasapainoa vahvistavaa suuntaa.

Arvioiden mukaan talouskasvu ei lähivuosina riitä vahvistamaan julkisen talouden rahoitusasemaa ennalleen, ja julkisen talouden oletetaan pysyvän alijäämäisenä. Väestön ikääntymisen myötä työikäinen väestö vähenee ja talouskasvun ennustetaan hidastuvan samalla kun ikäsidonnaisten etuuksien tarve kasvaa.

Koronavirusepidemian ohella tulevaisuuden näkymien arviointia vaikeuttavat yleisen taloustilanteen kehitykseen, inflaatioon ja geopolitiikkaan liittyvät epävarmuudet. Vuosia matalana pysynyt inflaatio kasvoi voimakkaasti maailmalla ja myös Suomessa loppuvuodesta 2021. Inflaatiota nopeuttivat erityisesti energian kallistuminen, palveluhintojen elpyminen sekä tuotantokapeikoista johtuvat tekijät. Inflaation pitkittymistä ja kustannuskierrettä, joka johtaisi rahapolitiikan nopeaan kiristämiseen, ei tällä hetkellä pidetä todennäköisenä Euroopassa. Inflaation ennustetaan hidastuvan jo vuoden 2022 loppupuoliskolta lähtien. Jos hintojen nousu kuitenkin jatkuu voimakkaana, Euroopan keskuspankki saattaa kiristää rahapolitiikkaa esimerkiksi nostamalla korkoja.

Kelan toiminta- ja vuosikertomusta laadittaessa geopoliittiset epävarmuudet realisoituivat, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Hyökkäykseen vastatoimena asetetut EU:n pakotteet ja mahdolliset Venäjän vastapakotteet vaikuttavat laajasti yhteiskunnan eri toimintoihin. Kelassa tilanne vaikuttaa ainakin etuuksien maksamiseen. Lisäksi Ukrainasta saapuvien pakolaisten mahdollisuus päästä sosiaaliturvan piiriin vaikuttaa Kelan toimintaan.

Kelan rahoituksen tulevaisuudennäkymiin vaikuttaa edellä mainittujen suhdanneluonteisten tekijöiden, sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirtymisen hyvinvointialueille sekä väestörakenteen muutosten lisäksi myös maan hallitusohjelman linjausten toimeenpano.

Muuttuva taloustilanne haastaa Kelan rahoitusta

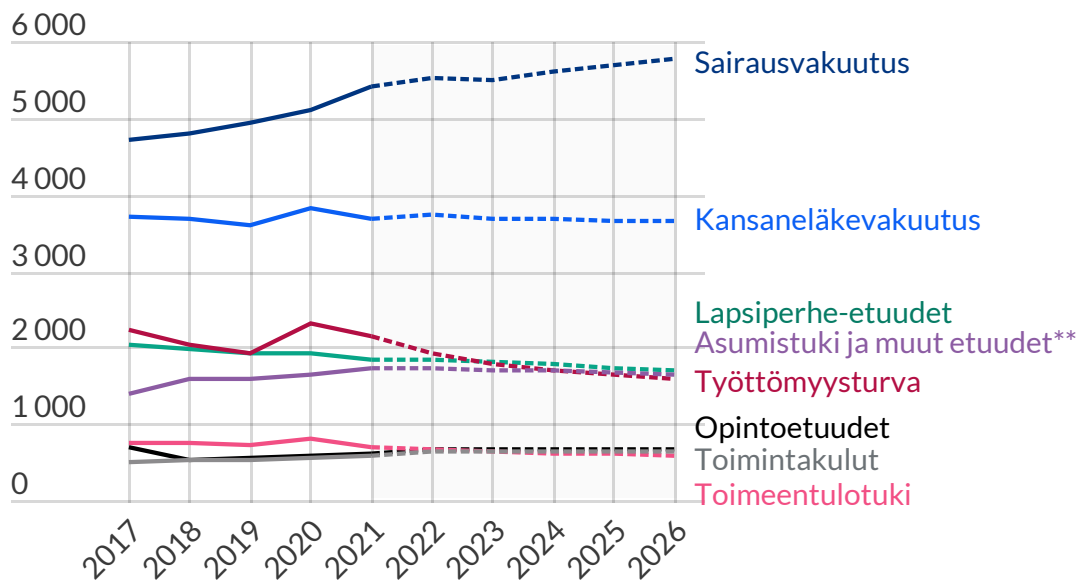
Koronavirusepidemia vaikuttaa vielä lähivuosina Kelan etuuksiin ja niiden rahoitukseen. Osa sairastuvista ja karanteeniin asetettavista henkilöistä saa Kelasta etuuksia. Väliaikaisesti sairaanhoitovakuutuksen piiriin otetut koronavirustestit ja koronarokotukset on kyetty toimeenpanemaan ja rahoittamaan joustavasti sairaanhoitovakuutuksen kautta. Koronaepidemiasta johtuva työttömien ja lomautettujen määrän kasvu on lisännyt Kelan perusturvaetuuksien tarvetta.

Vuosina 2022–2026 menokehitykseen vaikuttavat oletukset työttömyyden ja väestön kehityksestä. Talousoletuksissa työttömyyden arvioidaan hieman laskevan nykytasosta vuoteen 2025 saakka. Syntyvyyden oletetaan pysyvän nykytasolla koko kehyskauden. Ennusteiden mukaan huoltosuhde huononee edelleen seuraavina vuosikymmeninä ikääntyneiden määrän kasvaessa ja työikäisen väestön supistuessa. Iäkkään väestön kasvu kasvattaa kokonaiseläkemenoja. Kelan eläkemenot vähenevät edelleen, kun taas työeläkemenot kasvavat.

Marraskuun 2021 ennusteen mukaan Kelan rahoituksen tulevaisuuden näkymät ovat etuuskulujen osalta vakaat. Vuodesta 2021 vuoteen 2022 Kelan kulut pysyvät reaalisesti ennallaan. Vuodesta 2022 vuoteen 2026 kulujen arvioidaan hieman laskevan.

Äkillinen perusturvaetuuksien kulujen kasvu nosti valtion rahoitusosuutta etuuksista ja toimintakuluista vuonna 2020–2021. Vuonna 2021 palkansaajien ansaitsema palkkasumma oli ennustettua suurempi. Tämä lisäsi Kelan sairausvakuutusmaksujen tuottoja. Sairausvakuutusmaksut laskivat vuonna 2022, mutta niiden arvioidaan hieman nousevan vuosiksi 2023–2026.

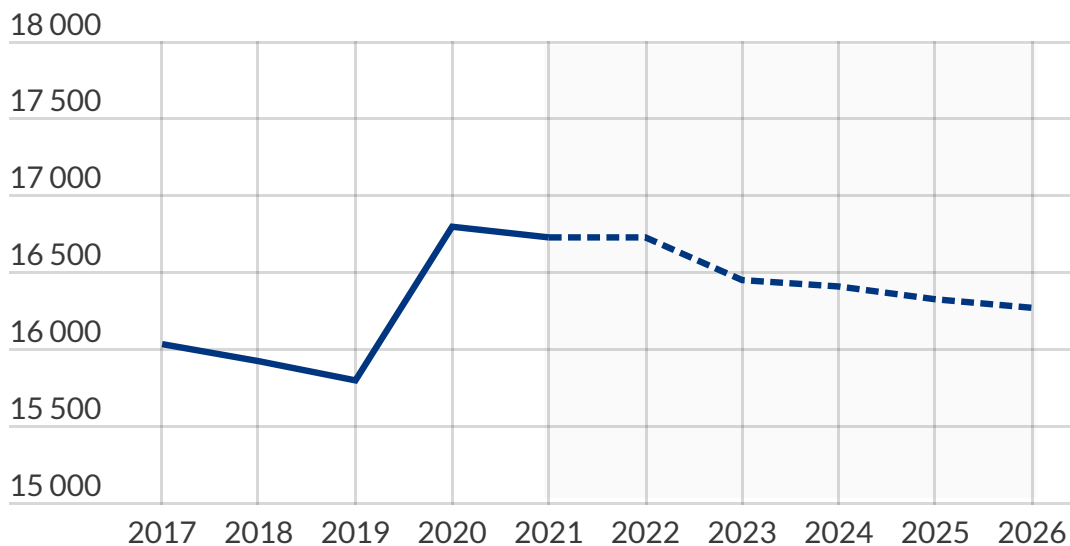
Kelan kulut etuuslajeittain 2017–2026, milj. euroa*

*Vuoden 2021 rahana.

**Sisältää sotilasavustukset, vammaisten tulkkaukspalvelut, rintamaveteraanien kuntoutusmatkat, paperittomien kiireellisen sosiaalihuollon sekä YTHS-korvaukset.

Kelan kulut yhteensä 2017–2026, milj. euroa*

*Vuoden 2021 rahassa

Huom! Katkaistu asteikko.

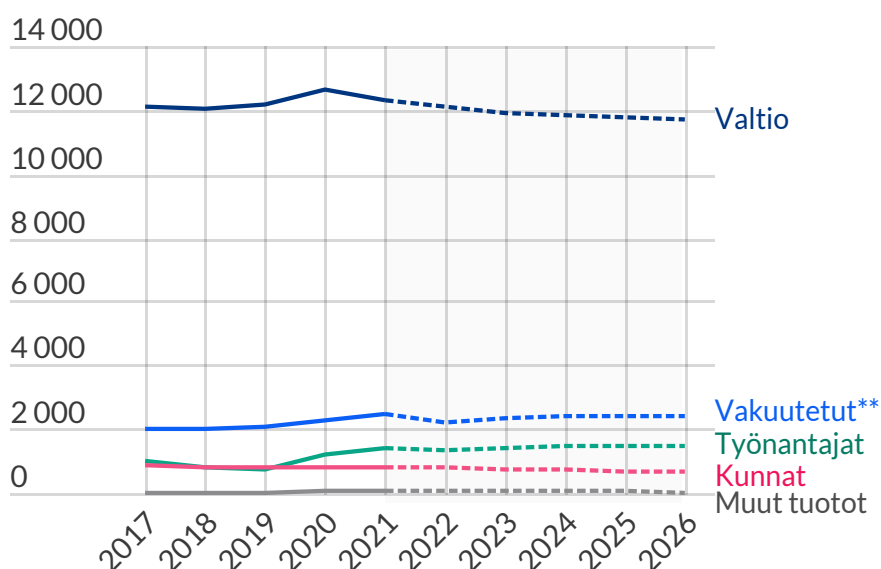
Valtio rahoittaa vuoden 2022 kuluista noin 74 %. Vakuutetut maksavat etuus- ja toimintakuluista 13 % (määrä muodostuu sairausvakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksuista). Työnantajien vakuutusmaksuilla katetaan 8 % Kelan menoista. Kunnat maksavat 5 %, ja nämä varat ohjataan lastenhoidon tukeen sekä työttömyysturvaan. Valtion rahoitusosuus työtulovakuutuksessa on noin 14 % työtulovakuutuksen kuluista. Muu kuin valtion rahoittama osuus työtulovakuutuksesta rahoitetaan vakuutusmaksuilla, ja siltä osin kulujen rahoitusosuudet ovat työnantajille 52 % ja vakuutetuille 48 %. Sairaanhoidovakuutuksessa kulujen rahoitusosuudet ovat valtio 67 % ja vakuutettujen vakuutusmaksut 33 %. Valtion osuuden arvioidaan olevan noin 73–72 % vuosina 2023–2026.

Monikanavarahoitusta käsitellyt parlamentaarinen työryhmä ei esittänyt isoja muutoksia sairaanhoito-
korvauksiin. Sairaanhoidovakuutuksen korvauksiin kohdistuu kuitenkin edelleen hallituksen linjaamia säästötarpeita.

Sosiaaliturvan selkeyttämiseksi on esitetty muun muassa perusturvaetuuksien yhdenmukaistamista, perustuloa ja osallistavaa sosiaaliturvaa. Mitä enemmän nykyisiä etuuksia kyetään yhdistämään ja säädöksiä yksinkertaistamaan, sitä selkeämmäksi muodostuu myös niiden rahoitus. Sosiaaliturvauudistus saattaa toteutuessaan vaikuttaa Kelan etuuksien rahoitukseen.

2020-luvulla Kelan toimintakuluja kasvattaa etuusjärjestelmien, asiointipalvelujen ja tietoturvan uudistaminen. Tulevina vuosina Kelan toimintakulujen osuus kokonaiskuluista kasvaa erityisesti kehittämisin-
vestointien vuoksi. Kelan etuuslустаohjelma on mittava uudistus. Muuttuvassa toimintaympäristössä Kelalta vaaditaan entistä kattavampaa ja nopeampaa palvelutarjontaa. Tämä on välttämätöntä, jotta Kelan etuuskäsittelyn ja asiakaspalvelun palvelutaso ja -kyky kyetään turvaamaan myös 2030-luvulla.

Kelan tuotot 2017–2026, milj. €*

*Vuoden 2021 rahana.

**Sisältää palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksun, yrittäjien lisärahoitusosuuden, sairaanhoidomaksun, Työllisyysrahaston Kelalle tilittämän työttömyysvakuutusmaksun ja vuodesta 2021 alkaen opiskelijoiden terveydenhoitomaksun tuotot.

Toimielimet ja neuvottelukunnat 2021

Toimielimet

Valtuutetut

Slunga-Poutsalo Riikka, kansanedustaja, puheenjohtaja (varalla: Kotiaho Jouni, kansanedustaja)

Nurminen Ilmari, kansanedustaja, varapuheenjohtaja (varalla: Berg Kim, kansanedustaja)

Elomaa Ritva, kansanedustaja (varalla: Lundén Mikko, kansanedustaja)

Forsgrén Bella, kansanedustaja (varalla: Virta Sofia, kansanedustaja)

Häkkänen Antti, kansanedustaja (varalla: Ikonen Anna-Kaisa, kansanedustaja 10.9. asti,

Kaleva Atte, kansanedustaja 14.9. alkaen)

Kontula Anna, kansanedustaja (varalla: Hänninen Katja, kansanedustaja)

Lohi Markus, kansanedustaja (varalla: Aittakumpu Pekka, kansanedustaja)

Mattila Hanna-Leena, kansanedustaja (varalla: Honkonen Petri, kansanedustaja)

Mäkynen Matias, kansanedustaja (varalla: Eloranta Eeva-Johanna, kansanedustaja)

Niikko Mika, kansanedustaja (varalla: Juuso Kaisa, kansanedustaja)

Salonen Kristiina, kansanedustaja (varalla: Werning Paula, kansanedustaja)

Sarkomaa Sari, kansanedustaja (varalla: Koulumies Terhi, kansanedustaja)

Tilintarkastajat

Helkiö Mikko, tarkastusneuvos, JHT, HT, puheenjohtaja

(varalla: Ala-aho Virpi, kaupunginreviisori, JHTT)

Kiljunen Anneli, kansanedustaja, varapuheenjohtaja (varalla: Väätäinen Tuula, kansanedustaja)

Järvinen Heli, kansanedustaja (varalla: Suoniemi Tero, poliittinen asiantuntija)

Kurvinen Antti, kansanedustaja 22.6. asti, Huttunen Hanna, kansanedustaja 23.6. alkaen

(varalla: Kinnunen Mikko, kansanedustaja)

Laiho Mia, kansanedustaja (varalla: Vartiainen Juhana, kansanedustaja)

Lindén Aki, kansanedustaja (varalla: Eskelinen Seppo, kansanedustaja)

Niemi Veijo, kansanedustaja (varalla: Juvonen Arja, kansanedustaja)

Tuomela Ulla-Maija, KHT, JHT (varalla: Lehto Ari, KHT, JHT)

Hallitus

Kiukas Vertti, pääsihteeri, hallituksen puheenjohtaja
Nieminen Mira, rikoskomisario, varapuheenjohtaja
Backman Heli, ylijohtaja 28.2. asti
Brax Tuija, pääsihteeri
Lehtinen Leila, johtaja
Niemi Veli-Mikko, ylijohtaja 1.3. alkaen
Rehula Juha, sosionomi
Siekkinen Saana, johtaja
Sipilä Timo, johtaja
Särkelä Riitta, pääsihteeri
Toivola Tommi, johtaja 1.7. alkaen
Sarlin Tuija, puheenjohtaja, henkilöstön edustaja, puhe- ja läsnäolo-oikeus

Johtajat

Antila Outi, pääjohtaja
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka, johtaja
Nissilä Nina, johtaja

Johtavat toimihenkilöt

Tulosityksiköiden johtajat

Taponen Petteri (asiakkuuspalvelujen tulosityksikkö) 31.8. asti
Jussila Antti (asiakkaan lähipalvelujen tulosityksikkö) 1.9. alkaen
Jussila Antti (etuuspalvelujen tulosityksikkö) 31.8. asti
Hänninen Sari (valtakunnallisten asiakkuuspalvelujen tulosityksikkö) 1.9. alkaen
Melanen Jukka (IT-palvelujen tulosityksikkö)
Lindgren Marina (tietopalvelujen tulosityksikkö)
Linkova Nina (yhteisten palvelujen tulosityksikkö)

Sisäisen tarkastuksen päällikkö

Manninen Eeva

Johdon tukiyksikön johtaja:

Korhola Heli

Viestintäyksikön johtaja:

Marjamäki Pipsa Lotta 1.1.–31.1. ja 1.9. alkaen
Korhonen Ville 1.2.–31.8.

Johtava ylläkäri:

Leinonen Janne

Neuvottelukunnat ja foorumit

Kelan neuvottelukuntakokonaisuuteen kuuluu kolme lakisääteistä neuvottelukuntaa sekä Kelan itsensä asettamat vuorovaikutukselliset foorumit.

Neuvottelukuntien tehtävät on määritelty laissa. Foorumit toimivat Kelan sidosryhmä- ja asiantuntija-eliminä kunkin teeman sisällöllisessä ja strategisessa kehittämistyössä.

Neuvottelukuntien ja foorumien jäsenet edustavat viranomaisia, yhteisöjä, etujärjestöjä. Toimintaan osallistuu myös Kelan asiantuntijoita.

Kelan neuvottelukunta

Antila Outi, pääjohtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja

Korhola Heli, strategiajohtaja, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja

Lundqvist Anna-Stiina, vastaava sidosryhmätyön ja vastuullisuuden asiantuntija, sihteeri

Auvinen Erkki, työelämäasiantuntija 1.3. – 30.9.

Grekin Satu, toiminnanjohtaja

Heikura Markku, pääjohtaja

Hämäläinen Ulla, finanssineuvos

Konola Kirsi, toimitusjohtaja 1.12. alkaen

Köli Pekka, varapuheenjohtaja

Laitinen Jaana, johtava asiantuntija

Lehtonen Seija, erityisasiantuntija

Maijala Riitta, ylijohtaja

Makkula Janne, työmarkkinajohtaja

Markkula-Kivisilta Hanna, pääsihteeri

Mikkola Hennamari, tutkimusyksikön päällikkö

Myllärinen Tarja, johtaja

Norrback Ole, puheenjohtaja

Nummelin Ida, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija 1.10. alkaen

Ojala Katri, johtava asiantuntija

Pohjonen Petri, pääjohtaja 30.11. asti

Siika-aho Liisa, johtaja

Sillanpää Jani, sosiaalipolitiikan asiantuntija 31.1. asti

Tervahauta Markku, pääjohtaja

Tolonen Ilpo, toimitusjohtaja

Tuomisto Sakari, sosiaalipolitiikan asiantuntija 1.2. alkaen

Työläjärvi Riitta, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija 28.2. asti

Viskari Janne, pääjohtaja

Sairausvakuutusasiain neuvottelukunta

Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma, johtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja

Reija Jääskeläinen, osaamiskeskuksen päällikkö, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja

Ismo Hiljanen, suunnittelun asiantuntija, neuvottelukunnan sihteeri

Jaska Siikavirta, johtaja

Pasi Pohjola, osastopäällikkö

Liisa Siika-aho, johtaja

Eva Ojala, neuvotteleva virkamies

Lauri Vuorenkoski, terveystieteiden asiantuntija

Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja

Auli Rytivaara, asiantuntijalääkäri

Eveliina Vigelius, asiantuntija

Tuuli Glantz, sosiaalipoliittinen asiantuntija

Kari Haring, asiantuntijalääkäri 28.1.2021 saakka

Riitta Työläjä, asiantuntijalääkäri 28.1.2021 alkaen

Riitta Työläjä, asiantuntijalääkäri 28.1.2021 saakka

Samppa Koskela, juristi 28.1.2021 alkaen

Katri Ojala, johtava asiantuntija

Tarja Filatov, kansanedustaja

Sanna Antikainen, kansanedustaja

Sosiaalilääketieteellinen neuvottelukunta

Janne Leinonen, neurologian erikoislääkäri, neuvottelukunnan puheenjohtaja

Miia Turpeinen, arviointiylilääkäri, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja

Katariina Kallio-Laine, vastaava asiantuntijalääkäri, neuvottelukunnan sihteeri

Jäsenet:

Ilona Autti-Rämö, pääsihteeri

Markus Henriksson, ylijohtaja

Eero Hirvensalo, ylilääkäri

Erika Jääskeläinen, dosentti

Satu Lahti, professori

Eija Lönnroos, professori

Mika Mäkelä, vastaava ylilääkäri

Eva Helaskoski, työterveyshuollon erikoislääkäri

Heikki Pärnänen, johtaja

Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja

Timo Strandberg, professori

Markku Sumanen, professori

Pekka Ylöstalo, professori

Asiantuntijat:

Sari Atula, dosentti

Oskari Heikinheimo, professori

Sari Helminen, vastaava asiantuntijahammaslääkäri

Risto Huupponen, professori

Hanna-Mari Jauhonen, tutkijalääkäri

Asko Järvinen, osastonylilääkäri

Helena Kastarinen, ylilääkäri

Karoliina Koskenvuo, tutkimustiimin päällikkö

Tanja Laukkala, dosentti

Heikki Lukkarinen, toimialajohtaja

Jukka Meurman, professori

Raija Sipilä, toimituspäällikkö

Tero Soukka, vastuualuejohtaja

Liisa Suominen, professori

Kirsi Vainiemi, vastaava ylilääkäri

Lääkejaosto

Miia Turpeinen, dosentti, jaoston puheenjohtaja

Katariina Klintrup, vastaava asiantuntijalääkäri, jaoston sihteeri

Risto Huupponen, professori

Hanna-Mari Jauhonen, tutkijalääkäri

Asko Järvinen, osastonylilääkäri

Helena Kastarinen, ylilääkäri

Jarmo Salo, lastentautien erikoislääkäri

Eija Lönnroos, professori

Anne Rönneberg, suunnittelija

Janne Leinonen, johtava ylilääkäri

Hammaslääketieteen jaosto

Pekka Ylöstalo, professori, jaoston puheenjohtaja

Sari Helminen, vastaava asiantuntijahammaslääkäri, jaoston sihteeri

Satu Lahti, professori

Jukka Meurman, professori

Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja

Tero Soukka, vastuualuejohtaja

Liisa Suominen, professori

Opiskeluterveydenhuollon foorumi

Reija Jääskeläinen, osaamiskeskuksen päällikkö, foorumin puheenjohtaja

Mari Stenberg, erikoissuunnittelija, foorumin sihteeri

Katariina Poskiparta, toimitusjohtaja (varalla Päivi Metsäniemi, johtajaylilääkäri)

Annika Stadius, opintopalvelupäällikkö

Päivi Laakkonen, opintokuraattori

Pirkko Vartiainen, professori

Saara Maalismaa, opiskelijapalveluiden päällikkö

Malla Parkkonen, asiantuntija

Petra Pieskä, sosiaalipolitiikan asiantuntija (varalla Sakari Tuomisto, sosiaalipolitiikan asiantuntija)

Ninni Kuparinen, hallituksen jäsen (varalla Miisa Tervala, hallituksen jäsen)

Johanna Jahnukainen, kehittämisspällikkö

Piia Kuusisto, ryhmäpäällikkö

Emmi Lehtonen, tiimipäällikkö

Työterveyshuoltofoorumi

Reija Jääskeläinen, osaamiskeskuksen päällikkö, foorumin puheenjohtaja

Kirsi Airinen, ryhmäpäällikkö, foorumin varapuheenjohtaja

Nina Jaakkola, suunnittelun asiantuntija, foorumin sihteeri

Anu Tuovinen, johtava asiantuntija

Miia Kannisto, johtava asiantuntija

Auli Rytivaara, asiantuntijalääkäri

Antti Tanskanen, asiantuntija

Anna Kukka, työelämän kehittämisen asiantuntija

Marja Tallavaara, asiantuntija

Kari Aikio, aluepäällikkö

Kristiina Mukala, lääkintöneuvos

Työläjäarvi, Riitta, asiantuntijalääkäri--

Anne Mironen, työympäristö- ja tasa-arvoasioiden asiantuntija

Merja Blomqvist, työfysioterapeutti

Hanna Nummila, työfysioterapeutti

Heli Hannonen, työterveyspsykologi

Sanna Selinheimo, työterveyspsykologi

Pilvi Österman, puheenjohtaja -

Marja Alanne, johtava työterveyshoitaja

Johanna Larkio, johtava työterveyslääkäri

Anniina Anttila, vastaava työterveyslääkäri

Harri Hellsten, työmarkkina-asioiden päällikkö

Albert Mäkelä, asiantuntija

Ida Nummelin, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija 3.9.2021 alkaen, Erkki Auvinen 21.4.–2.9.2021

Kaija Ojanperä, työelämäasiantuntija

Liisamari Krüger, ylilääkäri

Eva Helaskoski, johtaja

Satu Soini, ylilääkäri

Timo Hujanen, suunnittelun asiantuntija

Paula Melart, asiantuntijalääkäri

Eläkefoorumi

Heli Hänninen, osaamiskeskuksen päällikkö, foorumin puheenjohtaja 1.9.2021 alkaen

Mia Helle, yksikön päällikkö, foorumin puheenjohtaja 31.8.2021 saakka

Marja-Leena Seppälä, suunnittelun asiantuntija, foorumin varapuheenjohtaja 31.8.2021 saakka

Heidi Heikura, vastaava suunnittelija, foorumin varapuheenjohtaja 1.9.2021 alkaen

Raija-Liisa Foudila, vastaava suunnittelija, foorumin sihteeri
Hanna Tossavainen, neuvotteleva virkamies
Outi Luoma-Aho, budjettineuvos
Marjukka Hietaniemi, kehityspäällikkö
 Minka Hauta-aho, lakimies
Sinikka Näätsaari, työura- ja eläkeasioiden päällikkö
 Tuuli Glantz, sosiaalipoliittinen asiantuntija
Samppa Koskela, juristi
 Riitta Työläjärvi, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija, 30.9.2021 saakka
 Ida Nummelin, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija, 1.10.2021 alkaen
Katri Ojala, johtava asiantuntija
 Anu Tuovinen, johtava asiantuntija
Marja Tallavaara, asiantuntija
 Timo Sipilä, johtaja
Antti Tanskanen, asiantuntija
 Vesa Rantahalvari, johtava asiantuntija
Harri Hellstén, työmarkkina-asioiden päällikkö
 Albert Mäkelä, asiantuntija
Matti Niiranen, toiminnanjohtaja 31.8.2021 saakka
Maarit Kuikka, toiminnanjohtaja 1.9.2021 alkaen
 Anssi Kemppi, toiminnanjohtaja
Timo Kokko, toiminnanjohtaja
 Jan Koskimies, toiminnanjohtaja
Seija Lehtonen, erityisasiantuntija 31.10.2021 saakka
Janne Pelkonen, yhteiskuntavaikuttamisen päällikkö 1.11.2021 alkaen
Jenni Blomgren, suunnittelun asiantuntija

Kuntoutuksen asiakasfoorumi

Mikko Toivanen, osaamiskeskuksen päällikkö, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Riikka Peltonen, suunnittelun asiantuntija, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja ja sihteeri
Seija Sukula, erityisasiantuntija
 Anne Kanto-Ronkanen, erityisasiantuntija
Patrik Tötterman, erityisasiantuntija
 Päivi Haavisto-Vuori, neuvotteleva virkamies
Kaisa Rätty, opetusneuvos / Mia Vartiainen, opetusneuvos
 Jouni Järvinen, opetusneuvos

Ellen Vogt, erityisasiantuntija

Tuula Kock, asiantuntijalääkäri

Päivi Pollari, suunnittelija

Arja Alamehtä, suunnittelija

Mauri Kallinen, kuntoutusylilääkäri

Aki Vainionpää, kuntoutusylilääkäri

Jaana Ylitalo, puheenjohtaja

Anne Höglund, hallituksen jäsen

Martti Poteri, palvelupäällikkö

Sirkku Reponen, projektipäällikkö

Virpi Siiskonen, vammaisfoorumin hallituksen jäsen

Riitta Saksanen, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija

Marko Jääskeläinen, yrittäjä

Jukka Sariola, puheenjohtaja

Pia Hytönen, toiminnanjohtaja

Jaana Hirvonen, kehitysjohtaja

Susanna Rynänen, kuntoutussuunnittelija

Janne Leinonen, johtava ylilääkäri

Jan Löfstedt, vastaava asiantuntijalääkäri

Kuntoutuksen kumppanuusfoorumi

Mikko Toivanen, osaamiskeskuksen päällikkö, foorumin puheenjohtaja

Tuula Ahlgren, osaamiskeskuksen kuntoutuspalveluryhmän päällikkö, foorumin varapuheenjohtaja ja sihteeri

Seija Sukula, erityisasiantuntija

Anne Kanto-Ronkanen, erityisasiantuntija

Patrik Tötterman, erityisasiantuntija

Päivi Haavisto-Vuori, neuvotteleva virkamies

Edustaja puuttuu, STEA

Heidi Pursiainen, seurantavastaava

Ellen Vogt, erityisasiantuntija

Tuula Kock, asiantuntijalääkäri

Riitta Työläjärvä, asiantuntijalääkäri

Ilkka Kaukoranta, pääekonomisti

Auli Rytivaara, asiantuntijalääkäri

Juhani Ruutiainen, professori

Edustaja puuttuu, MTK

Maire Lumiaho, lakimies,
Edustaja puuttuu, STTK
Samppa Koskela, juristi
Mika Pekkonen, lääketieteellinen johtaja
Jarno Talvitie, asiantuntija
Päivi Opari, erityisasiantuntija
Soile Kuitunen, toimitusjohtaja
Janne Pelkonen, erityisasiantuntija
Edustaja puuttuu, Suomen Yrittäjät
Albert Mäkelä, asiantuntija
Mauri Kallinen, kuntoutusylilääkäri
Aki Vainionpää, kuntoutusylilääkäri
Tiina Mäkinen, puheenjohtaja
Hanna-Maija Kause, johtava asiantuntija 4.3.2021 asti
Katri Ojala, johtava asiantuntija 5.3.2021 alkaen
Outi Töytäri, kuntoutusalan asiantuntija
Marja Lampainen, fysioterapeutti
Janne Leinonen, johtava ylilääkäri
Jan Löfsted, vastaava asiantuntijalääkäri
Edustaja puuttuu, Kela
Riitta Seppänen-Järvelä, tutkimuspäällikkö

Työttömyysturvaforumi

Pasi Pajula, toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskuksen päällikkö, foorumin puheenjohtaja
Filippa Nikkinen ryhmäpäällikkö, foorumin varapuheenjohtaja
Teija Hautera suunnittelun asiantuntija, foorumin sihteeri
Marjaana Maisonlahti, hallitusneuvos
Kirsi Päivänsalo, neuvotteleva virkamies
Timo Meling, vanhempi hallitussihteeri
Eeva Vartio, hallitussihteeri
Marko Aarnio, toimistopäällikkö
Satu Luojola, lakimies
Aki Villman, toiminnanjohtaja
Outi Mäki, hallituksen puheenjohtaja
Vesa Rantahalvari, johtava asiantuntija
Mikko Räsänen, asiantuntija
Harri Hellstén, työmarkkina-asioiden päällikkö
Albert Mäkelä, asiantuntija

Pirjo Väänänen, sosiaaliasioiden päällikkö

Alli Tiensuu, työvoimapolitiittinen asiantuntija

Samppa Koskela, juristi

Patrizio Lainà, pääekonomisti

Heikki Taulu, ekonomisti

Katri Ojala, johtava asiantuntija

Maria Kauppinen

Elina Pajula, sisältövastaava

Marko Mäki-Hakola, elinkeinojohtaja

Marja Tallavaara, asiantuntija

Filippa Nikkinen, ryhmäpäällikkö

Toimeentulotukifoorumi

Pasi Pajula, toimeentuloturvaetuksien osaamiskeskuksen päällikkö, foorumin puheenjohtaja

Mira Halme, suunnittelun asiantuntija, foorumin sihteeri

Mikko Friipyöli, erityisasiantuntija

Edustaja puuttuu

Arto Salmela, neuvotteleva virkamies

Jarmo Lindén, johtaja

Kimmo Huovinen, apulaisjohtaja

Marie Reijo, erikoistutkija

Mira Kajantie, yliaktuaari

Minna Kivipelto, tutkimuspäällikkö

Jussi Tervola, tutkimuspäällikkö

Anne Qvist, aikuissosiaalityön päällikkö

Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön päällikkö

Anne Savolainen, asuntopäällikkö

Kaisa Palomäki, asiantuntija

Minna Ryhänen, palvelupäällikkö

Assi Sihvonen, sosiaalityön esimies

Terhikki Ahonen, johtava sosiaalityöntekijä

Taru Herranen, palvelupäällikkö

Kaisu Kammonen, erityisasiantuntija

Henna Kuitunen, kehittämiskoordinaattori

Petri Liski, kiinteistökehityspäällikkö

Jyrki Lappi, maankäyttöjohtaja

Elina Wiljanen, sosiaalityöntekijä

Minna Virta, johtaja

Mikko Autio, asumisen asiantuntija

Jukka Kokkinen, asuntotoimenpäällikkö

Kaisa Kohvakka, aikuissosiaalityön ja kuntouttavien palveluiden johtava sosiaalityöntekijä

Laura Vänttinen, aikuissosiaalityön ja kuntouttavien palveluiden johtava sosiaalityöntekijä

Sanna Räsänen, johtava sosiaalityöntekijä

Tanja Bäck, johtava sosiaalityöntekijä

Katri Hiltunen, asuntotoimenjohtaja

Helene Vanninen, asuntoasiainkoordinaattori

Sanna Mutikainen, johtava sosiaalityöntekijä

Kati Saarela, tulosityksiköpäällikkö

Ellen Vogt, erityisasiantuntija

Annika Korpela, lakimies

Laura Hassi, asiantuntija

Susanna Rahkonen, neuvotteleva virkamies

Ritva Liukonen, erityisasiantuntija

Rita Lääkkölä, suunnittelun asiantuntija

Sami Tuori, suunnittelun asiantuntija

Signe Jauhiainen, tutkimuspäällikkö

Kansaneläkelaitoksen tuloslaskelma ja tase vuosilta 2021 ja 2020, 1 000 euroa

Kansaneläkelaitoksen tuloslaskelma

Kansaneläkelaitoksen tuotot		
Etuusrahastojen tuotot	2021	2020
Kansaneläkerahasto		
Valtion osuudet kansaneläkevakuutuksen etuuksista	-3 703 050	-3 747 414
Kansaneläkerahaston tuotot yhteensä	-3 703 050	-3 747 414
Sairausvakuutusrahasto		
Työtulovakuutus		
Työtulovakuutuksen vakuutusmaksut	-2 662 861	-2 259 835
Valtion osuudet työtulovakuutuksen etuuksista	-324 769	-295 991
Työtulovakuutus yhteensä	-2 987 630	-2 555 827
Sairaanhoitovakuutus		
Sairaanhoitovakuutuksen vakuutusmaksut	-972 790	-925 670
Valtion osuus sairaanhoitovakuutuksen etuuksiin	-1 765 808	-1 630 940
Saadut EU-korvaukset	-39 875	-48 119
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	-38 040	-32 870
Takautumissuoritukset	-224	-255
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	-2 816 737	-2 637 854
Sairausvakuutusrahaston tuotot yhteensä	-5 804 367	-5 193 681
Sosiaaliturvan yleisrahasto (Sty)		
Valtion osuus Sty:n etuuksista	-5 864 660	-6 129 471
Kuntien osuus Sty:n etuuksista	-818 732	-785 920
Ahvenanmaan osuus Sty:n etuuksista	-12 082	-12 086
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	-239 000	-207 300
Muut Sty:n tuotot etuuksiin	-125	-64
Sosiaaliturvan yleisrahaston tuotot yhteensä	-6 934 598	-7 134 841
Etuusrahastojen sijoitusten tuotot ja kulut	-9 064	-6 378
Etuusrahastojen rahoitustuotot ja kulut	1 932	787
Etuusrahastojen muut tuotot ja kulut	-11 813	-864
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	-75 762	0
Etuusrahastojen tuotot yhteensä	-16 536 723	-16 082 390
Valtion osuus etuusrahastojen toim. kuluista	-447 878	-417 801
Palvelurahaston tuotot		
Toimintatuotot	-17 381	-15 018
Myyntituotot	-16 871	-17 541
Rahoitustuotot ja kulut	21	7
Palvelurahaston tuotot yhteensä	-34 231	-32 551
Eläkevastuurahaston tuotot		
Kannatusmaksut	-66 961	-55 041
Omaisuuksien tuotot	-113 317	-65 260
Muut tuotot ja kulut	-462	-400
Työntekijöiden eläkemaksut	-25 468	-24 154
Vilma-laitosten hyvitykset	-11 791	-11 023
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-3 323	-3 764
Eläkevastuurahaston tuotot yhteensä	-221 323	-159 642
Kansaneläkelaitoksen tuotot yhteensä	-17 240 155	-16 692 385

Kansaneläkelaitoksen kulut

	2021	2020
Etuusrahastot		
Etuuskulut		
Kansaneläkevakuutus		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 691 998	3 744 466
Sairausvakuutus		
Työtulovakuutus	2 727 328	2 496 132
Sairaanhoitovakuutus	2 698 316	2 510 183
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Työttömyysturvaetuudet	2 155 514	2 265 584
Lapsiperheiden etuudet	1 832 841	1 884 132
Opintoetuudet	607 181	578 044
Asumistuki	1 590 777	1 566 522
Toimeentulotuki	686 411	734 073
Muut etuudet	61 874	106 486
Etuuskulut yhteensä	16 052 240	15 885 621
OTH järjestämisen kulut	75 762	0
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	75 762	0
Etuusrahastojen toimintakulut		
Etuusrahastojen toimintatuotot	-8 050	-7 364
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	313 443	302 051
Henkilösivukulut	96 828	79 807
Henkilöstökulut yhteensä	410 271	381 858
Muut toimintakulut	133 387	115 610
Ostopalvelut	56 653	56 074
Etuusrahastojen toimintakulut yhteensä	592 262	546 177
Etuusrahastojen kulut yhteensä	16 720 264	16 431 798
Kuntoutusvarauksen muutos	-4 670	13 975
Palvelurahaston kulut		
Henkilöstö- ja tilaressurssien ostot	17 657	15 083
IT-käyttökulut	10 346	8 721
Muut kulut	3 660	2 691
Käyttöomaisuuden poistot	5 205	2 881
Palvelurahaston kulut yhteensä	36 868	29 375
Eläkevastuurahaston kulut		
Toimisuhte-eläkkeet	113 694	111 309
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	9 253	8 798
Muut kulut	-2	31
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	19 302	7 515
Eläkevastuurahaston kulut yhteensä	142 248	127 652
Kansaneläkelaitoksen kulut yhteensä	16 894 710	16 602 801
Kansaneläkelaitoksen ylijäämä +/- alijäämä -	345 445	89 584

Kansaneläkelaitoksen tase

Kansaneläkelaitoksen vastaavaa	2021	2020
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Etuusrahastojen IT-ohjelmat	4 432	6 346
Palvelurahaston IT-ohjelmat	1 909	2 540
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	6 341	8 885
Aineelliset hyödykkeet		
Etuusrahastojen rakennukset	72 174	72 505
Etuusrahastojen perusparannukset	43 523	40 098
Etuusrahastojen koneet ja kalusto	10 731	9 487
Palvelurahaston koneet ja kalusto	3 914	6 862
Etuusrahastojen kiinteistöennakot	1 655	4 078
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	131 998	133 030
Erillisrahoitteisten hankkeiden investoinnit	431	0
Kansaneläkelaitoksen sijoitukset		
Etuusrahastojen käyttöomaisuussijoitukset	41 288	37 107
Käyttöomaisuussijoitukset yhteensä	41 288	37 107
Etuusrahastojen korkorahastot	40 612	40 430
Eläkevastuurahaston korkorahastot	354 845	280 322
Etuusrahastojen osakkeet ja osuudet	27 121	35 235
Eläkevastuurahaston osakkeet ja osuudet	1 663 365	1 576 959
Eläkevastuurahaston muut sijoitukset	46 308	31 806
Muut sijoitukset yhteensä	2 132 251	1 964 752
Kansaneläkelaitoksen sijoitukset yhteensä	2 173 539	2 001 859
Kansaneläkelaitoksen pysyvät vastaavat yhteensä	2 312 309	2 143 774
Eläkevastuurahaston vajaus	68 495	68 492
Vaihtuvat vastaavat		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	3 198	2 936
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	3 198	2 936
Lyhytaikaiset saamiset		
Etuusrahastojen rahastojen väliset saamiset	8 207	14 148
Etuusrahastojen myyntisaamiset	2 026	3 466
Palvelurahaston myyntisaamiset	751	452
Etuusrahastojen siirtosaamiset	8 772	25 792
Palvelurahaston siirtosaamiset	4 877	3 758
Etuusrahastojen muut saamiset	7 896	7 856
Palvelurahaston muut saamiset	0	221
Eläkevastuurahaston muut saamiset	14 332	14 029
Etuusrahastojen ennakkomaksut	345 488	394 838
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	392 349	464 562

Rahoitusarvopaperit	2021	2020
Eläkevastuurahaston arvopaperit	270	170
Rahoitusarvopaperit yhteensä	270	170
Rahat ja pankkisaamiset		
Etuusrahastojen rahat ja pankkisaamiset	1 323 793	1 252 343
Palvelurahaston rahat ja pankkisaamiset	17 146	15 472
Eläkevastuurahaston rahat ja pankkisaamiset	16 835	61 571
Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	1 357 774	1 329 385
Kansaneläkelaitoksen vaihtuvat vastaavat yhteensä	1 753 592	1 797 053
Kansaneläkelaitoksen vastaavaa yhteensä	4 134 395	4 009 319
Kansaneläkelaitoksen vastattavaa	2021	2020
Oma pääoma		
Etuusrahastot		
Kansaneläkerahasto		
Rahasto vuoden alussa	-55 266	-53 203
Rahaston muutos	-9 786	-2 063
Kansaneläkerahasto yhteensä	-65 052	-55 266
Tilikauden tulos	9 786	2 063
Sairausvakuutusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-491 395	-439 040
Rahaston muutos	-259 221	-52 355
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	-750 616	-491 395
Tilikauden tulos	259 221	52 355
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-455	-455
Rahaston muutos	0	0
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	-455	-455
Tilikauden tulos	0	0
Etuusrahastot yhteensä	-547 115	-492 697
Palvelurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-6 042	-2 867
Rahaston muutos	2 637	-3 176
Palvelurahasto yhteensä	-3 405	-6 042
Tilikauden tulos	-2 637	3 176
Eläkevastuurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-835 189	-827 674
Rahaston muutos	-19 302	-7 515
Eläkevastuurahasto yhteensä	-854 491	-835 189
Tilikauden tulos	79 075	31 990
Rahastot yhteensä	-1 328 573	-1 298 763
Arvonkorotusrahastot		
Etuusrahastot		
Rahastot vuoden alussa		
Kansaneläkerahasto	-108 510	-95 360
Sairausvakuutusrahasto	-35 880	-35 680
Sosiaaliturvan yleisrahasto	-49	-49
Rahastot vuoden alussa yhteensä	-144 439	-131 089

	2021	2020
Rahastojen muutos		
Kansaneläkerahasto	9 819	-13 149
Sairausvakuutusrahasto	3 301	-201
Sosiaaliturvan yleisrahasto	0	0
Rahastojen muutos yhteensä	13 120	-13 350
Eläkevastuurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-1 028 757	-799 746
Rahaston muutos	-35 975	-229 011
Eläkevastuurahasto yhteensä	-1 064 733	-1 028 757
Arvonkorotusrahastot yhteensä	-1 196 052	-1 173 196
Muu oma pääoma		
Palvelurahasto		
Kanta-puskurivarat	-2 837	-2 177
Eläkevastuurahasto		
Muu oma pääoma	-238 262	-159 187
Muu oma pääoma yhteensä	-241 099	-161 364
Kansaneläkelaitoksen ylijäämä	-345 445	-89 584
Kansaneläkelaitoksen oma pääoma yhteensä	-3 111 169	-2 722 907
Kuntoutusvaraus		
Varaus vuoden alussa	-75 912	-61 937
Varauksen muutos	-59 935	-60 319
Varojen käyttö	64 604	46 344
Kuntoutusvaraus yhteensä	-71 243	-75 912
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Etuusrahastojen pitkäaikainen vieras pääoma	-12 932	-12 040
Palvelurahaston pitkäaikainen vieras pääoma	-2 680	-4 000
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-15 612	-16 040
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Etuusrahastojen saadut ennakot	-466 244	-767 222
Palvelurahaston saadut ennakot	-6 229	-6 784
Etuusrahastojen rahastojen väliset velat	-5 521	-7 154
Palvelurahaston rahastojen väliset velat	-1 369	-1 268
Eläkevastuurahaston rahastojen väliset velat	-1 317	-5 726
Etuusrahastojen ostovelat	-9 227	-6 639
Palvelurahaston ostovelat	-2 511	-2 015
Etuusrahastojen siirtovelat	-92 243	-83 493
Palvelurahaston siirtovelat	-8 907	-6 798
Etuusrahastojen muut lyhytaikaiset velat	-336 497	-302 650
Palvelurahaston muut lyhytaikaiset velat	-660	-221
Eläkevastuurahaston muut lyhytaikaiset velat	-5 646	-4 490
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-936 371	-1 194 460
Kansaneläkelaitoksen vieras pääoma yhteensä	-951 983	-1 210 500
Kansaneläkelaitoksen vastattavaa yhteensä	-4 134 395	-4 009 319

Tuloslaskelmat ja taseet rahastoittain vuosilta 2021 ja 2020, 1 000 euroa

Kansaneläkerahaston tuloslaskelma

	2021	2020
Tuotot		
Valtion osuudet etuuksista	-3 703 050	-3 747 414
Sijoitusten tuotot ja kulut	-9 064	-6 378
Rahoitustuotot ja kulut	126	51
Muut tuotot ja kulut	-4 720	-280
Tuotot yhteensä	-3 716 708	-3 754 021
Etuuskulut		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 691 998	3 744 466
Etuuskulut yhteensä	3 691 998	3 744 466
Etuuskate	-24 710	-9 556
Toimintakulut	69 460	67 302
Valtion osuus toimintakuluista	-54 535	-59 810
Erillisrahoitteisten hankkeiden tuotot	-2 255	-1 517
Erillisrahoitteisten hankkeiden kulut	2 255	1 517
Ylijäämä + / alijäämä -	9 786	2 063

Kansaneläkerahaston tase

	2021	2020
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	4 411	4 602
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	4 411	4 602
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	61 852	61 985
Perusparannukset	24 597	23 722
Koneet ja kalusto	2 149	2 025
Erillisrahoitteisten hankkeiden investoinnit	431	0
Ennakkomaksut	4 713	4 956
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	93 742	92 687
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset	14 436	13 153
Muut sijoitukset	27 121	35 235
Sijoitukset yhteensä	41 557	48 388
Pysyvät vastaavat yhteensä	139 710	145 677
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	2 686	7 186
Myyntisaamiset	1 729	1 233
Siirtosaamiset	869	423
Muut saamiset	28	641
Ennakkomaksut	262	55 020
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	5 573	64 503
Rahat ja pankkisaamiset	112 309	288 614
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	117 882	353 118
Vastaavaa yhteensä	257 592	498 795

Vastattavaa	2021	2020
Oma pääoma		
Kansaneläkerahasto		
Rahasto vuoden alussa	-55 266	-53 203
Rahaston lisäys/vähennys	-9 786	-2 063
Kansaneläkerahasto yhteensä	-65 052	-55 266
Tilikauden tulos	9 786	2 063
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-108 510	-95 360
Rahaston lisäys/vähennys	9 819	-13 149
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-98 690	-108 510
Ylijäämä (-)/Alijäämä (+)	-9 786	-2 063
Oma pääoma yhteensä	-163 742	-163 775
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-4 134	-813
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-4 134	-813
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-58 222	-297 833
Rahastojen väliset velat	-2 624	-6 584
Ostovelat	747	996
Siirtovelat	-20 510	-19 294
Muut lyhytaikaiset velat	-9 051	-11 465
Tilitettävä arvonlisävero	-57	-27
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-89 716	-334 206
Vieras pääoma yhteensä	-93 850	-335 019
Vastattavaa yhteensä	-257 592	-498 795

Sairausvakuutusrahaston tuloslaskelma

	2021	2020
Tuotot		
Työtulovakuutus		
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	-1 238 821	-1 110 606
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	-1 424 040	-1 149 229
Valtion osuudet etuuksista	-324 769	-295 991
Työtulovakuutus yhteensä	-2 987 630	-2 555 827
Sairaanhoitovakuutus		
Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu	-972 790	-925 670
Takautumissuoritukset	-224	-255
Valtion osuudet sairaanhoitovakuutukseen	-1 765 808	-1 630 940
Saadut EU-korvaukset	-39 875	-48 119
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	-38 040	-32 870
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	-2 816 737	-2 637 854
Rahoitustuotot ja kulut	883	212
Muut tuotot ja kulut	-7 084	-473
Tuotot yhteensä	-5 810 569	-5 193 942

	2021	2020
Etuuskulut		
Työtulovakuutus		
Päivärahaetuudet	2 044 448	1 847 400
Kuntoutusrahaetuudet	218 043	183 106
Muut korvaukset	464 837	465 625
Työtulovakuutus yhteensä	2 727 328	2 496 132
Sairaanhoitovakuutus		
Sairaanhoitokorvaukset	2 196 417	2 060 492
Työterveyshuolto	5 247	21 874
Kuntoutuspalvelut	454 766	376 548
Muut etuudet yhteensä	41 886	51 269
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	2 698 316	2 510 183
Etuuskulut yhteensä	5 425 644	5 006 314
Etuuskate	-384 925	-187 627
Toimintakulut	227 067	215 712
Valtion osuus toimintakuluista	-96 693	-94 415
Kuntoutusvarauksen muutos	-4 670	13 975
Ylijäämä + / alijäämä -	259 221	52 355

Sairausvakuutusrahaston tase

Vastaavaa	2021	2020
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	656	1 402
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	656	1 402
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	10 322	10 520
Perusparannukset	15 252	14 284
Koneet ja kalusto	4 741	4 256
Ennakkomaksut	3 060	4 005
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	33 375	33 066
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset	27 060	24 163
Korkorahastot	40 612	40 430
Sijoitukset yhteensä	67 673	64 593
Pysyvät vastaavat yhteensä	101 704	99 061
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	1 398	0
Myyntisaamiset	815	2 441
Siirtosaamiset	3 776	2 040
Muut saamiset	7 860	7 166
Ennakkomaksut	129 356	119 962
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	143 205	131 609
Rahat ja pankkisaamiset	744 555	490 787
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	887 760	622 397
Vastaavaa yhteensä	989 464	721 458

Vastattavaa	2021	2020
Oma pääoma		
Sairausvakuutusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-491 395	-439 040
Rahaston lisäys/vähennys	-259 221	-52 355
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	-750 616	-491 395
Tilikauden tulos	259 221	52 355
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-35 880	-35 680
Rahaston lisäys/vähennys	3 301	-201
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-32 580	-35 880
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	-259 221	-52 355
Oma pääoma yhteensä	-783 195	-527 275
Kuntoutusvaraus		
Varaus vuoden alussa	-75 912	-61 937
Varauksen lisäys	-59 935	-60 319
Varojen käyttö	64 604	46 344
Kuntoutusvaraus yhteensä	-71 243	-75 912
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-3 067	-1 724
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-3 067	-1 724
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-1 275	-2
Rahastojen väliset velat	-2 897	-570
Ostovelat	-5 250	-4 403
Siirtovelat	-47 412	-42 998
Muut lyhytaikaiset velat	-75 125	-68 571
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-131 960	-116 546
Vieras pääoma yhteensä	-135 026	-118 270
Vastattavaa yhteensä	-989 464	-721 458

Sosiaaliturvan yleisrahaston tuloslaskelma

	2021	2020
Tuotot		
Valtion osuus etuuksista	-5 864 660	-6 129 471
Kuntien osuus etuuksista	-818 732	-785 920
Ahvenanmaan osuus etuuksista	-12 082	-12 086
Palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksu	-239 000	-207 300
Takautumissuoritukset työnantajilta	-40	-29
EU:n asetuksen nro 883 korvaukset	-85	-35
Rahoitustuotot ja kulut	923	523
Muut tuotot ja kulut	-9	-110
Tuotot yhteensä	-6 933 684	-7 134 428

	2021	2020
Etuuskulut		
Työttömyysturvaetuudet	2 155 514	2 265 584
Lapsiperheiden etuudet	1 832 841	1 884 132
Opintoetuudet	607 181	578 044
Asumistuki	1 590 777	1 566 522
Toimeentulotuki	686 411	734 073
Muut etuudet	61 874	106 486
Etuuskulut yhteensä	6 934 598	7 134 841
Etuuskate	914	413
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto		
Valtion osuus opiskeluterveydenhuoltoon	-56 594	0
OTH-terveydenhoitomaksut	-19 167	0
OTH-järjestämisen kulut	75 762	0
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	0	0
Toimintakulut	295 735	263 163
Valtion osuus toimintakuluista	-296 650	-263 577
Ylijäämä + / alijäämä -	0	0

Sosiaaliturvan yleisrahaston tase

Vastaavaa	2021	2020
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
ICT-ohjelmat	-634	341
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	-634	341
Aineelliset hyödykkeet		
Perusparannukset	3 675	2 092
Koneet ja kalusto	3 840	3 206
Ennakkomaksut	-6 118	-4 882
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	1 397	415
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset	-209	-209
Sijoitukset yhteensä	-209	-209
Pysyvät vastaavat yhteensä	554	547
Vaihtuvat vastaavat		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	3 198	2 936
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	3 198	2 936
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	4 123	6 962
Myyntisaamiset	-518	-208
Siirtosaamiset	4 127	23 329
Muut saamiset	8	49
Ennakkomaksut	215 870	219 856
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	223 611	249 988
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	226 809	252 924
Rahat ja pankkisaamiset	466 929	472 941
Vastaavaa yhteensä	694 292	726 412

Vastattavaa		
Oma pääoma	2021	2020
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-455	-455
Rahaston lisäys/vähennys	0	0
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	-455	-455
Tilikauden tulos	0	0
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-49	-49
Rahaston lisäys/vähennys	0	0
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-49	-49
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	0	0
Oma pääoma yhteensä	-504	-504
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-2 533	-6 567
Muut pitkäaikaiset velat	-3 198	-2 936
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-5 731	-9 503
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-406 747	-469 387
Ostovelat	-4 725	-3 231
Siirtovelat	-24 320	-21 201
Muut lyhytaikaiset velat	-252 264	-222 587
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-688 057	-716 406
Vieras pääoma yhteensä	-693 788	-725 909
Vastattavaa yhteensä	-694 292	-726 412

Palvelurahaston tuloslaskelma

	2021	2020
Tuotot		
Toimintatuotot	-17 381	-15 018
Myyntituotot	-16 871	-17 541
Rahoitustuotot ja kulut	21	7
Tuotot yhteensä	-34 231	-32 551
Kulut		
Henkilöstö- ja tilaresurssien ostot	17 657	15 083
ICT-käyttökulut	10 346	8 721
Käyttöomaisuuden poistot	5 205	2 881
Muut kulut	3 660	2 691
Kulut Yhteensä	36 868	29 375
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	-2 637	3 176

Palvelurahaston tase

Vastaavaa	2021	2020
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
ICT-ohjelmat	1 909	2 540
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	1 909	2 540
Aineelliset hyödykkeet		
ICT-kone- ja laiteinvestoinnit	3 914	6 861
Koneet ja kalusto	0	1
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	3 914	6 862
Pysyvät vastaavat yhteensä	5 823	9 402
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	751	452
Siirtosaamiset	4 877	3 758
Muut saamiset	0	221
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	5 628	4 432
Rahat ja pankkisaamiset	17 146	15 472
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	22 775	19 904
Vastaavaa yhteensä	28 598	29 306

Vastattavaa	2021	2020
Oma pääoma		
Palvelurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-6 042	-2 867
Rahaston lisäys/vähennys	2 637	-3 176
Palvelurahasto yhteensä	-3 405	-6 042
Kanta-puskurivarat		
Kanta-puskurivarat vuoden alussa	-2 177	-2 177
Kanta-puskurivarat lisäys/vähennys	-660	0
Kanta-puskurivarat yhteensä	-2 837	-2 177
Tilikauden tulos	-2 637	3 176
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	2 637	-3 176
Oma pääoma yhteensä	-6 242	-8 219
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle	-2 680	-4 000
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-2 680	-4 000
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-6 229	-6 784
Rahastojen väliset velat	-1 369	-1 268
Ostovelat	-2 511	-2 015
Siirtovelat	-8 907	-6 798
Muut lyhytaikaiset velat	-660	-221
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-19 676	-17 086
Vieras pääoma yhteensä	-22 356	-21 086
Vastattavaa yhteensä	-28 598	-29 306

Eläkevastuurahaston tuloslaskelma

	2021	2020
Tuotot		
Kannatusmaksut	-66 961	-55 041
Omaisuuksien tuotot	-113 317	-65 260
Muut tuotot ja kulut	-462	-400
Työntekijöiden eläkemaksut	-25 468	-24 154
Vilma-laitosten hyvitykset	-11 791	-11 023
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-3 323	-3 764
Tuotot yhteensä	-221 323	-159 642
Kulut		
Toimisuhte-eläkkeet	113 694	111 309
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	9 253	8 798
Muut kulut	-2	31
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	19 302	7 515
Kulut yhteensä	142 248	127 652
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)	79 075	31 990

Eläkevastuurahaston tase

Vastaavaa	2021	2020
Pysyvät vastaavat		
Sijoitukset		
Korkorahastot	354 845	280 322
Osakkeet ja osuudet	1 663 365	1 576 959
Muut sijoitukset	46 308	31 806
Sijoitukset yhteensä	2 064 518	1 889 087
Pysyvät vastaavat yhteensä	2 064 518	1 889 087
Eläkevastuurahaston vaje	68 495	68 492
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset Vilma-laitoksilta	4 349	3 789
Saamiset Kevalta	9 983	10 240
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	14 332	14 029
Rahoitusarvopaperit	270	170
Rahat ja pankkisaamiset	16 835	61 571
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	31 437	75 770
Vastaavaa yhteensä	2 164 450	2 033 349
Vastattavaa		
Oma pääoma	2021	2020
Eläkevastuurahasto		
Katettava vastuu vuoden alussa	-835 189	-827 674
Katettavan vastuun lisäys/vähennys	-19 302	-7 515
Eläkevastuurahasto yhteensä	-854 491	-835 189
Muu oma pääoma	-238 262	-159 187
Tilikauden tulos	79 075	31 990
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-1 028 757	-799 746
Rahaston lisäys/vähennys	-35 975	-229 011
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-1 064 733	-1 028 757
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	-79 075	-31 990
Oma pääoma yhteensä	-2 157 486	-2 023 133
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Rahastojen väliset velat	-1 317	-5 726
Velka Kevalle	-5 646	-4 490
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-6 964	-10 216
Vieras pääoma yhteensä	-6 964	-10 216
Vastattavaa yhteensä	-2 164 450	-2 033 349

Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

1. Tilinpäätöksen rakenne, perusteet ja arvostusperiaatteet

Kelan tuloslaskelma ja tase esitetään tilinpäätöksessä yhdistettynä siten, että kansaneläkevakuutuksen, sairausvakuutuksen ja yleisen sosiaaliturvan luvut on yhdistetty. Eläkevastuurahasto ja palvelurahasto esitetään omakatteisina rahastoina. Yhdistetystä taseesta on eliminoitu kansaneläkevakuutuksen, sairausvakuutuksen ja yleisen sosiaaliturvan väliset erät. Yhdistetyn tuloslaskelman ja taseen lisäksi kustakin rahastosta on oma tuloslaskelmansa ja taseensa.

Tilinpäätöksen perusteet noudattavat valtuutettujen päätöksen mukaisesti pääosin maksuperustetta etuuksien osalta. Olennaisia suoriteperusteisia kirjauseriä ovat rahastojen väliset tilitykset, ennakonpidätykset ja sosiaaliturvamaksut, sairauksien ehkäisemis- ja kuntoutusvaraus, korot, käyttö- ja sijoitusomaisuuden ostot ja myynnit, kurssierot ja vastaavat erät sekä toimintakulut.

Harkinnanvaraisen kuntoutuksen varauksen käyttö kirjataan tuloslaskelmaan suoriteperusteisesti kuluksi yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta ja muilta osin sitoumusperusteella. Myös varauksen muutos merkitään tuloslaskelmaan.

Valtuutettujen päätöksen mukaisesti omaisuuden arvostusperiaatteena käytetään käypiä arvoja. Arvonkorotukset ja niiden peruutukset on kirjattu taseeseen ja arvonalennukset ja niiden oikaisut tuloslaskelmaan. Käyvän arvon määrittelyssä on osakkeissa käytetty tilinpäätöshetken pörssikursseja. Kiinteistöjen ja kiinteistö- ja asunto-osaakeyhtiöiden osakkeiden arvot perustuvat kiinteistöryhmän arvioihin ja osittain ulkopuolisiin arvioihin.

Toimintakulujen 40/60-jaosta kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston kesken luovuttiin vuoden 2009 alussa. Toimintakulut jaetaan kansaneläkerahastosta, sairausvakuutusrahastosta ja sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettaviksi osuuksiksi. Jo ennen kirjanpituvuoden alkua määritellään toimintolaskentaan perustuvat rahastoittaiset toimintakulujen osuusprosentit. Toimintakulut jaetaan kirjanpidon kuukausitason- ja tilinpäätöslaskelmissä näiden prosenttien mukaan. Rahastojen välisiä toimintakuluosuuksia ei pääsääntöisesti muuteta kesken vuoden, vaan vasta seuraavan vuoden alusta lukien, jos muutosten ennakoidaan olevan olennaisia.

Syksyllä 2020 aktuaari- ja talouspalveluryhmä vahvisti toimintakulujen rahastoittaisiksi jakosuhteiksi vuodelle 2021 seuraavat osuudet: kansaneläkerahasto 10 %, sairausvakuutusrahasto 39 % ja sosiaaliturvan yleisrahasto 51 %.

Ennen 1.1.2009 tehtyjen investointihankintojen poistot kohdistetaan kirjanpidossa kansaneläkerahastolle ja sairausvakuutusrahastolle jakosuhteessa 40/60. Vuodesta 2009 alkaen tehdyt käyttöomaisuusinvestoinnit ja niiden poistot kohdistetaan kansaneläkerahastolle, sairausvakuutusrahastolle ja sosiaaliturvan yleisrahastolle edellä mainittujen toimintakulujen jakosuhteiden mukaisesti. Jos investointi kohdistuu selkeästi vain osaan rahastoista tai yhteen rahastoon, kohdistetaan se sekä siitä tehtävät poistot kuitenkin vain ko. rahastoille tai rahastolle.

Vuoden 2021 toimintakuluosuudet poistojen kohdistamisten jälkeen ovat seuraavat: kansaneläkerahasto 10,26 %, sairausvakuutusrahasto 38,98 % ja sosiaaliturvan yleisrahasto 50,76 %.

Käyttöomaisuudesta tehdään suunnitelman mukaiset tasapoistot.

Poistoajat ovat seuraavat:

kalustoinvestoinnit	10 vuotta	it-kone- ja laiteinvestoinnit	4 vuotta
puhelinvaiheinvestoinnit	10 vuotta	muut kone- ja laiteinvestoinnit	5 vuotta
it-ohjelmoinvestoinnit (ostetut)	5 vuotta	toimitilojen peruskorjaukset	5 vuotta
kiinteistöjen peruskorjaukset	20 vuotta	kiinteistöt	30 vuotta

Vuoden 2022 toimintakuluosuudet:

Kansaneläkelaitoksen aktuaari- ja talouspalveluryhmä on vahvistanut toimintakulujen rahastoittaisiksi jakosuhteiksi vuodelle 2022 seuraavat: kansaneläkerahasto 10 %, sairausvakuutusrahasto 38 % sosiaaliturvan yleisrahasto 52 %. Poistojen todellinen jakautuminen rahastoittain muuttaa vahvistettuja prosentteja vähäisessä määrin.

2. Kansaneläkelaitoksen tuotot, 1 000 euroa

	2021	2020
Kansaneläkerahasto		
Valtion osuudet kansaneläke-etuuksista	2 185 866	2 246 796
Valtion osuudet vammaisetuuksista	571 877	556 169
Valtion osuudet asumistuista	644 750	634 200
Muut valtion osuudet kansaneläkerahaston etuuksista	300 556	310 249
Kansaneläkerahasto yhteensä	3 703 050	3 747 414
Sairausvakuutusrahasto		
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	1 238 821	1 110 606
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	1 424 040	1 149 229
Valtion osuudet työtulovakuutuksen etuuksista	324 769	295 991
Työtulovakuutus yhteensä	2 987 630	2 555 827
Sairaanhoidovakuutuksen vakuutusmaksut	972 790	925 670
Takautumissuoritukset	224	255
Valtion osuudet etuuksista	1 765 808	1 630 940
Saadut EU-korvaukset	39 875	48 119
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	38 040	32 870
Sairaanhoidovakuutus yhteensä	2 816 737	2 637 854
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	5 804 367	5 193 681
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Valtion osuus sosiaaliturvan yleisrahaston etuuksista	5 864 660	6 129 471
Kuntien suoritukset lastenhoidon tukeen	301 758	338 926
Kuntien suoritukset työmarkkinatuen passiiviosaan	516 974	446 993
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	239 000	207 300
Muut sosiaaliturvan yleisrahaston tuotot etuuksista	12 207	12 150
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	6 934 598	7 134 841
Etuusrahastojen etuustuotot yhteensä	16 442 015	16 075 936
Etuusrahastojen muut tuotot		
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto*	75 762	0
Sijoitusten tuotot ja kulut	9 064	6 378
Rahoitustuotot ja kulut	-1 932	-787
Käyttöomaisuuden myyntituotot	11 813	864
Etuusrahastojen muut tuotot yhteensä	94 708	6 454
<small>*Kansaneläkelaitos vastaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä valtakunnallisesti 1.1.2021 alkaen (Laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta 2019/695).</small>		
Valtion osuus etuusrahastojen toimintakuluista	447 878	417 801
Palvelurahasto		
Toimintatuotot	17 381	15 018
Myyntituotot	16 871	17 541
Rahoitustuotot ja kulut	-21	-7
Palvelurahaston tuotot yhteensä	34 231	32 551

	2021	2020
Eläkevastuurahasto		
Kannatusmaksut	66 961	55 041
Omaisuuuden tuotot	113 779	65 660
Työntekijöiden eläkemaksut	25 468	24 154
Vilma-laitosten hyvitykset	11 791	11 023
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	3 323	3 764
Eläkevastuurahaston tuotot yhteensä	221 323	159 642
Kansaneläkelaitoksen tuotot yhteensä	17 240 155	16 692 385

3. Etuuskulut, 1 000 euroa

	2021	2020
Kansaneläkerahasto		
Kansaneläkkeet	2 162 674	2 216 309
Perhe-eläkkeet	23 951	24 522
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	797	1 194
Takuueläke	264 453	262 144
Eläketuki	25 695	38 627
Rintamasotilasetuudet	9 810	11 657
Eläkkeensaajien asumistuet	646 941	636 253
Vammaisetuudet	557 636	553 731
Muut kansaneläkerahaston etuudet	41	28
Eläke- ja vammaisetuudet yhteensä	3 691 998	3 744 466
Sairausvakuutusrahasto		
Työtulovakuutus		
Sairauspäivärahat *	1 031 307	897 435
Vanhempainpäivärahat	1 002 982	937 318
Kuntoutusrahat	218 043	183 106
Lomakustannuskorvaukset työnantajille	43 736	41 325
Perhevapaakustannuskorvaukset työnantajille	54 235	48 625
Sairauspäivärahat YEL-vakuutetuille	7 804	8 601
Sairauspäivärahasuoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	2 355	4 047
Työterveyshuolto	366 866	375 675
Työtulovakuutus yhteensä	2 727 328	2 496 132

*Koronaepidemian vaikutuksesta sairauspäivärahoihin sisältyvää tartuntatautipäivärahaa maksettiin 115,4 milj. euroa (28,5 milj.euroa).

	2021	2020
Sairaanhoidovakuutus		
Lääkekorvaukset	1 711 318	1 634 905
Lääkäripalkkiokorvaukset	96 605	93 373
Tutkimus- ja hoitokorvaukset	70 888	40 559
Matkakorvaukset	317 606	291 655
Työterveyshuolto YTHS	5 247	21 874
Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus	57 747	37 100
Vaikeavammaisten lääkinnällinen kuntoutus	225 858	194 301
Harkinnanvarainen kuntoutus	171 161	145 146
Terveystilan ja työkyvyn lisäselvitykset	44	49
Sairaanhoidokulusuoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	1 952	3 355
EU-korvaukset	39 890	47 865
Sairaanhoidovakuutus yhteensä	2 698 316	2 510 183
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	5 425 644	5 006 314

	2021	2020
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Peruspäivärahat	378 049	398 272
Työmarkkinatuki **	1 777 413	1 867 253
Vuorottelukorvaus	53	60
Lastenhoidon tuki	302 689	340 233
Lapsilisät	1 362 113	1 375 073
Äitiysavustus	10 562	10 793
Adoptiotuki	299	293
Elatustuki	157 179	157 740
Opintoetuudet	607 181	578 044
Asumistuki	1 590 777	1 566 522
Rintamaveteraanien matkakorvaukset	80	109
Sotilasavustus	17 078	16 370
Vammaisten tulkkauspalvelut	42 951	38 825
Paperittomien sosiaalihuoltomaksut	1 708	1 216
Väliaikainen epidemiakorvaus ***	57	49 966
Perustoimeentulotuki	686 411	734 073
Saadut palautukset päätyneisiin etuuksiin	-1	-1
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	6 934 598	7 134 841

**Koronaepidemian vaikutuksesta oikeutta työttömyysturvaan laajennettiin koskemaan väliaikaisesti myös yrittäjiä. Yrittäjille maksettu työmarkkinatuki oli vuoden 2021 aikana yhteensä 181,5 milj. euroa (165,8 milj. euroa).

*** Väliaikaisen epidemiakorvauksen maksaminen kohdistui pääosin vuoteen 2020 ja vuonna 2021 oli lähinnä takautuvia maksuja ja palautuksia.

Etuskulut yhteensä	16 052 240	15 885 621
---------------------------	-------------------	-------------------

4. Etuuskate, 1 000 euroa

	2021	2020
Tuotot		
Kansaneläkerahasto	3 703 050	3 747 414
Sairausvakuutusrahasto	5 804 367	5 193 681
Sosiaaliturvan yleisrahasto	6 934 598	7 134 841
Sijoitusten tuotot ja kulut	9 064	6 378
Rahoitustuotot ja kulut	-1 932	-787
Muut tuotot ja kulut	11 813	864
Tuotot yhteensä	16 460 961	16 082 390
Kulut		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 691 998	3 744 466
Työtulovakuutus	2 727 328	2 496 132
Sairaanhoitovakuutus	2 698 316	2 510 183
Työttömyysturvaetuudet	2 155 514	2 265 584
Lapsiperheiden etuudet	1 832 841	1 884 132
Opintoetuudet	607 181	578 044
Asumistuki	1 590 777	1 566 522
Toimeentulotuki	686 411	734 073
Muut etuudet	61 874	106 486
Kulut yhteensä	16 052 240	15 885 621
Etuuskate	408 721	196 770

5. Sijoitusten tuotot ja kulut sekä rahoitustuotot ja kulut, 1 000 euroa

	2021	2020
Kansaneläkerahasto		
Sijoitusten tuotot ja kulut		
Osinkotuotot	665	787
Sijoitusten myyntituotot	8 399	5 591
Sijoitusten tuotot ja kulut yhteensä	9 064	6 378
Rahoitustuotot ja kulut	-126	-51
Kansaneläkerahasto yhteensä	8 938	6 327
Sairausvakuutusrahasto		
Rahoitustuotot ja kulut	-883	-212
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	-883	-212
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Rahoitustuotot ja kulut	-923	-523
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	-923	-523
Palvelurahasto		
Rahoitustuotot ja kulut	-21	-7
Palvelurahasto yhteensä	-21	-7

	2021	2020
Eläkevastuurahasto		
Sijoitusten tuotot ja kulut		
Osinkotuotot	32 922	31 689
Sijoitusten myyntituotot	49 384	31 072
Sijoitusten myyntitappiot	-1 178	-1 430
Vuokratuotot	2 174	2 212
Arvonmuutokset sijoituksista	30 626	2 188
Sijoitusten tuotot ja kulut yhteensä	113 927	65 731
Rahoitustuotot ja kulut	-148	-71
Eläkevastuurahasto yhteensä	113 779	65 660

6. Henkilöstökulut, 1 000 euroa

	2021	2020
Palkat ja palkkiot	329 330	312 165
Lomapalkkavelan muutos	3 337	6 640
Muut korvaukset	-4	-2
Kanta korvaukset	-17 657	-15 083
RAJA-yhteyspisteen korvaukset	-358	-382
Etätulkkauksen korvaukset	-202	-280
Erillisrahoitteisten hankkeiden korvaukset	-1 003	-1 008
Palkat ja palkkiot yhteensä	313 443	302 051
Kannatusmaksut	66 961	55 041
Lakisääteiset henkilösivukulut	14 194	10 055
Muut henkilösivukulut	15 673	14 711
Henkilösivukulut yhteensä	96 828	79 807
Henkilöstökulut yhteensä	410 271	381 858
Henkilöstön lukumäärä keskimäärin	8 344	8 032
Vakinaiset	7 516	7 099
Määräaikaiset	828	934
Palkkoihin liittyvien luontoisetujen verotusarvo	2 866	3 811
Hallitukselle ja johtajille maksetut palkat ja palkkiot	775	728
Valtuutettujen, hallituksen ja tilintarkastajien muut kulut		
Valtuutetut	3	3
Hallitus	1	6
Tilintarkastajat (sisäiset)	0	2
Tilintarkastajat (BDO Audiator Oy)	124	132
Kulut yhteensä	128	143

	2021	2020
Kelan toimielinten kuukausi- ja kokouspalkkiot		
Valtuutetut		
Valtuutettujen puheenjohtaja:		
Kuukausipalkkio	617,33 €	617,33 €
Kokouspalkkio	154,33 €	154,33 €
Valtuutettu:		
Kuukausipalkkio	493,87 €	493,87 €
Kokouspalkkio	123,47 €	123,47 €
Tilintarkastajat		
Tilintarkastajien puheenjohtaja:		
Kuukausipalkkio	427,38 €	427,38 €
Kokouspalkkio	123,47 €	123,47 €
Tilintarkastaja:		
Kuukausipalkkio	284,92 €	284,92 €
Kokouspalkkio	123,47 €	123,47 €
Hallitus		
Hallituksen puheenjohtaja:		
Kuukausipalkkio	821,00 €	821,00 €
Kokouspalkkio	232,00 €	232,00 €
Hallituksen jäsen:		
Kuukausipalkkio	532,00 €	532,00 €
Kokouspalkkio	232,00 €	232,00 €
Henkilöstön edustaja:		
Kuukausipalkkio	0,00 €	0,00 €
Kokouspalkkio	131,00 €	131,00 €

Hallituksen jäsenet ovat osallistuneet hallituksen kokouksiin vuonna 2021 seuraavasti:

Vertti Kiukas, pj (11 kertaa), Mira Nieminen varapj. (11), Tuija Brax (11), Juha Rehula (11), Saana Siekkinen (11), Timo Sipilä (10), Riitta Särkelä (10), Leila Lehtinen (11), Tommi Toivola (11), Heli Backman, 28.2.2021 saakka (2), Veli-Mikko Niemi, 2.3.2021 alkaen (9), Tuija Sarlin, henkilökunnan edustaja (11)

Pääjohtajan ja johtajien palkat

	2021	2020
Kelan johtajien kokonaispalkkaus määräytyi seuraavasti:		
Pääjohtaja Outi Antila	18 570,57 €/KK	18 314,17 €/KK
Johtaja Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma	15 934,81 €/KK	15 714,80 €/KK
Johtaja Nina Nissilä	14 830,57 €/KK	14 625,81 €/KK

Kokonaispalkkaus sisältää mahdollisen autoedun. Lisäksi johtajilla on puhelinetu. Oikeus ravintoetuun ja työpaikkaterveydenhuoltoon määräytyy kuten muillakin toimihenkilöillä.

7. Kansaneläkelain 98§:n ja 103§:n mukainen valtion osuus, 1 000 euroa

	2021	2020
Nettorahoitusomaisuus 1.1.	80 601	75 275
+ Tuotot yhteensä	2 245 661	2 307 622
Vakuutusmaksut		
Valtion osuus kansaneläkkeistä	2 185 866	2 246 796
Valtion osuus toimintakuluista	54 535	59 810
Omaisuu den tuotot	5 259	1 016
- Kulut yhteensä	2 247 258	2 302 882
Etuudet	2 187 464	2 242 056
Toimintakulut	59 794	60 826
+ Merkintäoikeuksien myyntituotot		
= Nettorahoitusomaisuus 31.12.	79 003	80 015
- 3,5 % tilikauden kuluista	78 654	80 601
= Rahaston vaje (-) tai ylijäämä (+)	349	-586
= Velka valtiolle toimintakuluista	4 134	227
= Saatava valtiolta toimintakuluista		
Valtion osuus rahoitusomaisuuden vähimmäismäärästä	349	-586

8. Sairausvakuutusrahaston kassavirtalaskelma, 1 000 euroa

	2021	2020
Sairausvakuutus		
+ Vakuutusmaksut	3 635 651	3 185 505
+ Takautumissuoritukset	224	255
+Valtion osuudet etuuksiin	2 090 577	1 926 931
+ Saadut EU-korvaukset (sh-vakuutus)	39 875	54 860
+ Muut tuotot	38 040	32 870
- Etuudet	5 425 644	5 012 937
- Ennakkomaksujen lisäys (-)	9 394	4 368
= Kassajäämä I	369 329	183 116
Velka valtiolle/saatava (etuudet), muutos (+/-)	3 884	12 372
+ Omaisuustuotot	6 202	261
= Kassajäämä II	379 415	195 749
+ Valtion osuus toimintakuluista	96 693	94 415
- Toimintamenot	222 002	214 292
- Käyttöomaisuuden poistot	5 064	1 420
= Kassajäämä III	249 041	74 452
Velka valtiolle/saatava (toimintakulut), muutos (+/-)	-2 194	-1 705
=Kassajäämä IV	251 235	76 157
Pääomien lisäys (-)/vähennys (+)	0	0
Omaisuu den lisäys (-)/vähennys (+)	-5 944	654
Lyhytaikaisten velkojen / saatavien muutos (+/-)	-8 476	-6 483
+ Rahat ja pankkisaamiset 1.1.	490 787	407 493
- Rahat ja pankkisaamiset 31.12.	744 555	490 787
=	0	0

9. Sosiaaliturvan yleisrahaston kassavirtalaskelma, 1 000 euroa

	2021	2020
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
+Valtion osuudet etuuksiin	5 876 742	6 141 557
+Kuntien osuudet	818 732	785 920
+Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	0	0
+Saadut ETA-korvaukset	85	35
+Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	239 000	207 300
+Takautumissuoritukset	40	29
-Etuudet	6 934 598	7 134 841
-Ennakkomaksujen lisäys (-)	-3 986	18 564
=Kassajäämä I	3 986	-18 564
Velka valtiolle/saatava (etuudet), muutos(+/-)	-32 154	-66 772
Velka kunnille/saatava, muutos(+/-)	104	-81
Velka tyött.vak.rhsto/saat., muut.(+/-)	0	-1
+Omaisuuksuotot	-914	-413
=Kassajäämä II	35 121	47 877
+Valtion osuus toimintakuluista	296 650	263 577
+Investointituotot	0	0
-Toimintamenot	290 389	262 427
-Käyttöomaisuuden poistot	5 346	736
=Kassajäämä III	36 035	48 290
Velka valtiolle/saatava (toimintakulut), muutos(+/-)	1 345	-5 747
=Kassajäämä IV	34 691	54 037
Omaisuuksien lisäys(-)/vähennys (+)	-6	233
Lyhytaik. velkojen/saatavien muutos(+/-)	40 697	-152 677
+Rahat ja pankkisaamiset 1.1.	472 941	265 994
+Rahat ja pankkisaamiset 31.12.	466 929	472 941
=	0	0

10. Eläkevastuurahaston kannatusmaksulaskelma, 1 000 euroa

	2021	2020
Täysi eläkevastuu 31.12.	2 219 457	2 113 667
Kateprosentti	38,5 %	39,0 %
Vähintään katettava vastuu 31.12.	854 491	824 330
Vähintään katettava vastuu 31.12. edellinen vuosi	824 330	807 101
Muutos	30 161	17 229
Työntekijäin maksuista kertynyt osuus eläkevastuusta 31.12.	0	0
Työntekijäin maksuista kertynyt osuus eläkevastuusta 31.12. edellinen vuosi	0	0
Muutos	0	0
Vähimmäismäärän ylittävä kate 31.12.	0	10 859
Vähimmäismäärän ylittävä kate 31.12. edellinen vuosi	10 859	20 573
Muutos	-10 859	-9 714
Koko vastuu 31.12.	854 491	835 189
Koko vastuu 31.12. edellinen vuosi	835 189	827 674
Eläkevastuurahaston katteen lisäys / vähennys	19 302	7 515

Kannatusmaksu:		2021	2020
Toimisuhte-eläkkeet	+	113 694	111 309
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	+	9 253	8 798
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	+	19 302	7 515
Eläkevastuurahaston muut kulut	+	-2	31
Edellisen vuoden kustannustenjaon tarkistus	+	244	199
Vilma-hyvitykset	-	11 791	11 023
Työntekijäin eläkemaksut	-	25 468	24 154
Omaisuu den tuotot ilman arvonmuutoksia ja myyntivoittoja	-	34 948	33 869
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-	3 323	3 764
Kannatusmaksulla katettavat kulut		66 961	55 041
Kannatusmaksu ilman osakesiirtoa Kavasta		57 296	48 565
Siirretään osakkeita kansaneläkerahastosta (vähintään)		9 666	6 476

11. Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset, 1 000 euroa

Tilivuonna hankittu käyttöomaisuus on aikaisempina vuosina tilinpäätöksessä poistettu kansaneläkeasetuksen 19 §:ään perustuen kertapoistona. Poistot ovat sisältyneet kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston muihin toimintakuluihin. Vuoden 2003 tilinpäätöksestä lukien käyttöomaisuudesta tehdään suunnitelman mukaiset poistot. Vuoden 1998 tilinpäätöksestä lukien ei kulumattomasta käyttöomaisuudesta ole tehty enää poistoja.

	2021	2020
Eläkevastuurahaston kiinteistöt		
Hankintameno 1.1.	42 758	46 838
Kertyneet arvonalennukset	-12 358	-14 338
Arvonkorotukset tilikauden alussa	1 400	1 400
Tasearvo 1.1.	31 800	33 900
Lisäykset tilikaudella	0	0
Vähennykset tilikaudella	0	-4 080
Arvonlennukset tilikaudella	-800	1 980
Arvonkorotukset tilikaudella	15 300	0
Tasearvo 31.12.	46 300	31 800
Etuusrahastojen kiinteistöt		
Hankintameno 1.1.	33 308	33 308
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-30 358	-30 027
Arvonkorotukset tilikauden alussa	69 555	69 555
Tasearvo 1.1.	72 505	72 836
Lisäykset tilikaudella	0	0
Tilikauden poistot	-331	-331
Arvonmuutokset tilikaudella	0	0
Tasearvo 31.12.	72 174	72 505
Etuusrahastojen IT-ohjelmat		
Hankintameno 1.1.	58 887	57 571
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-52 542	-49 654
Tasearvo 1.1.	6 346	7 917
Lisäykset tilikaudella	765	1 316
Vähennykset tilikaudella	0	0
Vähennysten kertyneet poistot	0	0

	2021	2020
Tilikauden poistot	-2 678	-2 888
Tasearvo 31.12.	4 432	6 346
Rakennusten perusparannukset		
Hankintameno 1.1.	86 624	84 298
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-46 526	-40 715
Tasearvo 1.1.	40 098	43 583
Lisäykset tilikaudella	9 780	2 887
Vähennykset tilikaudella	-228	-561
Vähennysten kertyneet poistot	227	561
Tilikauden poistot	-6 353	-6 372
Tasearvo 31.12.	43 523	40 098
Ennakkomaksut 1.1.	4 078	2 859
Ennakkomaksujen muutos	-2 423	1 219
Ennakkomaksut 31.12.	1 655	4 078
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	34 378	36 817
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-24 891	-29 953
Tasearvo 1.1.	9 487	6 864
Lisäykset tilikaudella	6 304	5 665
Vähennykset tilikaudella	-1 216	-8 105
Vähennysten kertyneet poistot	234	8 104
Tilikauden poistot	-4 078	-3 043
Tasearvo 31.12.	10 731	9 487
Palvelurahaston käyttöomaisuus		
Hankintameno 1.1.	30 131	25 708
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-20 729	-17 847
Tasearvo 1.1.	9 402	7 861
Lisäykset tilikaudella	1 626	4 423
Vähennykset tilikaudella	-2 533	0
Vähennysten kertyneet poistot	542	0
Tilikauden poistot	-3 214	-2 881
Tasearvo 31.12.	5 823	9 402
Käyttöomaisuusosakkeet (toimisto-osakkeet)		
Hankintameno 1.1.	84 203	88 051
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-76 222	-80 070
Arvonkorotukset tilikauden alussa	33 402	33 944
Kertyneet arvonalennukset	-4 276	-4 276
Tasearvo 1.1.	37 107	37 649
Vähennykset tilikaudella	-3 410	-3 958
Vähennyksiin kohdistuvat arvonorotukset		
Vähennysten kertyneet poistot	3 182	3 848
Arvonkorotukset tilikaudella	4 870	0
Arvonalennukset tilikaudella	0	0
Arvonkorotusten peruutukset tilikaudella	-689	-542
Tasearvo 31.12.	41 288	37 107

12. Muut sijoitukset, 1 000 euroa**2021****2020****KANSANELÄKERAHASTO****Osakkeet (KP-tili 11180)**

Tasearvo 1.1.	35 235	35 546
Hankinta-arvo 1.1.	4 819	5 704
Arvonkorotukset 1.1.	30 416	29 842
Vähennykset hankinta-arvo	-1 266	-886
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-8 399	-5 591
Arvonkorotukset	9 529	17 970
Arvonkorotusten peruutukset	-7 978	-11 805
Tasearvo 31.12.	27 121	35 235
Hankinta-arvo 31.12.	3 553	4 819
Arvonkorotukset 31.12.	23 568	30 416
Kertyneet arvonalennukset 31.12.		

SAIRAUSVAKUUTUSRAHASTO**2021****2020****Korkorahastot (KP-tili 21140)**

Tasearvo 1.1.	40 430	40 229
Hankinta-arvo 1.1.	40 000	40 000
Arvonkorotukset 1.1.	430	229
Arvonkorotukset	336	480
Arvonalennukset	0	-1 138
Arvonkorotusten peruutukset	-154	-279
Arvonalennusten oikaisut	0	1 138
Tasearvo 31.12.	40 612	40 430
Hankinta-arvo 31.12.	40 000	40 000
Arvonkorotukset 31.12.	612	430

ELÄKEVASTUURAHASTO**2021****2020****Osakkeet, kv-osakerahastot ja pääomarahastot
(KP-tilit 61180, 61185, 61195 JA 61196)**

Tasearvo 1.1.	1 576 959	1 322 018
Hankinta-arvo 1.1.	679 322	647 802
Arvonkorotukset 1.1.	1 000 873	779 640
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	-103 236	-105 424
Lisäykset hankinta-arvo	64 387	71 268
Vähennykset hankinta-arvo	-38 121	-39 749
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-40 583	-24 008
Vähennyksiin kohdistuvat arvonalennukset	0	920
Arvonkorotukset	450 598	641 689
Arvonalennukset	-22 937	-53 414
Arvonkorotusten peruutukset	-381 516	-396 447
Arvonalennusten oikaisut	54 579	54 681

	2021	2020
Tasearvo 31.12.	1 663 365	1 576 959
Hankinta-arvo 31.12.	705 587	679 322
Arvonkorotukset 31.12.	1 029 371	1 000 873
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-71 593	-103 236
Korkorahastot (KP-tilit 61170 ja 61171)		
Tasearvo 1.1.	280 322	270 852
Hankinta-arvo 1.1.	254 299	252 607
Arvonkorotukset 1.1.	26 023	18 245
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	0	0
Lisäykset hankinta-arvo	138 504	40 067
Vähennykset hankinta-arvo	-56 403	-38 375
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-2 711	-2 015
Vähennyksiin kohdistuvat arvonalennukset	19	10
Arvonkorotukset	9 487	26 167
Arvonalennukset	-484	-2 801
Arvonkorotusten peruutukset	-14 138	-16 373
Arvonalennusten oikaisut	249	2 791
Tasearvo 31.12.	354 845	280 322
Hankinta-arvo 31.12.	336 400	254 299
Arvonkorotukset 31.12.	18 661	26 023
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-217	0

13. Osakkeet ja osuudet

Alla on lueteltu ne yhtiöt, joissa Kansaneläkelaitoksella on markkina-arvoltaan yli kahden miljoonan euron omistus 31.12.

Osakemäärät kpl	Yhteensä 31.12.2021	Yhteensä 31.12.2020
Elisa Oyj A	103 488	103 488
Fortum Oyj	6 430 896	7 030 896
Huhtamäki Oyj	400 000	400 000
Neles Oyj	396 316	396 316
Neste Oil Oyj	7 945 272	7 945 272
Nokia Oyj	4 288 896	4 288 896
Nordea Bank Abp	5 293 343	5 293 343
Oriola Oyj B	1 991 481	1 991 481
Orion Oyj B	1 576 368	1 658 368
Outokumpu Oyj	9 298 652	9 298 625
Metso Outotec Oyj	1 704 158	1 704 158
Stora Enso Oyj A	23 825 086	23 825 086
Stora Enso Oyj R	0	973 982
Telia Company AB	997 327	997 327
UPM-Kymmene Oyj	1 603 690	1 603 690
Valmet Oyj	396 316	396 316
Wärtsilä Oyj	5 517 730	5 807 730

KANSANELÄKELAITOKSEN 20-100 % OSAKEOMISTUKSET KIIINTEISTÖ- JA ASUNTO-OSAKEYHTIÖISSÄ

Tilinpäätöstiedot 31.12.2020

Kotipaikka	Yhtiö	Omistusosuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio 31.12.20/30.6.21 €
EURA	Asunto Oy Euran Yhdystie 11	27,61	1 787 855,23	0,00
FORSSA	Asunto Oy Forssan Karhunpesä	44,05	1 650 075,77	49,25
HAAPAJÄRVI	Kiinteistö Oy Haapavarpu	34,21	537 575,25	0,00
HAMINA	Kiinteistö-osakeyhtiö Haminan Teräskulma	22,92	908 141,94	32 989,68
HARJAVALTA	Kiinteistö Oy Harjavallan Kultakulma	27,23		
HEINOLA	Kiinteistö Oy Heinolan Virtakatu 9	100,00	1 790 642,97	2 136,48
HELSINKI	Kiinteistö Oy Sectagoona	100,00	4 283 990,21	0,00
HUITTINEN	Kiinteistö Oy Karpintie 8	59,64	647 939,03	16 471,49
HYVINKÄÄ	Kiinteistö Oy Oikokuja	32,98	5 812 016,72	7 496,83
IISALMI	Kiinteistö Oy Iisalmen Päiviönkatu 14	100,00	1 194 220,84	-1 885,96
INARI	Asunto Oy Ivalon Venevalkama	23,20	519 979,26	0,00
JOENSUU	Joensuun Metsätalo Oy	21,45	3 280 245,87	65 214,19

Kotipaikka	Yhtiö	Omistusosuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio 31.12.20/30.6.21 €
JÄMSÄ	Kiinteistö Oy Jämsän Keskuskatu 6	21,24	1 071 038,25	-7 810,68
KAJAANI	Kiinteistö Oy Kajaanin Keskusuisto	58,06	1 458 548,57	-46,58
KANGASALA	Asunto Oy Kangasalan Hermannin	22,90	3 873 869,34	12,10
KANKAANPÄÄ	Kiinteistö Oy Järvi-Jussi	31,17	1 031 137,52	21 956,74
KANNUS	Kiinteistö Oy Kannuksen Torinkulma	53,97	713 227,30	-6 562,13
KAUHAJOKI	Kiinteistö Oy Topeeka 24	23,84	1 299 475,17	-544,63
KAUSTINEN	Kiinteistö Oy Kelankulma	49,06	806 960,03	802,77
KEMI	Kiinteistö Oy Kemin Klubinkulma	23,76	985 625,62	5,89
KERIMÄKI	Kiinteistö Oy Kerimäen Liikekeskus	27,34		ei ole pidetty 2021
KOKKOLA	Kiinteistö Oy Kokkolan Torikatu 16 Fast Ab	29,67	1 979 957,50	47,27
KOTKA	Kiint. Oy Keskuskatu 7	40,47	3 765 846,64	45,52
KUHMO	Kiinteistö Oy Kuhmon Kela	38,76	1 096 977,61	138,20
KUUSAMO	Asunto Oy Kitkankartano	22,44	1 024 322,38	0,00
LAUKAA	Asunto Oy Laukaan Sarakoti	25,74	2 144 713,93	3 965,76
LEPPÄVIRTA	Kiinteistö Oy Leppävuiran Liikekulma	38,79	1 208 922,81	-2 795,34
LOHJA	Kiinteistö Oy Lohjan Kauppatori	59,77	2 085 771,14	4,37
LOPPI	Kiinteistö Oy Lopen Kauppatie	44,70	713 171,11	28,94
LOVIISA	Kiinteistö Oy Loviisan Kirkkopuisto	20,00	821 916,17	11 027,12
LUUMÄKI	Kiinteistö Oy Luumäen Ap-teekinkulma	34,30	480 019,50	5 735,94
MERIKARVIA	Kiinteistö Oy Merikarvian Kauppatie	40,17	433 308,91	3 347,97
MIKKELI	Kiinteistö Oy Säästömiikko	49,80	1 220 961,26	43,06
MUHOS	Kiinteistö Oy Muhoksen Kivipirtti	32,14	847 306,42	3 989,88
MUONIO	Kiinteistö Oy Muonion Erkin Kulma	78,57	388 512,73	0,28
MYNÄMÄKI	Kiinteistö Oy Liiketalo MynäCenter	27,08	905 605,63	25,01
MÄNTTÄ	Kiinteistö Oy Mäntän Hippohovi	41,94	782 096,95	1 621,50
NILSIÄ	Kiinteistö Oy Nilsianportti	24,00	1 415 817,07	-6 342,64
NOKIA	Kiinteistö Oy Nokian Pirkkalaistori	30,48	776 226,36	257,60
NURMES	Asunto Oy Porontalo	27,72	387 194,22	20 023,97
ORIVESI	Kiinteistö Oy Oriveden Kotikontu	35,26	832 112,95	5 545,13
OULAINEN	Kiinteistö Oy Lanttikela	21,93	653 501,99	-1 506,65

Kotipaikka	Yhtiö	Omistusosuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio 31.12.20/30.6.21 €
PALTAMO	Kiinteistö Oy Paltamon Säätökulma	20,98	395 698,20	31 588,97
PARIKKALA	Kiinteistö Oy Liikepiha	23,60	221 221,48	22 025,94
PARKANO	Kiinteistö Oy Parkanon Puistokulma	45,00	841 442,59	628,11
PIEKSÄMÄKI	Kiinteistö Oy Pieksämäen Torihovi	66,83	1 241 598,98	-6,78
PIETARSAARI	Bostads Ab Kvarnbacksgatan 10 i Jakobstad Asunto Oy	20,66	777 554,27	46,42
PORI	Kiinteistö Oy Palojoenkulma	30,82	5 304 016,78	-34 628,07
PORVOO	Kiinteistö Oy Porvoon Kaivopuisto	41,33	2 104 595,67	9 927,27
RAAHE	Kiint. Oy Raahen Raatihuoneenpuisto	40,55	1 248 146,77	0,00
RAISIO	Kiinteistö Oy Vasarantori	51,25	934 766,71	1,00
RAUMA	Kiinteistö Oy Nortamonkatu 24	67,30	2 820 506,70	0,51
RIIHIMÄKI	Kiinteistö Oy Riihimäen Jarrumiehenkatu 10	40,42	2 047 117,14	2,50
ROVANIEMI	Kiinteistö Oy Vilhontalo	24,07	2 622 770,51	-35 287,91
SAARIJÄRVI	Kiinteistö Oy Paavonrinne	45,39	412 528,09	2,01
SALO	Kiinteistö Oy Hämeentie 18	100,00	160 233,05	-460,94
SASTAMALA	Asunto Oy Marttilankatu 23	24,94	622 791,79	1 385,33
SAVONLINNNA	Asunto Oy Jalavajousi	23,80	5 597 118,69	1 513,41
SIILINJÄRVI	Siilinjärven Kauppapuisto Oy	36,78	3 724 820,04	2 251,76
SODANKYLÄ	Asunto Oy Sodankylän Kaivola	30,81	814 885,87	0,00
SOMERO	Asunto Oy Jukolanhovi	21,27	345 987,18	33,50
SOTKAMO	Asunto Oy Sotkamon Seppälä	31,39	922 494,42	14,78
SUOLAHTI	Kiinteistö Oy Suolahden Kellosepänkatu 21	32,03	686 111,69	-28 105,36
SUOMUSSALMI	Kiinteistö Oy Suomussalmen Uitonkulma	24,79	1 990 797,65	3 728,41
SUONENJOKI	Kiinteistö Oy Suonenjoen Kelankulma	100,00	530 324,80	-846,40
SYSMÄ	Kiinteistö Oy Uotinkukkaro	21,52	496 810,50	7 182,04
TAIVALKOSKI	Kiinteistö Oy Sähkökela	35,26	197 680,73	0,00
TAMPERE	Sini-Kulma Oy	50,10	5 879 350,78	-100 666,86
TORNIO	Kiinteistö Oy Laivurinkela	53,19	434 083,83	1 117,06
UUSIKAUPUNKI	Kiinteistöosakeyhtiö Uudenkaupungin Itä-Tulli	64,33	1 702 141,56	-5 074,06
VAALA	Kiinteistö Oy Vaalan Torinkulma	40,70	464 848,54	-1 007,58
VAASA	Kiinteistö Oy Ravatti Fastighets Ab	100,00	1 168 037,81	9 334,05
VANTAA	Kiinteistö Oy Myyrinmarja	27,74	4 519 576,45	-6 678,02
VANTAA	Kiinteistö Oy Silkinkulma	23,15	5 968 790,20	5 044,32

Kotipaikka	Yhtiö	Omistusosuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio 31.12.20/30.6.21 €
VANTAA	Kiinteistö Oy Korson Toimistokeskus	22,89	6 033 857,21	-160,29
VARKAUS	Kiinteistö Oy Varkauden Kelankulma	65,85	513 898,56	5 486,44
VARPAISJÄRVI	Kiinteistö Oy Varpakulma	35,84	487 804,17	42,32
VESANTO	Kiinteistö Oy Vesannon-Savo	34,44	689 996,48	0,00
VIHTI	Kiinteistö Oy Nummelan Linja-autoasema	22,02	3 357 763,21	30 250,17
VIITASAARI	Kiinteistö Oy Viitasaaren Saarikeskus	31,92	1 158 198,72	5 486,77
YLITORNIO	Kiinteistö Oy Ylitornion Liiketalo	27,25	968 516,40	5 723,64
YLÖJÄRVI	Kiinteistö Oy Ylöjärven Mikkola	20,84	2 899 964,72	18 995,82
		82 KPL	130 925 677,11	124 378,61

Luvut on poimittu asunto-osakeyhtiöiden ilmoittamista tilinpäätöstiedoista. Asunto-osakeyhtiöiden tilinpäätöstiedot on raportoitavissa kiinteistötiedon hallintajärjestelmästä.

14. Muut saamiset, 1 000 euroa

	2021	2020
Muiden saamisten olennaiset erät		
Saamiset EU-korvauksista	7 671	6 981
Saamiset Vilma-laitoksilta	4 349	3 789
Saamiset Kevalta toimitusuhde-eläkkeistä	9 983	10 240
Muut saamiset	225	1 097
Muut saamiset yhteensä	22 228	22 107

15. Ennakkomaksut, 1 000 euroa

	2021	2020
Ennakkomaksujen olennaiset erät		
Työpaikkakassojen ennakot	2 942	3 183
Apteekkiennakot	116 043	108 411
Opintotuen ennakot	53 633	52 706
Asumistuen ennakot	127 437	131 058
Työttömyystuen ennakot	3 181	4 568
Vanhempainpäiväraha ennakot	3 168	2 837
Perustoimeentulotuen ennakot	29 776	29 320
Eläkkeiden ennakot	253	55 018
Sairauspäivärahaennakot	3 036	2 245
Muut etuusrahastojen ennakot	6 019	5 492
Ennakkomaksut yhteensä	345 488	394 838

16. Oma pääoma, 1 000 euroa

	2021	2020
Kansaneläkerahasto		
Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	55 266	53 203
Rahaston muutos	9 786	2 063
Rahasto yhteensä	65 052	55 266
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	78 093	78 635
Sijoitukset	30 416	16 725
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	108 510	95 360
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	-2 971	-542
Sijoitukset	-6 848	13 691
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	-9 819	13 149
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	98 690	108 510
Oma pääoma yhteensä	163 742	163 775
Sairausvakuutusrahasto		
Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa*	491 395	439 040
Rahaston muutos	259 221	52 355
Rahasto yhteensä	750 616	491 395

	2021	2020
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	35 450	35 450
Sijoitukset	430	229
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	35 880	35 680
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	-3 483	0
Sijoitukset	182	201
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	-3 301	201
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	32 580	35 880
Oma pääoma yhteensä	783 195	527 275
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	455	455
Rahaston muutos	0	0
Rahasto yhteensä	455	455
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	49	49
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	49	49
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	0	0
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	0	0
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	49	49
Oma pääoma yhteensä	504	504
Palvelurahasto		
Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	6 042	2 867
Rahaston muutos	-2 637	3 176
Rahasto yhteensä	3 405	6 042
Kanta-puskurivarat		
Kanta-puskurivarat vuoden alussa	2 177	2 177
Kanta-puskurivarojen muutos	660	0
Kanta-puskurivarat yhteensä	2 837	2 177
Oma pääoma yhteensä	6 242	8 219
Eläkevastuurahasto		
Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	835 189	827 674
Rahaston muutos	19 302	7 515
Rahasto yhteensä	854 491	835 189
Muu oma pääoma		
Muu oma pääoma vuoden alussa	159 187	127 197
Muutos	79 075	31 990
Muu oma pääoma yhteensä	238 262	159 187
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	1 862	1 862
Sijoitukset	1 026 895	797 884
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	1 028 757	799 746

	2021	2020
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	14 838	0
Sijoitukset	21 137	229 011
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	35 975	229 011
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	1 064 733	1 028 757
Oma pääoma yhteensä	2 157 486	2 023 133
Kansaneläkelaitoksen oma pääoma yhteensä	3 111 169	2 722 907

17. Kuntoutusvaraus 31.12.2021, 1 000 euroa

	2021	2020
Yksilökohtainen kuntoutus		
Varaus vuoden alussa	56 073	43 334
Varauksen lisäys tilikaudella	55 100	54 300
Varauksen käyttö tilikaudella	-59 261	-41 561
Yksilökohtainen kuntoutus yhteensä	51 912	56 073
Kuntoutuksen kehittämishankkeet		
Varaus vuoden alussa	14 376	13 196
Varauksen lisäys tilikaudella	2 665	4 120
Varauksen käyttö tilikaudella	-3 350	-2 940
Kuntoutuksen kehittämishankkeet yhteensä	13 691	14 376
Tutkimus- ja kehittämistoiminta		
Varaus vuoden alussa	5 463	5 406
Varauksen lisäys tilikaudella	2 170	1 900
Varauksen käyttö tilikaudella	-1 994	-1 843
Tutkimus- ja kehittämistoiminta yhteensä	5 639	5 463
Kuntoutusvaraus yhteensä 31.12.2021	71 242	75 912
Varauksen muutos yhteensä	4 670	13 975
Varauksesta sidottu päätöksiin	24 950	24 641

18. Pitkäaikainen vieras pääoma, 1 000 euroa

	2021	2020
Velka valtiolle toimintakuluista	9 734	9 104
Velka toimeentulotuen vakuuksista	3 198	2 936
Palvelurahaston pitkäaikainen laina	2 680	4 000
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	15 612	16 040

19. Saadut ennakot, 1 000 euroa

	2021	2020
Saatujen ennakoiden olennaiset erät		
Kansaneläkerahaston etuuksien ennakkomaksut	55 834	290 668
Ennakot peruspäivärahaan	-4 418	17 495
Ennakot työmarkkinatukeen	92 608	120 800
Ennakot opintotukeen	58 146	58 630

	2021	2020
Ennakot asumistukeen	131 100	125 700
Ennakot toimeentulotukeen	117 000	121 700
Ennakot korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon	19 014	21 484
Muut ennakot	3 188	17 530
Saadut ennakot yhteensä	472 473	774 007

20. Siirtovelat ja lyhytaikaiset velat, 1 000 euroa

Siirtovelat, olennaiset erät	2021	2020
Lomapalkkavelka	79 548	73 772
Etuuksien siirtovelat	5 900	4 800
Etuusrahastojen muut siirtovelat	6 795	4 921
Palvelurahaston muut siirtovelat	8 907	6 798
Siirtovelat yhteensä	101 150	90 291
Lyhytaikaiset velat, olennaiset erät	2021	2020
Velat etuuksien ennakonpidätyksistä ja lähdeveroista	80 394	82 565
Velat palkkojen ennakonpid. ja lähdeveroista sekä SV-maksuista	6 891	6 567
Velka valtiolle toimintakuluista	9 104	5 412
Velka valtiolle peruspäivärahasta	14 144	8 718
Velka valtiolle työmarkkinatuesta	26 169	33 011
Velka valtiolle työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärästä	17 150	13 142
Velka valtiolle lapsilisistä	2 903	3 034
Velka valtiolle opintotuesta	39 683	35 468
Velka valtiolle asumistuesta	49 761	27 672
Velka valtiolle elatustuesta	3 498	4 276
Velka valtiolle perustoimeentulotuesta	35 490	35 491
Velka valtiolle pakolaisten ja paluumuuttajien toimeentulotuesta	2 436	2 742
Velka valtiolle valtionkorvausmaksuista	7 671	6 981
Velka valtiolle sairaanhoitovakuutusosuudesta	27 772	24 578
Velka valtiolle vammaisten tulkkauspalvelusta	5 182	3 060
Velka valtiolle sotilasavustuksesta	1 138	1 716
Velka valtiolle äitiysavustuksesta	0	1 154
Velka korkeakouluopiskelijoiden OTH:sta	2 533	0
Velka valtiolle väliaikaisesta epidemiatuesta	1 542	0
Muut lyhytaikaiset velat valtiolle etuuksista	1 342	1 040
Velka Kevalle ennakonpidätyksistä	5 646	4 490
Velka Ahvenanmaalle etuuksista	223	181
Muut lyhytaikaiset velat	2 129	6 065
Lyhytaikaiset velat yhteensä	342 803	307 361

Vakuudet, vastuusitoumukset ja taseen ulkopuoliset järjestelyt

21. Eläkevastuurahasto, 1 000 euroa	2021	2020
Henkilöstön eläkevastuu	2 219 457	2 113 667
Vähimmäiskate	854 491	824 330
Katettu kannatusmaksuilla ja tuotoilla	854 491	824 330
Vähimmäismäärän ylittävä kate	0	10 859
Eläkevastuurahasto	854 491	835 189
Eläkevastuurahaston vajeus	68 495	68 492
Eläkevastuurahaston arvonkorotusrahoitus	1 064 733	1 028 757
Rahaston ulkopuolella oleva osa kokonaiseläkevastuusta	1 364 966	1 278 478

22. Leasingvastuut, 1 000 euroa	2021	2020
IT-laitteiden leasingvastuut		
Seuraavana tilikautena maksettavat	4 986	4 007
Myöhemmin maksettavat	16 109	3 818
IT-laitteiden leasingvastuut yhteensä	21 095	7 825

23. Perustoimeentulotuen maksusitoumukset, 1 000 euroa

Perustoimeentulotuen maksusitoumukset		
Seuraavana tilikautena maksettavat	4 854	5 098
Myöhemmin maksettavat*	91 379	70 992
Perustoimeentulotuen maksusitoumukset yhteensä	96 233	76 090

*Maksusitoumuksen voimassaolon loppuaika on v. 2021 jälkeen tai myöhemmin tai voimassaoloajan loppu-aikaa ei ole määrätty

24. Takaisinperinnässä olevien etuuksien määrä, 1 000 euroa

Etuus	2021	2020
Työttömyysturvaetuudet	45 348	47 934
Yleinen asumistuki	38 988	39 546
Opintotuki	7 532	7 985
Eläkkeet ja vammaisetuudet	3 030	3 216
Muut etuudet	22 364	20 400
Yhteensä	117 262	119 082

25. Perittävän elatusavun määrä, 1 000 euroa	2021	2020
Elatusapu	206 437	201 016

26. Opintotuen tulovalvonnan perusteella syntyneet perinnät, 1 000 euroa

	2021	2020
Opintotuen vuosivalvonta	15 019	15 138

Opintotukilain (17§) mukaan opiskelija huolehtii itse, ettei vuosituloraja ylity.

Perittävään määrään sisältyy 15% korotus (27§).

Kela ei voi vaikuttaa takaisinperittävän määrän syntyyn.

27. Opintolainojen valtiontakaukset ja takaussaatavat, 1 000 euroa

Alla on valtion opintotukilain nojalla takaama pankeissa oleva opintolainakanta sekä takaajana maksetuista lainoista syntynyt takaussaatavakanta, jotka sisältyvät valtion hallinnolliseen kirjanpitoon. Kela huolehtii opintotukilain nojalla takausvastuiden maksamisesta, takaussaatavien perinnästä ja tuottojen tilittämisestä opetusministeriölle. Kela ei voi vaikuttaa takaajana maksettaviin määriin.

	2021	2020
Valtion takaama opintolainakanta	5 167 562	4 583 489
Valtion takaussaatavat	122 008	116 600

28. Vakuutusjäämät, 1 000 euroa

Verovirastojen jäämäperinnässä olevat vakuutusmaksusaatavat	104 635	129 241
---	---------	---------

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä maaliskuun 25. päivänä 2022

Vertti Kiukas

Mira Nieminen

Veli-Mikko Niemi

Tuija Brax

Leila Lehtinen

Juha Rehula

Saana Siekkinen

Timo Sipilä

Riitta Särkelä

Tommi Toivola

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä huhtikuun 21. päivänä 2022

Mikko Helkiö
JHT, HT

Heli Järvinen

Hanna Huttunen

Mia Laiho

Suna Kymäläinen

Anneli Kiljunen

Veijo Niemi

Ulla-Maija Tuomela
KHT, JHT

Kelan kirjanpidossa käytetyt kirjanpitokirjat vuonna 2021

Tasekirja	sähköinen + sidottu tilikausikohtainen kirja
Pääkirjanpidon päiväkirja	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Pääkirjanpidon pääkirja	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Osakirjanpidon päiväkirja	sähköinen, MK-järjestelmä
Osakirjanpidon pääkirja	sähköinen, MK-järjestelmä
Sijoitusomaisuus:	
Osakekortisto	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Käyttöomaisuus:	
Toimisto-osakeluettelo	sähköinen
Muut käyttöomaisuus	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Taululuettelo	kirja

Kelan kirjanpidossa käytetyt tositelajit vuonna 2021

a) pääkirjanpidon tositteet

Tahti-järjestelmän tositteet (tositelajiluettelo liitteenä) koneellinen, Tahti-järjestelmä
Liitetietotosite

b) osakirjanpidon tositteet

MK-järjestelmän tositteet (tositelajiluettelo liitteenä) koneellinen, MK-järjestelmä

Pääkirjanpidon tositelajit

- 12 AD Adoptiotuki
- 13 AE Eläkk.saaj. as.tu
- 14 AY Asumistuki
- 15 EL El- ja vammaiset.
- 17 KB Kuntoutusraha
- 18 QK Valt. korv.maksut
- 20 KQ Kuntoutusmaksut
- 21 LL Lapsilisät
- 22 MM Maahanm.erit.tuki
- 23 Vammaisetuudet
- 24 OT Opintotuki
- 25 O2 Opiskelijaterv.hu
- 27 SA Sotilasavustus
- 28 SH Sairaanhoidokorv.
- 29 SM Erityishoitoraha
- 30 SP Sairauspäiväraha

31	SQ Valtak.sop.tilit.
33	TK TP-kass.enn.maksu
34	TM Työmarkkinatuki
35	TO Yritt. tt-huolto
36	TP Peruspäiväraha
37	TQ Koulutustuki
39	TW Työnant.tt-huolto
40	VB Äitiysavustus
42	VR Vanh.päiväraha
43	WH Lastenhoidon tuki
44	WY Last.h.tuen tkorv
45	WH Lastenhoidon tuki
46	F2 Asumistuki ja lap
47	MA Eläketuki / Menoj
48	LU Elatustuki
49	Takuueläke
50	PC Toimeentulotuki
51	PU Perustulo
53	Ulkomaan perintä/883
88	MC Tiliotekäsittely
90	HA Toimisuhte-eläkk.
91	YM Toimistot
92	HP Palkat
93	Toimistojen LM-maksu
94	LP Laskut ja palkk.
95	SOKY-laskut
96	VU Vuokrat ja vast.
97	FK Toimist.kirj.pito
98	M2 Keskushall.pal.
99	M3 Katteensiirto
AA	Käyttöom.kirjaus
AB	Kirjanpitosite
AF	Poistokirjaukset
AN	Käyttöom.kirj: netto
AZ	Saldokirjaus
CH	Sopimuksen selvitys
DA	Asiakastosite
DG	Asiakkaat - hyvitys
DR	Asiakkaat - lasku
DS	Vuokravakuudet
DT	Vuokratulot
DZ	Asiakkaat - maksu

EU	Euro - pyöristysero
EX	Ulkoinen numero
KA	Toimittajatosite
KG	Toimittajat - hyvät.
KN	Toimittajat - netto
KO	Vuokramenot
KP	Tilin ylläpito
KR	Toimittajat - lasku
KY	Toimittajat - KH hyv
KZ	Toimittajat - maksu
ML	ML-tilitys
PR	Hinnanmuutos
RA	Hyvitys - nettosuor.
RB	Saatavien varaus
RE	Lasku - brutto
RN	Lasku - netto
RT	KH Siirtokirjaukset
RV	Myyntilasku
SA	Pääkirjatilitosite
SB	Pääkirjatilikirjaus
SC	Pääkirjavyörytys
SJ	Sijoitukset
SK	Kassatosite
SM	Sähköinen muistiotos
SO	KH sisäiset vuokrat
SU	Jälkikirjaustosite
UE	Tiedonsiirto
WA	Tavaranluovutus
WE	Tavaranvastaanotto
WI	Inventointitosite
WL	Varast.otto/toimitus
WN	Tav.vast.otto netto
ZA	Automaattitiliöinnit
ZB	Korv. tt-laskut
ZH	Palkat
ZK	Konversiot
ZM	Matkalaskut
ZP	Maksukirjaus
ZR	Pankki - täsmäytys
ZS	Maksu per shekki
ZT	Sähköinen tiliote
ZV	Maksuselvitys

Osakirjanpidon tositelajit

Adoptiotuki (AD)
Eläkkeensaajan asumistuki (AE)
Asumistuki (AY)
Eläke- ja vammaisetuudet (EL)
Takuueläke (GE)
Kuntoutusraha (KB)
Kuntoutusmaksut (KQ)
Lapsilisä (LL)
Toimistojen maksut (LM)
Elatustuki (LU)
Tiliotekäsittely (MC)
Osakirjanpidon tosite (MK)
Vastaanottokirjaus/KAVA (MK1)
Vastaanottokirjaus/SAVA (MK2)
Vastaanottokirjaus/STY (MK3)
Maahanmuuttajien erityistuki (MM)
Keskushall. Palautukset (M2)
OTH-maksu (O2)
Opintotuki (OT)
Perustoimeentulotuki (PC)
Perustulo (PU)
Kansaneläke (QE)
Valtion korvaukset (QK)
Työttömyysetuus (RF)
Sotilasavustus (SF)
Sairaanhoitokorvaus (SH)
Sairauspäivärahaetus (Sj)
Erityishoitoraha (SM)
Sairauspäiväraha (SP)
Työpaikkakassan ennakkomaksu (TK)
Yrittäjien työterveyshuolto (TO)
Koulutustuki (TQ)
Työnantajien työterveyshuolto (TW)
Työpaikkakassatilitykset (TY)
Ulkomaan perintä (UP)
Äitiysavustus (VB)
Vammaisetuudet (Vj)
Vanhempainpäiväraha (VR)
Lastenhoidon tuki (WH)
Lastenhoidon tuen työkorvaus (WY)

Liite 4: Kelan tutkimustyön keskeisiä tuloksia ja havaintoja vuonna 2021

Kelan tutkimus tuotti tietoa sosiaali- ja terveysturvan ajankohtaisista kysymyksistä

Vuonna 2021 Kelan tutkimus tuotti 76 julkaisua, joista 52 oli vertaisarvioituja. Tämän lisäksi julkaistiin 97 muuta kirjoitusta, esimerkiksi 47 tutkimusblogia. Omissa tutkimusjulkaisusarjoissamme ilmestyi 12 julkaisua, minkä lisäksi ilmestyi yksi erillisjulkaisu. Kelan kustantamia tutkimusjulkaisuja ladattiin yhteensä 172 869 kertaa ja blogeja 101 592 kertaa.

Tutkimusviestinnässä jatkoimme tiedon levittämistä erityisesti sosiaalisessa mediassa, @Kelantutkimus Twitter-tilillä on yli 12 000 seuraajaa. Seminaareja ja tapahtumia järjestimme koronavirustilanteesta johtuen vain 2 kpl. Esiintymisiä oli kuitenkin 247 kpl (esim. haastattelut, asiantuntijaesitykset ja luennot).

Kelan tutkimuseettinen toimikunta kokoontui 8 kertaa. Lääkelausuntoja teimme STM:n Hilalle 55 kpl. Kirjasto- ja informaatiopalveluissa toteutimme 168 asiakkaiden toimeksiantoa. Asiakkaat hakivat kirjastotietokannassa aineistoa 14 381 kertaa ja kirjaston Sinetti-sivustolla vierailtiin 12 907 kertaa.

Henkilöstöbarometri tuotti tietoa Kelan henkilöstön työhyvinvoinnista

Kelassa henkilöstöbarometrillä selvitetään vuosittain henkilöstön kokemuksia työhyvinvoinnista, esihenkilötyöstä, työyhteisön toiminnasta ja Kelasta työnantajana sekä seurataan muutosta. Tietoa käytetään henkilöstöjohtamisen välineenä, Kelan tulokorteissa ja kehityshankkeissa ja siten toiminnan kehittämässä. Vuonna 2021 kyselyyn vastasi henkilöstöstä 76 prosenttia, eli 6 346 kelalaista. Tämä on enemmän kuin viime vuonna.

Henkilöstöbarometrin tulokset paljastavat kelalaisten voivan tänä syksynä monessa suhteessa paremmin kuin puoli vuotta sitten (Minibarometrin tulokset). Tästä kertovat muun muassa stressin vähentyminen ja työpäivän jälkeisen palautumisen kohentuminen. Myös jatkuvampaa positiivista kehitystä on nähtävissä. Kelalaisista 83% kokee olevansa melko tai erittäin tyytyväinen työhönsä ja 71% koki voivansa vaikuttaa työhönsä.

Henkilöstöbarometri paljastaa myös ongelmia. Yhteisöllisyyden puute kuormittaa, ja se on Kelassa yhä yleistä. Yhä useampi Kelassa myös kokee, että työssä on liikaa omaksuttavaa tietoa. Lisäksi viime vuosina myös entistä useampi kelalainen on arvioinut työkykynsä heikentyneeksi (itsearvio alle 8). Näin kokevat erityisesti nuoret kelalaiset. Trendi nuorten jaksamisen ongelmista on kestänyt nyt muutaman vuoden Kelassa ja myös valtakunnallisesti. Se on korostunut erityisesti korona-aikana.

Erilaiset työteon muodot ja samalla henkilöstön työhyvinvointi on liikkeessä. Etätyön tuomat myönteiset kokemukset näyttävät olevan nyt huipussaan, esimerkkinä melun ja keskeytysten väheneminen. Samoin kelalaiset ovat yleisesti tyytyväisiä uusiin digitaalisiin toimintatapoihin, työtiloihin ja työvälineisiin.

Kelalaiset ovat tehneet paljon etätyötä koronaepidemian aikana. Henkilöstöbarometrin mukaa valtaosa toivoi tekevänsä hybridityötä: sekä kotietätyötä että työskennellä toimipisteessä. Rungas kymmenys (13 %) toivoi tulevaisuudelta vain lähityötä ja runsas neljännes (26 %) kotietätyötä joka päivä. Vastauksista näkee myös, että moni (46 %) toivoi tekevänsä etätyötä vähemmän kuin mitä teki kyselyn ajankohtana. Tämä on luonnollista, sillä osa meistä on tehnyt töitä korona-aikana vain kotoaan.

Tutkimusohjelman painoalueet

Kelan tutkimuksen painoalueet

Tutkimuksen painoalueet

- Toimeentulo
- Vaikuttavat palvelut
- Työ ja toimintakyky
- Perheiden arki
- Lasten ja nuorten hyvinvointi
- Yhdenvertaisuus ja kohtaamiset

Megatrendit

- Ikääntyminen ja syntyvyyden aleneminen
- Alueellinen eriytyminen ja kaupungistuminen
- Työn ja teknologian murros
- Ilmastonmuutos
- Monikulttuurisuus
- Resurssien niukkuus

Toimeentulo

Tutkimus valotti sosiaaliturvan perhe- ja tulokäsitteiden monimutkaisuutta

Sosiaaliturvauudistuksen yhtenä tavoitteena on yhdenmukaistaa sosiaaliturvaetuuksien käsitteistöä. Etuuslainsäädännössä on käytössä monenlaisia perhe- ja tulokäsitteitä, mikä heikentää etuuksien ymmärrettävyyttä. Keskeistä on, että lait kohtelevat kaikkia samassa tilanteessa olevia etuuden tai tuen hakijoita yhdenvertaisesti.

Laissa perhe määritellään pääasiassa yhteistaloudessa asuvien aikuisten ja mahdollisten lasten muodostamaksi kokonaisuudeksi eli niin sanotun ydinperheen kaltaiseksi. Ydinperheen ulkopuoliset perhe- ja läheissuhteet voivat silti vaikuttaa etuuden saamiseen ja maksamiseen.

Tutkimus osoittaa, että perhe- ja tulokäsitteet kietoutuvat monin tavoin yhteen. Tämä johtuu siitä, että tarveharkintaisissa etuuksissa joudutaan määrittelemään, keiden tulot vaikuttavat etuuden määrään. Näin on esimerkiksi yleisessä asumistuessa, toimeentulotuessa ja opintoetuksissa.

Tutkimuksen mukaan tulokäsitteisiin jää kuitenkin väistämättä moninaisuutta, koska osa etuuksista ja tuista on ansiosidonnaisia ja osa tarveharkintaisia. Ansiosidonnaisissa etuuksissa on lisäksi huomioitava työsuhteiden moninaisuus ja sitä kautta erilaiset tulokertymät, joiden kuvaukseen väistämättä tarvitaan erilaisia tulokäsitteitä.

Tutkimuksen toteutti Kela ja rahoitti sosiaali- ja terveysministeriö. Siinä kartoitettiin sosiaaliturvaetuksissa käytössä olevia perhe- ja tulokäsitteitä sekä etuuksien haku- ja maksuajankohtien eroavaisuuksia.

Julkaisu

Sihvonen E. Tutkimus perhe- ja tulokäsitteistä sosiaaliturvaetuuksissa. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan raportteja 24, 2021. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/325849>

Sosiaalibarometri selvitti perustoimeentulotuen toimeenpanon toimivuutta ja asumistuen uudistamistarpeita

Kelan tutkimuksen ja SOSTEn yhteistyössä toteuttamassa Sosiaalibarometrissa tarkasteltiin perustoimeentulotukea ja asumistukijärjestelmää. Sosiaalibarometrissa on seurattu perustoimeentulotuen toimeenpanoa laajasti jo vuosina 2016–2019. Perustoimeentulotukea ja sen toimeenpanoa tarkastellaan Kelan ja kuntien sosiaalitoimen yhteistyön näkökulmasta. Lisäksi selvitettiin näkemyksiä kohtuuhintaisesta asumisesta ja yleisen asumistuen uudistamisesta.

Sosiaalibarometrin mukaan perustoimeentulotukipäätöksen saa Kelassa aiempaa nopeammin. Enemmistö Kelan työntekijöistä myös arvioi, että kynnys tuen hakemiseen on nykyään riittävän matala ja tukihakemuksen täyttäminen useimmille asiakkaille helppoa. Henkilökohtaisen asiakaspalvelun saatavuus perustoimeentulotukiasioissa herätti edelleen kritiikkiä. Kelan ja kuntien yhteistyö on uudistuksen vaikean alkuvaiheen jälkeen parantunut, mutta asiakkaiden kannalta yhteistyössä on parantamisen varaa.

Kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus nähtiin ongelmana ja yleisen asumistuen korottaminen sai kannatusta. Sote-johtajista 70 prosenttia, sosiaalityöntekijöistä 60 prosenttia ja Kelan esihenkilöistä 58 prosenttia kannattaa asumistuen korottamista.

Sosiaalibarometri perustuu valtakunnallisen ja monialaisen vastaajajoukon kyselyvastauksiin. Tutkimusaineisto kerättiin tammi–helmikuussa 2021. Perustoimeentulotukea ja asumista käsittelevät tulokset perustuvat Kelan esihenkilöiden ja toimihenkilöiden sekä kuntien sosiaali- ja terveysjohtajien ja sosiaalityöntekijöiden vastauksiin. Vastaajia oli yhteensä 1047.

Julkaisut

Eronen A, Heinonen H-M, Järvinen A, Laatu M, Londén P, Peltosalmi J. Toimeentulotuki ja asuminen. Sosiaalibarometri 5/2021. Helsinki: Soste, Suomen sosiaali ja terveys ry, 2021. Saatavissa: https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2021/05/SOSTE_Sosiaalibarometri_2021_osa-5-toimeentulotuki-ja-asuminen.pdf

Heinonen H-M, Laatu M. Sosiaalibarometri: Kelan ja kuntien yhteistyössä alueellisia eroja. Sosiaalivakuutuksen blogi 3.6.2021. Saatavissa: <https://sosiaalivakuutus.fi/sosiaalibarometri-ke-lan-ja-kuntien-yhteistyossa-alueellisia-eroja/>

Diabeteslääkkeiden korvausmuutoksen vaikutukset arvioitiin

Vuoden 2017 alussa tyyppin 2 diabeteslääkkeiden korvaustasoa alennettiin ylemmästä 100 prosentin korvausluokasta alempaan 65 prosentin korvausluokkaan. Päätöksen yhteydessä Eduskunta edellytti, että muutoksen vaikutuksia sekä diabeteslääkkeiden että toimeentulotuen käyttöön seurataan.

Vuodet 2014–2018 kattavassa tutkimuksessa tarkasteltiin muutoksen vaikutusta diabeteslääkkeiden kulutukseen. Tyyppin 2 diabeteslääkkeiden ostajaa kohden laskettu keskimääräinen kuukausikulutus väheni näiden lääkkeiden korvaustason alentamisen jälkeen. Insuliinien kulutuksessa ei havaittu kasvua.

Korvausmuutos lisäsi toimeentulotuen maksusitoumuksen käyttöä tyyppin 2 diabeteslääkkeiden ostamisessa. Vuonna 2016 yhteensä 5 prosenttia 18–64-vuotiaista tyyppin 2 diabeteslääkkeitä käyttävistä osti näitä lääkkeitä maksusitoumuksella. Vuonna 2017 osuus kasvoi tyyppin 2 diabetespotilailla 8 prosenttiin, mikä oli noin 1,9 prosenttiyksikköä enemmän kuin vertailuryhmän potilailla. Toimeentulotuen saaminen painottuu yleisesti ottaen nuoriin ja työikäisiin.

Julkaisut

Rättö H, Aaltonen K. The effect of pharmaceutical co-payment increase on the use of social assistance - A natural experiment study. PLoS One May 5 2021; 16 (5): e0250305. Saatavissa: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0250305>

Rättö H, Kurko T, Martikainen J, Aaltonen K. The impact of a co-payment increase on the consumption of type 2 antidiabetics – A nationwide interrupted time series analysis. Health Policy 2021; 125 (9): 1166–1172. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2021.05.007>

Perustulokokeilun tuloksia koottiin kirjaan ja esiteltiin seminaarissa

Suomen perustulokokeilun arvioinnin tulokset ovat nyt kattavasti myös kansainvälisen yleisön saatavilla. Elokuussa 2021 julkaistu *Experimenting with Unconditional Basic Income. Lessons from the Finnish BI Experiment 2017–2018* -kirja käy läpi kokeilun vaiheet suunnittelusta ja toimeenpanosta aina arviointiin ja tuloksiin saakka. Teoksen ovat kirjoittaneet perustulokokeilun suunnitteluun ja arviointitutkimukseen osallistuneet tutkijat, ja sen julkaisi brittiläinen Edward Elgar Publishing -kustantamo.

Perustulokokeilun lisäksi kirjassa käsitellään myös perustulon kannatusta Suomessa. Kannatuksen määrä vaihtelee kyselyissä huomattavasti sen mukaan, millaisella muotoilulla asiasta kysytään. Määräaikaisella sopimuksella työskentelevät kuitenkin kannattavat perustuloa enemmän kuin muut ryhmät. Kirja sisältää myös kokeilun mediajulkisuuden tarkastelua sekä osallistujien kokemuksia laajan haastatteluaineiston valossa.

Joulukuussa 2021 Kelan tutkimus järjesti kansainvälisen seminaarin: *Reforming social security – What can we learn from basic income experiments?* Perustuloa kokeilemalla ja tutkimalla on etsitty ratkaisuja nykyisen sosiaaliturvajärjestelmän ongelmakohtiin. Tutkimusseminaarissa perehdyimme kansainvälisten ja kotimaisten tutkijoiden johdolla perustulokokeilujen oppeihin, erityisesti Suomesta ja Hollannista. Keskustelua alustivat myös ajankohtaiset kommenttipuheenvuorot. Seminaariin osallistui noin 300 henkilöä videostriimin välityksellä.

Julkaisu

Kangas O, Jauhiainen S, Simanainen M, Ylikännö M (toim). *Experimenting with unconditional basic income: Lessons from the Finnish BI experiment 2017–2018*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2021. Saatavissa: <https://www.elgaronline.com/view/edcoll/9781839104848/9781839104848.xml>

Vaikuttavat palvelut

Henkilökohtaisen budjetoinnin hanke tuotti tietoa vammaisten henkilöiden yksilöllisestä arjesta ja palveluista

Kela ja Eteva kuntayhtymä tutkivat vammaisten henkilöiden henkilökohtaisen budjetoinnin tavoitteiden toteutumista, mahdollisuuksia ja haasteita vuonna 2021. Tutkimus oli osa Eteva kuntayhtymän Silta omannäköiseen elämään -hanketta, joka oli yksi pääministeri Marinin hallitusohjelman vammaisten henkilöiden osallisuutta vahvistavista kokeiluhankkeista.

Tutkimus toteutettiin ryhmähaastatteluina vammaispalveluiden asiantuntijoille touko-kesäkuussa 2021. Ryhmähaastatteluita järjestettiin neljä kappaletta, ja niihin osallistui yhteensä 18 vammaisten henkilöiden omaista, palveluntuottajien ja -järjestäjien edustajaa sekä vammaispalvelujen tai -etuuksien kanssa työskentelevää viranomaista.

Tutkimuksen mukaan henkilökohtaisen budjetoinnin käyttöönotto ja hallittu toteuttaminen edellyttävät rajauksia ja linjauksia resursseihin, palveluihin, toteuttajiin ja vastuunjakoon. Lisäksi tarvitaan selkeät työkalut ja järjestelmät päätöksentekoa, toteutumisen seuranta ja vaikutusten arviointia varten.

Myös palveluohjauksella on merkittävä rooli henkilökohtaisen budjetoinnin toteutuksessa. On suositeltavaa nimetä palveluohjaukseen ja asiakkaan kokonaistilanteen hallintaan yhteyshenkilö koko henkilökohtaisen budjetoinnin prosessin ajalle. Henkilökohtaisessa budjetoinnissa yhteistyön tulee perustua asiakkaan ja tarvittavien tahojen vuoropuheluun asiakkaiden tarpeista ja toiveista.

Henkilökohtaiselle budjetoinnille asetettujen tavoitteiden parempaa toteutumista voidaan lähteä tavoittelemaan ratkaisemalla nykyjärjestelmän haasteita tai toisaalta luomalla uusi henkilökohtaisen budjetoinnin malli täydentämään olemassa olevia rakenteita. Uuden mallin luominen ei kuitenkaan automaattisesti ratkaise olemassa olevia haasteita, sillä se edellyttää käytännön työn ja sen taustalla olevan ajattelun muutosta kohti aiempaa asiakaslähtoisempää toimintakulttuuria.

Asiakkaalta, ja tarvittaessa hänen lähihenkilöiltään, vaaditaan lisäksi aktiivista otetta oman elämän tavoitteiden ja toiveiden esille tuomiseen. Myös vammaispalveluilta vaaditaan riittäviä resursseja ja henkilöstöltä osaamista paneutua yksilöllisesti asiakastilanteisiin. Palvelujärjestelmältä puolestaan vaaditaan joustavuutta päätöksentekoon ja palveluiden tuottamiseen, jotta aidot yksilölliset ratkaisut ovat mahdollisia.

Julkaisut ja tuotokset

Heiskanen T, Sarnola K. Henkilökohtainen budjetointi – mahdollisuus yksilölliseen arkeen. Haastattelututkimus vammaispalveluiden asiantuntijoille. Helsinki: Kela, Työpapereita 164, 2021. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/335434>

Heiskanen T, Sarnola K. Henkilökohtainen budjetointi voi mahdollistaa vammaiselle henkilölle yksilöllisen arjen – onnistuminen edellyttää rajauksia, resursseja ja ajattelun muutosta. Kelan tutkimusblogi 19.10.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6223>

Adolfson V. Henkilökohtainen budjetointi voisi mahdollistaa vammaisille omannäköisemmän elämän – haasteita on silti edessä, asiantuntijat uskovat. [Sosiaalivakuutus.fi](https://sosiaalivakuutus.fi) 25.11.2021. Saatavissa: <https://sosiaalivakuutus.fi/henkilokohtainen-budjetointi-voisi-mahdollistaa-vammaisille-omannakoisemman-elaman-haasteita-on-silti-edessa-asiantuntijat-uskovat/>

Kelan kuntoutuksen saatavuuden alue-erojen syitä tarkasteltiin kahdella laajalla aineistolla

Tutkimushankkeen (2020–2022) tavoitteena on lisätä tietoa Kelan järjestämän kuntoutuksen saatavuuden alueiden välisten erojen syistä. Asiaa tarkastellaan kuntoutusjärjestelmän näkökulmasta ja tarkasteltavina alueina ovat sairaanhoitopiirit. Ensimmäisessä osatutkimuksessa tehdyn rekisterianalyysin tuloksia syvennettiin keväällä 2021 valtakunnallisella kyselyllä. Kyselyn tavoitteena oli avata Kelan kuntoutukseen ohjautumisen alue-erojen taustalla oleva tekijöitä neljän Kelan palvelun osalta: työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus (TEAK), puheterapia, kuntoutuspsykoterapia ja AVH-kurssi. Tulosten mukaan erva-alueiden välillä oli eroja erityisesti liittyen asiakasprosessin vaiheeseen ”Kuntoutustarpeen arviointi ja kuntoutussuunnitelman laatiminen”. Tärkeitä teemoja tämän vaiheen sisällä olivat asiakkaiden ohjaukseen liittyvä ja asiakasprosessin jatkuvuutta turvaava työnjako sekä alueilla käytettävissä olevat toimintamallit, niiden selkeys ja tarkoituksenmukainen toimivuus.

Tutkimusta syvennettiin edelleen syksyllä, jolloin toteutettiin fokusryhmähaastattelut. Haastatteluihin kutsuttiin Kelan kuntoutukseen ohjautumisen prosessiin osallistuvia ammattilaisia ja asiantuntijoita kolmen sairaanhoitopiirin alueelta. Aineistolla syvennetään edelleen sitä tietoa, millaisia asioita on Kelan kuntoutukseen ohjautumisen alue-erojen taustalla.

Julkaisut

Miettinen S, Pulkki J, Rinne H, Heino P, Poikkeus L. Kelan IKKU-kuntoutus on keino yli 68-vuotiaiden kotona asumisen politiikassa – mutta kuka sitä saa? Kelan Tutkimusblogi 17.5.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6000>

Miettinen S, Rinne H. Areal differences of rehabilitation in Finland – System perspective to accessibility. Policy and Service, Illuminating Gaps in Policies and Praxis. Abstract No. 317. Rehabilitation International World Congress 7.–9.9.2021. Abstraktikirja, suullinen esitys. <https://az659834.vo.msecnd.net/eventsairwesteuprod/production-kongresk-public/947c9663dab9477e9df293c53cf6b3f8>

Miettinen S, Ukkola I. Factors underlying the regional differences in rehabilitation participation in Finland. Congress of European Forum for Research in Rehabilitation 23.–25.9.2021. Abstraktikirja, suullinen esitys. http://www.efrr2021.si/images/abstract_book_22_09.pdf <https://az659834.vo.msecnd.net/eventsairwesteuprod/production-kongresk-public/947c9663dab9477e9df293c53cf6b3f8>

Miettinen S, Ukkola I. Factors underlying the regional differences in rehabilitation participation in Finland. Congress of European Forum for Research in Rehabilitation 23.–25.9.2021. Abstraktikirja, suullinen esitys. http://www.efrr2021.si/images/abstract_book_22_09.pdf

Kela sairaalassa -tutkimus ja Kela sote-keskuksissa -tutkimus käynnistyivät tukemaan Kelan yhteistyömallin rakentamista erikoissairaanhoidon ja sote-keskusten kanssa

Kela sairaalassa -tutkimuksessa kiinnostuksen lähtökohtana on Kelan ja erikoissairaanhoidon välisen yhteistyön uudistaminen ja sen merkitys asiakkaan kuntoutusprosessille. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää minkälainen merkitys Kelan ja erikoissairaanhoidon välisen kumppanuuden kehittämällä ja uuden toimintamallin luomisella on näiden organisaatioiden toimintaan kuntoutusprosesseissa sekä asiakkaan kuntoutuspolkuun ja sen toteutumiseen. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa Kelan ja erikoissairaanhoidon välisen kuntoutusyhteistyön kehittämiseen ja kehitettävän toimintamallin hyötyihin kuntoutustarpeen tunnistamisessa, kuntoutukseen ohjaamisessa ja asiakkaan kuntoutuspolun sujuvuudessa. Kyseessä on monimenetelmällinen tutkimus.

Kela sairaalassa -tutkimuksessa toteutettiin ensimmäinen tiedonkeruu syksyllä 2021. Tuolloin toteutettiin kysely, jolla kartoitettiin erikoissairaanhoidon asiantuntijoiden tämänhetkisiä kokemuksia kehittämisprojektista. Tulosten mukaan tärkeiksi yhteistyön muodoiksi koettiin mm. henkilökohtainen kontakti Kelan asiantuntijaan sekä tiedonkulku Kelan ja erikoissairaanhoidon välillä. Syksyn aikana käynnistettiin myös seuraava aineistonkeruu, ryhmähaastattelut.

Kela sote-keskuksissa -tutkimuksessa tarkastellaan Kelan ja valtakunnallisen työkykyhankkeen koetiluhankkeiden yhteistyötä asiakkaan työ- ja toimintakyvyn tukena. Yhteistyötä tarkastellaan Kelan kehittämisprojektin aikana. Erityisesti ollaan kiinnostuneita toteutetun yhteistyön merkityksestä suhteessa osatyökykyisten työttömien palvelutarpeeseen vastaamiseen. Kokonaisuutta tarkastellaan Kelan ja työkykyhankkeissa työskentelevien asiantuntijoiden näkökulmista sekä asiakkaan näkökulmasta. Lisäksi tarkastelun kohteena ovat Kelan rekisterit. Tutkimuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen tutkimusryhmien kanssa asiakasvaikutusten tutkimisessa. Kyseessä on monimenetelmällinen tutkimus.

Lääkkeiden hintakilpailua aktivoitava, apteekkeihin toivotaan lisää digitaalisia ja terveydenhoidon palveluja

Kelan, Fimean, Helsingin yliopiston ja THL:n Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnasta (VNTEAS) rahoitetun selvityksen mukaan lääkkeiden hintakilpailua viitehintajärjestelmässä voisi tehostaa vaikuttamalla hintajaksojen pituuteen sekä markkinoiden keskittyneisyyteen. Myös apteekkien kannusteita halvimpien valmisteiden jakeluun tulisi kehittää. Lääkkeiden hintakilpailua tulisi aktivoida erityisesti biologisissa lääkkeissä, joille on tullut halvempia rinnakkaisvalmisteita, niin sanottuja biosimilaareja. Tarjouskilpailut ovat tähän paljon muissa maissa käytetty menettely. Myös lääkkeen määrääjien ohjaaminen halvimman valmisteen määräämiseen olisi tärkeää. Hintakilpailua voitaisiin aktivoida myös biologisten valmisteiden lääkevaihdoilla ja viitehinnoittelulla.

Kyselytutkimuksen mukaan väestö on tyytyväinen apteekkien nykyiseen toimintaan, mutta myös innokasta käyttämään mahdollisia uusia ja digitaalisia palveluja. Väestöstä kolmannes, erityisesti nuoret, ostaisi itsehoitolääkkeensä mieluummin päivittäistavara-kaupasta kuin apteekista, mutta yli puolet suosisi apteekkia. Yksityisyyden suoja koetaan puutteelliseksi apteekissa asioidessa. Suomalaisilla on halua ja valmiuksia käyttää uusia ja digitaalisia palveluita lääkkeiden hankinnassa ja neuvonnassa. Lisäksi

vastaajat käyttäisivät myös nykyistä laajemmin terveydenhoidon palveluita apteekkeissa, mikäli niitä olisi tarjolla, esimerkiksi pitkäaikaisen lääkehoidon jatkuvuuden ja lääkemääräysten uudistamisen palveluita, pienten vaivojen hoitoa sekä apteekin terveystieteen palveluita. Apteekkien lakisääteisten tehtävien ja ammatillisten palvelujen sisältö ja laatu tulisi määritellä, jotta näiden laatua voitaisiin arvioida.

Julkaisu

Saastamoinen L, Airaksinen M, Dimitrow M, Heino P, Hämeen-Anttila K, Jauhonen H-M, Jormanainen V, Koskinen H, Reinikainen L, Soppi A. Lääkevalmisteiden hintakilpailun aktivointi ja väestön odotukset apteekkitoiminnalle. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:32, 2021. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163067>

Lääkkeiden saatavuushäiriöt ovat kasvava ongelma

Lääkevalmisteiden saatavuushäiriöt ovat lisääntyneet voimakkaasti viime vuosina sekä kansainvälisesti että Suomessa. Kelan tutkimusyksikössä meneillään olevan, lääkkeiden saatavuushäiriötä käsittelevän tutkimushankkeen osatutkimuksessa selvitettiin saatavuushäiriölääkkeiden ominaisuuksia, kriittisyyttä ja korvaavia valmisteita Suomessa keväällä 2020. Tutkimusaineistona oli Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimealle ilmoitetut saatavuushäiriöt, joihin yhdistettiin muun muassa Kelan lääketietokannan tietoja. Tutkimuksessa havaittiin, että suurin osa saatavuushäiriövalmisteista on avohoidossa yleisesti käytettyjä lääkeryhmiä, kuten sydän- ja verisuonisairauksien lääkkeitä ja hermostoon vaikuttavia lääkkeitä. Tyypillisesti saatavuushäiriön kohteena on elinkaarivaiheeltaan vanhempi ja hinnaltaan edullisempi valmiste, jolle on markkinoilla yksi tai useampia rinnakkaisvalmisteita. Noin viidennes saatavuushäiriön kohteena olevista valmisteista oli kriittiseksi luokiteltuja valmisteita. Valtaosa (73 %) saatavuushäiriövalmisteista on mahdollista vaihtaa apteekissa rinnakkaisvalmisteeseen.

Tutkimushankkeessa tutkitaan seuraavaksi avoterveydenhuollon korvattavien lääkkeiden saatavuushäiriötä ja häiriöiden vaikutuksia lääkkeiden hintoihin sekä lääkemarkkinoiden toimintaan ja rakenteeseen. Erityisesti tarkastelu kohdistuu vuosien 2017–2019 saatavuushäiriöihin.

Julkaisu

Tapanila T, Kari H, Koskinen H. Lääkkeiden saatavuushäiriöissä korvaava valmiste löytyy useimmiten. *Suom Lääkäril* 2021; 18: 1161–1165.

Sosiaaliturvan etuuksien ja palveluiden käyttö Oulussa

Oulu-hankkeessa jatkettiin tutkimustiedon tuottamista sote-palveluiden ja sosiaaliturvaetuuksien käytöstä. Hankkeessa on koottu Oulun asukkaista monipuolinen tutkimusaineisto, joka sisältää vuosilta 2013–2018 runsaasti rekisteritietoja eri tahojen järjestämien sosiaali- ja terveystieteen palveluiden ja etuuksien käytöstä sekä erilaisia taustatietoja. Kaikkia aineistosta löytyviä etuus- ja palvelutietoja yhtä aikaa tarkasteltaessa havaittiin, että lähes kaikki asukkaat olivat sote-palveluiden ja/tai sosiaaliturvan etuuksien piirissä jo yhden kalenterivuoden aikana. Vuoden 2018 aikana lähes kaikki käyttivät terveystieteen palveluita, noin yksi kahdeksasta sosiaali- tai työvoimapalveluita ja lähes kaksi kolmesta sai jotakin etuutta. Käytetty palveluvalikoima riippuu vahvasti siitä, mitä etuutta henkilö saa. Erityisesti

toimeentulotuen saajat, kuntoutustuen saajat ja perusturvaa saavat työttömät ovat varsin usein niin terveyspalveluiden kuin sosiaali- ja työllisyyspalveluidenkin piirissä.

Aineistolla tutkittiin myös hammaslääkärikäyntien sosioekonomisia eroja sekä hammashoidon ja muun terveydenhuollon käytön linkittymistä. Hammashoidon käyttäjät ovat vahvasti jakautuneet joko julkisen tai yksityisen sektorin käyttäjiin: noin puolet väestöstä käyttää julkisia, noin puolet yksityisiä palveluita. Oulun 25 vuotta täyttäneestä väestöstä noin kaksi kolmesta oli käynyt kahden vuoden seurannassa hammaslääkäriässä. Hammaslääkäriässä käyminen oli yleisintä naisilla, keski-ikäisillä ja suurituloisilla. Mitä enemmän henkilöllä oli muiden lääkäripalveluiden käyttöä, sitä useammin hän oli käynyt myös hammaslääkäriässä.

Avosairaanhoidon suurkankäyttöä koskevassa tutkimuksessa terveyspalveluiden suurkankäyttäjiksi määriteltiin eniten palveluita käyttänyt kymmenys kaikista palveluita käyttäneistä. Kaikilla avosairaanhoidon sektoreilla (julkinen, työterveyshuolto, yksityinen) merkittävä osa kaikista palvelukäynneistä kertyy pienelle suurkankäyttäjien joukolle. Tulosten mukaan suurkankäyttäjäys myös ennustaa suurempaa sairauspäivärahopäivien määrää seuraavina vuosina.

Työttömäksi jääneiden palveluista julkaistun tutkimuksen mukaan työttömät käyttävät eri palveluista yleisimmin terveyspalveluita. Työttömien palvelut kohdentuvat eri tavoin iän, koulutuksen, sairastavuuden ja työhistorian mukaan. Heikoimmin työllistyvät ohjautuvat palveluihin, joiden yhteys työelämään on kaukaisin. Työllistyminen oli todennäköisintä työvoimakoulutukseen osallistuneilla ja harvinaisinta sosiaalipalveluiden asiakkailta.

Oulu-aineistolla tuotettiin tietoa myös sosiaaliturvauudistuksen valmistelua varten. Hankkeesta ja sen tuottamista tuloksista on koottu myös aika ajoin päivitettävä tietopaketti: Sosiaaliturvan etuuksien ja palveluiden käyttö Oulussa 2013–2018.

Julkaisut

Blomgren J, Jäppinen S. Lähes kaikki käyttävät sote-palveluita tai etuuksia kalenterivuoden aikana. Kelan Tutkimusblogi 3.6.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6015>

Blomgren J, Jäppinen S, Korpela T, Perhoniemi R, Rinne H. Etuuksien ja palveluiden yhtäaikaisten käyttö yleistä. Kelan Tutkimusblogi 8.10.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6201>

Nurminen M, Blomgren J, Mikkola H. Socioeconomic differences in utilization of public and private dental care in Finland: Register-based evidence on a population aged 25 and over. PLoS ONE 2021; 16 (8): e0255126. Saatavissa: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0255126>.

Nurminen M, Blomgren J, Mikkola H. Hammaslääkäriässä käydään joko julkisella tai yksityisellä sektorilla – harvoin molemmilla. Kelan Tutkimusblogi 17.3.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5860>

Nurminen M, Blomgren J. Associations of medical visits with dentist visits: A register-linkage study of a working-age population in Finland. International Journal of Environmental Research and Public Health 2021; 18 (24): 13337. Saatavissa: <https://doi.org/10.3390/ijerph182413337>

Perhoniemi R, Blomgren J. Frequent attenders of three outpatient health care schemes in Finland: Characteristics and association with long-term sickness absences, 2016–2018. BMC Public Health 2021; 21: 870. Saatavissa: <https://doi.org/10.1186/s12889-021-10866-x>

Perhoniemi R, Blomgren J. Avosairaanhoidon suurkanikäyttäjät sitovat kapasiteettia kaikilla palvelusektoreilla. Kelan Tutkimusblogi 12.5.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5986>

Rinne H, Blomgren J. Työttömien palveluiden käyttö ja työllistyminen – rekisteritutkimus Oulussa vuonna 2016 työttömäksi jääneistä. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työpoliittinen aikakauskirja 4/2021: 35–45. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163649/TAK_4_2021_web.pdf

REKKU-tutkimus tutkii kuntoutuksen uudistusten vaikutuksia

Kelan kuntoutuksen rekisteröitymismenettelyn kokeiluhankkeen tutkimus REKKU (2020–2023) on osa Muutos II -hanketta, joka tutkii kuntoutuksen uudistusten vaikutuksia kuntoutuspalveluiden järjestämiseen, hankintaan ja toteutumiseen sekä asiakkaan ohjautumiseen kuntoutuspalveluihin. REKKU osatutkimuksissa selvitetään rekisteröitymismenettelyn ja uusien palvelukuvausten toimivuuteen sekä kuntoutuksen hintaan ja markkinoihin liittyviä kysymyksiä. Tietoa tuotetaan sydänkuntoutuksen ja Omaväylä-kuntoutuksen toteutumisesta.

REKKU-tutkimus on moninäkökulmaista ja monimenetelmällistä implementaatiotutkimusta. Rekisteröitymismenettelyn käynnistyttyä vuonna 2021 tutkimuksessa aloitettiin aineistojen keruu ja päästiin aloittamaan tutkimustiedon välittäminen kokeilun käyttöön – tavoite on, että tutkimustiedolla tuetaan Kelan kuntoutusten järjestämiseen liittyvien uudistusten toimeenpanoa. Tutkimusta tekee Kelan tutkimusyksikkö yhteistyössä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa.

Julkaisu

Seppänen-Järvelä R, Karhula M. REKKU-kokeilussa kuntoutuspalveluiden tarjouskilpailu korvataan rekisteröitymismenettelyllä. Kelan Tutkimusblogi 6.10.2021.

Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6318>

Taksipalveluiden julkinen kilpailutus Kelassa

Taksimarkkinoihin on kohdistunut viime vuosina kaksi suurta muutosta; Ensinnäkin, taksimarkkinat avattiin kilpailulle 1.7.2018. Toiseksi, vuoden 2018 alussa Kela kilpailutti alueelliset palveluntuottajat (tilausvälityskeskukset), jotka alkoivat huolehtia Kelan korvaamista taksimatkoista 1.7.2018 alkaen. Taksimarkkinoiden avaaminen kilpailulle vaikutti markkinoiden toimivuuteen monin tavoin. Odotusten mukaisesti taksiliikennettä harjoittavien yritysten määrä lisääntyi merkittävästi. Lisäksi markkinoille on myös tullut uusia liiketoimintamalleja ja palveluita. Kielteinen ja ainakin jossain määrin yllättävä kehityskulku on ollut kuitenkin se, että taksien hinnat kohosivat alun pudotuksen jälkeen erityisesti Uudellamaalla.

Kelan ja KKV:n yhteisessä tutkimushankkeessa ”Julkisesti tuetut kyydit ja taksimarkkinoiden toimivuus” tutkitaan Kelan hankinta- ja rekisteriaineistojen avulla Kelan taksipalveluiden hankintojen onnistumista sekä Kela-kyytien kysyntää, tarjontaa ja palveluiden laatua. Vuonna 2021 hankkeen ensimmäisen

työpaketin osalta julkaistiin raportti, jossa keskityttiin siihen, miten Kelan korvaamat kyydit kannattaisi järjestää, jotta taksipalvelut saataisiin hankittua edullisesti ja laadukkaasti vaarantamatta tarpeettomasti muun taksimarkkinan toimintaa. Raportin suosituksista osaa hyödynnettiin vuoden 2021 syksyllä järjestetyssä tilausvälityskeskusten hankinnassa.

Julkaisu

Luukkonen E. Taksipalveluiden julkinen kilpailutus. Helsinki: Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 8/2021, 2021. Saatavissa: <https://www.kkv.fi/uploads/sites/2/2021/11/2021-kkv-selvityksia-8-2021-taksipalveluiden-julkinen-kilpailutus.pdf>

Kuntoutuksen vaikuttavuus –tutkimuskokonaisuuden suunnittelu käynnistyi

Vaikuttavuus on Kelan näkökulmasta tärkeää tietoa ja se onkin nostettu yhdeksi painoalueeksi KKRL 12§:n tutkimusrahoituksessa tuleville vuosille. Vuoden 2021 aikana suunniteltiin neljä osatutkimusta käsittävä Kuntoutuksen vaikuttavuus -tutkimuskokonaisuus. Kokonaisuudessa on mukana sekä ammatilliseen, harkinnanvaraiseen että vaativaan lääkinnälliseen kuntoutukseen kohdistuvia tutkimuksia. Tutkimushanke rahoitetaan KKRL 12§:n kuntoutuksen kehittämisvaroista ja toteutetaan vuosina 2022–2025. Ensimmäisenä käynnistyy etäkuntoutuksen vaikuttavuutta omaishoitajien kuntoutuskursseilla arvioiva tutkimus.

Työ- ja toimintakyky

Kuntoutusasiakkaiden työ- ja opiskelukyky sekä elämänlaatu paranivat Kelan kuntoutuksen aikana

Kelan kuntoutuksen hyödyn arvioinnissa kerättiin tietoa työ- ja toimintakyvyn muutoksesta ja kuntoutuksen tavoitteiden toteutumisesta asiakkailta, jotka olivat päättäneet kuntoutuksensa vuonna 2019. Kuntoutuspalveluiden asiakkailta on kerätty tietoa neljällä eri mittarilla kuntoutuksen alkaessa ja päättyessä. Lisäksi palveluntuottajilta on kysytty arviota kuntoutuksen oikea-aikaisuudesta ja kuntoutuksen tuottamasta hyödystä.

Raportin mukaan asiakkaiden työ- ja opiskelukyvyyssä tapahtui suotuisia muutoksia kuntoutuksen aikana. Myös asiakkaiden fyysinen ja psyykinen elämänlaatu kohentui, ja masennusoireista kärsivien määrä pieneni. Kaikkiaan yli puolet kuntoukseen osallistuneista saavutti tai ylitti asettamansa kuntoutustavoitteet. Eri kuntoutuspalveluiden välillä oli selviä eroja sekä kuntoutustavoitteiden saavuttamisessa että kuntoutuksen hyötyä arvioivissa mittarituloksissa. Raportin toisessa osassa tarkasteltiin vuonna 2018 kuntoutuksensa päättäneiden henkilöiden työtilannetta rekisteritietojen avulla. Seurannassa havaittiin, että töissä ja opiskelemissa olevien osuus kasvoi 5 prosenttiyksikköä kuntoutusta edeltävästä vuodesta kuntoutusta seuraavaan vuoteen. Työllistymistä edistävässä ammatillisessa kuntoutuksessa työllisten määrä yli kaksinkertaistui seurannan aikana.

Julkaisu

Karinkanta S, Reiterä T. Kelan kuntoutuksen hyödyn arviointi 2019. Helsinki: Kela, Kuntoutusta kehittämässä 30, 2021. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/335974>

Koronaepidemia vauhditti etäkuntoutuksen käyttöönottoa yksilöterapiassa

Koronaepidemian vaikutuksia Kelan kuntoutuksen toteutukseen selvitettiin kyselyllä toukokuussa 2020. Terapeuteille suunnattuun kyselyyn vastasi 905 fysio-, toiminta-, puhe- ja musiikkiterapeuttia sekä neuropsykologia ja psykoterapeuttia. Lisäksi kuntoutujille suunnattu kysely toteutettiin marras-joulukuussa 2020. Tutkimuksen tulosten raportointi jatkui vuoden 2021 aikana.

Koronaepidemian 1. aalto nopeutti etäkuntoutuksen käyttöönottoa. Tutkimuksen perusteella etäkuntoutusta aiotaan käyttää myös tulevaisuudessa. Tutkimuksessa tarkasteltiin ammattiryhmien välisiä eroja etäkuntoutuksen käyttöön otossa. Tutkimuksen perusteella on tunnistettavissa monia etäkuntoutuksessa hyvin toimivia tekijöitä sekä haasteellisina koettuja tekijöitä. Kuitenkin etäkuntoutuksessa toimivien ja haasteellisten tekijöiden kokemukset olivat etäkuntoutusta käyttäneiden terapeuttien vastausten perusteella yksilöllisiä ja samoja tekijöitä kuvattiin sekä toimivina että haasteina. Etäkuntoutuksen käyttöön ottovaiheessa haasteita kuvattiin aineistossa runsaasti ja niissä oli enemmän vaihtelua ammattiryhmien välillä kuin toimiviksi koetuissa tekijöissä. Etäkuntoutuksen käyttöönotossa oli eroavaisuutta ammattiryhmien välillä. Psykoterapia vaikuttaisi olevan muita ammattiryhmiä helpommin toteutettavissa etäkuntoutuksena.

Julkaisut

Heiskanen T, Rinne H, Miettinen S, Salminen A-L. Uptake of tele-rehabilitation in Finland amongst rehabilitation professionals during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2021; 18 (2): 4383. Saatavissa: <https://www.mdpi.com/1660-4601/18/8/4383>

Heiskanen T. Etäkuntoutuksen tutkimus Kelassa. Kuntoutus tulee kotiin -webinaari etäkuntoutuksesta 17.11.2021. Videotallenne saatavissa: <https://www.kela.fi/yhteistyokumppanit-kuntoutuspalvelut-kuntoutuksen-kehittaminen-kelan-hankkeet-etakuntoutus-hanke>

Miten pitkäaikaista kipua kokevia ihmisiä voitaisiin tukea kuntoutuksella?

Pitkäaikaista kipua kokevien aikuisten kuntoutusta koskevassa kirjallisuuskatsauksessa selvitettiin, millaisia interventioita pitkäaikaista kipua kokevien aikuisten kuntoutuksessa käytetään ja millaisia interventioiden hyödyt ovat. Erityisesti tarkasteltiin interventioita, joilla voidaan tukea pitkäaikaista kipua kokevien työkykyä ja työssä selviytymistä. Osana kirjallisuuskatsausta haastateltiin Suomessa työskenteleviä kipukuntoutuksen asiantuntijoita. Katsaus toteutettiin Kelan lakiyksikön kuntoutusryhmän toimeksiannosta.

Kerätyn tiedon perusteella on tarkoitus arvioida, voisiko Kelalla olla tulevaisuudessa rooli kipukuntoutuksen järjestäjänä. Pitkäaikaisen kivun kuntoutuksessa käytetään psykologisia, fysioterapeuttisia ja liikuntaharjoitteluun perustuvia menetelmiä. Työkykyä tukevan kipukuntoutuksen tulisi todennäköisesti olla moniammatillista ja työhön kytkettyä. Työllistymistä edistävä kuntoutus voisi perustua IPS-toimintamalliin. Haastateltujen asiantuntijoiden mukaan suomalaisessa palvelujärjestelmässä voisi olla tarvetta Kelan järjestämälle kipukuntoutukselle. Uusi kuntoutuspalvelu voisi olla esimerkiksi ohjattua kipupsykologista ja -fysioterapeuttista ryhmäkuntoutusta. Palvelun kohderyhmä voisi olla myös

henkilöt, joiden kipuongelma on vaikea tai laaja-alainen tai jotka ovat työelämässä tai joiden työstä poissaoloaika on verrattain lyhyt.

Julkaisut

Paavonen A-M, Karinkanta S. Pitkäaikaista kipua kokevien aikuisten kuntoutus: Kartoittava kirjallisuuskatsaus. Helsinki: Kela, Työpapereita 166, 2021. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/337317>

Paavonen A-M, Karinkanta S. Pitkäaikaisen kivun kuntoutuksessa käytetään psykologisia, fysioterapeuttisia ja liikuntaharjoitteluun perustuvia menetelmiä. Kelan Tutkimusblogi 10.12.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6273>

Kykyviisarin muutosherkkyttä tutkitaan työllistämistä edistävissä ammatillisissa kuntoutuspalveluissa

Työterveyslaitoksen kehittämä Kykyviisari mittaa asiakkaan työ- ja toimintakykyä ja sen muutosta. Menetelmä on kehitetty erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työ- ja toimintakyvyn arviointiin. Työterveyslaitos on tutkinut laajasti Kykyviisarin psykometrisiä ominaisuuksia. Tässä Työterveyslaitoksen ja Kelan yhteistyötutkimuksessa selvitetään Kykyviisarin muutosherkkyttä eli menetelmän kykyä havaita muutoksia itsearvioidussa työ- ja toimintakyvyssä. Muutosherkkyttä tutkitaan haastavassa työmarkkina-asemassa olevilla henkilöillä, jotka osallistuvat Kelan Työllistämistä edistävään ammatilliseen kuntoutukseen (TEAK). Näin saadaan tietoa Kykyviisarin käyttökelpoisuudesta itsearvioidun työkyvyn ja toimintakyvyn seurannan välineenä. Tutkimus käynnistyi vuoden 2021 lopulla ja alustavia tuloksia siitä on odotettavissa vuoden 2022 loppupuolella.

Tuotimme uutta tietoa sairauspäivärahan saamisesta ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisestä

Kelan korvaamat sairauspäiväraha-kaudet kääntyivät ensimmäisenä koronavuonna 2020 laskuun, ja myös mielenterveyden häiriöistä johtuvien päiväraha-kausien aiempina vuosina nähty jyrkkä kasvu tasaantui. Tutkimuksemme mukaan mielenterveysperusteiset sairauspäivärahat ovat yleistyneet nuorilla jo pitkään, ja esimerkiksi ahdistuneisuushäiriöiden kasvu jatkui myös vuonna 2020, vaikka päivärahojen saaminen yleisesti väheni. Tutkimme myös sairauspäiväraha-kausien ilmenemistä ja pituuksia eri sosioekonomisen aseman ryhmissä. Tulosten mukaan työttömillä ja yrittäjillä on vähemmän poissaolokausia kuin palkansaajilla, mutta kaudet ovat pidempiä kuin palkansaajilla, mikä voi johtua puutteista varhaisen työkyvyn tuessa.

Tarkastelimme myös työkyvyttömyysprosesseja sairauspäivärahan enimmäisajan (noin 300 maksupäivää) käyttäneillä. Tutkimus osoitti, että enimmäisajan täytyminen ennakoivat valtaosalla vähintään osittaista työkyvyn menettämistä vuosien ajaksi. Tästä kertovat työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen ja uusien sairauspäiväraha-kausien yleisyys enimmäisajan jälkeen. Yleisiä olivat myös työttömyyskaudet, ansiotyö puolestaan harvinaista. Tutkimme myös avosairaanhoidon suurykäyttöä ja sen yhteyttä sairauspoissaoloihin oululaisia koskevalla aineistolla. Pienelle suurykäyttäjien joukolla kertyy merkittävä osa kaikista palvelukäynneistä, ja suurykäyttö myös ennustaa pitkiä sairauspoissaoloja seuraavina vuosina.

Eläketurvakeskuksen kanssa tehdyssä yhteistyötutkimuksessa havaitsimme, että mielenterveyssyistä alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus on viimeisten vuosikymmenten aikana kasvanut erityisesti nuorilla mutta vähentynyt ikääntyneillä työkäisillä, minkä takia eri ikäryhmien väliset erot alkavuudessa ovat tasoittuneet. Työkyvyttömyysprosessia tutkittiin myös kuntoutustuen eli määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen aloittaneiden aineistolla. Kuntoutustuen aloittaneilla työhön paluu oli kahden ja neljän vuoden seurannassa melko harvinaista, mutta Kelan kuntoutusta tai työeläkekuntoutusta saaneilla työllistyminen oli kuitenkin yleisempää kuin niillä, jotka eivät olleet osallistuneet kuntoutukseen. Määräaikaisen kuntoutustuen aloittaneista kolmannes oli neljän vuoden kuluessa siirtynyt pysyväälle työkyvyttömyyseläkkeelle.

Julkaisuja liittyen sairauspäivärahaan ja työkyvyttömyyseläkkeisiin

Blomgren J. Sairauspoissaolot kääntyivät laskuun koronavuonna 2020. Kelan Tutkimusblogi 13.1.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5764>

Blomgren J, Perhoniemi R. Increase in sickness absence due to mental disorders in Finland – Trends by gender, age and diagnostic group in 2005–2019. Scandinavian Journal of Public Health February 2021; online first. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/1403494821993705>

Blomgren J, Perhoniemi R. Masennus- ja ahdistuneisuushäiriöt aiheuttavat eniten mielenterveysperusteisia sairauspäivärahapäiviä. Kelan Tutkimusblogi 3.5.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5949>

Blomgren J, Jäppinen S. Incidence and length of sickness absence among hierarchical occupational classes and non-wage-earners: A register study of 1.6 million Finns. International Journal of Environmental Research and Public Health 2021; 18 (2): 501. Saatavissa: <https://doi.org/10.3390/ijerph18020501>

Blomgren J, Jäppinen S, Perhoniemi R. Yrittäjillä on verrattain vähän sairauspoissaoloja, mutta ne ovat usein pitkiä. Kelan Tutkimusblogi 19.3.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5873>

Blomgren J, Laaksonen M, Perhoniemi R. Changes in unemployment affect sickness absence and disability retirement rates: A municipality-level panel study. International Journal of Environmental Research and Public Health 2021; 18 (12): 6359. Saatavissa: <https://doi.org/10.3390/ijerph18126359>

Koskenvuo K, Laaksonen M, Blomgren J, Pösö R, Seppänen-Järvelä R, Näsi E. Selvitys kuntoutustukea saaneista: Aiempi tutkimus ja rekisteriseuranta vuonna 2015 kuntoutustuen aloittaneista. Helsinki: Kela, Työpapereita 163, 2021. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/331601>

Laaksonen M, Blomgren J, Perhoniemi R. Mielenterveyssyistä alkavat eläkkeet ovat yleistyneet nuorilla mutta vähentyneet vanhemmissa ikäryhmissä. Suomen Lääkärilehti 2021; 76 (36): 1889–1893.

Luoto R. Työterveyshuollon merkitys lyhytaikaisen työkyvyttömyyden ehkäisijänä – Kelan näkökulma. Akava Works 19.11.2021; 15/2021. Saatavissa: <https://akavaworks.fi/julkaisut/tyoterveyshuollon-merkitys-lyhytaikaisen-tyokyvyttomyyden-ehkaisijana/>

Perhoniemi R, Blomgren J, Laaksonen M. Mitä sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä? Toimeentulon lähteet kahden vuoden seurannassa. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 2021; 58 (1): 16–30.

Perhoniemi R, Blomgren J, Laaksonen M. Mistä toimeentulo sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä? Kelan Tutkimusblogi 23.2.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5842>

Perhoniemi R, Blomgren J. Frequent attenders of three outpatient health care schemes in Finland: Characteristics and association with long-term sickness absences, 2016–2018. BMC Public Health 2021; 21. Saatavissa: <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-021-10866-x>

Perhoniemi R, Blomgren J. Avosairaanhoidon suurkäyttäjät sitovat kapasiteettia kaikilla palvelusektoreilla. Kelan Tutkimusblogi 12.5.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5986>

Sairastaminen, osaamisvajeet, työttömyys ja ikäsyrintä hankaloittavat osatyökykyisten työhön paluuta

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada kokonaisvaltainen käsitys haasteista, joita sairauden vuoksi työstä poissa olevat henkilöt kohtaavat pyrkiessään ratkaisemaan tilanteensa. Lisäksi tarkoituksena oli tutkia yksilöiden näkemyksiä heille tarjotuista palveluista ja muista tekijöistä, jotka tukevat tai hankaloittavat työhön paluuta. Tutkimukseen haastateltiin henkilöitä, joilla oli tuki- ja liikuntaelinsairaus ja joille Kelan asiantuntija oli suositellut TOIKE-toimintakykykeskuksen palveluja kokonaisvaltaisen ohjauksen saamiseksi. Tutkimuksessa tunnistettiin viisi selkeää ryhmää, jotka perustuvat henkilöiden työ- tai eläkeorientoituneisuuteen sekä heidän omaan arvioonsa terveydestään ja työkyvystään: onnistujat, sinnittelijät, tulevaisuususkoiset, jämähtäneet sekä eläkeorientoituneet. Alentuneen työkyvyn taustalla on usein erilaisia toisiinsa kietoutuneita syitä. Tutkimuksessa nousi esiin, että sairastamisen lisäksi myös osaamisvajeet, työttömyys ja ikäsyrintä hankaloittavat sitä, että osatyökykyinen löytäisi omaa toimintakykyään vastaavan työn. Osa haastatelluista kertoi hyötynensä TOIKE-toimintakykykeskuksen moniammatillisesta neuvonnasta. Erilaisten asiakasryhmien tunnistaminen ja niiden erityistarpeiden huomioiminen edistänee moniammatillisten palvelujen käyttöä.

Julkaisu

Näsi E, Perkiö M, Kokkinen L. The complexity of decreased work ability: Individuals' perceptions of factors that affect returning to work after sickness absence. Int. J. Environ. Res. Public Health 2022; 19: 113. Saatavissa: <https://doi.org/10.3390/ijerph19010113>

Lasten ja nuorten hyvinvointi

Tutkimus NUOTTI-valmennuksen toteutumisesta Kelan ratkaisutyön näkökulmasta

NUOTTI-valmennus on nuorille tarkoitettua matalan kynnyksen ammatillista kuntoutusta, jonka uudennainen käsittelyprosessi sekä myöntökriteerit kietoutuvat toimintakyvyn ja kokonaistilanteen arviointiin. Arviointi toteutetaan Kelassa nuorta haastattelemalla. Myöntökriteereihin ei kuulu terveydenhuollossa tehtyä diagnoosia. Tutkimuksessa (2021–2022) selvitetään uudenlaisen haku- ja myöntöprosessin merkitystä asiakkaiden kuntoutukseen ohjautumiseen, hakemiseen ja Kelassa tehtävään päätöksentekoon ratkaisutyön näkökulmasta. Aineistona käytetään Kelan toimihenkilöiltä kerättävää kysely- ja haastatteluaineistoa, jonka kerääminen aloitettiin vuoden 2021 lopussa. Tutkimus on osa Muutos II -hankkeeseen kuuluvaa Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa tehtävää tutkimuskokonaisuutta, jossa tarkastellaan NUOTTI-valmennuksen toteutumista.

Psykoosilääkkeen ja ADHD-lääkkeen yhteiskäyttö yleisempää loppuvuodesta syntyneillä

Aiemmista tutkimuksista tiedetään, että loppuvuodesta syntyneet lapset saavat ADHD- tai masennusdiagnoosin ja käyttävät ADHD-lääkettä yleisemmin kuin alkuvuodesta syntyneet. Tutkimuksessa tarkasteltiin psykoosilääkkeiden käyttöä sekä psykoosilääkkeiden ja ADHD-lääkkeiden käyttöä syntymäajankohdan mukaan. Pelkän psykoosilääkkeen käyttö ei rekisteritutkimuksen mukaan ollut pojilla yhteydessä syntymiseen loppuvuodesta. Tytöistä taas loppuvuodesta syntyneet käyttivät hieman harvemmin psykoosilääkettä kuin alkuvuodesta syntyneet. Psykoosilääkkeen ja ADHD-lääkkeen yhteiskäyttö oli sekä tytöillä että pojilla yleisempää loppuvuodesta syntyneillä kuin alkuvuodesta syntyneillä.

Julkaisu

Vuori M, Sourander A, Aronen ET, Kronström K, Saastamoinen LK. Relative age and the use of second-generation antipsychotics from 7 to 17 years of age: A population-based register study. *Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology* 2021; 32 (1): 45–51. Saatavissa: <http://doi.org/10.1089/cap.2021.0053>

Psykoosilääkkeiden käyttö alle 18-vuotiailla kestää tyypillisesti lähes vuoden

Rekisteritutkimuksen mukaan 0–17-vuotiaiden lasten ja nuorten psykoosilääkkeiden käyttö kesti tyypillisesti 317 päivää. Käyttöjaksojen keskimääräinen pituus oli 509 päivää. Noin 16 % käytti psykoosilääkettä yli 600 päivää, mutta 35 %:lla käyttö kesti alle 50 päivää. Tytöt käyttivät psykoosilääkettä lyhyemmän aikaa kuin pojat. Lyhyempi käyttö oli tyypillisempää 7–12-vuotiailla ja 13–15-vuotiailla kuin 1–6-vuotiailla. Hoidon aloittaminen ketiapiinilla ja olantsapiinilla oli myös yhteydessä lyhyempään käyttöön, ja lääkkeen vaihtaminen puolestaan pidempään käyttöön. Psykoosilääkkeiden käyttö 0–17-vuotiailla on valtaosaltaan poikkeuskäyttöä, eli psykoosilääkkeillä ei yleensä ole virallisia käyttöaiheita alle 18-vuotiaille paria poikkeusta lukuun ottamatta. Kliinisen kokemuksen perusteella tiedetään, että psykoosilääkkeitä käytetään paitsi vaikeisiin psykoottisiin tiloihin, myös yleisemmin erilaisiin lievempiin ahdistuneisuushäiriöihin ja unihäiriöihin.

Julkaisu

Varimo E, Aronen ET, Rättö H, Mogk H, Saastamoinen LK. Antipsychotic treatment duration in children and adolescents: A register-based nationwide study. *Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology* 2021; 31 (6): 421–429. <http://doi.org/10.1089/cap.2020.0095>

Nuorten koulutukseen hakuvelvoitetta kehitettävä kokonaisvaltaisesti osana sosiaaliturvaa ja koulutusjärjestelmää

Nuorisotutkimusverkoston, Kelan ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tutkimus kartoitti nuorten koulutukseen hakuvelvoitteen tarkoituksenmukaisuutta. Hakuvelvoite koulutukseen on alle 25-vuotiaiden nuorten työttömyysturvaan liittyvä erityinen ehto. 18–24-vuotiaan nuoren, jolla ei ole ammatillisia valmiuksia antavaa tutkintoa, tulee työttömyysetuutta saadakseen hakea keväisin tutkintoon johtavaan koulutukseen. Tutkimuksessa tarkasteltiin muun muassa koulutukseen siirtymistä, hakuvelvoitettujen siirtymää työttömyysturvalta perustoimeentulotuella sekä TE-palveluiden, oppilaitosten ja nuorten kokemuksia hakuvelvoitteesta.

Tutkimusryhmän mukaan hakuvelvoitteen keskeisimmät kehityskohteet liittyvät sosiaaliturvan laajempaan uudistamiseen ja velvoitteen yhteensovittamiseen koulutuspoliittisten uudistusten, kuten opiskelijavallinnan ohjauskeinojen kanssa. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota nuorten erilaisten elämäntilanteiden tunnistamiseen ja huomioimiseen hakuvelvoitteen toimeenpanossa. Hakuvelvoitteen täyttämisen arvioinnissa tulisi ottaa paremmin huomioon tutkinto-opiskelun lisäksi myös muu nuoren osaamista vahvistava aktiivisuus, esimerkiksi valmentavat koulutukset. Samalla harkinnanvaraisuuden kriteereitä ja soveltamisohjeita tulisi tarkastella uudelleen, jotta TE-palveluissa työskentelevillä virkahenkilöillä olisi nykyistä kattavampi mahdollisuus harkita tapauskohtaisesti, täyttykö hakuvelvoite hakijan kohdalla.

Tutkimus toteutettiin pääasiallisesti vuonna 2021 ja sen loppuraportti julkaistiin tammikuussa 2022. Tutkimus on toteutettu osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimussuunnitelman (VNTEAS) toimeenpanoa.

Julkaisu

Haikkola L, Uusikangas S, Korpela T, Jauhiainen S, Hiilamo H, toim. Koulutukseen hakuvelvoite nuorten työttömyysturvan ehtona: Tarkoituksenmukaisuuden tarkastelua rekisteriaineistojen, TE-palvelujen, oppilaitosten ja nuorten näkökulmista. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:2, 2022. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163741>

Tutkimus Kelan ammatillisen kuntoutuksen koulutuskokeilujen toteutumisesta

Tutkimuksessa Kelan ammatillisen kuntoutuksen koulutuskokeilujen toteutumisesta selvitettiin, miten koulutuskokeilut ovat tähän mennessä toteutuneet oppilaitoksissa, millainen on ollut niiden kohderyhmä ja millaisia ovat olleet niiden koetut hyödyt. Lisäksi tutkimuksessa kartoitettiin koulutuskokeiluun hakeutumista estäneitä ja edistäneitä tekijöitä. Koulutuskokeiluun hakeutumista estäneiden ja edistäneiden tekijöiden kartoittamisessa käytettiin teoreettisena viitekehystenä käyttäytymisen muutosinterventioiden suunnitteluun kehitettyä COM-B-mallia. Tutkimuksessa tietoa kerättiin koulutuskokeilua toteuttaneiden oppilaitosten edustajilta ja koulutuskokeilun asiakkailta. Tutkimus toteutettiin Kelan lakiyksikön kuntoutusryhmän toimeksiannosta.

Tutkimuksen perusteella koulutuskokeilun asiakkaiden tuen tarpeet ovat liittyneet useimmiten mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöihin. Iältään asiakkaat ovat useimmiten olleet 14–17-vuotiaita. Koulutuskokeilun tavoite on ollut arvioida asiakkaan valmiuksia suoritua valitun koulutusalan opinnoista ja koulutusta vastaavista työtehtävistä. Lisäksi tavoite on ollut suunnitella asiakkaalle soveltuvaa koulutuspolkua perusopetuksen jälkeen. Koulutuskokeilun avulla on arvioitu myös koulutukseen hakeutumisen oikea-aikaisuutta, kun nuoren opinnot ovat keskeytyneet mielenterveyden ongelmien vuoksi. Tutkimuksen tiedontuottajat arvioivat koulutuskokeilun vahvuudeksi sen keveyden palvelumuotona ja joustavat toteuttamismahdollisuudet oppilaitoksessa. Koulutuskokeilun mahdollisuudesta ei ole kuitenkaan riittävästi tietoa peruskouluissa ja kuntoutukseen ohjaavilla ammattilaisilla.

Julkaisut

Paavonen A-M, Seppänen-Järvelä R. Kelan ammatillisen kuntoutuksen koulutuskokeilu. Toteutuminen, kohderyhmä ja koetut hyödyt. Helsinki: Kela, Työpapereita 161, 2021.

Paavonen A-M. Kelan ammatillisen kuntoutuksen koulutuskokeilulla on useita hyötyjä. Kelan Tutkimusblogi, 27.4.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5943>

Tutkimus Kelan järjestämän kuntoutuksen toteutumisesta maahanmuuttajataustaisilla lapsilla, nuorilla ja perheillä

Vuoden 2021 elokuussa käynnistettiin tutkimus Kelan järjestämän kuntoutuksen toteutumisesta maahanmuuttajataustaisilla lapsilla, nuorilla ja perheillä. Tutkimuksen tavoite on tuottaa tietoa siitä, millaiseen Kelan järjestämään kuntoutukseen maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret ovat osallistuneet sekä millaisia haasteita ja kehittämistarpeita kuntoutuksen toteutumisessa on ollut. Tietoa kerätään Kelan kuntoutuksen palveluntuottajilta sekä kuntoutukseen lähettävien tahojen ja järjestöjen edustajilta. Tutkimushanke päättyy helmikuussa 2022 ja sen tulokset julkaistaan keväällä 2022. Tutkimus toteutetaan Kelan etuuksien ja palvelujen suunnitteluosaston kuntoutusryhmän toimeksiannosta.

Nuorten etuuksien ja palveluiden, erityisesti Kelan kuntoutuspalveluiden, käyttö ja osallisuuden edistäminen – tutkimustietoa nuorten tilanteesta kuntoutuksen jälkeen ja lakimuutosten vaikutuksista

Tutkimushankkeessa seurataan nuorten pääsyä ammatilliseen kuntoutukseen ja tutkitaan muutosten vaikutuksia. Käynnissä on vuoden 2019 alusta voimaan tulleeseen lakimuutokseen kohdistuva rekisteriseurantatutkimus, jonka tavoitteena on selvittää nuoren ammatillisen kuntoutuksen palveluita ja kuntoutusrahaa saaneiden siirtymiä eri toimeentuloetuuksille ja nuorten etenemisestä opiskelu- ja työllistymispoluilla. Osana hanketta toteutettiin vuonna 2021 nuoren kuntoutusrahaa saaneiden rekisteriseuranta. Tulosten mukaan nuoren kuntoutusrahalta siirrytään aiempaa harvemmin työkyvyttömyyseläkkeelle, nuoret jatkavat aiempaa useammin opiskelua ja pyrkivät työmarkkinoille, kun nuoren kuntoutusrahan saanti päättyy.

Tutkimushankkeeseen sisältyy yhteistyötutkimus Espoon kaupungin ja THL:n kanssa, jonka tarkoituksena on tutkia kokonaisten ikäkohorttien tietoja yhdistelemällä (alkaen ikäkohortista 1997) etuus- ja palvelupolkuja ja syrjäytymisen riski- sekä suojatekijöitä lapsuudesta nuoruusikään ja varhaisaikuisuuteen.

Erityisiä tarkastelukohteita ovat mielenterveysongelmien ilmaantuminen ja raskaiden palveluiden sekä etuuskierteiden taustalla olevat tekijät.

Julkaisut

Haavisto A, Koskenvuo K, Laihanen J, Hevosmaa M, Leväniemi J, Myllylä L. Nuoren kuntoutusrahalta siirrytään aiempaa harvemmin työkyvyttömyyseläkkeelle. Kelan Tutkimusblogi 30.8.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6129>

Nuoren ammatillisen kuntoutuksen päivitettävä tietopaketti. Saatavissa: <https://www.kela.fi/nuoren-ammattillinen-kuntoutus-tietopaketti>

Tiedolla ohjaamisen –tutkimushanke tuottaa tietoa Kelan erityispalveluiden toimivuudesta

Hankkeen tavoitteena on tuottaa tietoa Kelan erityispalveluiden toimivuudesta ja vaikuttavuudesta tehostetumman tuen ja ohjauksen tarpeessa olevilla 16–29-vuotiailla nuorilla. Nuoriin asiakkaisiin ja Kelan erityispalvelun asiantuntijoihin kohdentuvien haastattelututkimusten tulokset raportoidaan vuoden 2022 kuluessa. Hankkeeseen sisältyvällä rekisteriseurantatutkimuksella tuotetaan tietoa siitä, miten Kelassa voidaan tunnistaa kehittämisvaiheessa olevasta erityispalvelusta mahdollisesti hyötyviä nuoria (kehittää ohjautumisen prosesseja) ja hyötyvätkö asiakkaat tehostetusta ohjaamisesta ja saamastaan palvelusta eli saadaanko palvelulla vaikuttavuutta. Rekisteriseurantatutkimuksella selvitetään erityisesti sitä, voidaanko kehittämisvaiheessa olevalla erityispalvelulla vaikuttaa nuorten aikuisten pitkäaikaisen perustoimeentulotuen käyttöön.

Valtakunnallinen Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus (KOTT) –tutkimus. Mm. ahdistuksen ja masennuksen oireet ovat korkeakouluopiskelijoilla yleisiä

Vuoden 2021 KOTT-tutkimuksen toteuttivat THL ja Kela. Kyselyyn vastasi 6 258 yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijaa (18–34 v.) Vastausaktiivisuus oli 53 prosenttia. Kela oli pääasiallinen tutkimuksen rahoittaja. Kyselyn aihealueita olivat opiskelijoiden terveys, elintavat, koettu hyvinvointi, sosiaaliset suhteet, opiskelukyky sekä terveyspalvelujen tarve ja käyttö. Verkkokysely toteutettiin helmi-maaliskuussa 2021. Kelan tutkimuksesta erikoistutkija Timo Hujanen ja tutkimuspäällikkö Karoliina Koskenvuo osallistuivat tutkimuksen toteuttamiseen suunnitteluun yhteistyössä THL:n kanssa. Perustulokset on julkaistu THL:n nettisivuilla. Tutkimustulosten mukaan joka kolmas korkeakouluopiskelija kärsii ahdistuksen ja masennuksen oireista. Opiskelijoilla psyykkisiä oireita ja kuormittuneisuutta näkyi suhteessa enemmän kuin koko aikuisväestössä.

Julkaisu

Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus KOTT. <https://www.terveytemme.fi/kott/tulokset/index.html>

Selvitys opintolainahyvityksestä

Vuoden 2021 lopussa toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta selvitys opintolainahyvityksestä. Opintolainahyvitys otettiin käyttöön vuonna 2014, ja siihen ovat oikeutettuja 1.8.2014 jälkeen ensimmäiset korkeakouluopintonsa aloittaneet. Hyvitystä voivat saada korkeakoulu-opintonsa määräajassa suorittaneet, jotka ovat nostaneet valtion takaamaa opintolainaa vähintään 2 500 euroa. Selvityksessä kartoitettiin, ketkä ovat käyttäneet opintolainahyvitystä ja miten opintojen kesto, opintolainan käyttö sekä lainamäärät ovat kehittyneet lainahyvityksen käyttöönoton jälkeen.

Selvityksessä havaittiin, että opintolainahyvitystä on vuosien 2015–2021 aikana maksettu yhteensä noin 226,5 miljoonaa euroa kaikkiaan 54 747 henkilölle. Keskimääräinen opintolainahyvitys on ollut noin 3 600 euroa ammattikorkeakouluissa tutkintonsa suorittaneilla ja 5 600 euroa yliopistoissa tutkintonsa suorittaneilla. Yli 60 prosentilla opintolainahyvityksen saajista on kotikuntana ollut yliopistokaupunki. Opintolainahyvityksen käyttöönotolla havaittiin olevan yhteys lisääntyneeseen opintolainan käyttöön sekä lainamäärien kasvuun. Sillä on myös yhteys opintolainahyvityksen edellyttämässä määräajassa valmistuneiden osuuden kasvuun sekä korkeakoululainsäädännön mukaisessa tavoitteellisessa suorittamisajassa valmistuneiden osuuden kasvuun.

Julkaistu

Selvitys opintolainahyvityksestä. [Selvitys tarjoaa uutta tietoa opintolainahyvityksestä - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

Koulupudokkuuden ja syrjäytymisen mekanismit – Jyväskylän yliopiston ja Kelan yhteistyötutkimuksessa tarkastellaan nuorten Kelalta saamien etuuksien ja palveluiden merkitystä koulupudokkuuden ja syrjäytymisen ehkäisyssä

Jyväskylän yliopisto ja Kela toteuttavat tutkimuksen, jonka tuloksia tullaan hyödyntämään mm. nuorten etuuksien ja palveluiden kehittämistyössä. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitkä ovat keskeiset koulupudokkuutta ja syrjäytymistä ennakoivat ja kehityspolkuja muovaavat tekijät koulu-uran eri vaiheissa. Tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti nuorten Kelalta saamien etuuksien ja palveluiden merkitystä koulupudokkuuden ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Yhteistyöhankkeessa hyödynnetään Jyväskylän yliopiston Koulupolku –kyselyaineistoa ja siihen yhdistettyjä Kelan rekisteritietoja.

Perheiden arki

Kelan tutkimus tuotti tietoa perhevapaaudistusta varten

Vuoden 2021 keväällä hallitus toi eduskunnan käsittelyyn perhevapaaudistusta koskevan lakiesityksen. Perheiden arki -painoalueen tutkijat toimittivat sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen taustamateriaalia mm. perhevapaiden käytöstä, vanhempien näkemyksistä perhevapaisiin liittyen sekä eri maiden perhevapaajärjestelmistä hallituksen esityksen valmistelua varten.

Perhevapaaudistus astuu voimaan syksyllä 2022. Uudistuksen vaikutusten seurantaan liittyen Kelan tutkimus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toteuttavat yhteistyössä Perhevapaakysely 2022 -väestökyselyn keväällä 2022. Kyselyn tarkoituksena on selvittää pienten lasten vanhempien näkemyksiä perhevapaiden jakamisesta ja työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta. Kysely on osa tulevan perhevapaaudistuksen vaikutusten arviointia ja toimii nk. lähtötasomittauksena, kun arvioidaan, mihin väestöryhmiin uudistus mahdollisesti vaikuttaa. Perhevapaakysely 2022 toteutetaan osana Kelan äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselyä ja sen ensimmäisiä tuloksia julkaistaan alkuvuodesta 2023.

Väestöryhmittäiset erot isien vapaiden käytössä pienentyneet

Isien perhevapaiden käyttöä koskevan rekisteriaineistoon perustuvan tutkimuksen tulosten mukaan vuonna 2013 toteutettu perhevapaaudistus oli merkittävä isien vapaiden käytön edistymisen kannalta (Saarikallio-Torp ja Miettinen 2021). Sen lisäksi että uudistus lisäsi isälle osoitetun itsenäisen isyysvapajakson käyttöä (äitiys- ja vanhempainvapaan jälkeen pidettävä isyysvapaan osa, nk. kiintiövapaa), laajeni käyttäjien ryhmä niin koulutuksen kuin tulojenkin mukaan tarkasteltuna. Vaikka kiintiövapaan käyttäjäjoukko monipuolistui sekä kaikissa tulo- että koulutusryhmissä, oli käyttöasteen kasvu suhteellisesti suurinta matalasti koulutettujen ja pienituloisten isien joukossa. Matalasti koulutettujen isien kohdalla kiintiövapaan käyttö peräti kaksinkertaistui uudistuksen jälkeen. Myös Kelan äitiyspakkaus- ja perhevapaakyselyn tulokset vahvistavat kuvaa muuttuneesta isäkultuurista; isät kertoivat kyselyssä toiveistaan pitää vapaita aikaisempaa runsaammin ja kokevat lapsen kanssa vietetyn ajan tärkeäksi.

Syyskuussa 2021 järjestettiin kansainvälinen perhevapaatutkijoiden seminaari (webinaari) yhteistyössä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen perhevapaatutkijoiden kanssa. Seminaarin esitykset ovat saatavissa: <https://www.leavenetwork.org/annual-seminars/18th-annual-seminar-2021-helsinki/>

Vuoden lopussa käynnistettiin tutkimushanke, jossa tarkastellaan mm. perhevapaisiin tehtyjen uudistusten heijastumista tavanomaisesta perhetilanteesta poikkeavien perheiden vapaiden käyttöön (samaa sukupuolta olevien pariin perheet, monikkolasten perheet, erovanhemmat).

Julkaisut

Saarikallio-Torp M, Miettinen A. Family leaves for fathers: Non-users as a test for parental leave reforms. *Journal of European Social Policy* 2021; 31 (2): 161–174.

Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/0958928721996650>

Saarikallio-Torp M, Miettinen A. ”Isä on aina yhtä tärkeä kuin äiti, kaikessa” – Isyysvapaata käyttää yhä monipuolisempi joukko isiä. Kelan Tutkimusblogi 12.11.2021.

Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6233>

Miettinen A. Trends in the take-up of leave in Finland: Slow progress in fathers’ leave take-up despite several reforms. Seminaariesitys, 18th Annual Leave Network Seminar. Saatavissa: <https://www.leavenetwork.org/annual-seminars/18th-annual-seminar-2021-helsinki/>

Miettinen A, Lammi-Taskula J, Närvi J, Salmi M. Finland: Country note. Julkaisussa: Koslowski A, Blum S, Dobrotić I, Kaufman G, Moss P, toim. 17th international review of leave policies and research 2021, 2021: 245–268. Saatavissa: https://ub-deposit.fernuni-hagen.de/servlets/MCRFileNodeServlet/mir_derivate_00002197/Koslowski_et_al_Leave_Policies_2021.pdf

Lastensaannin vaikutukset naisten työmarkkina-asemaan

Lastensaannin ja perhevapaiden vaikutuksia äitien työmarkkina-asemaan tarkastellaan useammassa eri tutkimuksessa. Vuoden 2021 alussa julkaistussa Österbackan ja Räsänenin tutkimuksessa kotihoidon tuen tasolla havaittiin olevan merkittävä vaikutus äitien työhön paluun siirtymiseen sekä niillä äideillä, jotka olivat olleet työssä ennen lapsen syntymää että niillä, jotka eivät olleet olleet töissä, joskin vaikutus oli suurempi niiden kohdalla, joilla ei ollut työsuhdetta, johon palata. Jatkohankkeessa selvitetään lastensaannin seurauksia naisten työssäkäyntiin ja ansiotuloihin lapsen syntymää seuraavan 15 vuoden ajan kiinnittämällä huomiota sekä työssäkäynnin ja tulotason kehitykseen että ansiotulojen ja työvuosien kertymään. Tutkimushankkeen alustavia tuloksia on saatavilla vuoden 2022 aikana.

Julkaisut

Österbacka E, Räsänen T. Back to work or stay at home? Family policies and maternal employment in Finland. *Journal of Population Economics* 2021; online first.

Saatavissa: <https://doi.org/10.1007/s00148-021-00843-4>.

Räsänen T, Österbacka E. Korkeampi kotihoidon tuen taso hidastaa sekä työllisten että työttömien äitien työhön paluuta. *Kelan Tutkimusblogi* 4.5.2021.

Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5955>

Perhevapaakorvausta maksetaan noin 40 prosentista alkaneista äitiysvapaista

Vuoden 2021 aikana toteutettiin sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta selvitys vuonna 2017 käyttöön otetun perhevapaakorvauksen käytöstä. Perhevapaakorvauksen tavoitteena on edistää naisten työllisyyttä sekä tasata perhevapaista työnantajille aiheutuvia kustannuksia. Selvitys osoitti, että perhevapaakorvausta oli maksettu alle 40 prosentista kaikista alkaneista äitiysvapaista, ja noin 55 prosentista palkansaajina toimineiden naisten äitiysvapaista. Noin kolmannes kokonaissummasta (15 miljoonaa euroa) oli maksettu 50:lle eniten korvausta saaneelle työnantajalle. Euromääräisesti eniten perhevapaakorvausta maksettiin kuntasektorilla toimiville terveys- ja sosiaalialan työnantajille (29 % kokonaissummasta), yksityisellä sektorilla toimiville sosiaali- ja terveysalan työnantajille (11 % kokonaissummasta) ja tukku- tai vähittäistavarakaupan alalla toimiville työnantajille (8 % kokonaissummasta).

Hankkeen loppuraportti julkaistaan Kelan työpaperina helmikuussa 2022.

Lasten vuoroasumishankkeessa selvitetään eroperheiden toimeentuloa ja hyvinvointia

Lasten vuoroasumista koskevan tutkimushankkeen jatkovaiheessa (2021–2022) tarkastellaan lasten asumisjärjestelyjen yhteyttä erovanhempien toimeentuloon sekä vuoroasumisen yleisyyttä asumistukea, toimeentulotukea tai elatustukea saavissa eroperheissä. Lasten vuoroasuminen on voimakkaasti yhteydessä vanhempien sosioekonomiseen asemaan, ja tulokset osoittavat, että sekä vanhempien työssäkäynti että tulot vaikuttavat vuoroasumisen yleisyyteen. Lapsen asuminen yksinomaan tai pääosin äidin luona on tavallisempaa silloin, kun kumpikin vanhemmista tai isä on pienituloinen. Isän luona asuminen lisääntyy isän tulojen kasvaessa. Vuoden 2021 aikana selvitettiin myös vuoroasumisen yhteyttä vanhempien hyvinvointiin. Vuoroasuvan lapsen vanhemmat ovat keskimäärin muita tyytyväisempiä elämäänsä. Yksinhuoltajaäitien (lapsi asuu yksinomaan tai pääosin äidin luona) kohdalla varsinkin

työn ja perheen yhteensovittamisen ongelmat heikentävät merkittävästi hyvinvointia. Hankkeessa on lisäksi käynnissä vertailututkimus, jossa tarkastellaan miten vuoroasuminen vaikuttaa vanhempien tyytyväisyyteen asumisjärjestelyyn ja elatukseen sosiaaliturva- ja perhejärjestelmältään hyvin erilaisissa maissa (Suomi ja US/Wisconsin). Alustavia tuloksia tutkimuksista julkaistaan vuoden 2022 aikana.

Lasten vuoroasumis-hankkeen tuloksia esiteltiin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen asettamalle poikkialueelliselle työryhmälle sekä Eduskunnan Monimuotoiset perheet -ryhmälle. STM:n työryhmä laati vuoden 2021 aikana toimeenpanosuunnitelman siitä, miten julkisia palveluja, hallintoa sekä sosiaaliturvaa kehitetään lasten vuoroasumistilanteita paremmin huomioivaan suuntaan. Toimeenpanosuunnitelmassa on hyödynnetty myös Kelan tutkimushankkeen loppuraportissa esitettyjä toimenpide-ehdotuksia.

Julkaisu

Miettinen A, Hakovirta M, Räsänen T. Lapsilisän jakaminen vuoroasumistilanteessa ei ratkaise lapsiperheköyhyyttä. Kelan Tutkimusblogi 11.10.2021.

Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6209>

Koronaepidemia lisäsi nuorten yksinäisyyttä ja ahdistusta

Covid19-pandemian vaikutuksia perheiden arkeen tarkasteltiin sekä vanhempien että nuorten kirjoitusten avulla. Kelan tutkimuksen, Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön (ITLA) ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) yhteistyössä toteuttamassa tutkimushankkeessa selvitetään kirjoitusaineiston avulla lapsiperheiden vanhempien ja 15-vuotta täyttäneiden nuorten kokemuksia koronapandemian ensimmäisen aallon aikana. Aineisto sisältää 96 vanhempien kirjoitusta ja 347 kirjoitusta 15-vuotiailta ja sitä vanhemmilta nuorilta. Tutkimuksen alustavien tulosten mukaan sekä vanhempien että nuorten kirjoituksista välittyy kuva kasvavasta polarisaatiosta: osassa perheistä lisääntynyt yhteinen aika on tiivistänyt perhesuhteita, kun taas osalla perheen ongelmat ovat kärjistyneet entisestään. Polarisaatio ei kuitenkaan näytä noudattavan perinteistä riskiryhmäjaottelua, ja tutkimuksessa nousee esiin uudenlaista haavoittuvuutta. Nuorilla erityisesti sosiaalisten kontaktien rajoitukset ovat vähentäneet hyvinvointia ja monet nuoret ovat jääneet yksin. Vaikka nuoret kirjoittavat lisääntyneestä yksinäisyydestä, ovat he kuitenkin noudattaneet viranomaisien antamia koronaohjeita tunnollisesti. Toukokuussa 2020 kerätyn aineiston kirjoituksista välittyvä vahva toiveisuus ja usko tilanteen väliaikaisuuteen on toiminut monella vanhemmalla ja nuorella jaksamista tukevana tekijänä. Tutkimuksen alustavia tuloksia esiteltiin marraskuussa laajaa kiinnostusta saaneessa THL:n koordinoimassa Koronan yhteiskunnalliset vaikutukset: Koulutus ja nuorten hyvinvointi -webinaarissa.

Julkaisut

Sihvonen E, Saarikallio-Torp M, Iivonen E. Nuoret ja korona – ”Please leave, corona, I want to live my youth”. Kelan Tutkimusblogi 21.1.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5799>

Hyvärinen S, Sihvonen E, Saarikallio-Torp M, Kouvonen P, Merikukka M, Iivonen E. Vauva-arki poikkeusoloissa: ”En kuvitellut vauvavuotemme alkavan näin yksinäisesti”. Kelan Tutkimusblogi 2.6.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6010>

Sihvonen E, Saarikallio-Torp M. Kun elämä kilpistyi kotiin, nuoret jäivät yksin. Kelan Tutkimusblogi 11.8.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6109>

Muut julkaisut

Kuusiholma-Linnamäki J, Siippainen A, Lepola L, Metsämuuronen J, Alasuutari M, Koivisto P, Nygård M, Saarikallio-Torp M. Viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuskokeilun kolmannen vaiheen arviointi: Varhaiskasvatukseen osallistuminen ja kuntien vaihtelevat palvelujärjestelmät. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Julkaisut 24:2021, 2021. Saatavissa: https://karvi.fi/wp-content/uploads/2021/11/KARVI_2421.pdf

Sihvonen E, Luotonen A. Sosiologinen mielikuvitus valottaa perhesuhteiden yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen tavoitteita. Tutkitusti – Dialogi 7.12.2021. Saatavissa: <https://tutkitusti.fi/sosiologinen-mielikuvitus-valottaa-perhesuhteiden-yhteiskuntatieteellisen-tutkimuksen-tavoitetta/>

Yhdenvertaisuus ja kohtaamiset

Yhdenvertaisuus ja kohtaamiset painoalueella on työstetty vuoden 2021 syksystä alkaen **asiakas-tutkimusohjelmaa**. Ohjelman avulla koordinoidaan asiakastutkimusta sekä tuotetaan kattavasti tietoa Kelan asiakkaista, jotta asiakkaiden elämän kokonaisuus tulee paremmin ymmärretyksi. Asiakastutkimusohjelmassa käynnistetään ensi vuoden aikana sairausvakuutuksen etuuksia käsitteleviä osahankkeita. Tutkimusohjelmaan valittavissa osahankkeissa painotetaan Kelan strategian mukaisesti asiakaskokemuksen ymmärtämistä ja asiointiprosessia. Osatutkimuksissa huomioidaan myös eri elämäntilanteiden suhde palvelujärjestelmään.

Asiakkaiden asiointi Kelassa

Hankkeessa toteutettiin kysely Kelasta etuuspäätöksen saaneille asiakkaille. Vastaavanlainen kysely on toteutettu edellisen kerran vuonna 2018. Kyselyssä keskityttiin selvittämään asiakkaiden asiointiprosesseja ja niihin liittyviä kokemuksia sekä asiakkaiden mielipiteitä koskien Kelaa, Kelan palvelukanavia ja yleisesti sosiaaliturvaa. Asiakaskyselyn tuloksia julkaistaan vuoden 2022 aikana.

Muuttuva sairausvakuutus ja oikeus rajat ylittäviin terveystalouteihin

Hankkeessa tutkitaan yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden näkökulmasta sitä, miten yksilön oikeus rajat ylittäviin terveystalouteihin toteutuu lainsäädännöllisen ja hallinnollisen sääntelyn monitahoisessa ja muuttuvassa normikokonaisuudessa.

Päätösten oikeellisuus ja työn laadunvalvonta Kelan perustoimeentulotukityössä

Hankkeessa tarkastellaan, minkälaisin keinoin Kelassa voidaan varmistaa ratkaisutyön laatu ja päätösten oikeellisuus. Hankkeessa selvitetään myös ovatko varmistustoimenpiteet riittäviä ratkaisutyötä ohjaavien, tekevien ja valvovien tahojen, sekä myös laajemmin toimeentulotukiudistukselle asetettujen tavoitteiden näkökulmasta. Perustoimeentulotuen toimeenpanoon liittyvät laatuongelmat ovat herättäneet myös apulaisoikeuskanslerin huomion, jonka lausunnossa korostetaan Kelan velvollisuutta huolehtia päätösten laadun varmistamisesta, koska tuen toimeenpanon valvonta on Kelan vastuulla.

Sosiaalietuuksien oletamat

Hankkeessa tutkitaan erilaisia sosiaalietuuksissa käytössä olevia oletamia kuten oletusta toimintakyvystä, taloudellisesta toimijuudesta ja ydinperheestä. Sosiaalietuuksissa käytettävä käsitteistö pohjaa monesti erilaisiin oletamiin, jotka voivat joskus olla epätarkoituksenmukaisia. Erilaisten oletamien avaaminen auttaa ymmärtämään sosiaaliturvakäsitteistönkin taustalla olevia oletuksia, joilla voi olla tarkoituksellisia seurauksia. Hankkeen tuloksia voidaan hyödyntää sosiaaliturvauudistuksessa, jonka yhtenä tavoitteena on sosiaaliturvajärjestelmän selkeyttäminen ja ymmärrettävyyden lisääminen. Hankkeen julkaisu valmistuu alkuvuodesta 2022.

Sosiaaliturvan monimutkaisuus

Kelan tutkimuksesta osallistuttiin sosiaaliturvauudistuksen taustaksi laadittavan Sosiaaliturvan monimutkaisuus -työpaperin kirjoittamiseen. Työpaperissa on hyödynnetty Yhdenvertaisuus ja kohtaamiset -painoalueella sekä laajemmin Kelan tutkimuksessa kerättyä tuoretta tutkimustietoa, kuten vuoden 2020 aikana kerätyn kansalaiskyselyn eli Kansalaisten näkemykset Kelasta, Kelan etuuksista ja niiden toimeenpanosta -hankkeen tuloksia, Kelassa toteutetun Tutkimus perhe ja tulokäsitteistä sosiaaliturvatuoksissa julkaisun tuloksia sekä vuoden 2018 etuuspäätöskyselyn tuloksia.

SustYouth

Hankkeesta ilmestyi teos Puristuksissa? Nuorten ja kestävän hyvinvoinnin ehdot, jossa tarkastellaan aktivointitoimien kohteena olleiden nuorten tulkintoja hyvinvoinnista, yhteiskunnasta, työstä ja sosiaaliturvasta. Tutkimuksessa on selvitetty, mitä seikkoja nuoret painottavat hyvinvoinnissa, millaista toimeentuloa he pitävät kohtuullisena, kuinka tärkeää raha on nuorille sekä valotetaan nuorten käsitteitä kulutusyhteiskunnasta, työn merkityksestä sekä luonnon vaikutuksista hyvinvointiin. Hankkeesta ilmestyy erillisteoksen lisäksi myös kansainvälinen tieteellinen artikkeli. Lisäksi hankkeen laajemmalla teema-alueella on ilmestynyt yksi kansainvälinen tieteellinen artikkeli.

Tekstien kehittäminen Kelassa

Tekstien kehittämishankkeessa on tarkasteltu toimeentulotuen tekstien uudistamista ja arvioitu kehittämishankkeen vaikutuksia tekstien ymmärrettävyyteen ja asiointiprosesseihin etuus- ja asiakaspalveluyksiköiden näkökulmasta.

Yhteistyöhankkeet: Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon Suomessa ja Sosiaaliset perus- ja ihmisoikeudet sosiaaliturvauudistuksessa

Painoalueelta on osallistuttu terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) koordinoimaan Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon Suomessa -hankkeeseen sekä Helsingin yliopiston koordinoimaan Sosiaaliset perus- ja ihmisoikeudet sosiaaliturvauudistuksessa -hankkeeseen (SOPU). VN TEAS rahoitetussa Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon Suomessa -hankkeessa tutkitaan koronapandemian ja siihen liittyvien politiikkatoimien lyhyt- ja pitkäkestoista sukupuolenmukaisista vaikutuksista sekä vaikutuksista sukupuolten tasa-arvoon Suomessa. Hanke koostuu neljästä osa-hankkeesta, joista Kelan tutkijoita on mukana Terveys ja hyvinvointi -osahankkeessa, Talouspoliittisten päätösten sukupuolivaikutukset -osahankkeessa ja Perheet, lapset ja nuoret -osahankkeessa. Hankkeesta on tähän mennessä julkaistu tutkimusblogeja, työpapereita ja artikkeleita. Tutkimushankkeen loppuraportti valmistuu keväällä 2022.

VN TEAS-rahoitetussa SOPU -hankkeessa selvitetään sosiaaliturvauudistuksen kannalta keskeisten sosiaalisten perus- ja ihmisoikeuksien sisältöä, ja arvioidaan konkreettisia sosiaaliturvan uudistamalleja valtiosääntöoikeudellisesta näkökulmasta. Lisäksi hankkeessa tuotetaan tietoa vertailuun valittujen maiden toimeentuloturvajärjestelmistä erityisesti perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta. Hanke on käynnistynyt keväällä 2021, ja sen loppuraportti valmistuu keväällä 2023.

Painoalueen julkaisut

Helne T. Well-being for a better world: The contribution of a radically relational and nature-inclusive conception of well-being to the sustainability transformation. *Sustainability: Science, Practice and Policy* 2021; 17 (1): 220–230. Saatavissa: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15487733.2021.1930716?scroll=top&needAccess=true>

Helne T, Hirvilammi T. Puristuksissa? Nuorten ja kestäväen hyvinvoinnin ehdot. Helsinki: Kela, 2021. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/331450>

Helne T, Hirvilammi T. Hyvinvointia kestävästi, kiitos! Aktivointitoimien kohteena olleiden nuorten käsitteitä hyvinvoinnista kulutus- ja palkkatyöyhteiskunnassa. Kelan Tutkimusblogi 14.6.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6064>

Helne T, Hirvilammi T. Työtä, mutta ei hinnalla millä hyvänsä – ”laiskojen” nuorten näkemyksiä työn merkityksestä. Kelan Tutkimusblogi 29.9.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6164>

Helne T, Hirvilammi T. Mitä kestävä hyvinvointi merkitsee nuorille? Ei rahaa vaan luonnosta ja toisista välittämistä. ALL-YOUTH -blogi 22.11.2021. Saatavissa: <https://www.allyouthstn.fi/kirjoituksia-kestavasta-hyvinvoinnista-osa-2-mita-kestava-hyvinvointi-merkitsee-nuurille-ei-rahaa-vaan-luonnosta-ja-toisista-valittamista>

Laatu M, Heinonen H-M. Sosiaalibarometri: Kelan ja kuntien yhteistyössä alueellisia eroja. Sosiaalivaikkuuden blogi 3.6.2021. Saatavissa: <https://sosiaalivaikutus.fi/sosiaalibarometri-kelan-ja-kuntien-yhteistyossa-alueellisia-eroja/>

Rättö H. Sekä naiset että miehet käyttivät Kelan korvaamia yksityishammaslääkäripalveluita vuonna 2020 edellisvuotta vähemmän. Kelan Tutkimusblogi 16.12.2021. Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6310>

Tuovinen A-K. Constitutional preconditions for the Finnish basic income experiment. Julkaisussa: Kangas O, Jauhiainen S, Simanainen M, Ylikännö M, toim. *Experimenting with unconditional basic income: Lessons from the Finnish BI experiment 2017–2018*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2021: 37–43. Saatavissa: <https://www.elgaronline.com/view/edcoll/9781839104848/9781839104848.xml>

Veilahti A. Kolme periaatetta rekisteritutkimuksen eettisen kestävyuden arviointiin. *Yhteiskuntapolitiikka* 2021; 4 (86): 464–470. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143071/YP2104_Veilahti.pdf?sequence=1

Virrankari L, Mattila H, Saikku P, Sihvonen E, Tervola J (toim.) Tutkimuskatsaus Suomen sosiaaliturvan monimutkaisuuteen. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Sosiaaliturvakomitean julkaisuja 2021:1, 2021. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163274>

